Filip FLORIAN

fiction-Ltd

Zilele regelui

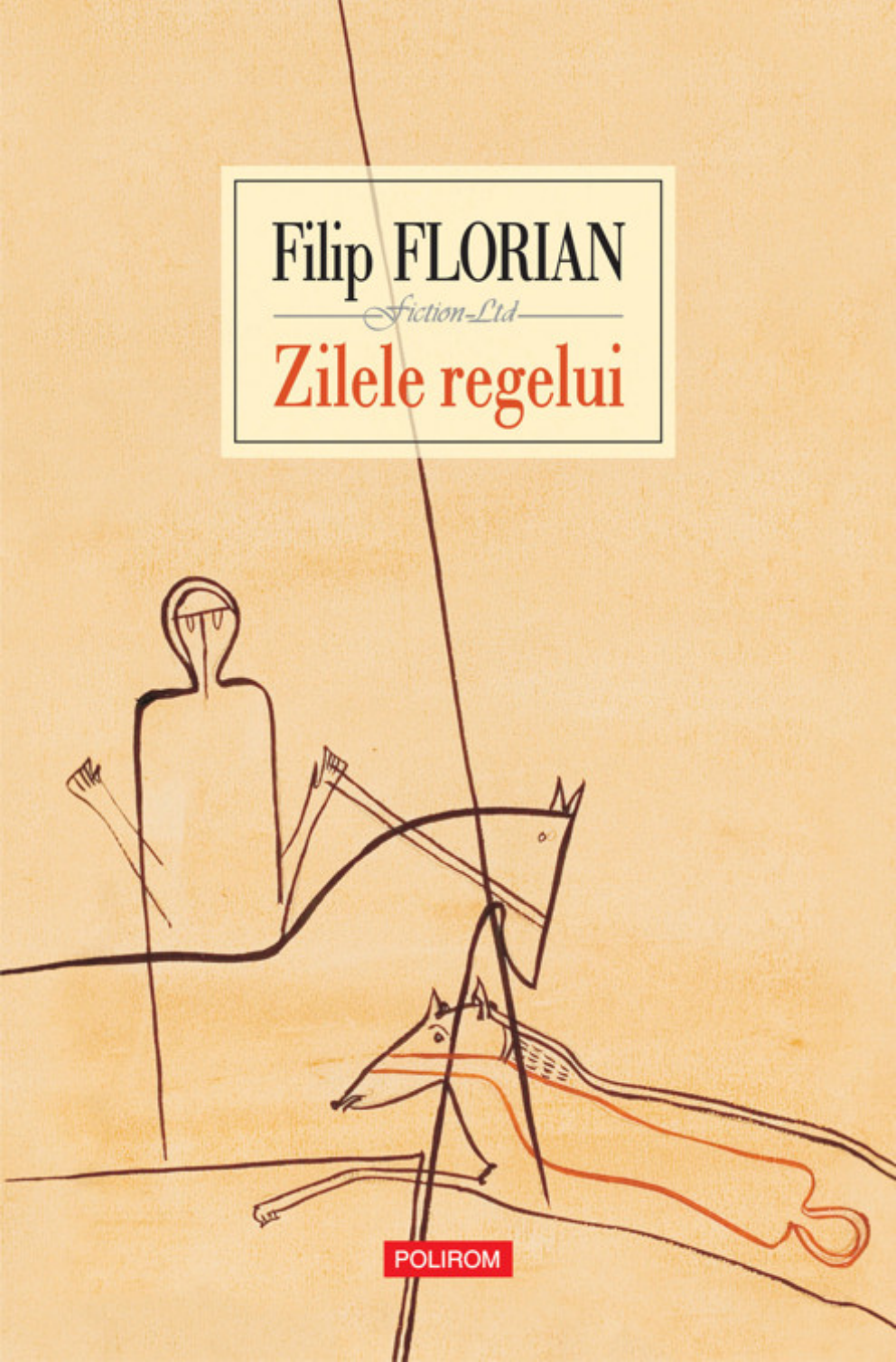

POLIROM

Copyright © 2008 Zilele regelui de Filip Florian

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37; P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

FLORIAN, FILIP

Zilele regelui: roman / Filip Florian. – Iași: Polirom, 2008

ISBN 978-973-46-1193-5

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Filip FLORIAN

fiction-Ltd

Zilele regelui

roman

POLIROM
2008

Lui Luca, băiatul meu,
care ştie ce e bucuria

1. Adio

Seara de rămas bun, la Berlin, s-a încheiat așa cum trebuia să se încheie: cu corpul slăbănog al dentistului întins de-a latul patului, cu capul lui afundat în sînul acela gigantic și umed, a cărui pereche fusese retezată cu sabia, demult, de un husar beat. Mai înainte, golise șase halbe, dăduse de băut oricui intra în berărie, ciocnise și se îmbrățișase cu cunoscuți și necunoscuți, ce vacarm!, cîștigase o ultimă partidă de whist în ovațiile chibiților, mai ales că partenerii de joc îl ajutaseră să iasă învingător, trișînd nu atît la lumina zilei, cît la cea a lumînărilor de pe mese și policioare. A părăsit *Der Große Bär* după lăsarea întunericului, lăsîndu-i să creadă că se va întoarce iute de la latrină și va comanda încă un rînd pentru toți; și-a abandonat, de altfel, haina pe spătarul scaunului, un pardesiu tăbăcit și cam scurt la mîneci, care nu mai încăpuse în bagajul pentru Bukarest, dar care i-a ușurat ieșirea din scenă. La bordel, mai tîrziu, l-au primit cu chiote și lacrimi, cum fac curvele cînd pun o

întîmplare la suflet. Stabilimentul nu şi-a închis uşile în cinstea lui, ce-i drept, însă fetele au ştiut să-şi ia adio, una cîte una, răpind din minutele altor clienţi şi dăruindu-i lui felii de timp dulci şi săţioase ca feliile de tort. A fost o noapte gratuită, un dar, Fräulein Helga chiar a destupat şampanie şi, cu autoritatea ei de matroană, l-a sărutat pe frunte şi l-a strîns de prohab, rugîndu-l să le uite măselele, dar să-şi amintească de ţîţele lor. În camera Rosei, în vreme ce ea îşi ungea pielea cu o infuzie de iasomie (cu dreapta) şi-şi mîngîia uneori popoul (cu stînga), fetele au intrat pe rînd şi l-au lăsat să se despartă fără zor. A ronţăit lobul plinuţ, cu cercel de sticlă sîngerie, imitînd rubinul, al unei urechi ascunse sub şuviţe castanii, a înconjurat cu buzele nişte genunchi bombaţi, nu ascuţiţi, şi-a plimbat vîrful limbii pe o şiră a spinării subţire şi lăptoasă, pe care mai întîi presărase scorţişoară, a muşcat două fese pufoase şi a suflat aer cald, încet, peste un pîntec rozaliu, pînă cînd a găsit buricul şi a vrut să-l înghită. Degetele lui, ca zece şerpi micuţi, s-au rotit pe gambe şi coapse, s-au culcuşit în pliurile şoldurilor şi la subţiori, s-au răsucit prin cîrlionţii vopsiţi în mov (sub osul pubian, unde şerpişorii s-au prelins peste vizuini jilave, le-au adulmecat, dar nu s-au strecurat înăuntru), au şfichiuit cu cozile sfîrcuri, zece sfîrcuri, s-au încolăcit în jurul lor şi şi-au luat la revedere. Înainte de a-şi lipi

nările de cel de-al unsprezecelea sfîrc, cel mai mare şi mai semeţ din cîte pomenise, Joseph Strauss a urinat îndelung în oala cît un ceaun găsită după perdea. Apoi, cu biografie cu tot, s-a adîncit între pulpele Rosei, încercînd să-şi lepede acolo trecutul.

Prolog întîrziat

Mai întîi, însă, ca un semn că regii sînt unșii Domnului, și nu aleșii unor muritori, s-a întîmplat ca tînărul conte de Flandra să fie atins de un guturai. Într-un jilț, lîngă șemineul care-i încălzea trupul și cele opt nume de botez, Philippe, Eugène, Ferdinand, Marie, Clément, Baudouin, Leopold și George, contele trebuie să fi învîrtit în palme un glob pămîntesc, să fi deschis atlase geografice și cărți de călătorie, să fi sorbit dintr-un șodou, să-și fi tamponat fruntea cu tincturi mentolate, să fi oftat și să fi supt batoane de lakritze (sau de réglisse, cum spuneau supușii de limbă franceză), dar nădușelile, febra, strănuturile și iarna de dincolo de ferestre l-au făcut să-și închipuie tronul Principatelor Unite ca pe-un taburet butucănos și rece ca gheața. Poate că în alte împrejurări, sănătos, călărind ori vînînd, împins de primăvară către dorințe și gesturi îndrăznețe, nu s-ar fi grăbit să refuze propunerea primită din Răsărit și nici n-ar fi privit coroana română ca pe una mărunțică, asemănătoare cu un turban. Era

1866, în februarie, la începutul decadei a doua, iar sfaturile rutinatului său tată nu i-ar fi stricat. Numai că Leopold I tocmai își părăsise țara și familia, în prejma Crăciunului, corpul fiindu-i coborît în cripta regală din Biserica Notre-Dame, la Laeken, sufletul ridicîndu-i-se la ceruri. Lăsase, totuși, în urmă o biografie dominată de albastru, ca peisajele marine, dar nu din cauza apei și a văzduhului, ci datorită culorii sîngelui: născut la castelul bavarez Ehrenburg, fiu al ducelui de Saxa-Coburg-Saalfeld, colonel la cinci ani în regimentul imperial rus Izmailovski, general la doisprezece, feld-mareșal la douăzeci și cinci (după campania din 1815 împotriva lui Bonaparte), cîrmuitor la o vîrstă fragedă al micului ducat natal, căsătorit de trei ori (cu prințesa Charlotte Augusta, unicul copil legitim al viitorului rege englez George al IV-lea, cu actrița Caroline Bauer, devenită grabnic contesă de Montgomery, și cu prințesa Louise--Marie d'Orléans, fiica lui Louis-Philippe I, regele Franței), văduv de două ori, intrat la bătrînețe în tumultul unei legături de alcov (cu Arcadia Claret, răsplătită cu titlul de baroană von Eppinghoven), tată a șase băieți și o fată, părinte sever, monarh blajin (cel dintîi al statului aceluia nou-apărut și trilingv, Belgia), neînduplecat în fața agresiunilor militare și a pretențiilor teritoriale olandeze, tenace în a-și vedea proiectele duse la bun sfîrșit (ca la construirea primei linii de cale ferată de pe continent,

Bruxelles–Mechelen, inaugurată la 5 mai 1835), influent sfătuitor al reginei Victoria a Angliei (și autor din umbră al mariajului ei cu prințul Albert, nepotul său), adept al neutralității în furtunosul an european 1848, în fine, om cu tot mai multe fire albe de păr, apoi albit de-a binelea și cam extravagant în alegerea unui viitor pentru singura lui fiică, Marie-Charlotte Amélie, plecată peste ocean ca soție a împăratului Maximilian al Mexicului. Foarte probabil, din toată acea înșiruire de fapte, date, conjuncturi, șanse, calcule și abilități, contele de Flandra s-a gîndit la un episod mai vechi din viața tatălui său, un fel de macaz în destinul unui principe atît de preocupat de chestiuni feroviare. În 1830, pe cînd nu se numea Leopold I al Belgiei, ci doar Georges Chrétien Frédéric de Saxa-Coburg, ducele ignorase nevoia altui popor de-a se întări cu caractere puternice, cu titluri și cu onoare, arătîndu-se neinteresat de coroana Greciei, care-i fusese oferită pe tavă. Adîncit în jilț, cu fruntea fierbinte și cu tusea întețindu-i-se pe măsură ce se înserа, contele s-a folosit de acel precedent balcanic ca de-o doctorie. Mai ales că, afla abia atunci, citind, în partea de nord a peninsulei, unde pe hartă figurau cursul inferior al fluviului Donau (Le Danube) și niște munți înăltuți, Karpaten (Les Carpathes), nu se prea auzise de filosofie și de belearte, balurile erau sărmane, iar matematica servea îndeosebi la număratul

oilor. Şi, înainte de cină, prin intermediul unei scrisori redactate cu cerneală violet, a respins decizia celor două camere de la Bucuresci, Adunarea Electivă şi Senatul, care pe 11 februarie, la ora unu, sub presiunea mesei de prînz şi a interesului naţional, se întruniseră în şedinţă comună şi votaseră în unanimitate urcarea lui pe tron, rebotezîndu-l Filip I. Într-o epocă în care nici cele mai rapide poştalioane ori cei mai destoinici porumbei voiajori n-ar fi străbătut drumul de la Brüssel mai repede de-o săptămînă, epistola a sosit pe malurile Dîmboviţei cu viteza şi cu tăria fulgerului, provocînd frisoane unor domni, trei şi un prim-ministru, care-şi vedeau intenţiile imediate zădărnicite şi mai largul proiect civilizator pus în cui.

Pe urmă, domnii aceia, N. Golescu, L. Catargiu şi N. Haralamb, ca triumviri de circumstanţă, membrii Locotenenţei domneşti şi I. Ghica, prezidentul Consiliului, au reînceput să scotocească prin frunzişul unor arbori genealogici iluştri, în căutarea altui principe capabil să fondeze o dinastie şi să îmblînzească istoria. Înainte însă de orice, vlăguiţi de evenimente şi de întorsăturile de situaţie, temîndu-se ca reproşurile viitorimii să nu se abată asupră-le şi sperînd că somnul va fi un sfetnic bun, au dormit mult şi agitat. Tocmai îşi pierduseră o noapte la palat, convingîndu-l pe Alexandru Ioan I să semneze actul de abdicare, să-şi facă un bagaj sumar şi să

pornească spre graniță sub escorta unui pluton de vînători de munte. Cu studiile lui pariziene neterminate, în medicină și drept, francmason și pașoptist, nu invers, fost pîrcălab de Galați, ministru de război la Iași și unionist cu vederi liberale, Cuza își îndrăgise peste măsură tronul și amanta, uitînd că lucrurile, de la un punct încolo, devin scandaloase. Scăpase din vedere vraiștea din administrație, jaful din finanțele publice și, mai cu seamă, pregătirile ruso-turce de-a cînta prohodul pentru Principate. În plus, la ce nori alburii se ridicau pe drumurile țării, nu doar în urma căruțelor, birjelor și șaretelor, ci și cînd se fugăreau plozii sau cînd scurmau găinile înainte de ploaie, lăsase să se aștearnă praful, gros, peste proclamațiile Divanurilor ad-hoc. Trecuseră nouă ani de cînd mințile luminate, în redingote, se adunaseră la îndemnul puterilor garante, întorseseră situațiunea pe toate fețele, chibzuiseră, dăduseră vremelnic intrigile și dușmăniile de-o parte, își măsuraseră fiecare vorbă ca să le fie clară voința și puseseră la loc de frunte în programul lor politic două fraze scurte: *„dorim Unirea, dar tot așa de fierbinte dorim și un prinț străin"* (în Moldova) și *„face trebuință ca principele domnitor să fie ales din una din familiile suverane ale Europei; și trebuința aceasta este imperioasă, absolută"* (în Valahia). De textele acelea vechi, îngălbenite prin sertare, dulăpioare și cufere, își amintiseră încet,

încet foarte mulți, nu din senin, nici ca un exercițiu de memorie, ci de teama unui naufragiu al corabiei pe care se aflau cu toții. Iar conducătorii operațiunii de salvare, abia sculați din așternuturi, odihniți și cu gîndurile limpezi, și-au schimbat iute strategia, fiindcă ambarcațiunea suferise noi stricăciuni la ultima furtună, cea iscată de refuzul contelui de Flandra. După ce-și arseseră buzele și tihna cu o supă din varză de Bruxelles, cei patru – generalul Nicolae Golescu, ministru de interne și al treburilor de afară sub Bibescu Vodă, membru la 1848 în comitetul revoluționar, în guvernul provizoriu și în prima Locotenență domnească, Lascăr Catargiu, cu simțurile lui de lup, ascuțite pînă atunci doar în posturi de prefect și în familie, colonelul Nicolae Haralamb, latifundiar, fiul unui clucer mare din Craiova, și Ion Ghica, nu atît scriitorul, cît bizarul pașoptist filoturc, lung timp bei de Samos – erau gata să sufle și în iaurt. Prin urmare, nu s-au mai grăbit să rostească nume, ci au întins fire lungi, nevăzute, către curțile apusene. Se hotărîseră să înlocuiască politica intuițiilor, a speranțelor și a faptului împlinit, cu una a tatonărilor și a discreției. Rătăcind pe rute complicate, printr-un continent plin de păduri, mlaștini, munți înzăpeziți, briganzi și patrule militare, multe din fire s-au împotmolit însă pe pustii, iar altele, puține, au apucat-o pe

calea bătută, spre Paris. Acolo se deschisese, de altfel, conferința puterilor garante, unde Sublima Poartă, intrigată de vîntul cam libertin care bătea prin Principate, vroia să facă uz de prevederile firmanului din noiembrie 1861, prin care recunoștea unirea numai pe perioada domniei lui Al.I. Cuza, una limitată la șapte ani. Au fost zile în care, la drept vorbind, sufletele domnilor de la București au tremurat ca frunzele, iar plenipotențiarii Franței, Engliterei, Turciei, Prusiei, Rusiei, Austriei și Sardiniei au folosit tonuri și inflexiuni ale vocilor mai rar întîlnite, semănînd cu zăngănitul armelor. Tot la acel sfîrșit de februarie, cînd pe Sena pluteau ghețuri și destule gunoaie, două din firele deșirate de guvernul român, emisarii Ion C. Brătianu și Ion Bălăceanu, și-au probat iscusința de-a șerpui prin saloane, de-a înota ca peștii în apele înaltei societăți, de-a pătrunde în birouri, biblioteci și budoare greu accesibile. Au izbutit să încînte și să flateze, au mîngîiat orgolii, au atins corzi sensibile, au intuit dorințe și s-au îngrijit să le vină în întîmpinare. Iar efortul lor de a-și atrage simpatii n-a fost zadarnic. Mai ales în rîndul doamnelor, unde se coc mereu deciziile care contează. Așa se face că influenta Hortense Cornu, sora de lapte a împăratului, a pus în mișcare un abil lanț al slăbiciunilor, atrăgînd-o mai întîi în joc pe baroneasa de Franque. Înduioșată

de soarta țărișoarei aceleia îndepărtate, abia apărută și gata să se destrame, cu tron vacant și cu păgînii tropăind la frontiera de sud, baroneasa a povestit cu aprindere, ca despre un roman trist, în care un copil orfan și subnutrit, poate ftizic, e azvîrlit în stradă de niște portărei netrebnici. Or, o asemenea relatare nu putea să nu stîrnească solidaritatea, compasiunea și atașamentul prietenei sale intime, Mathilda Drouyn de Lhuys, nimeni alta decît soția ministrului afacerilor externe, totodată președintele conferinței care stătea să dea în clocot. A fost o formalitate apoi ca, prin mecanisme îndelung rodate ale vieții conjugale, mesajul să fie transmis mai departe. În final, înștiințat și pregătit de o ființă dragă, alături de care, ca nou-născut, supsese la același sîn, și convins de șeful propriei diplomații, Napoleon al III-lea s-a opus categoric unei intervenții otomane la nord de Dunăre și a plecat binevoitor urechea la propunerile pentru coroana română. Dintre numele vehiculate, patru, a înclinat către singurul care presupunea o înrudire atît cu casa imperială franceză, cît și cu casa regală prusacă. Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig de Hohenzollern-Sigmaringen se pregătea să împlinească 27 de ani și, ca locotenent în regimentul de dragoni din Berlin, aștepta de aproape un deceniu avansarea la gradul de căpitan. Din pricina gerului îndurat într-un poligon de trageri, tocmai i se umflase falca stîngă,

deasupra unui molar cariat. Avea dureri cumplite, aşa că, în bună parte ameţit şi înainte de-a se fi consultat cu tatăl său şi cu ministerpräsident-ul von Bismarck, s-a trezit întrebîndu-l pe dentistul care-i crestase gingia cu bisturiul dacă nu cumva l-ar urma la Bukarest, pentru totdeauna.

Joseph Strauss nu auzise niciodată de acel oraş şi a presupus că trebuie să fie la mii de kilometri distanţă, undeva prin colonii. Oricum, chestiunea i s-a părut ridicolă şi neînsemnată, mai ales că în sala de aşteptare se foiau pe scaune doi bărbaţi şi o femeie, iar tînărul ofiţer, la cît puroi adunase pe maxilar, vedea probabil cai verzi pe pereţi. Mai tîrziu, după prînz, doctorul a aflat însă întîmplător că pacientul cu un abces cît o nucă şi cu întrebarea lui în dodii era fiul mijlociu al prinţului Karl Anton, guvernatorul militar al Renaniei şi sfătuitorul regelui Wilhelm, pînă nu demult prim-ministru. S-a mirat. Apoi, săptămîni bune, a lăsat să curgă lin traiul lui de burlac, unul împărţit între cabinetul ţinut cu chirie, camera pe care o ocupa împreună cu motanul Siegfried într-o pensiune însorită, berăria *Der Große Bär* şi bordelul *Unşpe ţîţe*. Abia pe 14 aprilie, cînd narcisele erau în floare, iar motanul lui îşi rănise botul şi o labă în luptele pisiceşti din cartier, a citit într-o gazetă, uluit, o ştire măruntă despre organizarea unui plebiscit: *„Astăzi, locotenenţa şi ministerul au propus, prin afişe lipite pe străzi, candidatura*

la tronul României a prințului Karl de Hohenzollern. Evenimentul pare a umple de bucurie întreg poporul".
Seara, cînd jovialul Karl de Prusia avea să i se adreseze în foaierul operei berlineze celuilalt Karl (devenit, în sfîrșit, căpitan) cu salutul „Turcule", pe dentist nu l-a tras ața nici către halbele, taclalele și partidele de whist de la berărie, nici către cele unșpe țîțe, cîte două pentru cinci femeiuști zglobii și una singură, uriașă, pe pieptul Rosei. Umplîndu-și des păhărelul cu schnaps, pufăind din pipă și privind pe fereastra larg deschisă la stele și la streașinile casei din vecini, Herr Strauss a regretat că nu-l luase în serios pe tînărul ofițer. A adormit visînd femei frumoase și mulțimi nerăbdătoare așteptînd la ușa lui pentru a le potoli durerile de dinți. După cîteva zile, un curier al regimentului de dragoni i-a înmînat un plic gălbui, cu antetul și cu sigiliul Casei de Hohenzollern-Sigmaringen. Ploua cu găleata, dar plicul a ieșit uscat de sub mantaua militară.

2. Umbrele căpitanului de dragoni

În iunie, cînd solstițiul e aproape, zorii se arată mai devreme ca oricînd. Numai că atunci, într-o miercuri, răsăritul nu s-a ivit. Trăsura încărcată cu valize, genți și cufere s-a pus în mișcare cu o smucitură scurtă, unul din cai (o iapă sură și înăltuță) a fornăit și a dat să muște hamurile, celălalt (un roib cu o cicatrice pe gît) și-a umflat pieptul, iar, dintr-un coș de răchită, cu capac, motanul Siegfried a miorlăit cumplit. Dentistul a pierdut din ochi obloanele verzi ale pensiunii, ușa masivă, butoiul cu apă din curte și pîlcul de margarete de la poartă, dar a văzut o pisică tărcată fugind pe muchia gardurilor, cu pași agili și iuți, cu salturi peste ulucile rupte, cu încăpățînarea de-a ține ritmul cailor. I s-a părut frumușică și cu burta mare. La o răscruce, unde trăsura a cotit către sud, pisica trebuie să fi obosit sau să se fi poticnit în bălți, fiindcă nu s-a mai zărit, iar curînd, pe străzile dinspre Oberbaumbrücke, Siegfried a încetat să se agite și să miaune jalnic. S-a culcușit în coșul lui,

cu urechea neagră ciulită și cu vîrful cozii în sus, în timp ce Herr Strauss, pe care migrena nu-l părăsea, a privit prin geamul pătat norii, cheiurile abia trezite, șirurile nesfîrșite de clădiri de pe malurile rîului Spree, dîrele de fum pornite din sute de coșuri, apa molcomă în care se oglindea un cer negricios, vestind ploaia. S-a gîndit la sfîrîitul plitelor în atîtea bucătării, a fost zdruncinat serios în trăsură de-a lungul podului, simțea un gol în stomac, poate de la hurducăieli, poate de la berea și șampania din ajun, poate de la imaginea cîrnaților, jumărilor și costiței prăjite în fiecare casă, poate din pricina priveliștii aceleia care tocmai dispărea, ca și cum o mînă nevăzută ar fi șters contururile și culorile unui tablou binecunoscut.

Furtuna a început la capătul dimineții, cam la un ceas după ce dentistul izbutise să verse și să mai scape de amețeli. Nu tunetele și fulgerele, lipsite de vlagă, i-au silit să caute adăpost, ci rafalele biciuitoare, cu stropi reci. S-au oprit la un han găsit între dealuri, unde un bărbat și o femeie spoiau pereții, iar o fetișcană deșirată freca fără tragere de inimă podelele. De lîngă fereastră, cu o cană de lapte fierbinte în palme, Joseph a avut destul timp să observe că, afară, ud leoarcă, vizitiul se îngrijea să lege caii într-un șopron încăpător, să-i acopere cu pături și să le prindă de gît traiste cu ovăz. Înăuntru, hangiul mînuia repezit bidineaua și asuda

ca vai de el (își tot scotea pălăria peticită și-și ștergea chelia cu o cîrpă), femeia icnea și se ridica mereu pe vîrfuri (descurcîndu-se greu cu trupul ei bondoc), fata se mișca înainte și înapoi, în genunchi, cu cămașa ieșită din betelia fustei (lăsînd la vedere o bucată albă, plină de alunițe, din pielea spatelui). Curios, varul și leșia nu alungau din încăpere mirosul de rachiu, cidru și fum. Un miros acru, care-i zgîndărea golul din stomac. Apoi, la prînz, o bătrînă a adus supă de rață și mazăre, iar motanul s-a ales cu oasele și zgîrciurile rămase dintr-un copan. Nici nu le-a atins.

Cînd pămîntul s-a zvîntat puțin, de la vînt și de la soarele de amiază care înșelase norii, trăsura s-a pus încă o dată în mișcare. Un trap ușor, preschimbat imediat în galop, l-a purtat pe doctor în miezul călătoriei aceleia rare (binecuvîntată? afurisită? n-avea cum să ghicească), o călătorie întortocheată și riscantă, fragmentată și stranie, despre care se îndemna să creadă că nu se va dovedi o greșeală ireparabilă, cea mai lungă călătorie din viața lui, singura importantă, atît de importantă încît o compara uneori cu călătoria pe lumea cealaltă, doar se îndrepta spre un loc cu verdeață sau, în orice caz, cu grîu, cu foarte mult grîu, după cum îi spusese un negustor de mirodenii. Mergea pe urmele căpitanului de dragoni ca o umbră întîrziată, copiindu-i pașii și mișcările la o distanță de șapte săptămîni, refăcînd întocmai

traseul, respectîndu-i sfaturile şi cheltuindu-i banii. După epistola de la mijlocul lui aprilie, la care răspunsese grabnic şi recunoscător cu o încuviinţare, Herr Strauss primise o lună şi jumătate mai tîrziu, din mîinile unui funcţionar uscăţiv, un nou plic, însoţit de acea dată de-un pachet micuţ, învelit în hîrtie cerată. Folosind un coupe-papier cu mîner argintat, le deschisese pe amîndouă, atent să nu rupă sigiliile, unul cunoscut, cel al casei Hohenzollern-Sigmaringen, altul nemaiîntîlnit, de bună seamă proaspătul însemn al proaspătului monarh. Fostul lui pacient, Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, de-acum suit pe tronul unei ţări cu cinci milioane de suflete, îi trimisese un săculeţ cu tutun de pipă, în care ascunsese atîţia groşi, guldeni şi florini încît Joseph ameţise, şi o hartă a continentului, pe care trasase cu cerneală roşie un itinerariu şi însemnase cu cruciuliţe brune cîteva puncte-cheie. În scrisoare, îi înşira minuţios ce avea de întreprins pentru voiajul acela istovitor, mai ales că războiul cu Austria stătea să izbucnească, iar el, ca medic prusac, trebuia să străbată un teritoriu ostil, să treacă prin vămi şi filtre inamice, să suporte suspiciuni şi întrebări iscoditoare. I se cerea să-şi tăinuiască identitatea, ceea ce nu însemna doar procurarea de acte false, chestiune lămurită în detaliu, ci şi un lucru cam caraghios, anume înlăturarea mărunţişurilor care

l-ar fi putut trăda. Joseph Strauss se conformase posac, chiar cu năduf, şi, într-una din zilele în care-şi pregătea bagajul, desprinsese cu o forfecuţă de unghii monogramele cusute pe lenjerie, răzuise cu briciul litera S de pe geanta de doctor, ascunsese o diplomă şi nişte acte în căptuşeala unui palton îmblănit şi, cercetînd carte cu carte, rupsese paginile de gardă care purtau semnătura lui ologrefă.

De iapa sură (deloc îndărătnică) şi de calul roib (harnic şi onest) s-a despărţit la gara din Magdeburg. I-a achitat vizitiului onorariul, a lăsat un hamal să se ocupe de întregul calabalîc şi, cu coşul de răchită pe braţ, a intrat într-o bodegă din apropiere, în amurg, cînd un felinar verzui se bălăbănea deasupra uşii. Deşi a comandat păstrăv în smîntînă, ca să se bucure împreună de cină, motanul a refuzat să mănînce. Era a unsprezecea oară de la plecare. Strîns covrig, cu părul zburlit şi cu labele din faţă lipite de ochi, Siegfried părea tare bolnav. Dentistul a clipit, şi-a aprins pipa, a lansat rotocoale de fum spre tavan şi a sorbit dintr-un lichior de coacăze. Apoi au petrecut noaptea şi prima dimineaţă în tren, cu ţăcănitul roţilor, cu pufăitul şi ţignalele locomotivei, cu peisajele văratice din sud, cu amabilitatea imperturbabilă a conductorului şi cu trăncăneala unui mic agent bancar, care-şi vizita sora la un sanatoriu din Graubünden. Abia la Zürich, în mansarda unui hotel ieftin, Joseph şi-a luat prietenul

în braţe, l-a mîngîiat apăsat în creştet şi sub bărbie, l-a strîns la piept şi i-a vorbit precipitat, i-a explicat lucruri pe care motanul cu siguranţă nu vroia să le audă, bunăoară, de ce n-au ales drumul de fier din prima clipă şi s-au tîrîit o sută cincizeci de kilometri cu trăsura, de ce nu s-au îndreptat direct spre est şi au apucat-o către vest şi sud, ajungînd pînă-n Elveţia, de ce e nevoie de-un paşaport fals, cum duruie tobele a două armate, cum se agită steagurile de luptă şi cum mărşăluiesc trupele, de ce proprietăreasa pensiunii din Berlin, amicii şi fetele de la *Unşpe ţîţe* trebuie să ştie că el s-a mutat la Stuttgart şi nu că a pornit în căutarea unui principe aventurier, de ce un rege e un rege, indiferent de starea dinţilor, cum e să numeri şi să strîngi în palmă monede de aur, de ce orologiile bat pretutindeni şi, în fine, de ce oamenii îmbătrînesc. Aici, la cuvintele despre timp şi vîrste, Siegfried a tresărit, a ciulit urechea neagră (cea albă rămînînd pleoştită) şi a ridicat vîrful cozii. Vocea stăpînului se înmuiase, mîngîierile se leneviseră, aerul din odaie se făcea tot mai cald, probabil de la acoperişul încins şi de la mărturisirile care începeau să curgă. Dar mai întîi, ca dintr-un ibric găurit, au picurat destui stropi de sinceritate, stropii s-au strîns într-un ochi de apă, mic, oval, licăritor în tihna amiezii, iar apa a prins s-o ia la vale, pe podele, un firişor subţire şi curat, un lichid care se zărea şi nu se zărea, fiind

alcătuit, printr-un capriciu al chimiei, numai din vise, dezamăgiri, speranțe, răni, presupuneri și deșertăciuni. Herr Strauss, care în miezul ultimei ierni, în ianuarie, în ziua a opta, împlinise treizeci de ani, zicea tot felul de lucruri, nu povestea, nu turuia, zicea pur și simplu că vrea să iasă dintr-o fundătură, că pe lume există o mulțime de țîțe, în orice caz mult mai mult de unsprezece, că tot ce e monoton tîmpește, că berea și schnapsul sînt bune, dar nici vinul nu-i de aruncat, că orice tîrgușor geme de pisici tărcate, pătate, albe și negre, gri, galbene, schiloade sau dolofane, ceacîre, șchioape, de toate felurile, că un incendiu care te lipsește de-o mamă și de-o soră îți perpelește în veci inima, ți-o usucă și ți-o afumă ca pe pastramă, că vine un ceas, deodată, cînd nu te mai leagă nimic de nimeni și nici de ce-i în jur, că dincolo de-un imperiu, de trei lanțuri de munți și de cîmpii necuprinse e posibil să te naști încă o dată, că a fi dentistul unui rege nu-i totuna cu a stoarce puroiul din gura unui căpitan de dragoni, că o nevastă înseamnă copii, că o țară nouă e un loc nou, iar un loc nou e o șansă nouă, că partide de whist se pot juca oriunde, că prezentul și tristețea seamănă cu căcatul, iar viitorul poate să arate, cu mila Domnului, mai bine, că o nevastă înseamnă o mamă, că un cotoi tînăr are sămînță cît să umple pămîntul cu pui, că dincolo de-un imperiu, de trei lanțuri de munți și de cîmpii

necuprinse n-o fi raiul, dar nici iadul n-are cum să fie, că dacă gîștele au salvat Roma, iar țara aia și-a luat numele de România, s-o găsi pe-acolo destul ficat pe care să-l prăjești cu felii de măr, cu piper negru și cu ceapă, că o nevastă e o soră, că nici un drum nu e fără întoarcere, că întotdeauna chiorul, în țara orbilor, e împărat, că o nevastă înseamnă o femeie, dar nu orice femeie, una ieșită dintr-un ou de înger sau de drac. Așa, bun, și așa mai departe, toate astea le-a zis Joseph Strauss în mansarda unui hotel din Zürich, pe cînd camera devenise dogoritoare, iar la sfîrșit i-a cerut iertare motanului și a tăcut. Chiar atunci, Siegfried, tolănit de-o vreme pe pieptul bărbatului șaten și slab, cu botul potrivit între claviculele bărbatului palid și inimos și privindu-l drept în ochi pe bărbatul cu ochi căprui și mari, a țîșnit spre fereastră și a prins din zbor un muscoi uriaș. L-a înghițit, pe urmă a miorlăit ascuțit, ca și cum foamea l-ar fi înțepat în pîntece.

S-au ospătat grabnic, de bună seamă cu ficat de gîscă, dar nu tras în tigaie, ci la cuptor, mai precis cu felii dintr-o ruladă învelită în boia dulce, ghimbir și flori de salcîm, au cerut mai tîrziu cognac și lapte rece, unul a preferat sorbiturile rare, cît să plimbe băutura prin pungile obrajilor și pe sub limbă, celălalt a ales leorpăiturile repezite, cît să simtă cum îi alunecă pe gît ceva răcoros, s-au împăcat pînă într-acolo încît pacea, ca stare a lucrurilor, le

părea derizorie și plicticoasă, au umblat pe străduțe liniștite, au urcat nenumărate trepte și au sosit iarăși în mansarda sufocantă, convinși că lenea e o virtute supremă, s-au dedulcit la somn, unul în patul nu tocmai moale, celălalt pe covor, chiar în bătaia soarelui, au scos unul un oftat și celălalt un scîncet cînd s-a auzit ciocănitul în ușă. Spre mirarea lui Joseph, în odaie a pășit același funcționar uscățiv care cu șaisprezece zile înainte, la Berlin, îi înmînase plicul cu două sigilii și pachețelul învelit în hîrtie cerată. Au făcut cunoștință abia atunci și acolo, transpirînd împreună, cînd pleoapele dentistului erau grele ca plumbul, iar ținuta lui nu era tocmai potrivită. Pe vizitator îl chema Wolf Dieter Trumpp și a părut să nu observe cum doctorul își încheie nasturii cămășii și-și îmbracă vesta, cum își netezește cutele pantalonilor. Era secretarul particular al principesei Marie, mezina familiei Hohenzollern. Acel domn a tușit ușor, ca și cum tusea l-ar fi ajutat în felul ei, a așezat pe masă pașaportul, s-a arătat mirat de obiceiul hotelului de-a ține motani în camere (pentru a-i feri pe clienți de șoareci, credea el) și a precizat că documentul este în bună regulă, cu toate anteturile, parafele și semnăturile oficiale, fiind eliberat de însuși guvernatorul cantonului St. Gallen, Herr Äpli, și nu fabricat de vreun falsificator. Dîndu-și cu părerea că o ploicică n-ar strica, ar înviora natura, musafirul a rostit și un nume, Joseph

Kranich, pe care dentistul era dator să-l poarte tot restul călătoriei, alegerea fiind rodul inspirației (sau toanelor) guvernatorului, care socotise că un struț și un cocor, eine Strauss und eine Kranich, se înrudesc pe undeva. Cu mîinile împreunate la spate, luni la asfințit, secretarul a adăugat că făcuse o rezervare la trenul care părăsea Bavaria vineri, după lăsarea întunericului. Pe urmă, Herr Trumpp a scos dintr-un buzunar o cutiuță învelită în catifea maronie, a șters-o cu buricele degetelor și a pus-o lîngă pașaport. Soldățelul de plumb dinăuntru, cu o atitudine gata de atac și de victorie, trebuia să-i parvină tînărului rege din Balcani. Neapărat. Din partea surorii celei mici, Marie, care-l găsise ascuns sub un teanc de tratate militare, pe biroul lui din castelul Sigmaringen.

Traversarea lacului Bodensee n-a fost tocmai o bucurie, fiindcă lucirile din larg, tremurul îmbarcării, rutina marinarilor și aroma ceaiului băut în port, la Rorschach, s-au topit sub legănările acelei uriașe întinderi azurii, botezată și Schwäbisches Meer. Tangajul i-a provocat doctorului grețuri mai afurisite decît berea și șampania, făcîndu-l în trei rînduri să se aplece peste parapetul punții de jos și să împroaște apa cu părți nedigerate din micul dejun și cu o zeamă galbuie, acră, cum dîrele de spumă ale valurilor, risipite pe lacul care avea și o a treia denumire, Konstanz, poate n-ar fi meritat. Amețeala

s-a mai domolit la Lindau, unde a izbutit să înghită, cutremurîndu-se, zece picături de chinină amestecate cu zahăr brun, şi s-a risipit definitiv în poştalionul care gonea spre nord, după ce-şi frecase tîmplele şi dosul palmelor cu tampoane îmbibate în oţet. A înnoptat la Memmingen, apoi la Augsburg, iar în München a descoperit că oraşul era vesel, ca la începutul verii. Şi-a îngăduit un prînz uşor şi destule ceasuri de delectare, a privit doamne ieşite la plimbare, guvernante şi copii gălăgioşi, un grup de călugăriţe dominicane, o brutăreasă năduşită şi o fetişcană cu un balot de rufe murdare, a poftit tarte cu cireşe şi sirop, s-a oprit la umbră (unde pipa i s-a stins încet) lîngă o slujnică suită pe-o scară, spălînd vitrina unei drogherii, cu fusta sumeasă binişor şi cu o vînătaie pe pulpa stîngă, a frunzărit ziare (cu pipa aprinsă), a găsit răgazuri pentru bere şi a căscat gura la nişte circari care suflau foc, cîntau la tamburine şi trompete, dansau şi jonglau cu bile colorate. Acolo, în mica piaţă, s-a şi rupt firul plăcerii, cînd un căţel cu joben, care scheuna în ritmul muzicii şi se dădea în leagăn, a lăsat reprezentaţia baltă, nu l-a mai ascultat pe dresor şi s-a năpustit asupra lui Siegfried. Două fete au ţipat, o doamnă s-a împiedicat de faldurile rochiei şi a fost gata să cadă pe caldarîm, un seminarist şi un băiat de prăvălie au sărit într-o căruţă cu cărbuni, o bătrînă s-a lipit de-un zid, iar cîinele, cît era de mic

şi de împopoţonat, lătra gîjîit, îşi dezvelise gingiile, mîrîia şi muşca în gol. Cocoţat pe un gard, motanul îşi zburlise coada, scuipa, apoi s-a răsucit şi a stropit căţelul cu pipi.

Vagonul de clasa a II-a în care-i fusese rezervat un loc lui Joseph Kranich părea nou. Şi în decorul acela, cu lambriu şi cu banchete frumos lăcuite, doctorul a petrecut un timp lung, tare lung, nu atît după cum se învîrteau limbile ceasului de buzunar, cît după cum îl măsurau instinctele lui. A cercetat lemnăria şi s-a convins că e lucrată din stejar, paltin şi fag, s-a uitat pe fereastră fără să distingă ceva prin bezna de afară, a descifrat în ritmul şi în tonurile respiraţiilor din jur (în liniştea ţiuitoare, care numai linişte nu era) tusea bărbatului de lîngă uşă, plescăiturile unui preot de ţară, sforăitul uşor al unei femei în doliu, foiala unui comerciant cu favoriţi roşcaţi şi frînturile de vorbe, de neînţeles, ale unei fetiţe pistruiate. Abia la Salzburg, în vama austriacă, şi-a auzit bătăile inimii, care, în chip ciudat, erau mai puternice decît ticăiturile ceasului. Cum nu şi-a putut privi inima, a privit ceasornicul aurit, cu capac, pe spatele căruia erau gravate numele mamei şi surorii lui, Getrude şi Irma. Arăta patru fără zece noaptea, o oră rece, umedă, care avea să piară curînd, înghiţită de lumina începutului de zi. Dar înainte ca ora aceea să dispară, să treacă în memoria cărţilor şi a lumii, atunci, la patru fără

zece noaptea, vîntul s-a strecurat prin aburii locomotivei, a izgonit mirosurile feroviare şi a umplut nările lui Joseph cu parfum de liliac. Mirat, dentistul a văzut nu departe o tufă înfoiată, deloc înaltă, înflorită la sfîrşitul lui iunie. S-a gîndit că aşa e sorocul plantelor de munte, mereu întîrziat, iar gîndul, mirarea şi forfota de pe peron l-au făcut să-şi uite bătăile inimii şi să păşească în sala de aşteptare. Înăuntru, trupurile ieşeau poticnit din somn; conversaţiile se purtau în surdină, aerul sfîrîia împreună cu lumînările şi împrăştia bobiţe de transpiraţie, doar un ofiţer se agita neîncetat, verifica o dată în plus paşapoartele, punea întrebări severe călătorilor, dădea ordine vameşilor, soldaţilor şi propriilor aghiotanţi. Cînd i-a sosit rîndul, Herr Kranich tocmai mesteca o felie de batog. O găsise în batistă, rămasă acolo de la ultima masă a motanului. În mod cert, locotenentului nu i-a plăcut damful de peşte afumat, a strîmbat din nas, a citit repezit documentele şi l-a privit cu dispreţ pe medicul elveţian, catolic, necăsătorit, şaten, cu ochi căprui, care se îndrepta spre Bukarest, cu dorinţa de-a obloji măselele valahilor şi de-a se căpătui. Pe urmă, trenul a alunecat pe şine pînă la Viena, s-a prelins printre mişcări de trupe şi manevre de război, s-a lăsat mîngîiat de arşiţă şi de lanurile de grîu copt, a gîfîit ca un ogar suplu şi credincios menirii lui, a scos fum şi s-a fîstîcit cumva, ca un

domnişor, cînd s-a apropiat de oraşul acela răsfăţat de ursitoare. Unul din pasageri, cu un coş de răchită pe braţ şi cu numele lui adevărat inspirînd atîtea legături cu valsul, fără să fi existat vreuna, s-a desprins din forfota cazonă a gării de vest şi a traversat inima imperiului, în trăsură, printre clădiri şi grădini fericite, pe bulevarde vioaie, pînă la gara răsăriteană. De-a lungul drumului, i-a cerut vizitiului să oprească în trei rînduri: la o catedrală, pentru clipe de pace şi recunoştinţă, la o băcănie, pentru jambon, şvaiţer şi măsline, şi la o berărie, pentru o singură halbă. Joseph a cunoscut noul asfinţit moţăind, într-un nou vagon de clasa a II-a, cu noi companioni şi cu o nouă ţintă, Pesta, unul din plămînii imperiului, celălalt fiind Buda. Mai departe, presupunînd că cineva ar roti în palme globul pămîntesc (cum făcuse un conte răcit, prin februarie, la Brussel) sau că ar studia planisfera, s-ar putea zice că dentistul a coborît un centimetru, cel mult un centimetru jumate (cam cinci sute de kilometri, de fapt), pînă la una din tălpile imperiului, acolo unde se termina calea ferată şi unde se zăreau, încă o dată, apele Dunării. Iar în Baziaş, un tîrguşor mohorît, cotropit de negoţul cu cărbune, valizele, genţile şi cuferele pornite din Berlin, împreună cu proprietarul lor şi cu motanul din coş, au urcat pentru a doua oară pe un vapor. Actele pasagerilor au fost controlate atent, aşa că profesiunea lui Herr Kranich nu

i-a rămas străină căpitanului, un individ cu mustață îngrijită și cu memorie bună. Faptul acesta, minor la prima vedere, a prins însă să crească, brusc, undeva între stîncile uriașe prin care fluviul își tăiase albia, a crescut și a crescut, s-a umflat și a devenit un fapt însemnat în dreptul unei insule lunguiețe, ocupată de un fort, de case albe, de o mînăstire franciscană și de culturi de tutun. Acolo, lîngă insula care se chema într-un fel turcit, Ada Kaleh, ofițerul de cart a apărut precipitat pe puntea inferioară, a strigat numele unei pasări călătoare și a dat peste un domn palid și slab, care ținea în poală o pisică. L-a rugat să vină de urgență într-una din cabinele de la clasa I, unde o baroneasă, o rusoaică tînără, stătea să nască. Cu toată aplecarea lui către însănătoșirea dinților, doctorul n-a ezitat, s-a grăbit să-și ia trusa și să ajungă în încăperea nici largă, nici strîmtă, cu hublouri însorite, în care femeia gemea și tremura, lividă, blondă, speriată și uluită, întinsă pe pat. Axinia Larisa Iakovleva se afla la capătul unui voiaj de nuntă mai lung de un an, udase rochia și așternuturile la ruperea placentei, se adîncea în chinurile facerii, în vreme ce soțul ei, vîrstnic, mult mai vîrstnic, îi mîngîia și-i săruta palmele, vorbea dezlînat, văicăritor, plîngea (așa, stins), se învinovățea că ar fi calculat greșit sorocul și că ar fi amînat întoarcerea acasă. Joseph a privit și a tăcut, un sfert de minut, jumătate, n-a fost

impresionat de tînguiala baronului, i-a împrumutat o sticluță cu săruri, l-a poftit pe coridor și i-a cerut să trimită o oală cu apă fiartă. Apoi timpul s-a lungit încă o dată, ca un melc leneș, uneori se strîngea în cochilie și ațipea, alteori înainta nehotărît, pînă cînd pruncul a văzut lumina zilei înspre seară. Era un băiat blonziu, care țipa tare și uluit, într-o împrejurare uimitoare: avea părinți ruși, fusese moșit de-un dentist elvețian (neamț, în realitate) și se găsea pe un vas austro-ungar, cu căpitan ceh, între malul românesc și cel bulgăresc, ambele bătute de vînturile din Istanbul. Mulțumită lui Osip Afanasievici Iakovlev, medicul a dat peste cap patru pahare cu votcă, mari, pline și a recunoscut că nu mai veghease o naștere niciodată. A știut precis, cînd cerul și oamenii de pe punte se clătinau amețitor, că primul lui copil va fi tot un băiat. Lovind Dunărea cu zbaturile, sacadat, ca și cum ar fi purtat pe laterale niște roți de moară, vaporul trecuse de mult de Turnu-Severin, unde el ar fi trebuit să coboare, și urma să acosteze la Giurgiu. Pînă acolo, Joseph a dormit buștean, nici două ceasuri, uitînd de Siegfried, de tînăra mamă, de trecut și de viitor. Pe uscat, l-au întîmpinat o furtună de praf și zeci de oameni, unii desculți, care se înghesuiau să-i care bagajele. Abia în cupeul care-l hurducăia pe drumul Bucurescilor a găsit inelul cu diamant. Era în cutia de chibrituri. Lîngă pipă. Îl mai văzuse la mîna stîngă a baronului

rus, pe degetul lui mijlociu, cînd ciocniseră pentru steaua norocoasă a noului născut. A rîs.

*

La început, o lumină difuză a acoperit detalii şi particularităţi, a lăsat să se distingă doar siluete şi tuşe groase, aşa încît istoriile lor personale au semănat ca două picături de vin. Or, stropii de vin nu sînt ca stropii de apă, pot avea forme şi culori identice, dar gusturi diferite; bunăoară o picătură de cabernet şi una de pinot-noir. În drumul lui spre Principate, căpitanul de dragoni a aşternut pe hîrtie şi a expediat epistole regelui prusac, ţarului, împăratului francez şi celui austriac, a fost însoţit de fidelul şambelan von Mayenfisch, de consilierul von Werner şi de trei servitori de rînd, a purtat ochelari cu sticlă obişnuită, fără dioptrii, ca să nu fie recunoscut, a trecut pretutindeni şi mereu drept Karl Hettingen, împrumutînd numele de la castelul elveţian al familiei, din Weinburg, s-a nimerit o dată în preajma unor vechi amici din armata habsburgică, fiind nevoit să se ascundă în spatele unui ziar larg deschis, a petrecut trei zile într-un han infect în aşteptarea unui vapor blocat de transporturi militare, a sărit surprinzător pe pontonul din Turnu-Severin, deşi avea bilet pentru Odessa, în fine, s-au întîmplat nenumărate lucruri altfel decît în peregrinarea dentistului, care n-a trimis scrisori

nimănui, s-a bucurat de compania unui motan, a primit numele fals prin înlocuirea unor specii de păsări, nu s-a deghizat şi nici n-a zărit vreun chip cunoscut. Cu toate astea, în logica epocii, călătoriile lor au semănat atît cît pot să semene două picături de vin din soiuri diferite. Fiindcă urmaseră acelaşi traseu, amîndoi germani, cu paşapoarte false, amîndoi alegînd locuri la clasa a II-a şi gîndindu-se uneori, din senin, la soldăţelul de plumb închis într-o cutie mică, acoperită cu catifea maronie.

După ce au păşit, însă, pe pămînt valah, unul la 8 mai 1866 (după calendarul iulian), celălalt şapte săptămîni mai tîrziu, la 25 iunie, nimic n-a mai fost la fel. Joseph Strauss n-a căutat un telegraf pentru a-şi anunţa sosirea în noua patrie, n-a avut parte de-o trăsură trasă de opt cai, n-a trecut Jiul pe un pod plutitor (în zori, pe-o vreme cîinească), n-a întîlnit la Craiova o mulţime pestriţă şi un arc de triumf din ramuri de salcie, n-a fost gardat de două şiruri de dorobanţi şi n-a înnoptat într-un conac răcoros (stînd la taifas cu o femeie trecută prin multe, Zinca, cu fiul ei Nicolae, liberal şi triumvir, cu diferiţi miniştri şi cu şeful guvernului, cîndva bei de Samos), a intrat în Bucuresci pe la sud, printr-o mahala puturoasă, cu un cupeu deloc arătos, nicidecum venind dinspre Titu (într-o caleaşcă împodobită cu ghirlande, cu doisprezece cai albi, escortat de un detaşament de ulani şi urmat de un alai

ceremonios), nu s-a spălat şi n-a îmbrăcat haine de gală pentru a primi în dar cheile oraşului (lîngă pădurea Băneasa), n-a ascultat discursul primarului (care suna cam aşa : *„Suverane al României! Ţi-am dat coroana lui Ştefan cel Mare şi a lui Mihai Viteazul, de astăzi înainte strămunii tăi, redă-i şi tu antica sa splendoare! Fă din această frumoasă ţară sentinela înaintată a libertăţilor moderne, bulevardul nebiruit al civilizaţiunii occidentale!"*) şi n-a răspuns în franţuzeşte, stîrnind întîi rumoare, pe urmă aclamaţii şi la sfîrşit o ploaie torenţială (prima după trei luni de secetă), n-a străbătut de la un capăt la altul strada aceea lungă şi largă, singura pavată (zisă Podul Mogoşoaiei), uimit de gropi, de miasme şi de clădiri, nu s-a străduit să stea drept şi cumpătat printre atîtea zdruncinături, flori, steaguri, covoare scoase la ferestre, urale (ori strigăte ale gloatei), salve de tun şi dangăte de clopote, porumbei albi fîlfîind către cer, ciori zburînd speriate şi coli de hîrtie (cu poezii frumos caligrafiate) plutind ca frunzele uscate (în miezul primăverii), n-a salutat vînătorii de munte şi nici trupele de infanterie, cavalerie şi artilerie care-i dădeau onorul, n-a întrebat (în faţa unei case cu un etaj şi cu doi soldaţi la poartă) „Qu'est-ce qu'il y a dans cette maison?" şi n-a insistat, nepricepînd răspunsul, „Où est le palais?", n-a fost întîmpinat în vîrful unui deal de însuşi Nifon Preafericitul (cu o cruce aurită în dreapta,

cu Evanghelia argintată în stînga şi cu un sobor de preoţi în spate, în odăjdii scumpe), n-a asistat la slujba de la Mitropolie şi n-a păşit în sala mare a Parlamentului (cam mică, de fapt) pentru a rosti cel dintîi cuvînt românesc din viaţă („Jur!"), pentru a-l urmări pe Manolache Costache Epureanu tuşind şi dregîndu-şi vocea (în calitatea lui de preşedinte al Adunării Constituante) şi pentru a fi proclamat Domnitor (un soi de rege, adică) al ţării aceleia. Dar, cum nimic pe lume nu e perfect, nici măcar deosebirile, a existat şi un lucru comun la sosirea lor în Bucuresci. Principele Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, mai înainte de-a i se fi spus Carol I, şi Herr Joseph Strauss, imediat după ce a ajuns în centrul oraşului, au făcut ochii mari şi s-au minunat cînd au văzut destui porci bălăcindu-se în noroi, liberi şi graşi, chiar sub geamurile casei care trecea drept palat domnesc. Atît.

Iar cînd ziua de 25 iunie începuse să pălească, aşa încît norii de praf se mai risipeau şi gunoaiele dispăreau încet, încet în întuneric, dentistul a tras la un han, aproape de-un rîu, s-a ales cu nişte cîrnaţi plini de seu şi n-a mai avut puterea să înmoaie tocul în călimară. Abia dimineaţa, după ce a topit zece picături de chinină în zahăr brun şi a făcut rost de un pahar cu lapte pentru motan, i-a scris pe îndelete binefăcătorului său. Într-una din zilele următoare, după primirea în cabinetul de

lucru al suveranului şi după ce acesta, în schimbul soldăţelului de plumb, îi încredinţase un locotenent de gardă care să-l ajute la căutarea unei locuinţe, Joseph a dat peste o stradă nemţească, cu fel şi fel de negustori, cu avocaţi, meşteşugari şi farmacişti, cu notari, funcţionari de bancă, bijutieri şi ceasornicari. Se chema Lipscani, amintind de Leipzig. Curînd, doctorul berlinez a descoperit că el nu era singura umbră a căpitanului de dragoni, aşa cum, din naivitate şi din fereala de a-şi bate capul, îşi închipuise o vreme. În jurul tronului foiau nenumărate alte umbre, între care un medic cu grad de colonel, bastard, se pare, un domn numit Brătianu, cu iniţialele I şi C, şi un profesor care vorbea tare ciudat, parcă latineşte, deşi se străduia să-i insufle domnitorului româna. Mai mult, Joseph a aflat că nici măcar nu era primul dentist din oraş. Printre romanţuri, versuri şi tomuri de ştiinţă, găsise undeva o cărticică roşcată, cu chirilice, pe coperta căreia librarul i-a citit *I. Seligher, dantist în Bucuresci; Povăţuire pentru curăţenia gurii şi păstrarea sănătăţii dinţilor.* Fusese tipărită în 1828. A cumpărat-o.

3. Aşternuturi pătate

Cînd în punga cu tutun de pipă, nu în cea pentru fumat, ci în alta, pusă bine, sînt destui groşi, guldeni şi florini, pare uşor să alegi o casă curăţică şi să pui pe roate un cabinet. Mai ales dacă ascunzi sub podea, ca pavază pentru zile grele, un inel cu diamant. Iar Herr Strauss, pe care arşiţa verii îl găsise tocmai aşa, într-o zodie mănoasă şi reuşind să scoată una din duşumele şi s-o bată fără urme la loc, se aşezase în suburbia Sfîntul Nicolae, pe strada aceea plină de compatrioţi, Lipscani, unde ocupa două camere la etajul unei clădiri cărămizii. Tot acolo, la numărul 18, luase cu chirie şi una din prăvăliile de la parter, îngustă şi lungă, cu vitrină şi obloane, o fostă ceaprazărie pe care vroia s-o schimbe curînd. Şi n-a amînat, a schimbat-o, dar nu în două săptămîni cum crezuse, ci în cinci, fiindcă meşterii erau leneşi şi beţivi, gata mereu să ceară bani peste tocmeala iniţială. I-a izgonit pe primii într-o marţi, plătindu-le cît a socotit că merită, a auzit din gura lor tot felul de vorbe spurcate (pe

care le bănuia, nu le pricepea), nu s-a lăsat îmbrobodit, nici speriat, a apărut cu un metru şi, măsurînd, făcînd calcule, le-a pus în faţă o hîrtie cu cifre care i-a lăsat fără grai. După cîteva minute, la uşa lui a ciocănit Peter Bykow, un brutar, care vroia doar să se prezinte, să-i strîngă mîna şi să-l felicite că nu s-a lăsat păcălit. Au discutat un pic, ca între vecini noi şi nemţi vechi, au ciocnit un păhărel cu schnaps, au rîs, au hotărit să meargă împreună, cîndva, la o vînătoare de iepuri. Apoi, nu în sîmbăta care a urmat, în cealaltă, Joseph a gonit nişte zidari care încheiaseră pereţii, dar se lungeau la tencuit şi la curăţatul grinzilor de pe tavan. Au plecat bodogănind. Pe la prînz. Mai tîrziu, după o masă cu viţel la tavă şi cartofi în unt, după somn şi cafea, cînd Siegfried continua să doarmă (tresărind) pe un pervaz însorit, a ieşit în aerul coclit, s-a oprit la o răspîntie şi a băut bragă, a ocolit cîteva baligi de cal şi o curcă moartă (duhnind), s-a ferit de o droşcă încărcată cu lemne de foc, a intrat la un croitor şi s-a uitat la stofe (fără să-l încînte vreuna), a cumpărat o plăcintă cu mac şi aşa, mestecînd, a hotărît să se tundă. Înaintea oglinzii, cît i-a fost întinsă pînza albă şi moale peste haine, strînsă cum trebuie, sub bărbie, cît s-au plimbat pe obrajii lui pămătuful şi briciul, cît i-au umblat prin păr pieptănul şi foarfecele, cît a fost săpunit şi clătit cu apă caldă, nu călîie, nici fierbinte, cît a simţit palmele ştergîndu-l

cu un prosop poros și buricele degetelor frecționîndu-l cu lavandă, s-au limpezit multe lucruri tulburi din viața lui. Nu din senin, ci pălăvrăgind cu Otto Huer, frizerul. Care parcă i-ar fi spălat capul și pe dinăuntru. A aflat numele unor frați din mahalaua Visarionului, un zugrav și un dulgher care lucrau îngrijit, iute și nu prea scump, a aflat de un sobar bătrîn și priceput, a aflat cine meșterise scaunul pe care tocmai stătea, numai bun pentru pacienții unui dentist, a aflat cîte în lună și-n stele despre băcănii, măcelării, drogherii, piețe și crame. Adevărul adevărat e că s-au lungit la taclale pînă aproape de miezul nopții, la o berărie, unde s-au dus după ce ceasul de perete al lui Herr Huer, unul cu cuc, a vestit ora șase. La prima halbă, poate și la a doua, Joseph a ascultat și a priceput cum se făcea politică la Bucuresci, cum se fura pînă nu mai rămăsese nimic de luat, cum nu puțini, visînd la tron, sperau ca principele Karl să obțină un împrumut însemnat și străin, să umple vistieria, apoi să se întoarcă în țara lui. La halba a treia, sorbind mai potolit, au vorbit despre cum putea fi învățată româna, o limbă șuierată, îndulcită de vocale ca de sirop, care nu semăna deloc cu limba lor. Mathilde, sora opticianului Jakob Vogel, dăduse lecții multora, nu rele, dar chiar atunci suferea de vărsat de vînt și nu primea oaspeți. Au presupus, suflînd în spuma berii, albă ca laptele ori ca pielea lui Mathilde, că

bubițele îi acopereau fața, pieptul și buricul, și-au închipuit cum se întindeau pe fesele ei dolofane, ca o puzderie de furnici roșii sau de fragi, au oftat, au băut și au zîmbit, iar Joseph a alungat imaginea aceea după un timp, nu din pudoare, nu pentru că nu i-ar fi fost pe plac, ci fiindcă medicina îl corecta uneori, cu rigoarea ei. Printre alți profesori posibili, nu cu diplome, dar cu milă și răbdare, a apărut pe urmă, odată cu halba a patra, chipul lui Martin Stolz: uscat, clăpăug, bonom, cu mustăcioară rară și sprîncene arcuite. Era ajutor de notar, june, dornic oricînd să pună un ban la teșcherea. Din pricina umbrelor care jucau pe tăblia mesei sau a fluturilor care se topeau în flacăra lumînării, n-au izbutit să se gîndească la el. L-au lăsat în plata Domnului, singur, în noaptea sufocantă și lipicioasă. Transpirau și ei, așteptau o adiere de vînt și turuiau, au pierdut șirul halbelor, unul zicea că ar fi ajuns la a cincea, celălalt la a șaptea, au oftat, au băut și au zîmbit, deodată doctorul a povestit cum intrase într-o odaie pricăjită, trecînd printr-o curte cu un cîine în lanț, schilod, cu două capre care mestecau coceni și cu găini adormite într-un pom (un prun ori un gutui, cine să-și fi dat seama), toate se întîmplaseră pe întuneric, în săptămîna cealaltă, ștearsă din calendar, a spus că înăuntru mirosea acru și mucegăit, dar acreala și mucegaiul nu erau totuna, a descris cum o femeie cu ochi de pasăre își scosese rochia încă

din prag, se așezase în genunchi, îi descheiase pantalonii și-i potrivise mădularul între țîțe (încălzindu-l ca pe-un pui de vrabie rebegit, dezmierdîndu-l), și-a amintit că într-o vreme se tăvăliseră pe-o saltea gloduroasă, umeziți și încinși, i-a rămas în urechi gîfîitul, somnul nu, doar nu putea să-l audă, în schimb a auzit foșnetul din zori, nu s-a clintit, a privit printre gene cum femeia căuta în buzunarele hainelor lui, cum lua și ultimul bănuț (nu mare lucru), a văzut la sfîrșit, cînd răsărise soarele, așternuturile slinoase, pline de pete ca de scuipați. Urmărindu-l cu brațele la piept, încrucișate, Otto Huer, frizerul, a fost de părere că într-un asemenea oraș nu i-ar strica adresele unor fete îmbăiate, pomădate și mai puțin hoațe. Nici la halba a șasea, ori a opta, nici în viitorul care pe atunci li se arăta blajin, dentistul nu i-a destăinuit lui Otto cum se hotărîse să vină la București.

Iar tînărul domnitor, care-l ademenise la o nouă viață, a dat primul semn în a unsprezecea zi a lui august. Avea gingiile inflamate, vineții, supărătoare ca veștile proaste. Joseph a împins un fotoliu lîngă fereastră, a aranjat o pernă pe spătar în după-amiaza dogoritoare și, cu o pensetă trecută prin alcool, a scos un pai mic și galben, subțire, de lîngă unul din canini. Părea a fi de la o păstaie de fasole. Pînă să ajungă însă la gestul acela simplu și izbăvitor, înainte chiar de-a fi cercetat cu lupa, atent, dantura

şi bolta palatină, se petrecuseră cîteva lucruri cu care nu se cuvenea să fie obosită mintea suveranului. Mai întîi, cei doi fraţi din mahalaua Visarionului, zidarul şi dulgherul, se dovediseră a fi ruşi, dar nu orice fel de ruşi, ci ruşi filipoveni, cu bărbi înfoiate şi blonzii, cu cămeşoaie pînă la genunchi şi centuri late la brîu, cu sminteala de-a nu se atinge de băutură, cu ochi albaştri şi cu o rîvnă ciudată, întreruptă doar de mătănii şi de sărutatul crucilor de la gît, ori de cîte ori mîncau, îşi potoleau setea sau auzeau clopotele. Terminaseră repede, tencuind, sclivisind şi văruind, potrivind tocurile şi cercevelele, dînd cu baiţ lemnăria, raşchetînd şi ceruind podelele, lustruind tavanul. Ieşise bine, ca după pofta şi schiţele lui Herr Strauss, iar preţul, pe drept cuvînt, nu fusese unul de milostenie, nici de luat pielea de pe bietul om, în cazul ăsta un neamţ. Curînd apăruse şi sobarul, înalt şi slab, pleşuv, un fel de cocostîrc mocăit şi ursuz. Mesteca întruna nişte frunze, parcă de dud sau de cînepă sălbatică, lega iscusit fumurile şi îmbina drept teracotele. După curăţenie, cînd nimic nu mai amintea de fosta ceaprazărie, Joseph alesese nişte covoare de Anatolia şi fixase pe pereţii lucitori cinci planşe anatomice, în rame aurii. Le adusese de la Berlin, strînse sul, în cutia unui flaut. Una descria cavitatea bucală, incluzînd omuşorul, limba şi pungile obrajilor, alta ilustra o dantură matură şi sănătoasă, iar celelalte înfăţişau

formele văzute şi nevăzute, cu tot cu rădăcini adică, ale unui incisiv, ale unui premolar şi ale unui molar. Lipseau din şir dinţii de lapte, însă ei nu erau pe gustul dentistului, aşa cum nu-i plăceau nici măselele sparte. Se îngrijise apoi să cumpere o pendulă şi să explice în detaliu, la atelierul de mobilă indicat de Herr Huer, cum îşi dorea să fie scaunul acela neobişnuit: cu un singur picior, pe mijloc, gros şi cilindric, cu filet, încît să poată fi ridicat şi coborît prin învîrtire. Mai trebuia să aibă braţe late, comode, un suport pentru ceafă în partea de sus şi un spătar rabatabil, ca de şezlong. Numai pentru desenarea planurilor pierduse o oră şi trei sferturi cu un tîmplar. Între timp, nu în cele o sută cinci minute petrecute la atelier, în coşul de răchită, ci în cele patruzeci şi şapte de zile scurse de la sosirea în Bucuresci, Siegfried aflase cum purtau coada pisicile valahe, cît de mulţi erau şobolanii şi cît de aprig luptau motanii vagabonzi. Era mulţumit. Mai cu seamă că stăpînul lui se ţinuse de cuvînt în privinţa ficatului de gîscă prăjit cu felii de măr, cu piper negru şi cu ceapă.

Pînă pe unsprezece august, cînd pretenţiosul scaun a intrat pe mîinile unui tapiţer, pentru a-i pune droturi şi pentru a-l îmbrăca în pluş albastru, Joseph reuşise să înveţe cîteva cuvinte româneşti. Aşa că, după ce a tamponat gingiile principelui cu tinctură de gălbenele, i-a putut spune: „Găsesc fericit tine, Maiestat!".

*

Sultanul Abdul-Aziz s-a arătat binevoitor, deodată, la începutul toamnei. Pînă atunci însă, fără să fi fost un balaur turbat, ci un padişah mirat şi intrigat de întîmplările din teritoriile sale sudice, suflase aburi fierbinţi asupra Principatelor, sporind zăduful. Între altele, adierea aceea adunase douăzeci de mii de ieniceri la Rusciuk, gata să treacă Dunărea la ordinul lui Omer-paşa. Iar vara (şi ce vară!), căutînd o brumă de răcoare în noua patrie, Carol I pusese armata pe picior de război, mîngîiase orgoliul gărzii naţionale cu prilejul tulburărilor provocate de dezbaterea chestiunii evreieşti şi părăsise somptuosul pat Biedermeier, găsit în micul palat de pe Podul Mogoşoaiei, pentru unul mai îngust şi mai tare, din umbroasa reşedinţă de la Cotroceni. Inspecţia trupelor şi a fortificaţiilor îi lăsase un gust amar, fiindcă întîlnise militari prost echipaţi şi lipsiţi de rutina disciplinei, stocuri derizorii de cartuşe, praf de puşcă pe fundul tolbelor, cai costelivi şi puţini, şiruri şubrede de tranşee. De altfel, purtînd zilnic uniforma cu fireturi şi bumbi aurii, de general, după ce tocmai renunţase la una de căpitan, suveranul aflase lucruri îngrijorătoare şi din raportul ministrului de război. Puştile cumpărate în ultimii ani se dovedeau în mare parte defecte, depozitele erau pustii, cazărmi noi şi costisitoare, precum cele de la Brăila, Galaţi şi Iaşi, stăteau să se năruiască,

fabrica de pulbere lucra rudimentar și fără spor, sume mari se risipeau pentru încartiruirea ofițerilor, iar turnătoria de la Tîrgoviște producea tunuri, adesea decalibrate, de cîteva ori mai scumpe decît cele aduse din Apus. Și mai exista o cifră. Posacă. 8.000. Atîția oameni număra armata aceea de vodevil. În rest, pe măsură ce cunoscuse locuri și fapte, cercetînd mai ales spiritul locului și starea de fapt, domnitorul începuse să descopere vraiștea și lîncezeala din ministere, drumurile desfundate, școlile și spitalele sărmane, jaful și delapidările din prefecturi, din poliție și din celelalte instituții, puținele felinare cu petrol din București și multele împuțiciuni ale orașului, zvonurile, sforăriile și taberele din politică, plăcutele plimbări la Șosea, satele ca niște cătune oropsite, periferiile ca niște sate mocirlite, cochetul parc Cișmigiu, unde intuia mîna și priceperea unui grădinar german, indolența și mîrșăviile din tribunale, plicticoasele seri de teatru dintr-o sală nu prea mare și insuficient luminată, ciulinii de pe cîmpuri, tîrgușoarele prăfuite, pușcăriile pline cu vinovați și nevinovați, rochiile și bijuteriile fastuoase ale doamnelor, holera care bîntuia ca ielele (iar ielele, în țara aia, făceau prăpăd), tihna mînăstirilor de cîmpie și splendoarea unor moșii, precum cea a mitropolitului Nifon, de la Letca. Cu ochii lui albaștri și cu nasul coroiat (vulturesc ori acvilin, după părerea unora), cu sprîncene groase, deloc

înalt, cu barba tăiată scurt și cu obraji teșiți, Karl Ludwig știa prea bine că funcționarii și militarii nu-și primiseră lefurile încă din primăvară. Iar din raportul ministrului de finanțe, prezentat Adunării, încercuise cu tuș roșu un mic pasaj: „... *toate casele de bani oficiale sînt goale și vistieria are de plătit o datorie flotantă de 55.761.842 de piaștri; după un calcul exact, anul 1866 se va încheia cu un deficit de 51.956.000...*". În zăpușeala care nu mai contenea, acea frază, criza însăși și sîngele lui prusac l-au făcut să înjumătățească salariile angajaților statului pe o perioadă de șase luni, să micșoreze pensiile, să introducă impozite noi și să le crească pe cele vechi. Fusese hulit, bîrfit, disprețuit, criticat în gura mare și pe la colțuri, dar înghițise în sec, ceva mai încercănat și mai trist. Puterile garante nu-l recunoșteau ca domn, lăcustele năpădeau Moldova odată cu ideile secesioniste, foștii intimi ai lui Cuza, stîrniți de Florescu și Marghiloman, urzeau planuri întunecate cot la cot cu consulii austriac și rus, misiunea militară franceză părea un viespar pornit să-l înțepe pe ascuns, în ciuda bunelor intenții ale lui d'Avril, consulul-general, iar Moustier, ambasadorul lui Napoleon al III-lea la Sublima Poartă, urma parcă instrucțiunile generalului Ignatiev, reprezentantul țarului. Într-una din desele epistole trimise protectoarei sale de la Paris, Hortense Cornu, cea care-i netezise calea spre tron, Carol așternuse pe

hîrtie, sorbind vin, pe la miezul nopții, atunci cînd respira ușor și mărturisea ușurat, următoarele: *„...aici este țara intrigilor, dușmanii ordinii fac tot posibilul pentru a provoca agitațiuni. Focarul cel mai periculos sînt Bibeștii, care îi expediază rapoarte secrete lui Drouyn de Lhuys, se poartă față de mine în modul cel mai nepotrivit și răspîndesc permanent calomnii. N. Bibescu vorbea într-o zi în societate că este minunat că principele Carol și-a făcut fotografii, căci ele vor fi singurul lucru ce se va păstra. Și misiunea franceză îi e tot timpul alături... Articolul din* Revue des Deux Mondes, *în care se spune că eu aș fi dezertor, a fost publicat de către Bibești și misiune. Cum sînt supuși francezi, împăratul ar face bine țării și mie dacă i-ar rechema"*. Iar doamna aceea i-a răspuns întotdeauna, loial și afectuos, onest și providențial, cu abilitatea suplă a culiselor și cu știința detaliilor care conduc lumea. Din rîndurile citite, sute și sute, fostul căpitan de dragoni tresărise la multe, diminețile, pe sofaua din cabinetul de lucru, cînd fuma și bea cafea cu caimac, cînd deschidea corespondența și întîmpina zvîcnirile caniculei. Bunăoară, se trezise rîzînd de o formulare, *„știu că regele Leopold vi s-a dat ca exemplu de principe constituțional, dar românii dvs. nu sînt belgieni"*, sau, altă dată, simțise cum transpiră brusc la lectura unui paragraf, *„guvernul francez vede cu ochi răi faptul că dl. Brătianu a căpătat o autoritate*

atît de evidentă asupra dvs. şi a miniştrilor. În 1852, într-o vreme în care era în comuniune cu Mazzini şi Ledru Rollin, Brătianu a fost implicat într-o conspiraţie împotriva vieţii lui Napoleon III. Nu-l acuz pentru ce a fost, dar acum atotputernicia sa vă răceşte în mod deosebit relaţia cu cei de aici. Nu-mi închipuiam că îl veţi lăsa pe dl. Brătianu să conducă în numele dvs., cum relatează cineva". Tot într-o scrisoare sosită de la madame Cornu, prinţul întîlnise o afirmaţie scăpărătoare, ca un chibrit, care-l făcuse să-şi aprindă încă o ţigaretă, peste porţia lui matinală obişnuită. Suna aşa: *„...se zice că acolo nimic nu se face, că totul rămîne în suspensie, că rechiziţiile decretate recent au prilejuit furturi scandaloase din partea unor autorităţi ce nu sînt pedepsite. Corupţia este cancerul care macină naţiunea, trebuie să-l extirpaţi în forţă...".* Dar cum apa, puţină şi puturoasă, curgea pe Dîmboviţa, nu pe Sena, domnitorul se ocupase cu altele, lăsînd ca tumoarea să fie retezată mai tîrziu. La sfîrşitul lui iunie, la două zile după ce mîngîiase cu buricele degetelor şi rostogolise în palme dragul lui soldăţel de plumb (primit pe neaşteptate de la Marie, prin intermediul dentistului aceluia palid şi derutat), văzuse constituţia adoptată într-o atmosferă sufocantă, în care nouăzeci şi unu de evantaie ori de ziare folosite ca evantai se ridicaseră către tavanul sălii, în parlament, într-o largă majoritate şi mai mult decît atît, în unanimitate,

validînd o lege care, de fapt, era mama tuturor legilor, care consfinţea monarhia ereditară în locul celei elective, libertatea conştiinţei, a învăţăturii, a opiniei şi a exprimării, dreptul de întrunire şi asociere, inviolabilitatea persoanei şi a domiciliului, secretul corespondenţei, sacralitatea şi inviolabilitatea proprietăţii, caracterul indivizibil al statului, principiul suveranităţii naţionale, al guvernării reprezentative şi al separării puterilor, votul cenzitar şi capacitar. Se grăbise să depună un nou jurămînt, să sancţioneze şi să promulge constituţia abia născută, iar, la finalul ceasurilor acelora, să rostească un discurs nu prea înflăcărat, un text redactat la rece altminteri, cu grija de-a nu fierbe auditoriul şi de-a-l ajuta să asculte. Nimeni nu ştia atunci (sau, dacă ştia cineva, puţini, discreţi şi cu frică de Dumnezeu erau aceia) că, în clipele în care constituţia vedea lumina zilei şi a tiparului, tăcută şi zîmbitoare, fratele cel mic al domnitorului, principele Anton von Hohenzollern, sublocotenent în regimentul I de gardă al Prusiei, tocmai se pregătea să moară. Fusese rănit în ofensiva de la Rossberitz, unde trei gloanţe îl opriseră să mai alerge în fruntea plutonului său, îi zdrobiseră picioarele şi-l lăsaseră să cadă prizonier scurt timp, fără să-i răpească însă licărul pupilelor (al victoriei?) ori puterea de-a surîde (vag) cînd prinţul moştenitor Friedrich, personal, îl zărise într-o căruţă cu muribunzi şi-i strînsese mîna. Era învelit cu o pînză de in, ca

un cearşaf, năclăită de sînge de la brîu în jos. Două săptămîni mai tîrziu, cînd Anton se afla, deopotrivă, la porţile raiului şi sub un strat de pămînt argilos, purtînd la piept decoraţia conferită de regele Wilhelm, Karl Ludwig a revocat consiliul de miniştri, renunţînd vremelnic, cu amărăciune, la serviciile lui Brătianu şi Rosetti şi, cu satisfacţie, la prim-ministeriatul lui Catargiu, despre care credea, în Bucureşciul încins şi nepăsător, că e un uneltitor, aliat cu fostul prefect al poliţiei şi cu fraţii Bibescu. Lăsase apoi faptele să curgă în felul lor turcit, fiindcă de aşa ceva avea nevoie. Cu Ghica în fruntea guvernului, a izbutit să impună în septembrie, unor deputaţi care îşi închipuiau trenul şerpuind şi şuierînd pe la conacele lor, concesiunea feroviară Strousberg, o afacere întinsă pe nouăzeci de ani şi pe nouă sute cincisprezece kilometri, pornind de la Vîrciorova, trecînd prin Turnu-Severin, Filiaşi, Craiova şi Piteşti, ajungînd la Bucureşci şi continuînd prin Ploieşci, Buzău, Brăila, Galaţi şi Tecuci, pînă la Roman. Proiectul includea şi linia Tecuci-Bîrlad, ca pe un apendice sănătos, nordic, el singur cît toată concesiunea sudică Barkley, născută cu exact un an în urmă, sub Cuza, pentru construirea drumului de fier între Bucureşci şi Giurgiu. Cît îl priveşte pe fostul bei de Samos, om deprins cu valurile şi cutumele din Bosfor, cu vorbele rostite şi nerostite (suspendate în aer, prinse în fumul narghilelelor,

opace, tăioase cîteodată ca un hanger), a plutit ca o pasăre prin moleşeala verii, a pretins în scrisorile către marele vizir şi în încurcatele tratative diplomatice atît cît să nu supere şi să obţină îndestulător, a strecurat în textul noului firman domnesc (care fusese frămîntat ca un aluat şi tocmai creştea ca un cozonac) prevederi cum nu se mai citiseră şi, poate, nici gîndiseră. Sublima Poartă recunoştea dinastia şi constituţia, îi acorda tînărului domnitor dreptul de a bate monedă şi-i îngăduia să sporească efectivele armatei pînă la limita de 30.000 de oameni, un prag nu prea înalt, nici scund, care însemna însă, în virtutea aritmeticii, de aproape patru ori mai mulţi soldaţi şi ofiţeri decît existau atunci. Iar dacă în documentul acela Principatele Unite erau socotite *„parte integrantă a Imperiului Otoman"*, vasalitatea se înmuia cumva ori se îndulcea printr-o măruntă precizare : *„în limitele fixate prin capitulaţiunile şi prin tratatul de la Paris"*.

Altfel, măselele de minte au fost întotdeauna sîcîitoare şi rele, fără suflet. Iar cînd una, din senin, s-a găsit să străpungă gingia prinţului pe la jumătatea celui de-al douăzeci şi optulea an de viaţă, să răsară chiar în ajunul plecării lui la Constantinopole pentru primirea firmanului de numire şi pentru ridicarea sultanului în slăvi, să-i toace nervii mărunt, cum e carnea din musaca sau nuca din baclavale, să-i ducă răbdarea pe pustii şi să-i risipească somnul pe

covoare, așa, cînd lucrurile s-au rînduit și s-au petrecut întocmai, s-a chemat că măseaua de minte era crudă. Crudă în toată puterea și în toate sensurile cuvîntului. Mai întîi fiindcă vîrful limbii lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, pipăind pielea zdrelită și umflată, întîlnea doar un os minuscul, rotunjor, cît un bob nefiert de orez, apoi pentru că principele și-ar fi dorit să fie calm, lucid și dezinvolt în călătoria aceea de care se legau atîtea linii și siluete ale viitorului. Or, n-a izbutit, de bună seamă, a fost doar amețit, frînt și surescitat, la capătul unei nopți în care s-a foit întruna, a deschis și a închis ferestrele de nenumărate ori, a făcut gargară cu un lichior de cireșe amare, a băut ceaiuri, a încercat zadarnic să citească și să-i scrie tatălui său, a folosit comprese reci, mai tîrziu fierbinți, a început de unul singur o partidă de șah, și-a frecat tîmplele și a cedat la primele mutări, a tot căscat, umblînd, șezînd, lungindu-se și sărind iarăși în picioare, a luat cîteva linguriță de miere și, în preajma zorilor, cînd o dungă cafenie tivea marginea cerului, a trimis după Herr Strauss, dentistul, ca după unicul salvator. Adus și dus în goana cailor, cu o mică escortă de cavalerie, Joseph a consimțit să-și facă urgent bagajul, unul sumar, pentru a se alătura suitei care-l însoțea pe domn la Istanbul. Pe urmă, dimineața, un șir lung și lucitor de trăsuri s-a cam poticnit pe străzile sudice, s-a strecurat prin mirosurile

veștede ale mahalalelor și prin răcoarea celei de-a noua zile din octombrie, a prins aripi la ieșirea din oraș și a ridicat un nor gros de praf de-a curmezișul cîmpiei, uriaș, ca o coadă înfoiată, a băgat în sperieți cîinii, graurii și popîndăii, a lăsat babele cu gurile căscate (și știrbe), pruncii plescăind din buze (în căutarea sfîrcurilor), bărbații cu ochii în soare și muierile potrivindu-și baticele. A și picurat puțin, în apropierea Dunării, ca să fie limpede că era toamnă, iar trăsurile, strînse pe patru rînduri, au trecut fluviul cu bacul, fără opinteli, lin, fiindcă vîrtejurile și curenții se înmuiaseră de la atîta secetă. Mai înainte însă, colbuite, noroite și stropite de găinațul păsărilor, cupeurile acelea iuți opriseră la marginea unei păduri, lîngă o fîntînă, unde fuseseră spălate și lustruite pe îndelete. Sub vînticelul rece din timpul traversării, Carol a ales să nu coboare pe punte, a privit prin fereastra mică, atent și încordat, adîncit între pernele învelite în cașmir, cu bărbia sprijinită în palma stîngă și cu brațul drept sub cap. Era uimit de mulțimea muștelor și tăunilor care roiau în jurul cailor, s-a uitat la umbrele norilor risipite peste apă, a zărit de departe minaretul, cenușiu la început, alb ca laptele cînd a răzbit soarele, a cercetat zidurile cetății din Rusciuk, turnurile și foișoarele, meterezele și redutele, steagurile mari, cu semilunile lor unduitoare și aurii. Trecutul lui cazon și o vocație incurabilă a ordinii nu l-au

lăsat să nu admire dispunerea trupelor care aşteptau să-i dea onorul. Pe mal, în apropierea debarcaderului, a fost întîmpinat de un zîmbet incert, abia schiţat, un zîmbet care ar fi putut să nu fie zîmbet, dar despre care el, principele, a ştiut foarte bine că nu e nimic altceva. În rest, Omer-paşa s-a arătat galant, irosind din minutele lungi şi avide ale prînzului, lăudînd, prin intermediul unui interpret, precizia tunurilor prusace. Cînd în sfîrşit detaşamentul de soldaţi şi-a lipit armele de piept şi a salutat, Karl Ludwig a simţit cum zvîcnetele gingiei se reaprind, ca şi cum vîrful uneia din baionetele subţiri, îndreptate către cer, i-ar fi înţepat obrazul. A încercat la rîndul lui să surîdă, nu cu unda dispreţului, altfel, dar surîsul lui a semănat cu o grimasă. Undeva în spate, dincolo de generali, politicieni, miniştri, consilieri, secretari şi destui alţii, s-a auzit un bufnet înfundat. Unui bărbat şaten, slab, cu haine bine călcate, îi scăpase din mînă o geantă. Părea de doctor. Ce-i drept, Joseph Strauss nu mai auzise niciodată un strigăt aşa cumplit.

Spre Varna i-a purtat un tren scurt şi pestriţ, cu un vagon roşu imediat după locomotivă, un salon pe roţi, umblător, cu însuşirile huzurului, cu unul albastru la mijloc, avînd cuşete largi, odihnitoare, şi cu unul verde la coadă, folosit des în cursele regulate. Şase ceasuri şi jumătate, poate mai bine, pînă au zărit cu toţii marea, lucitoare în amurgul

palid, somnolentă și nesfîrșită, fiecare membru al suitei aceleia numeroase a stat acolo unde îi era locul pe lume, fără să-și încalce rangul sau rostul. Cît îl privește, cu un carnet pe genunchi, cu o călimară în stînga și cu tocul în dreapta, dentistul profitase de compania unui bucătar limbut și plin de ticuri și-și notase o mulțime de rețete, mai cu seamă din cele cu vînat, pește și miel. Chiar dacă înțelegea numai o parte din turuiala lunganului de alături, căruia îi tresărea un umăr, care clipea întruna și însoțea cu mișcări ale degetelor orice amănunt al preparării unei mîncări, Herr Strauss se gîndise cu recunoștință la tînărul și clăpăugul Martin Stolz, cu mustăcioara lui rară și cu iscusitele lecții de română. Nu pricepea, însă, ceva esențial din limbă, numele condimentelor, așa că încercase să le afle atunci, răbdător, în trenul care înainta printre coline și păduri, printre țarini, bostănării, fînețe și vii, care străbătea uneori, încet, tîrguri mai răsărite și lăsa în urmă, gonind, case izolate, sate și turme. Reușise cu greu, printr-o risipă de gesturi și cuvinte învăluitoare, să descopere ce erau piperul, menta, boiaua, usturoiul, rozmarinul, macul și tarhonul, ajunseseră la leuștean, la plictiseală și la neputința de a potrivi germana cu toate ierburile și semințele aromate, cînd Joseph fusese chemat în primul vagon, cel roșu, unde principele Carol, în strădania lui (și în așteptarea) de-a dobîndi, de-a răsfoi și de-a descifra

documentul acela vrăjit (care trebuie să fi arătat ca toate documentele, dar care avea să-i dăruiască în sfîrşit şi cu adevărat puterile domneşti), se foia ca un lup în cuşcă, nu doar neatent la peisaje şi la oameni, ci şi la propria ţinută. Au rămas o vreme singuri, prinţul descheiat la primii trei nasturi de la veston, cu centura slăbită şi cu catarama ajunsă undeva pe la şold, purtînd papuci liliachii cu vîrfuri ascuţite şi răsucite, cu ciucuri de mătase, pe cînd cizmele lui negre, fără cusur, îl aşteptau sub o măsuţă pentru cafea. Mergea dintr-un capăt în altul al încăperii, cu capul puţin plecat, cu măsura şi cu cadenţa paşilor egale, nouăsprezece paşi înainte, nouăsprezece înapoi, se întorcea întotdeauna pe pingeaua piciorului drept, nouăsprezece paşi spre sud-est şi nouăsprezece către nord-vest, deodată s-a lungit pe o sofa îngustă, fiindcă aşa i se năzărise, cu ochii fixaţi în tavan. Iar pe tavanul boltit trona o semilună argintie, încadrată de şiraguri, linii şi spirale gravate migălos şi pictate măiastru, ca şi cum vagonul roşu s-ar fi putut preschimba oricînd, prin mila lui Allah, într-o moschee mică, umblătoare şi ea, alunecînd pe drumurile de fier ale imperiului. Dentistul a căutat printre flacoane, prafuri şi instrumente, a ales o pensetă curbată, tifon, un bol cu alcool şi extractul de rostopască. În cîteva minute, a izbutit să adoarmă măseaua de minte a prinţului sau măcar a convins-o să aţipească. Se pregătea să

se retragă, dar Karl Ludwig, despre care unii ziceau că ar fi avut un profil vulturesc sau acvilin (și poate îl avea, însă nu atunci, pe sofa, încercănat, amețit și năduşit), i-a cerut să nu plece. Au cercetat împreună unul din papucii liliachii, au discutat lung și nemțește despre forme și detalii, au presupus multe și s-au străduit să-și închipuie și mai multe, pînă cînd papucul, cu vîrful lui ascuțit și răsucit, cu ciucurele de mătase, a încetat să mai fie un simplu papuc și a devenit o întruchipare a lumii aceleia în care Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig intrase cu cinci luni în urmă, o lume unde se întreba deseori ce caută și unde, cîteodată, se minuna trezindu-se. Herr Strauss, nu neapărat păsîndu-i de cabinetul lui abia inaugurat, de tihna motanului Siegfried ori de prietenii din București, ci, așa, meditînd la soarta principelui și a țării aceleia cu destul ficat de gîscă, cu mai multe butoaie de vin decît de bere, cu șarlatani și cereale, cu zarvă și tabac, și-a îngăduit să-i dea sfatul, deloc ușurător, de-a-și păstra cumpătul, tenacitatea și tronul. Carol și-a dres glasul, parcă ar fi avut gîtul uscat, i-a strîns mîna tare, neobișnuit de tare, și l-a rugat (nu i-a poruncit) să găsească leacul potrivit (și binecuvîntat) înaintea înfățișării la sultan. S-au despărțit cu Joseph pus în încurcătură, pentru că lăsase în spatele ușii capitonate un om agitat, sleit și temător. În ultimul vagon, cu inscripțiile și cu

ritmurile lui de clasa a II-a, bucătarul sforăia uşor, cu tîmpla rezemată de geam şi cu umărul neîncetînd să tresară. Încă nu căzuseră de acord ce e leuşteanul, dar nici orele şi nici zilele nu intraseră în sac.

După culoarea sidefie de la apus, marea a cunoscut umbrele cenuşii ale înserării, chipul întunecat al nopţii, reveria răsăritului şi splendoarea azurie a unei noi dimineţi. Feţele apei, diferite ca anotimpurile, au fost privite în voie de un domnitor care era şi nu era domnitor, de generali, politicieni, miniştri, consilieri, secretari şi destui alţii, şi ei fiind şi nefiind ceea ce credeau că sînt. Mulţi vedeau marea întîia dată, fapt pentru care unii ofiţeri şi servitori s-au închinat şi au luat cîte o piatră în gură (mică, firească, ca sîmburii de vişină sau ca stafidele), cîţiva o ştiau binişor, din voiajuri şi tablouri, iar unul o simţea ca pe o femeie cu care împărţise ani întregi aşternuturile, un boier, cel care, sub răcoarea toamnei şi a vîrstei, trecea drept prim-ministru, după ce se mai îndeletnicise cu ingineria, cu societăţile secrete, cu revoluţia şi literatura, cu dregătoriile şi vinul, avînd faima, dincolo de toate, de fost bei de Samos. Pînă la mijlocul zilei următoare, a zecea a lunii, au contemplat de pe uscat valurile, pierind şi prefăcîndu-se în spumă, apoi, de pe la începutul amiezii, s-au uitat la ele din larg, de pe puntea şi prin hublourile goeletei „Yssedin", urmărindu-le cum se nasc şi cresc. Unduirile acelea neîncetate,

în care razele soarelui se topeau şi se prefăceau în cercuri de lumină, fermecau nu doar suflete, ci şi stomacuri, aşa încît, pe iahtul cu două catarge, unul din sumedenia de veliere ale padişahului, la bordul căruia îi întîmpinase şi-i însoţea un general adjutant, nu puţini au fost aceia care au căutat tingiri, hîrdaie şi ligheane, pentru a lepăda pe ascuns, cu icnete, ce se mai păstra prin ei din masa de prînz. Dentistul se bucura de croazieră, dar, văzîndu-i pe ceilalţi, n-a putut să nu-şi amintească traversarea lacului aceluia cu trei denumiri (Bodensee, Schwäbisches Meer şi Konstanz) şi propriile suferinţe. Spre deosebire însă de împrejurarea helvetă, cînd el alesese apa şi aerul curat în locul găleţilor şi al ungherelor, nimeni nu îndrăznea să se aplece peste parapet, ca să nu spurce întinderile albastre şi să nu-i supere pe mateloţii marinei imperiale. Iar Bosforul li s-a arătat după încă două răsărituri, unora ca o minunăţie, altora ca un liman, năpădit de corăbii şi barcazuri, înconjurat de pămînt de toate felurile: reşedinţe de vară acoperite de pojghiţa lui octombrie, plaje şi coaste aride, livezi şi vii îngălbenite, aşezări de pescari. Marele oraş era aproape, respiraţia lui semăna cu o adiere de vînt, aşa că Joseph Strauss, care schimba batistele reci de pe fruntea bucătarului, a ştiut ce are de făcut. A deschis geanta roşcată, din piele de viţel, de pe care mai demult, prin iunie, răzuise litera S, a

apucat bisturiul şi a tăiat un colţ al căptuşelii. Dedesubt, chiar în locul în care căuta cu arătătorul, a pipăit ceea ce era sigur că va pipăi. Pe urmă s-a întors la lunganul livid, Calistrache, care izbutise să-i explice ce e leuşteanul, dar se poticnise la chimen, la leurdă şi la răul de mare. Abia în palatul Apelor dulci, într-o odaie a slugilor, Joseph a scos de sub căptuşeala genţii un plic cafeniu, mic şi l-a strecurat într-un buzunar de la piept. A citit din Leibnitz, din paginile despre optimism, s-a gîndit la mama şi la sora lui, Getrude şi Irma (care îndrăgiseră într-atît ceaiul acela încît se adînciseră în beatitudine şi nepăsare, neobservînd focul, nici fumul), a aprins din beţişoarele parfumate găsite pe noptieră, cîte unul în memoria fiecăreia, iar, cînd a sosit vestea că preaslăvitul sultan e gata să-l primească pe principe, a presărat în apa clocotită un sfert de linguriţă din pulberea fină, ascunsă în plicul cafeniu. Era un praf din Amanita muscaria, preparat chiar de el, după ce culesese ciupercile roşii cu buburuze albe, după ce le jupuise pieliţele, le uscase la vînt şi la umbră în podul pensiunii din Berlin, le tocase mărunt şi le pisase bine. Karl Ludwig, prinţul, a suflat în lichidul fierbinte, a sorbit rar şi n-a pornit în vizita care-i dădea frisoane înainte de-a goli ceaşca. A călătorit din nou cu goeleta „Yssedin", scurt, de pe coasta asiatică spre cea europeană, iar, după aruncarea ancorei, a trecut

într-un caic cu doisprezece vîslaşi, tapisat cu catifea. Îmbrăcase o uniformă de gală, de general al Principatelor Unite, i-a venit deodată să chiuie şi nu s-a abţinut, a chiuit (spre uluirea politicienilor, a miniştrilor, a ofiţerilor şi a consilierilor), dezvăluindu-i-se abia atunci, cu întîrziere, tihna mării şi a văzduhului, zărind palatul alb, întins pe şase sute de metri de-a lungul strîmtorii, atît de familiar prin liniile şi ornamentele lui (fiindcă împrumutase destule trăsături ale Versailles-ului şi copiase îndeajuns din arhitectura lui Neues Palais Sanssouci). I s-a umplut pieptul, nu cu mirosul sărat al brizei, ci cu aerul copilăriei, complet neatent la ultimele sfaturi ale aghiotanţilor şi la recapitularea ceremonialului impus de primirea la padişah. Uitase durerile gingiei, preocupat de algele creţe şi de pescăruşi. La Dolmabahçe Sarayı, pe una din esplanadele pavate cu marmură, prinţul acela prusac, într-un fel valah, sosit de la nordul Dunării, dar, şi mai adevărat, tocmai de la izvoarele ei, a fost salutat de un pluton al gărzii. I s-a părut că nici unul din soldaţii cu fesuri purpurii nu semăna cu soldăţelul lui de plumb. A fost condus apoi pe un coridor luminos, la capătul căruia îl aştepta sultanul Abdul-Aziz, cu chip liniştit şi liniştitor, după ce, probabil, siesta şi întîmplările amiezii îi fuseseră pe plac. Era în pragul unei uşi, întinzîndu-i mîna. Şi, începînd din clipa aceea, cînd ceaiul de Amanita muscaria ori de

Fliegenpilz își făcea pe deplin efectul, nimic nu s-a mai petrecut așa cum ar fi trebuit să se petreacă, după reguli și ritualuri. Carol n-a îngenuncheat și n-a sărutat mîna oferită cu larghețe, doar a înclinat din cap și a strîns-o camaradereşte (ca în cazarma regimentului de dragoni), nu s-a așezat pe jilțul pregătit anume, ci l-a dat deoparte și a stat alături de sultan (pe divanul moale, odihnitor), s-a arătat volubil, foarte volubil, răspunzînd amplu și confuz la întrebări, interesîndu-se el însuși de părerile padișahului (mai puțin de cele ale serenisimului stăpîn și mai mult de-ale bărbatului blagoslovit cu un harem), nu s-a tulburat defel cînd i-a fost înmînat firmanul de numire (documentul acela rîvnit și vrăjit, care-i dăruia în sfîrșit puterile domnești), a lăsat pe o masă hatișeriful cu pecetea imperială și a continuat să descrie un spectacol de operă (*Die Zauberflöte*, la Bremen), n-a așteptat ca Abdul-Aziz să intre, așa cum avea de gînd, în anticameră, pentru a-i fi prezentați membrii de frunte ai delegației de la Bucuresci (ci s-a grăbit să-și cheme miniștrii în salon, cerîndu-i celui care se ocupa cu treburile de afară, nu primului-ministru, să ridice firmanul și să-l ia asupra sa), s-a declarat fascinat de Bosfor și de Istanbul, mai cu seamă de pescărușii, de algele crețe și de acoperișurile orbitoare. Dacă, pe moment, printre propriii supuși, purtarea lui stîrnise stupoare și teamă, curînd și mai tîrziu a fost interpretată ca

demnă, cutezătoare, abilă şi neasemuită, ca semn al nobleţii sîngelui şi al devoţiunii faţă de ţară. Pînă să-şi intre, însă, în drepturi obişnuinţa dîmboviţeană a elogierii, pînă să pîlpîie şi să zburde înflăcărările patriotice, pînă să fie retuşată şi pomădată scena întrevederii, pînă să se pornească potopul de metafore, hiperbole şi epitete, Karl Ludwig a dormit neîntors, visîndu-se călare pe un ponei sur, apoi trăgînd cu puşca cu alice în nişte ţinte de lemn, care imitau iepuri, mistreţi şi vulpi. S-a trezit spre seară, nu în parcul castelului Sigmaringen, ci într-o cameră spaţioasă a palatului Apelor dulci. Pe secrétaire-ul de lîngă fereastră îl aştepta firmanul domnesc, cu coperţile din piele străbătute de fir şi încrustaţii aurii, cu paginile cerate, cu caligrafia impecabilă a scribilor otomani, cu sigiliile Sublimei Porţi şi cu iscălitura buclată a sultanului. Îl durea capul cumplit, iar măseaua de minte se înviorase şi ea. Timp de o săptămînă, în ciuda insistenţelor de-a bea o nouă ceaşcă din ceaiul acela dulceag sau măcar de-a-i afla compoziţia, s-a mulţumit doar cu extractul de rostopască. A discutat cu dragomani şi ambasadori sosiţi în audienţă, s-a plimbat în voie prin Constantinopole, a încercat de cîteva ori să numere moscheele, dar îl derutau mereu minaretele, unul ori mai multe la o singură geamie. L-a vizitat de încă două ori pe atotputernicul Abdul-Aziz, plin de daruri şi reţinere, fără să-i mărturisească dorinţa

lui de-a vedea pavilionul păsărilor şi uriaşa sală de recepţii din Dolmabahçe Sarayı, cu cele cincizeci şi şase coloane de piatră şi cu giganticul său candelabru, cîntărind patru tone şi jumătate. În logica aceea a cadourilor şi a gesturilor binevoitoare, Carol a primit o sabie de Damasc şi cinci armăsari arabi, a fost decorat cu ordinul Osmania şi a fost invitat să asiste la o paradă militară. Pe o ploaie rece, prinţul Iusuf şi-a prezentat batalionul. Avea unsprezece ani, glas subţire, iar doi ofiţeri superiori îi struneau calul. Ploaia s-a înteţit apoi, îngăduindu-le vistiernicilor să-şi înmoaie tocurile în călimări, să pună toate cheltuielile pe hîrtie şi să adune. Una peste alta, socotind şi bacşişurile, vizita la Istanbul costase 20.000 de galbeni, adică 240.000 de franci. Dar preţul dobîndirii firmanului era mai mare, mult mai mare, pentru că începînd din anul acela, al o mie opt sute şaizeci şi şaselea de la naşterea Mîntuitorului, tributul plătit de Principate avea să crească simţitor.

În vagonul verde, pe drumul de întoarcere, Herr Strauss s-a interesat aşa, într-o doară, ca şi cum ar fi vrut să mai treacă vremea, dacă bucătarul auzise de o ciupercă otrăvitoare, roşie, cu buburuze albe, numită în germană Fliegenpilz. Din aproape în aproape, pălăvrăgind, a aflat că se chema Pălăria şarpelui. Sau Burete şerpesc.

*

„Mulțumesc ție, bunule Otto, care te-ai îndurat să primești cheile casei mele, care m-ai hrănit și mi-ai dat apă, care m-ai spălat de sîngele roșu și mult, care m-ai ferit de motanii haini, slavă ție, bărbierule, care te-ai purtat ca un înger și, din mare mila ta, ai desferecat ușa aceasta mereu, iar la o vreme de la plecarea iubitului meu stăpîn, cînd a cincea oară s-a arătat ziua după noapte, ai deschis iarăși încuietorile și nu doar că ai adus carne și zgîrciuri, lapte, ci ai lăsat din brațe ca dintre aripile tale nevăzute o copilă fără seamăn, cu spaime de la începuturile lumii și cu suspine ca la sfîrșiturile ei, tu, frizerule, numai tu, mi-ai dăruit dragostea, deodată, cînd mie mi-era foame, m-ai făcut să dîrdîi și să îngheț, aievea a fost miracolul tău, pisica feciorelnică și duioasă, Rița, cum tu însuți și voi oamenii îi ziceți, numită cu adevărat Manastamirflorinda, răsplătit să fii, Otto Huer, pentru fapta ta, căci din teamă și mirare m-am apropiat mai întîi, coada ei s-a înfoiat și parcă avea pe spinare țepi de arici, bulgări roșcați îi mocneau în blană, ca jarul, mirosea mai frumos decît peștele proaspăt ori decît porumbeii, a tresărit cînd nările mele au atins-o, cînd i-au sorbit parfumul, nu știu de ce, poate de grijă, am căutat s-o liniștesc cu limba, înțelegi tu, bărbierule, doar ești trecut prin multe, dar căutarea aceea nu i-a fost pe plac, și m-am lungit pe dușumele, cu

ochii închiși și cu urechile pleoștite, departe, sub scrinul cu cinci sertare, fiindcă rana mă chinuia iarăși, durerea se ridica chiar din inima mea, și află tu, dragule, că uneori timpul curge vioi și ceasurile ticăie vesel, i-am simțit respirația între bătăile pendulei, caldă și blajină, ca vînturile din aprilie, iar ea, Manastamirflorinda, a lins îndelung urechea mea albă, cea sfîșiată de motanul oțărît și crud și pe care tu, binefăcătorule, ai spălat-o cu una din licorile iubitului meu stăpîn și ai cusut-o cu ața lui vindecătoare, s-a culcușit lîngă mine, petele din blana ei dogoreau, roșcate, am tăcut, pe urmă am cîntat încet, pe două voci, să nu te superi, frizerule, dar tu n-ai fi bănuit, ai fi gîndit că mîțele torc, am cîntat și am deschis ochii, rînd pe rînd, ochi în ochi, verdele ei era de necuprins, ca lanurile primăvăratice pline de popîndăi, pace ție încă o dată, bunule Otto, vrăjitorule, căci ești un vrăjitor și tot ce s-a petrecut a fost o vrajă, șapte zile prin care s-au perindat șase nopți le-am trăit în dezmierdări, ne-am tăvălit pe covoare și ne-am topit, ne-am suit pe mese, pe dulapuri și pe cufere, căutînd alinturi și odihnă, am și căzut într-un rînd, de pe cuptor, dar ne-am prins la loc, iute, cu labele din față încolăcite, cu cozile la fel, a mea albă cu un smoc negru, a ei neagră cu un punct roșcat, ne-am desfătat în patul iubitului meu stăpîn, pe îndelete, strecurați sub cuvertura moale, ca să fie întuneric și să ni se

pară că lumea întreagă sîntem noi, nu-ți doresc, bărbierule, să fi fost martor, pentru că te-ai fi îngrozit ascultîndu-ne, erau foșnetele amorului, nu miorlăituri, eu și Manastamirflorinda fiind aici și aiurea, la etajul clădirii și cu sufletele în văzduh, în pîntecul unui nor pufos, de deasupra căruia, tu, milostivule, scumpe Otto Huer, ai coborît, ai răsucit cheile și ai intrat, ne-ai mîngîiat și ai oftat, ai umplut și ai golit trei pahărele din schnapsul iubitului meu stăpîn, ai învelit copila într-un pled, seara, cînd ea nu mai era copilă, ai luat-o în brațe ca între aripile tale nevăzute și ai dispărut, slavă ție, îngerule, răsplătit să fii!"

Așa și atît a scris Siegfried, pe catifea galbenă, înainte de-a se adînci în somn. Își așternuse psalmul pe spătarul unuia din scaunele noi, iar sufletul lui și cele zece gheare nu leneviseră deloc.

Herr Strauss a sosit dimineața, obosit, cu hainele boțite, visînd la o baie fierbinte, nesfîrșită și la o cafea cu caimac. Și-a strigat motanul din prag, cu bagajele încă în mîini, gata să-l pupe și să-l încînte cu batogul de rechin adus de la Istanbul. Dar Siegfried nu era nicăieri. A avut timp să-și scoată pardesiul, să aprindă focul și să pună pe plită un ibric, a deschis ferestrele larg, cît să adie prin camere răcoarea zilei de 23 octombrie, a privit afară, lung, și a mai strigat o dată, însă strada forfotea de oameni, cai și măgari, nicidecum nu

era ora cotoilor pribegi. Se pregătea să rupă foi din calendar, destule, doar lipsise două săptămîni, cînd i-au căzut ochii pe spătarul unuia din scaune, plin de crestături, găuri, tăieturi și împunsături, sute, poate mii, parcă plușul fusese ciuruit de molii și ciugulit de păsări cu clonț ascuțit. Nici măcar n-a ridicat din umeri, doar a rămas așa, mut, fără să ia seama la apa care clocotea. Mai tîrziu a zărit o mogîldeață, în mijlocul patului, l-a găsit pe motan sub cuvertură, dormea pe cearșafurile albe, abătut și bolnav, ghemuit peste o pată de sînge închegat. Cercetîndu-i rana de la ureche, pipăind copcile și trecîndu-și degetele prin blana lui, Joseph a fost convins că Siegfried pierduse, dacă nu războaie, măcar cîteva lupte de stradă, că suferise de singurătate și dor. Nu i-a dat prin minte că sîngele uscat și negru ar fi putut fi al unei pisici tinere, tocmai trecută de primele călduri.

În bucătărie, pe raftul de sus al blidarului, mai existau niște zgîrieturi. Joseph nu le-a găsit atunci, nici în lunile care au urmat. Scrijeliturile acelea în lemn, care aveau să se prăfuiască, dar nu să se șteargă, sunau în traducere așa:

„Ce minunăție, și ce noroc, și toate cum s-au înșirat, și acum cred c-ar fi bine să mor

Foșnetul n-a pălit, îl văd, e aburul care plutește în odăi

Lumina lunii se tolăneşte pe podele, o aud, tremură ca Manastamirflorinda

Picăturile de tristeţe, adulmec, se fac mari şi roşcate, sînt chiar pete din blana ei".

*

Crăciunul nemţesc venise posac şi umed, fiindcă nu era îndeajuns de frig ca moina să se schimbe în ninsoare. Şi, într-o zi ca aceea, luminoasă doar în cele sfinte, ghetele aveau nevoie de noroc cînd se afundau în bălţi şi noroi, iar pelerinele se umpleau cu stropi maronii, puzderie, de pe urma birjelor grăbite. Timpul, chiar şi pe zloată, se măsura în feluri diferite la Bucuresci, aşa că Ajunul Naşterii Domnului, care strînsese cîini uzi şi costelivi în mahalaua Lipscanilor, atraşi de mirosul fripturilor de gîscă, al crapilor la tavă, al cozonacilor şi al turtei dulci, se potrivea cu praznicul Sfîntului Spiridon, care smintise pisicile în a cincea săptămînă a postului, aducînd dezlegare la peşte. Se întîmpla atunci, cînd 24 şi 12 decembrie erau totuna, ca socotelile asupra calendarului, una pe stil nou şi alta pe vechi, una apuseană şi alta din răsărit, una papistăşească şi protestantă, alta pravoslavnică, să se împace ca niciodată în restul anului. Din două sărbători nu se lega una mare, comună, dar măcar obloanele prăvăliilor rămîneau coborîte, căci negustorii şi meşteşugarii din atîtea seminţii, oameni, dacă nu creştini,

se temeau şi se ruşinau să le ridice. Ca un bun catolic, Joseph Strauss, dentistul, al cărui cabinet era de bună seamă închis, îşi spusese rugăciunile, apoi se rezemase de tocul unui geam de la etaj, privind norii, ciorile, acoperişurile cenuşii, fumul care se înălţa din coşuri şi se pierdea către miază-noapte. Muşca dintr-un ştrudel cu brînză dulce, moleşit de căldura sobelor şi, mai ales, de curăţenia pe care noua slujnică, beteagă cum era, izbutise s-o facă în camerele lui de burlac. În şase luni, de cînd locuia acolo, învăţase sunete şi distanţe, detalii şi ecouri, aşa că a recunoscut mai întîi, în burniţa rece a dimineţii (nu lapoviţă, nici măzăriche), clopotul de la capătul Podului Mogoşoaiei, bucurîndu-se să-şi vestească hramul. Iar cum toate se împărţeau în noi şi vechi, nu numai calendarele, pantofii, domniile, slujnicele, cartofii şi ţiitoarele, imediat după bătăile delicate şi rare de la Sfîntul Spiridon Vechi, la nici un minut, răsunaseră dangătele puternice şi prelungi de la Sfîntul Spiridon Nou, la poalele Dealului Mitropoliei, unde hramul se serba mai cu fală. Pe urmă, unul după altul şi multe deodată, se porniseră clopotele din tot centrul oraşului, chemînd la liturghie şi la iubire de Dumnezeu, amintind că în ţara aceea credinţa ortodoxă era mare, iar ctitorii care visau la iertarea păcatelor erau nenumăraţi. Fără să-şi dea seama, Herr Strauss a murmurat ceva greu de deslușit, un pasaj din

Dominus dixit ad me, și, din senin sau din cerul jilav, a întrezărit un alt Joseph, mai slab, scund, cu glas subțire și aprins la față, aflat în balconul de la Sankt Hedwigskathedrale, la Bebelplatz, în al treilea rînd al corului. Cîteva clipe, doctorul a încăput iarăși în trupul de copil. Și a fost fericit. Mai departe, cu ștrudelul neterminat într-o mînă, cu puțin zahăr pe buza de sus, a ascultat vocile impunătoare ale aramei, vuind și vibrînd, plutind chiar pe deasupra străzilor unde trăiau atîția germani. La fel ca fumul din hornuri, s-a dus cu gîndurile după vînt, spre sud, a trecut de bisericile Sfîntul Antonie cel Mare, Sfîntul Dumitru și Sfîntul Ioan Nou, a ocolit mînăstirea Stavropoleos, a întîlnit dincolo de rîul murdar și leneș, lîngă mal, turlele Adormirii Maicii Domnului, ale Sfinților Apostoli și ale Domniței Bălașa, a găsit de-a dreapta și de-a stînga Mitropoliei (nu ale Tatălui) Antimul, Mihai Vodă și Schitul Maicilor (de unde cumpărase un covor, prin septembrie), Sfîntul Nicolae Vlădica, Slobozia și Sfînta Ecaterina. Urcînd pe la est, ca și cum auzul lui ar fi mers invers decît soarele, iar închipuirea l-ar fi purtat din clopotniță în clopotniță și din altar în altar, s-a preumblat pe la Sfînta Vineri, Sfîntul Mina, Sfîntul Gheorghe Vechi, Răsvani și Sfîntul Gheorghe Nou. Curînd, în jocul acela care amesteca acustica cu geografia și strădania cu toponimia, a cotit către nord și a descoperit surîzînd că acolo, în punctul

cardinal urgisit de friguri şi de umbră, erau mai preţuite numele oamenilor şi obiectelor decît cele ale sfinţilor: Colţei, Scaune, Kalinderu, Batiştei, Sărindar, Enei, Kreţulescu, Doamnei şi, abia la urmă, Sfîntul Nicolae Şelari, Sfîntul Sava şi Sfîntul Nicolae dintr-o Zi. De la vest, unde cercul imaginat de Joseph Strauss se închidea, soseau numai două şiruri de dangăte, unul dogit şi altul mieros, de la Sfîntul Ioan cel Mare şi de la Zlătari. Apoi, clopotele au tăcut, fiecare pe limba lui, dar numai după ce Necuratul fusese alungat de pretutindeni, cu toaca. În aerul umed, liniştea părea deplină, chiar dacă picăturile de ploaie loveau în pervaz şi Siegfried mîrîia în somn, visînd dulăi, motani vrăjmaşi ori guzgani. Joseph mestecase şi ultima bucăţică din ştrudel, aşa că s-a adîncit într-un fotoliu şi a început să citească Apuleius, *Metamorfoze sau Măgarul de aur*, sorbind dintr-un pahar cu cidru. Departe de fereastră, n-a văzut că norodul biruise clisa de pe drumuri şi intrase la adăpost, în casele Domnului, să se mîntuiască şi să ia aminte. Încet, încet, prins de carte şi de patimile tînărului Lucius, a uitat de bisericile pline şi tămîiate, cărora doar puţini le ştiau numărul, poate unii popi şi dăbilari. Înaintea prînzului, fumînd dintr-o pipă din lemn de gutui, nu s-a gîndit că în oraşul acela întins, oriunde, pînă la barierele dinspre cîmpuri, toate predicile îl slăveau pe Sfîntul Spiridon, episcopul Trimitundei,

cel care prefăcuse șarpele în aur, oprise rîurile din curgerea lor și, înviind caii cu capetele tăiate, se pomenise că i-a lipit murgului capul alb și bălanului pe cel negru.

Mai tîrziu, în după-amiaza mohorîtă, dentistul a încercat să doarmă, dar s-a tot foit sub pături, cu ochii închiși. Chipuri, fantasme, gesturi, împrejurări, păreri și fapte veneau de-a valma, fără legături și fără logică, îl învăluiau pe rînd, tandru sau smucit, dispăreau la fel de alunecos cum se iveau. Tocmai se răsucise pe-o parte și își potrivise perna sub obrazul drept, cînd și-a amintit un fel de nălucire din aprilie, de la Berlin, cu femei frumoase și mulțimi nerăbdătoare așteptînd la ușa lui, în Bukarest, pentru a le potoli durerile de dinți. Lucrurile arătau, însă, altfel. Avea cîțiva clienți, unii statornici, alții întîmplători, dar înțelesese de la bun început că acolo, ca un năravul locului, oamenilor nu le păsa dacă sînt știrbi. Nu-și curățau gurile, mîncau cum puteau, se grăbeau să scape de dinții stricați. Și-i scoteau singuri, înmuiați în țuică, mastică, secărică și rachiu, sau mergeau la bărbierii cu dălți și clești mari, care își ziceau măselari. Deprinderile acelea îi lăsau lui Joseph un gust amar, unul pe care-l simțise și atunci, în pat, făcîndu-l să se întoarcă pe burtă și să se piardă într-un peisaj de la sfîrșitul toamnei. A văzut iarăși, nu din spatele tufișurilor, ci dintre cearșafurile de olandă, cum un iepure sur

fuge pe arătură, cu salturi iuți, în zigzag, tăind ceața subțire, întîlnindu-se deodată cu glonțul lui Peter Bykow, brutarul, rostogolindu-se peste bulgării de pămînt negricios. L-a adus o cățea, iar Peter l-a învelit în frunze de brusture și l-a îndesat în raniță, alături de alți patru. Apoi, pe moșia Ciumernicu, unde vînaseră în zorii alburii, au apărut figuri și contururi bizare, în culorile frigului. Ei doi, nemți, unul cu fular și căciulă îmblănită, celălalt cu o pușcă pe umăr, se opriseră în cîmpia valahă, la marginea unui sat de bulgari, privind un bătrîn îndesat și chel, cu haine de preot, care întindea paie în strat gros peste niște butuci de vie. Lucra cu furca, încet, avea roba și ghetele murdare, se tot ștergea pe frunte cu o cîrpă roșie. I-a întîmpinat cu cuvinte slavonești și latine, pe urmă românești, și-a spus repezit numele și, în amestecul acela de limbi, le-a mărturisit că se teme de îngheț, de supărarea îngerilor și de beznă. Și-a lăsat calul pe mirișe, priponit, și i-a condus înspre casele pitice, dincolo de care se găsea conacul boierului Condurat. Pe drum, Necula Penov, preotul, a vorbit fără încetare (tăcînd doar ca să tușească), le-a povestit cum cresc dovlecii, cum unsprezece ani și-a ținut slujbele într-un staul de oi, cum se sădesc ardeii și conopida, cum împarte sacramentul, cum alungă ciorile, cum rînduiește botezurile și cum așteaptă încrezător, zi după zi, o scrisoare de la mărinimosul și blîndul

Pius al IX-lea, ca răspuns la cele o sută şaptezeci şi şase de epistole pe care i le trimisese la Vatican. La o răspîntie cu plopi înalţi, ei doi, un dentist şi un brutar, supuşii aceluiaşi papă, au descoperit uluiţi că hardughia din faţa lor, cu o cruce de fier în coama acoperişului, purta un nume binecuvîntat: Fecioara Maria Regina Sfîntului Rozariu. Era o biserică din scînduri şi pămînt, învelită cu stuf, catolică după vrerea ţăranilor acelora veniţi peste Dunăre, la 1828, în vremuri de război. Din odaia lui călduroasă, Herr Strauss a întrezărit şi curtea, năpădită de vrăbii, ca şi cum în iarbă ar fi fost risipite boabe de mei. Nu găsea calea către somn, aşa că a ieşit toropit din aşternuturi, cînd lumina de afară începuse să pălească. A încălzit apă, şi-a pregătit briciul, pămătuful, săpunul, două prosoape şi rufărie curată, s-a spălat îndelung şi s-a bărbierit cu grijă, întîlnindu-şi ochii în oglindă, căprui, lipsiţi de tristeţe şi de îngrijorare. Cînd a ieşit pe uşă, purta un palton gri, pălărie şi galoşi, iar limba cea mare a pendulei se apropia de cinci şi jumătate. Sub ploaia măruntă, Lipscaniul semăna cu un rîu, în albia căruia nu apele (bălţi şi băltoace), ci oamenii curgeau tihnit. Joseph a păşit alături de ceilalţi, încălzit de freamătul lor, auzea frînturi de discuţii, replici, şoapte răzleţe, multe în germană, destule italieneşti, ungureşti şi poloneze, chiar şi rîsetele unor domnişoare pe care le ocolise. La un moment dat, rîul s-a desfăcut în

două brațe, unul cotind ciudat, la deal, cum nici un rîu nu o face, înspre biserica lutherană, celălalt ducîndu-se înainte, pe panta lină. Iar între zidurile Bărăției, afară, se strînseseră atîtea suflete încît, clipe întregi, n-a crezut că poate fi adevărat. Și-a găsit loc într-o laterală a porții, ferit de cei care încă mai soseau, s-a suit pe o grămadă de cărbuni și s-a uitat de sus, scrutînd întunericul proaspăt. Printre pelerine, umbrele și mantouri ude, a recunoscut profilul Mathildei Vogel, departe, vindecat de vărsatul de vînt. Nu distingea mare lucru, dar i s-a părut că obrazul e rozaliu și că șuvițe castanii, buclate, îi ating lobul urechii. Se întreba dacă merită să răzbească prin mulțime, dacă stropii reci o înveselesc sau o supără, dacă botinele ei sînt uscate, dacă pulpele tremură și se încrețesc, se gîndea la multe și stătea nemișcat, cînd primul clopot a bătut cu tărie, chiar clopotul cel mare, dăruit bisericii aceleia, Sancta Maria Gratiarum (ori Sfînta Maria a Harurilor), de însuși Franz Josef, stăpînul Vienei. Curînd, în turnul alb, s-au pornit și clopotele mijlocii, lucrate pe socoteala părinților augustului suveran, arhiducele Franz Karl și prințesa Sophie, îndemnînd la pacea cuplurilor și a contrariilor, iar, în urma lor, a răsunat clopotul cel mic, danie a lui Maximilian, fratele împăratului austriac și împărat la rîndu-i, în celălalt capăt al lumii, în Mexic. Dangătele acelea, catolice și nu ortodoxe, datorate familiei Habsburg

şi nu voievozilor valahi, vuind laolaltă şi nu în cele patru zări, vestind Ajunul Crăciunului şi nimic altceva, au străpuns norii de deasupra Bucureşciului şi, credea dentistul, s-au pierdut în seninul sticlos, către stele. Tot într-acolo s-a înălţat şi muzica la începutul Liturghiei îngerilor, mai ales versul *„Filius meus es tu, ego hodie genui te"*, cînd acordurile de orgă au lovit geamurile catedralei, apoi s-au prelins pe uşile larg deschise, au atins creştetele plecate şi le-au mîngîiat ca un fior, au plutit şi au lăsat să picure o licoare a bucuriei, care aprindea voci şi inimi şi care, într-un colţ al curţii, lîngă poartă, a făcut să licărească lacrimi pe chipul lui Herr Strauss. A intonat laolaltă cu ceilalţi *Laetentur Caeli* şi *Tecum principium*, afundîndu-se cu glasul lui însufleţit în vraja psalmilor 95 şi 109, iar, la terminarea slujbei, cînd rîul tihnit a prins să curgă invers, de la Bărăţie către casele oamenilor, s-a străduit să o întîlnească pe Mathilde. N-a zărit-o nici pe ea, nici pe fratele ei, Jakob Vogel, opticianul, de la care ar fi aflat şi ar fi învăţat să vadă destule. A trecut pe acasă, l-a ajutat pe Siegfried să urce în coşul de răchită şi, aşa, purtînd motanul pe braţul drept, s-a îndreptat spre locuinţa prietenului lui, Otto Huer. Au cîntat cu toţii, în cor, chiar şi Siegfried a tors în apropierea sobei, au băut rachiuri şi vin, s-au înfruptat din nenumărate feluri de mîncare, mai cu seamă din minunăţia aceea aburindă, friptura de gîscă, Die Weihnachtsgans,

s-au gîndit la bătrîni, la bolnavi şi la săraci, chiar şi la cîinii hămesiţi de pe străzi, pentru care au umplut două castroane cu oase. Şi s-au rugat pentru ei.

Nu toată noaptea, ci doar un ceas, un ceas şi jumătate, o trăsură aşteptase în faţa clădirii cărămizii de la numărul 18. Un locotenent de gardă, cu favoriţi, avea ordin să-i înmîneze dentistului un bilet. Era din partea domnitorului, care-l invita la palat, la ceai, lîngă bradul din bibliotecă. Locotentul a rămas cu plicul în buzunar.

Sub adierea Crăciunului, pentru prima oară departe de familie, principele Carol anunţase în timpul serii că nu se simte prea bine, se retrăsese în cabinetul de lucru şi refuzase orice companie. Ore în şir, fără să se ridice de la birou, a aşternut pe hîrtie, în cinci variante, multe din cîte se petrecuseră şi îl împovăraseră în ultimele luni. Le-a scris pe rînd, cu măsuri diferite ale intimităţii, tatălui, mamei, surorii şi fraţilor săi, gustînd rar dintr-un lichior de cireşe amare, schimbînd tonul şi nuanţele, avînd de fiecare dată în minte chipul şi firea celui căruia i se adresa. Întîmplările erau comprimate sau detaliate, descrierile reci dintr-o epistolă deveneau pătimaşe în alta, punea accentul cînd pe politică şi pe treburile statului, cînd pe sentimente şi pe mîhniri, uneori se arăta puternic, cumpătat şi optimist, alteori îşi deplîngea soarta şi dădea frîu

liber incertitudinilor. Iar în versiunile scurtei sale istorii de monarh, cîte una pentru Karl Anton, Josephina, Leopold, Friedrich şi Marie, s-a referit la marele împrumut Oppenheim, perfectat la Paris după confirmarea lui de către Sublima Poartă, nu atît o afacere profitabilă, cît una salvatoare, care potolea protestele ofiţerilor şi funcţionarilor, chiar dacă presupunea restituirea a 32 de milioane de franci, în douăzeci şi trei de ani, pentru numai 18,5 milioane încasate. A relatat apoi cum alegerile pentru Camere, din noiembrie, fuseseră nu doar un prilej de răfuieli, abuzuri şi manipulări, ci şi un moment dezolant, prin rezultat şi consecinţe, care lăsase guvernul fără o susţinere serioasă. La fel, în termenii dezamăgirii, a descris primul bal de la palat, ţinut pe cheltuiala sa personală, un act de normalitate şi decenţă, după părerea lui, dar şi o ţintă a atacurilor infame, pe motiv că s-ar fi risipit banii ţării într-o perioadă de sărăcie lucie. Dincolo de fapte, în cele cinci scrisori s-au strecurat, însă, şi altele, printre rînduri, fiindcă sărbătoarea aceea neasemuită, Naşterea Domnului, avea darul să sporească dragostea, să crească dorul şi să reînvie clipele fericite. Mult după coborîrea întunericului, cînd singurătatea devenise apăsătoare, principele a simţit nevoia să sporovăiască şi să uite. Fumînd, s-a gîndit la bărbatul acela inteligent, cald şi discret, Joseph Strauss, berlinezul, şi la ceaiul lui miraculos,

care inspira vise şi nepăsare. Pe la miezul nopţii, a fost informat de un ofiţer că dentistul fusese de negăsit.

A auzit apoi, spre dimineaţă, susurul unui pîrîu şi foşnet de ierburi, a văzut o poiană însorită, cu fagi, arini şi paltini. Şi-a desfăcut prohabul şi a început să facă pipi pe un pîlc de urzici. S-a trezit buimac şi ud, iar pata de pe aşternuturi nu semăna nici cu scuipaţii, nici cu sîngele închegat, era altfel decît restul petelor.

4. Piticul de pe frînghie

Lumînările fuseseră stinse de puţin timp, aşa că, în aerul foşnitor, se distingeau numai tălpile cenuşii. Pe urmă, cînd întunericul s-a diluat şi n-a mai fost ca smoala, s-au văzut gambele şi pulpele, dezvelite, încordate, încolăcite uneori, desprinse repede din strînsoare. În patul îngust, unde pînzeturile miroseau a levănţică, două picioare se legănau încet, iar alte două se arcuiau pe deasupra lor, încercau să se atingă (cu gleznele, cu călcîiele), se lăsau pe spate şi se înălţau către tavan, parcă ar fi vrut să rîcîie varul zgrunţuros. Curînd, legănarea aceea s-a înteţit, mişcările largi au devenit zvîcnete scurte, aerul foşnitor din odaie a încetat să foşnească şi a fost năpădit de răsuflări apăsate, gîfîite, de un scîncet vag şi, mai ales, de geamătul care creştea infinit mai iute decît un aluat pus la dospit. Cearşaful s-a răsucit peste şolduri şi, printre umbrele nopţii, s-a zărit un popou alb care se zbătea nestăpînit, în sus şi-n jos, înainte şi înapoi, mai grăbit ca ticăitul ceasului de perete, un ceas cu cuc. Acoperind

niște țipete subțiri, înăbușite, geamătul s-a umflat și s-a copt cît o ditamai pîinea, uriașă, în care se adunase drojdia unui an întreg. S-a așternut apoi sfîrșeala, ca la orice sfîrșit, barba nu mai zgîria pieptul plinuț, se afunda în moliciunea lui, respirațiile își căutau cadența obișnuită, buzele tresăreau, umede, o mînă se odihnea pe o coapsă, părul lung și lins stătea răsfirat. Clipele, destule clipe, s-au scurs așa, în delăsare, pînă cînd trupurile s-au desprins și au rămas întinse pe spate, apropiate, răspîndind un abur cald. Și, în aburul acela, nasul mic și cîrn a regăsit parfumul de care uitase minute întregi, unul fin, din flori de migdal, cum nu mai întîlnise, iar celălalt nas, coroiat și puternic, a simțit din nou levănțica de sub așternuturi, n-a luat-o în seamă și, avid, uluit și nesătul, s-a desfătat cu aromele jilave ale corpului de femeie. Undeva în pîntece, ceva s-a strîns ca un arici și s-a întristat cînd ea s-a sprijinit în coate, s-a ridicat (cu mîna dreaptă pe spătarul unui scaun și cu stînga bîjbîind pe podele), a pășit de trei ori, a dibuit ligheanul din tablă, fără smalț, găleata cu apă și săpunul, s-a spălat mult și adînc, în tihnă și lentoare, s-a șters la fel, pe îndelete, și a alungat măcar pentru o vreme mirosul dintre pulpe, nici dulce, nici amar, poate acrișor. Imediat, dar nu chiar imediat, fiindcă secundele se dilataseră și timpul avea altă măsură, palmele femeii i s-au așezat una pe umăr și alta pe buric, au pornit să

pipăie şi să caute, au descoperit învelişul din piele de căprioară, cu şiret la gură şi fir încrustat de jur-împrejur, l-au scos încet, ca pe-o teacă, şi l-au cufundat într-o fiertură de salvie, să se cureţe şi să rămînă moale. Degetele grijulii au apucat falusul năclăit şi obosit, l-au îmbăiat, l-au alintat, l-au dezmierdat ca pe-un prunc şi, cum nu puteau să-l pună la sîn, au făcut loc ţîţelor să-l cuprindă şi să-l legene. În pîntece nu mai era un arici ghemuit, nici mîhnire, iar pruncul nu vroia să doarmă, deşi părea ostenit. Cu sprîncenele lui groase, cu barba aspră şi cu pometii teşiţi, bărbatul a ales să-şi aprindă o ţigară de foi şi să destupe şampanie. N-a găsit scrumieră, nici pahare, aşa că a adus o farfurioară şi nişte căni de lut. Şi, în bezna sidefie, dopul a bubuit ca detunătura unui pistol, a asmuţit cîinii pînă departe, a speriat şoarecii din unghere şi de sub duşumea, a trezit gîştele şi, ce-a fost mai rău, i-a provocat fetei un ţipăt cumplit, urmat de un salt pînă la masă, de zvîrcoliri şi de plîns. A îngenuncheat pe preşul de iută, răvăşindu-i pletele, i-a vorbit neîntrerupt în franceză, a sărutat-o pe noadă, pe fiecare vertebră şi pe ceafa călduţă, a strîns-o în braţe şi i-a spus că-i pare rău, s-a întors cu săruturile către fundul ei pufos şi rotund, ca o piersică, dar săruturile n-au mai fost săruturi, pentru că se plimba deja cu vîrful limbii pe şira spinării, fără să se mai gîndească la ţigaretă şi la şampanie. A coborît năuc,

lin, amețit de gustul sărat și ademenitor, și ar fi coborît și mai mult dacă ea nu s-ar fi răsucit ca un pește alunecos și nu l-ar fi oprit cu brațele, tandru, nu ostil, ca și cum din mîngîierile lor s-ar fi ivit o voce a cumpătării. S-au lungit iarăși în patul îngust, rezemați de perne și de tăblia de lemn, au băut din ulcioarele fără toartă, apoi ea i-a făcut un semn, a turnat din sticlă pînă a umplut cana, și-a înmuiat sfîrcurile, amîndouă, în licoarea acidulată și rece, i le-a dăruit și a așteptat. A durat mult ori puțin pînă cînd palmele ei au pornit din nou în căutare, au găsit mădulărul (pe care-l tot alintau cu cuvinte nemaiauzite: pulicică, sulac, coinac și ștremeleag), l-au vîrît în ulcior, cît a încăput, doar pruncuțul se înviorase, se făcuse mare și vesel, așa că s-au jucat cu el în voie, l-au răsfățat, i-au scărpinat cîrlionții și căpșorul rozaliu, de copil, iar buzele l-au șters bine la ieșirea din scăldătoare. L-au îmbrăcat în hăinuța din piele de căprioară, catifelată și udă, au strîns șiretul și s-au pierdut încă o dată în nebunia aceea a picioarelor încolăcite, a trupurilor lipite, a scîncetului vag și a geamătului care creștea infinit mai iute decît un aluat pus la dospit.

Un rege e un rege, chiar dacă se numește domn sau domnitor, dar, înainte de toate, un rege e un bărbat, fiindcă nimeni, niciodată, nu s-a născut pe tron și nici cu coroana pe cap. Iar el, Carol I, nesocotind legile firii și nevoile trupului vreme de

un an, mai precis trei sute optzeci și patru de zile, acaparat mereu și intrigat de încurcatele probleme ale Principatelor, de lîncezeala, de talmeș-balmeșul și de urgențele din jur (și toate erau urgente), se ferise să pășească pe alunecosul drum al legăturilor de alcov. Sfîrșitul primăverii îl găsise mohorît și irascibil, neputincios să se bucure de adierile călduțe, de bujorii albi și de cireșe. Nici compania fratelui său, Friedrich, care-l însoțise într-o lungă ședere la Iași și într-o vizită în porturile de la Dunăre, nu mai era în stare să-l binedispună. Tot atunci, vestea că sora lui cea mică, Marie, avea să se logodească cu contele de Flandra, îi provocase o tresărire, în umbrele căreia, dacă n-ar fi fost barba și sprîncenele stufoase, s-ar fi putut descifra un zîmbet strîmb. Nu întîrziase să-i scrie, mimînd încîntarea, dar literele, virgulele, punctele și semnele de exclamație, toate, ca și cum cerneala ar fi fost compusă din uluire și regrete, îi inspirau doar ironia sorții. Cel care refuzase tronul șubred și incomod pe care (apoi) se așezase el, tocmai acela, cu cele opt nume de botez, Philippe, Eugène, Ferdinand, Marie, Clément, Baudouin, Leopold și George, ferice și fără griji în castelul din Laeken, lîngă Brüssel, urma să primească în dar mîna, rîsetele și minunăția surorii sale, ființa de care lui, departe, la capătul lumii (după cum credeau mulți), îi era cel mai dor, în timp ce se străduia să

înzdrăvenească o țară stranie, ai cărei oameni nu voiau să se lepede de bolile lor. Pe data de 3, după-amiaza, prințul Karl privea absent frunzișul din fața ferestrei, nepăsător la pregătirea festivităților de la 10 Maiu, înclinat să vadă doar ipocrizie și gesturi de operetă în elanul acela colectiv de-a celebra scurgerea unui an de la sosirea sa în Bukarest. Ca în atîtea alte rînduri, s-a gîndit la licoarea miraculoasă pe care o băuse la Istanbul, înaintea primirii la sultan, și și-a dorit, tot ca în atîtea alte rînduri, o ceașcă plină, cît să uite tot ce-l rodea pe dinăuntru și să fie cîteva ceasuri fericit. A trimis după Joseph Strauss, doctorul, cu precizarea că aștepta un ceai, dar s-a îndoit de la bun început că va căpăta ceea ce cerea. Nu-l mai chemase din martie, după ce fusese obligat să-l numească pe Kretzulescu în fruntea consiliului de miniștri, dată fiind osteneala politică a lui Ghica, și după ce corectase proiectul unei legi prin care o monedă nouă, cu o denumire cam caraghioasă, leul, avea să înlocuiască piaștrii, francii și toți ceilalți bani străini care se foloseau. Și, într-adevăr, pe data de 3, în partea dinspre asfințit a amiezii, dentistul s-a arătat cu geanta lui din piele de vițel, de pe care mai demult răzuise litera S, gata să explice de ce nu mai prepara infuzia de Amanita muscaria, de Fliegenpilz, de Pălăria șarpelui ori de Burete șerpesc. Rămas în picioare

în apropierea uşii, Herr Strauss a înşirat minciuni protectoare şi duioase, a spus că pulberea i se terminase chiar la Constantinopole, că nu cunoştea plantele din care fusese făcută şi nici reţeta potrivită, că primise praful la Berlin, de la un spiţer voiajor, dispărut fără urmă, că ducea şi el dorul fierturii aceleia vrăjite, care alunga relele şi împrăştia nemăsurată bucurie. Principele l-a ascultat atent, cu atitudinea lui care trecea drept severă şi distantă, a înţeles ce era de înţeles, fiindcă trăia cu convingerea că unui om de care nu te îndoieşti trebuie să-i acorzi, cînd e obligatoriu, dreptul de a fabula. L-a poftit pe canapeaua cu catifea gălbuie, s-a aşezat şi el alături, au ciocnit un pahar cu vin alb, aspru, au stat tăcînd şi, mai tîrziu, cînd adierile înserării s-au strecurat înăuntru, au continuat să tacă. Nu era o tăcere împovărată, nici stînjenitoare, nici mută. Copacul de lîngă geam se legăna uşor, un platan cu frunze mari şi tinere. Apoi, pe canapea, tăcerea s-a dat la o parte şi Joseph, cu bărbia sprijinită în palme şi cu coatele sprijinite pe genunchi, uitîndu-se în jos, spre parchetul ceruit, a alungat şi ruşinea (pentru că atunci, poate de la vin, loialitatea şi afecţiunea erau mai mari) şi a întrebat. Iar Principele, preţuindu-i tonul vocii, cu ochii în tavan, a răspuns: nu. Nu mai atinsese o femeie de mult, de cînd îmbrăca uniforma de căpitan de dragoni.

Peste o săptămînă, ziua de 10 Maiu a anului 1867 s-a topit altfel decît restul zilelor, cu o slujbă aurită la Mitropolie (fiindcă așa erau odăjdiile lui Nifon, ale episcopilor și ale preoților din marele sobor), cu recepția oferită de Domn în sala tronului (unde rostise prima cuvîntare în română, deși cuvintele lui, datorită profesorului Treboniu Laurian, nu prea semănau cu ale supușilor, avînd forme și sonorități latinești) și cu defilarea trupelor pe Podul Mogoșoaiei, care adunase pe trotuare jumătate din oraș și tulburase trei sferturi dintre femei. Pe urmă, cînd la primărie și, deopotrivă, la palat se trasau pe coli mari de hîrtie străzi și bulevarde noi, sub penițele muiate în tuș ale arhitecților, pe cînd rîului leneș și puturos, Dîmbovița, i se pregătea pe alte coli și sub alte penițe curgerea printr-o nouă albie, ca să nu mai inunde din senin mahalalele, dentistul se îngrijea ca dincolo de biserica Silvestru, o casă veche și mică, învelită cu trestie, să semene mai degrabă a casă și nu a bordei. După ce răsucise în palmă un ban de aur, un gulden, după ce sporovăise destul și se socotise cu baba Mareta, ameținд-o cu povestea unui client bogat, un negustor olandez care se dădea în vînt după curvele oarbe, a adus niște zugravi care au văruit fațada, holul și una din odăi. Baba și două din fetele ei (care erau ale ei, dar nu-i erau fiice, ci numai așa, fete), au frecat dușumelele și tocăria, au umplut cu fîn proaspăt o

saltea, au bătut pernele și le-au aerisit la soare, au spălat preșurile, cearșafurile, perdeaua, cuvertura, fața de masă și peretarele din camera tocmai spoită, le-au clătit în mai multe ape, toate cu levănțică, au pus lumînări noi în sfeștnicele de lut, au potrivit căni și farfurioare pe o poliță, au ascuns sub pat o oală de noapte și un lighean fără smalț, au așezat pe spătarul unui scaun prosoape curate și pe marginea sobei o bucată de săpun, au pregătit un vas de sticlă, ca o carafă, însă nu s-au grăbit să taie flori, ci au așteptat pînă pe la prînzul din 16 mai, cînd au știut că e timpul și au ales din curte crini și trandafiri. Mai înainte, opriseră în uliță două căruțe, trimise de neamțul acela slab și palid, și fusese întins pietriș de la poartă pînă în cerdac, pe potecă. Cea de-a treia fată, Linca, n-a muncit deloc, nu fiindcă era oarbă și copilă, ci ca să nu-și strice mîinile și odihna. Mareta a îmbăiat-o îndelung, parcă ar fi ținut-o mai întîi la înmuiat, ca pe rufe, a uns-o cu zeamă din lapte de măgăriță și căpșuni, a pieptănat-o și a stropit-o în păr cu ulei de măcește, iar cînd s-a arătat amurgul, roșiatic, cînd mahalaua a fost cuprinsă de mugetele și behăiturile dinaintea mulsului, i-a dat o linguriță de miere în care presărase puțin praf din coarne de rădașcă. Tot atunci, în mijlocul Bucureștiului, în palatul în care domnitorul mai avea de citit atîtea documente, de purtat atîtea conversații și de luat atîtea hotărîri, unui bărbat

aflat în al douăzeci şi nouălea an de viaţă, găsindu-se chiar în cabinetul domnitorului şi ocupînd chiar jilţul de la biroul lui, i-a venit ideea să-şi taie unghiile. Şi, cum tocmai el, Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, stătea în acel jilţ, în acel cabinet, în acel palat şi, pe deasupra, era suveranul ţării aceleia care se pregătea să intre în vară cu lanurile de grîu gata să se coacă şi cu norii de colb gata să bîntuie, le-a cerut miniştrilor şi celor aflaţi pe lista de audienţe un răgaz de două minute. Cu un cleştişor argintat, şi-a tăiat unghiile scurt, foarte scurt, le-a strîns apoi meticulos şi le-a presărat în coş, aşteptînd să mîngîie pielea necunoscută cu buricele degetelor şi să se lase pradă simţului tactil.

În liniştea somnului şi a nopţii, cînd ar fi putut să ţipe o buhă, dar n-a ţipat, un bărbat scund, cu haine de comerciant ori de armator din apus, cu paşi fermi şi egali, cu gluga pelerinei apărîndu-l de umezeală, de ţînţari şi de duhuri, a trecut pe lîngă un soldat din gardă, l-a lăsat să doarmă şi a ieşit pe o poartă dosnică, cu zăvor ruginit. A urcat imediat într-o trăsură, una obişnuită, nu un rădvan, i-a strîns mîna celui dinăuntru, care purta mantie şi pălărie cu boruri arcuite, s-au privit ochi în ochi fără să distingă culorile (bezna le făcea amîndurora ochii negri, deşi erau albaştri şi căprui), au părăsit împreună vecinătăţile palatului, în tropotul cailor, au ocolit balta împuţită şi mlaştina Bucureştioarei,

s-au legănat pe străduțe cu hîrtoape, unde mirosea a iasomie și haznale, a cotețe și liliac, au oprit undeva în întuneric și au intrat într-o curte întinsă, pășind pe-o cărare cu pietriș. În pridvor, bărbatul scund și-a scos gluga și a rămas singur, celălalt plecînd, după ce s-a convins încă o dată că împrejurimile erau pustii. Le dusese pe Mareta, Petrița și Nușa la o soră a babei, mai devreme, iar Linca nu l-ar fi putut recunoaște niciodată pe principe, fiindcă se născuse fără darul vederii.

Buricele degetelor au ajuns la moleșeală cînd trecuse destul de la miezul nopții și cînd mai era destul pînă la lumina firavă a zorilor. Și, odată cu ele, cu buricele degetelor, trupurile intraseră într-un fel de părăsire, lungă, ca două scoici uriașe afundate într-o saltea de paie, nu în nisipurile unui rîu, închizînd înăuntru sufletele și tihna. Amorțeala aceea (ori toropeala) a început să se stingă, deodată, după un strănut. Apoi au venit alte strănuturi, înfundate, pe urmă puternice și supărătoare, legate între ele și parcă de nestăpînit. Ca dintr-o poveste din copilărie, tulbure, bărbatul și-a amintit vechi manevre de război, ca iuncher sau cadet, cînd se adăpostise în căpițe, grajduri și poduri și cînd un medic militar, un maior, îl prevenise că e alergic la fîn. S-a dat jos din pat, gol, a băut șampanie direct din sticlă, și-a suflat nasul tare, zgomotos, a lăsat batista pe masă și, ținîndu-și respirația aproape un

minut, şi-a apăsat nările şi urechile, cît să nu intre nici un pic de aer. Fata zicea ceva, îi era milă şi frică, iar el i-a vorbit în germană, ca şi cum n-ar fi priceput nimic. A rămas pe un scaun, clipind şi încercînd să scape de picăturile care i se prelingeau printre gene (şi care nu erau lacrimi). I-a simţit palmele curînd, pe glezne, s-au rotit şi au suit pe gambe şi genunchi, s-au odihnit o vreme şi au alunecat pe tălpi, au apucat degetele mari, le-au strîns încet şi mult, au urcat iarăşi, s-au strecurat, ducîndu-se pe pulpe şi mai sus. În cenuşiul odăii, îi zărea doar creştetul, umerii şi sînii, cîteva clipe a vrut să-i vadă şi chipul, să-l mîngîie, dar a uitat dorinţa aceea. Palmele au pornit mai departe şi i-au cuprins fundul, făcînd loc între picioarele lui, sub pîntece, capului mic şi blajin. I-a răvăşit părul lung şi lins, mai întîi l-a răsfirat ca un evantai sau ca o coadă de păun, pe urmă l-a despărţit la mijloc şi l-a întins pe braţe, în stînga şi-n dreapta, castaniu şi mătăsos, ca două aripi sau ca o broboadă. Dedesubt, sub pletele ei, erau răsuflări calde, atingeri scurte, pace. Deodată, camera joasă n-a mai fost cameră, întunericul sidefiu n-a mai fost întuneric, vîrstele s-au şters, încurcatele probleme ale Principatelor s-au mistuit şi s-au făcut cenuşă, hărţile continentului şi-au pierdut culorile şi contururile, s-au albit ca smîntîna, anotimpurile s-au împreunat, cu soare şi cer azuriu, în galopul unui ponei sur pe-o

cîmpie fără margini, purtînd în şa un băieţel, pe Karl Ludwig, care iubea ţintele de lemn (iepurii, mistreţii şi vulpile) şi nu vroia să le ciuruiască cu alice. Băieţelul avea la pieptul tunicii, în buzunar, un soldăţel de plumb, iar bărbatul apăsa ceafa unei femei tinere, cu buricele degetelor, în timp ce gura ei se deschisese larg şi umed.

Cînd negustorul olandez a ieşit pe uşă, după al doilea cîntat al cocoşilor, fetei i-a fost imposibil să-i vadă profilul (vulturesc sau acvilin, după părerea unora), dar a atins un obiect neştiut, pe masă, a pipăit o pînză delicată şi a strîns-o în pumn. Era batista lui, cu monogramă.

*

În coşul de răchită era Siegfried. În celălalt coş, de nuiele, erau un ulcior cu lapte, peşte prăjit, jumătate de piept de găină şi brînză dulce. Primul coş, ca întotdeauna, atîrna de braţul lui Joseph Strauss, iar al doilea, cu o toartă înaltă şi curbată, se afla pe mîinile lui Otto Huer. Cuvîntul acesta, mîinile, se potrivea de minune împrejurării în care se găseau, pentru că, umblînd prin zăpada mare şi îngheţată, străduindu-se să ţină urmele şi să nu alunece, frizerul trecea coşul dintr-o mînă în alta, întruna, parcă balansul l-ar fi ajutat să-şi păstreze echilibrul. Înaintau greu, la mijlocul lui februarie, cînd frigul purta uneori numele de ger şi cînd

zilele călduțe de 3, 10 și 16 mai nici nu se ghiceau. Așa era și atunci (duminica), crăpau pietrele, deși nimeni nu le mai zărea sub întinderea albă care acoperise gunoaiele, balegile, gropile, rigolele cu zoaie, galeriile șobolanilor, mușuroaiele cîrtițelor și hoiturile mici. La o răspîntie, dentistul fusese gata să se împiedice de un cal roib și mort, a cărui burtă, brăzdată de coaste, ieșea prin zăpadă. Se îndreptau spre mahalaua Batiștei, căutînd casa unei spălătorese, Leana, care ridica o dată pe săptămînă (sîmbăta) prosoapele, șervetele de bumbac și halatele din prăvălia lui Otto, aducîndu-le înapoi curate și călcate (lunea). Au nimerit ușor, fiindcă au întrebat puradeii strînși pe-un maidan, în jurul unor cîini îmbîrligați și rebegiți. Un băiețandru bine înfofolit, cu sumanul cîrpit la guler și la mîneci, a descoperit motanul din coș, și-a tras mucii și a rîs. Iar puștii i-au însoțit ca un alai de pețitori, dar și ca un fel de călăuze. Spălătoreasa, bărbatul și plozii îi așteptau de destulă vreme, temători, pentru că nu mai auziseră niciodată ca doi domni, cu haine nemțești și chiar nemți, să facă vizite unei mîțe. Stăteau cu toții lîngă sobă, Leana le-a arătat plăcinte cu dovleac, bărbatul le-a arătat o ploscă cu rachiu și țoiuri de aramă, plozii le-au arătat pisica. Din ușă, Herr Strauss i-a arătat lui Herr Huer focul de rumeguș și, din mijlocul odăii, Herr Huer i-a arătat lui Herr Strauss spatele, în semn de potolire și respect. Și cînd privirile

tuturor se lungiseră, a sărit din coş Siegfried, adevăratul musafir. Riţa l-a adulmecat de departe, încordată, şi-a ridicat coada, a păşit lent şi cercetător, a simţit ceva, şi-a îndreptat mustăţile şi s-a apropiat, apoi a simţit mai multe şi aşa, deodată, s-a trîntit pe pămîntul care ţinea loc de duşumea, cu labele întinse şi cu capul dat pe spate. Mieuna stins, pe urmă s-a răsucit şi a mieunat ascuţit. Cît timp ei doi, Siegfried şi Manastamirflorinda, şi-au atins nasurile, cît s-au frecat unul de altul şi fiecare de lucrurile din jur, cît au cîntat pe două voci (şi oamenii aceia, ca toţi oamenii, au crezut că torc), cît lui i s-a părut că petele din blana ei licăresc ca jarul (chiar dacă blana era zburlită, iar ţîţele erau umflate), după ce li s-au întîlnit ochii şi, în fine, după ce cozile lor, în trecere, s-au încolăcit (a ei neagră, cu un punct roşcat în vîrf, a lui albă, cu un smoc negru), pe chepengul podului, printr-o gaură mică, au apărut patru pisoi. S-au oprit pe scara rezemată de perete, pe treptele de sus. Se stropşeau şi scuipau către motanul necunoscut. Au coborît încet, cu frică şi poticneli, împinşi de la spate de mama lor, care încetase să-i mai cheme şi urcase în salturi agile pînă la ei. S-a întîmplat după aceea, curînd, cînd Joseph şi Otto muşcau din plăcinta caldă şi cînd ţoiurile s-au umplut iarăşi cu rachiu, ca doi motani să ajungă faţă în faţă, unul mare şi neclintit, celălalt mic şi războinic, mereu la pîndă, dînd tîrcoale şi

mîrîind, cu părul de la ceafă vîlvoi, cu urechile ciulite, cu spinarea arcuită şi cu coada înfoiată ca un pămătuf. Semănau atît de bine încît dentistul, dînd pe gît tăria de caise, a avut senzaţia că Siegfried cel de acum se pomenise atacat de Siegfried cel de odinioară, aşa cum arăta şi se purta cu trei ani în urmă, cînd îl găsise în Gendarmeriemarkt, sub un salcîm înflorit. Iar motanul s-a mişcat o singură dată, cu iuţeala unei săgeţi, a pus o labă pe creştetul puiului, l-a oprit să mai lupte, l-a lins şi l-a liniştit. La fel a făcut şi cu pisicile, nişte mogîldeţe tărcate, ca Manastamirflorinda, lipite de burta ei şi tremurînd. Mai tîrziu a sărit pe masă, a căutat în coşul de nuiele şi a apucat cu dinţii o bucată de şalău. Pisoii trăgeau de ea din patru părţi, cuprinşi de patimi, vitejie şi foame. Cînd Siegfried le-a împins carnea de găină, cu botul, păreau vlăguiţi şi sătui. Joseph Strauss, fumînd, a citit nenumărate rînduri şi pagini, ca dintr-o carte, pe chipul femeii şi, mai ales, în pupilele mărite ale copiilor. Şi-a pus în tăcere paltonul, fularul, căciula şi mănuşile, i-a şoptit ceva frizerului şi a ieşit. S-a întors mai repede de o oră, găsind puii dormind, făcuţi ghem printre oasele pieptului de pasăre. A aşezat pe masă o geantă, nu cea de doctor, alta, şi a scos dinăuntru tot ce găsise prin cămara de acasă: cîrnaţi, miere, măsline şi telemea, jambon, batog, bomboane şi vin. Erau daruri pentru oamenii aceia, cărora le-a dat şi un

ban de argint, ca să le cumpere mîțele. Au plecat prin zăpada scorțoasă, cu motanul în coșul de răchită, cu pisica în celălalt coș și cu pisoii în geanta de doc, înveliți într-un pulover vechi. La mijlocul distanței dintre sîmbătă și luni, duminica, Otto Huer văzuse pentru prima oară ce se petrecea cu rufele lui. La ceasul prînzului, halatele zăceau într-o covată lunguiață, la înmuiat, iar prosoapele și șervetele atîrnau pe sfori, la uscat, în preajma cuptorului. A știut că lung timp nu va scăpa de senzația, supărătoare, că pînzeturile miros a plăcintă și rachiu.

*

În hărmălaia asurzitoare de la Moși, în iunie, dar nu în luna iunie 1867, ci în următoarea, a anului care nu întîrziase să vină, Joseph Strauss nu era preocupat să cumpere viței, bivolițe, catîri, bibilici sau alte orătănii. Vroia să vadă cum se răsfața orașul la începutul verii, cînd lumina se amesteca cu pufii plopilor și cu roiurile de muște. Și se amesteca într-un fel verzui, palid ca oul de rață, delicat ca frunzele sălciilor, tulbure ca fiertura de urzici, după cum răzbătea soarele printre nori. În dimineața aceea, mergînd și stînd, mai mult mergînd, a deslușit cele trei nuanțe (și destule altele), mai cu seamă după ce a părăsit oborul întins, unde se înghesuiau geambași și precupeți, văcari și sacagii, sămădăi și

slugi, ciobani și șuți, boieri și sărăntoci, oameni din atîtea neamuri și din atîtea locuri, încinși, aprigi, pușsi pe chilipiruri, strecurîndu-se printre herghelii, cirezi, cîrduri și turme. Era o mulțime fremătătoare, pe deasupra căreia pluteau zbieretele animalelor, ca și cum la marginea Bucureștiilor, din toate sunetele, s-ar fi contopit Turnul Babel și Arca lui Noe. A nimerit cu greu la una din ieșiri și, chiar dacă a dat peste o altă mulțime, și ea gălăgioasă, i s-a părut că respiră cu tot pieptul. S-a răcorit cu iaurt de oaie, acrișor și rece, iar, ca să-și tragă sufletul, n-a cumpărat nici baclavale, nici turtă dulce, nici fistic, ci singurul lucru pe care-l poftea atunci, cînd soarele se arăta ca un cerc scăpărător și cînd lumina se dilua ca un ceai de tei picurat într-o căldare cu apă. A cumpărat castane coapte. Apoi, în aerul odihnitor, a apucat-o către sud, crăpînd cojile cu unghiile și cu dinții, mestecînd miejii pe îndelete, strivindu-i cu vîrful limbii, înghițind pasta lăptoasă puțin cîte puțin. Umbla încet, cît să privească în tihnă, să simtă și să afle, a ocolit munți de străchini, grătare fumegînd, grămezi de scoarțe și covoare, plăcintari, maldăre de linguri, fusuri și făcălețe, bragagii, ghicitoare în palmă, în cărți și în ghioc (iar, printre ele, una pieptoasă, care citea viitorul cu țîța stîngă), s-a perindat printre tingiri, ibrice, ceaune și alambicuri, printre butoaie, putini și baniște, a ascultat lăutari (rămînînd cu ochii pironiți la cum

bătea ritmul, cu piciorul de lemn, un viorist buzat), a ales pentru Siegfried, de la tarabele cu jucării, un şoarece de lemn, negru (care ascundea în burtă un mosor de aţă, cu arc), a trecut de movilele clădite din gheme de lînă, de baloţii de dimie şi pînză de in, de mesele pielarilor şi cojocarilor, de rafturile cizmarilor, de sutele şi sutele de umeraşe ale croitorilor, de vînzătorii de lumînări, lămpi, oglinjoare, cuţite, hamuri şi fitil, s-a uitat în toate părţile, roată, chiar şi în jos şi în sus, la pămîntul bătătorit şi la peticele de cer senin, a descoperit şi a cercetat multe şi i s-a făcut iarăşi sete, atît de sete încît s-a gîndit că şi berea e doldora de luciri verzui. A băut două halbe, pe prima dînd-o peste cap, pe cealaltă sorbind-o domol, încît să-i alunece pe gît, mîngîietor, lichidul acidulat. Şi a pătruns în inima bîlciului, rătăcind ore întregi. Nu simţea nici oboseală, nici plictis, nici chin, mersul lui era o unduire, unduirea era dîra unui şarpe leneş, şerpuirea trebuia să se întîmple, întîmplarea se chema soartă, şarpele era galben şi punctele de pe pielea lui păreau stropi de cerneală (or, dintr-o vopsea galbenă amestecată cu una albastră, ce culoare se alege?), şerpuirea se confunda cu tonurile văzduhului, unduirea la fel, mersul dentistului era una cu lumina zilei de miercuri, numai că sensul şi scopul mersului nu puteau fi descifrate. Herr Strauss nu se distingea în puhoiul pestriţ, dar era acolo aşa cum se cuvenea

să fie, pentru a nu încurca logica lucrurilor şi pentru a întîmpina faptele, toate, la sfîrşitul primăverii lui 1868. Sub un mănunchi de raze subţiri, ca ierburile de baltă, a zărit un profil cu obrazul rozaliu, încins sau fîstîcit, cu şuviţe buclate ieşind de sub pălărie, atingînd lobul urechii, cu bărbia mică semănînd cu o caisă coaptă. A tresărit, crezînd şi sperînd că e Mathilde Vogel, iar în tresărirea scurtă, pe care limbile ceasului de buzunar n-o puteau măsura, s-a întrebat, ca în curtea Bărăţiei, cîndva, la o slujbă din Ajunul Naşterii Domnului, dacă merită să se apropie, dacă razele subţiri o înveselesc sau o supără, dacă pantofii cu barete o strîng, dacă pulpele sînt netede şi umezite, s-a gîndit şi nu s-a clintit, pînă cînd tresărirea s-a stins. Cînd n-a mai fost vorba de-o clipă, ci de-un timp lung şi încărcat, cuprins între un Crăciun şi un Paşte, dar nu primul Paşte, următorul, şi-a amintit că sora opticianului se logodise înaintea postului mare, că luase parte şi el la logodna animată, fără să tresară, doar respirînd un abur ca de fiere, care-i amărîse nările şi inima. Mathilde avea să se mărite cu notarul Schütze, un calvin, iar profilul îndepărtat s-a dovedit a fi al altei femei, una care agita un evantai vişiniu şi se întorsese către el, ca să-i arate cît de înşelătoare e mimica făpturilor fragile. A zîmbit. Pe urmă a fumat. Şi a zîmbit încă o dată la farsele şi pocinoagele unor măscărici, a ameţit într-un scrînciob învîrtit de patru

măgari, s-a plictisit iute de jongleriile cu mingi, torțe și popice, a rîs cu poftă la o istorioară cu păpuși, în care Vasilache și Mărioara se păruiau pe o scenă mică (o ladă fără fund și capac, așezată pe-o parte, cu o fustă creponată în loc de cortină), a privit urși dansatori, cu belciuge în naș, și s-a umplut de milă, a ronțăit nuci prăjite în sare, a tras cu arcul, anapoda, înspre para din creștetul unei sperietori de ciori (și n-a cîștigat damigeana cu țuică oferită drept premiu), a aplaudat tarafuri și vodeviluri, le-a dăruit sfîrleze și cocoșei de zahăr ars băieților lui Peter Bykow (pistruiați, ținuți de mînă chiar de tatăl lor), a pariat cu brutarul la întrecerile de trînte, dar a pierdut mereu, au ciocnit împreună o cană cu vin roșu, dulceag, și s-au despărțit, iar el, Joseph, a lăsat capul pe spate cît să cuprindă un șir de acrobați, trei, cățărați unul pe umerii celuilalt, a întîlnit un moș pe picioroange și un ciung călare pe-un mistreț (împăiat, manevrat cu sfori și pîrghii din spatele unei perdele), a tremurat curînd pentru piticul care fanda și sărea pe frînghia legată între doi stîlpi, la înălțime nu prea mare. Și piticul acela, nu mult după ce a terminat cu echilibristica și cu salturile, parcă n-a mai fost pitic. A strîns cîțiva bănuți într-o cană de aramă, tăcînd și lungindu-se, dar lungindu-se în așa fel încît nimeni să nu bage de seamă, în afara lui Joseph Strauss. Cînd lumina și-a răsfirat pletele,

dentistul a văzut printre firişoarele blond-verzui cum braţele şi picioarele îi cresc, cum trupul i se împlineşte, cum capul, prin schimbarea proporţiilor, nu mai arată ca un dovleac, cum paşii lui se fac mari şi lini, apropiindu-se. Nu i s-a părut deloc ciudată transformarea omuleţului, ci doar a hainelor şi a încălţărilor, pentru că pantalonii vărgaţi, vesta roşie şi condurii scîlciaţi creşteau la rîndul lor. Devenit un saltimbanc ca toţi saltimbancii, piticul care nu mai era pitic i-a întins o eşarfă şi l-a rugat să şi-o lege la ochi, iar el a încuviinţat, lăsîndu-se condus prin forfota bîlciului, ascultînd mulţumirile celuilalt, şoptite, pentru cît tremurase şi suferise la dansul lui pe frînghie. Pe urmă au ajuns într-un loc umbros şi liniştit, ca o pivniţă rece, deşi nu coborîseră nici o treaptă. S-au tolănit pe cîte-o rogojină şi Herr Strauss a desfăcut nodul eşarfei, a netezit-o şi a folosit-o ca pe-un prosop. Piticul care nu mai era pitic îl cerceta şi continua să se lungească încet, centimetru cu centimetru. Şi i-a spus că poarta cerului se va deschide curînd, nu pentru vijelii şi torenţi, nici pentru pustiiri, ci pentru o flăcăruie palidă şi albăstruie, ca de spirt, prin care se întrezăresc fapte cum n-a mai trăit şi timpuri cu gust nou. Joseph a vrut să întrebe ceva, să audă amănunte, însă s-a trezit năduşit, cu umărul rezemat de-un copac, cu o batistă în mîna stîngă, ca şi cum trecuse printr-un scurt leşin în vînzoleala de la capătul

dimineții. Și-a revenit iute, după un pahar cu bragă, nălucirea s-a șters din gîndurile lui și, ademenit iarăși de rochiile foșnitoare și de vînticelul blajin, a intrat în corturile care-i ieșeau în cale, plătind ca și înainte, cu mărunțiș, găsind înăuntru fel și fel de ciudățenii, niciuna, însă, ca aceea din vis: un cocoșat care pufăia din opt pipe, fără ca vreuna să se stingă, o fetișcană cu șalvari și turban, croșetînd, care își încolăcise gleznele după gît, un cuțitar legat la ochi care schilodea lupii fioroși pictați pe-un panou din scînduri, o grăsană fără seamăn, sub un văl subțire, prin care i se întrezăreau imensitatea și șuncile, un țigan care răsucea o clepsidră și se scufunda într-un ciubăr cu apă (pînă se scurgea tot nisipul), o roșcată cu barba pînă la piept, împletită în cozi, ca să nu-i acopere sînii, lupte de șobolani într-un vas de sticlă (fiind limpede măcelul), jocuri de umbre pe-un cearșaf alb, cu degetele puse în calea unor lumînări, un pletos desculț (călcînd pe cioburi și cuie), un falus uriaș, de jumătate de metru, ținut într-un borcan cu formol, magicieni, dansatoare din buric, scuipători de foc, un crocodil care părea că doarme, povestitori, cîte și mai cîte. Mult după prînz, avea capul ca întotdeauna, un pic țuguiat, cu părul șaten și ondulat, cu tenul palid, dar, după atîtea parascovenii văzute și auzite, i s-a părut că are capul calendar. La marginea de miazăzi a bîlciului, s-a oprit la un cîrciumar ambulant și a

cerut un cotlet cu verdeţuri. Era stors şi şi-a întins picioarele lungi şi schiloade pe sub masă, cît a putut, ca să se scurgă din el, în pămînt, puzderia de imagini deşănţate. Şi s-au scurs încet, destule, din cele care-i ţopăiau drăceşte în minte şi nu-l lăsau să mănînce. Muşca repezit, cu friptura într-o mînă şi cu pîinea în alta, mirosul berii şi lucirile ei, ca ale zilei de miercuri, îl atrăgeau iarăşi, tocmai se înecase cu un dumicat uriaş, plin de zgîrciuri, cînd cineva l-a bătut pe ceafă şi i-a rostit numele. S-a răsucit tuşind, cu palmele la gură, şi a dat de Carol, nu de prinţ, ci de-un altul, cu privirea şi tandră şi zeflemitoare.

Iar Carol, acela, purta redingotă cu revere late, jiletcă în dungi, cămaşă albă, barba tunsă rotund, ca un fel de guler, mustaţa tăiată scurt şi ghete cu două rînduri de catarame, avea ochii umflaţi şi fără gene, pieptănătura pe spate, buzele crăpate şi, prin toate trăsăturile lui, o figură de sturz sătul. A rămas în picioare, umplînd minutele cu păreri sterpe, despre vîrtejurile de praf gata să se stîrnească, despre canicula care pîndea la linia orizontului, despre ploile de vară, smucite, care se furişau tiptil. S-a aşezat abia cînd s-au ivit halbele tivite cu spumă groasă, ca frişca, a apucat una de toartă şi n-a dezlipit-o de la gură pînă nu s-a golit. Din răsuflarea lui s-au desprins vapori verzui şi trîndavi care l-au învăluit o vreme, apoi s-au spulberat. Stăteau pe-o

bancă îngustă, aproape de poarta cea mare, imitînd din grinzi, iederă și trandafiri un arc de triumf, una din porțile pe unde doamnele și domnii păşeau la promenadă. Nu mai discutaseră de săptămîni bune, dinaintea ultimei ninsori, un fel de zăpadă a mieilor și a fraților, un viscol abătut asupra consiliului de miniștri după ce principele Karl împlinise douăzeci și nouă de ani și după ce ajunsese încă o dată la capătul răbdării, un viscol tîrziu și neputincios însă, de primăvară, preschimbat în adiere și într-o afacere de familie, cu fiul cel mare al Zincăi Golescu, Ștefan, înlocuit la șefia guvernului de următorul ei fiu, Nicolae, generalul și fostul triumvir. Se petrecuseră atîtea de la ultima lor întîlnire, încît noul venit a continuat să soarbă din berea rece și pișcătoare la limbă, n-a răsuflat ușurat, nici abătut, nici înciudat și a tot povestit. Mai ales că, trăind de-un sfert de veac la Bucuresci, cunoscînd orice obraz subțire și toate pungile pline, aflase nu numai istoriile orașului, ci și istoria lui. Și i-a spus dentistului așa, cînd lumina nu se îndura să pălească și cînd pufii de plop zburau laolaltă cu gîzele, că atîrnările în ștreang, în trecut, se făceau chiar acolo, unde ei își stingeau setea acum, după ce osînditul străbătea drumul în lanțuri, biciuit, ca învățătură pentru prostime și ca prilej de chiloman și ocări. Iar după spînzurătorile lui Brîncoveanu, i-a mai zis, se înălțaseră la bariera Moșilor țepe ascuțite, sub Mavrocordat,

în care erau trași calpuzanii, iarna, pentru tihna negustorilor și pentru pofta de omor a norodului. Aici, datorită cuvintelor necunoscute, chiloman și calpuzani, sprîncenele lui Joseph s-au strîns puțin și s-au ridicat, în semn de neînțelegere, iar Carol, acela, a renunțat să mai folosească româna. Ca supus habsburgic, a explicat într-o germană curată, dar cu accent de Cluj, că vorbea despre patimile gloatei și despre falsificatorii de bani. Au băut mai departe, potolit, s-au privit rar, mai degrabă s-a uitat fiecare peste creștetul celuilalt, în zări, la nord și la sud, descifrînd licăririle diferite ale amiezii, dîre ca niște păstăi de fasole la un hotar al cerului și o pulbere fină, un pic coclită, la alt hotar. Cum după vizita nocturnă în mahalaua Silvestru, din urmă cu treisprezece luni, fusese chemat o singură dată la palat, pentru un canin rebel, cu rădăcini inflamate, Herr Strauss a vrut să știe cît mai multe despre Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, un bărbat pe care-l îndrăgea nespus și de care-i era dor. Cu brațele împreunate la piept, a ascultat vocea acuarelistului, o voce tărăgănată, care-l însoțea frecvent pe prinț în peregrinările prin țară, care în trecut ținuse companie altor patru domnitori, Ghica, Bibescu, Știrbei și Cuza, și care putea fi auzită adesea în atelierul din mansarda Hanului Verde, unde stăpînul ei, al vocii, se îndeletnicea cu daguerrotipia, cu talbotipia și cu prelucrarea clișeelor pe sticlă, unele

în strat de albumină și iodură de argint, altele cu colodiu umed. Ușor, ușor, din figura de sturz sătul au curs vești și amănunte despre abilitatea principelui de a-și cerceta supușii, despre furia pe care i-o provocau delăsarea și lingușelile, despre uniforma impecabilă de general, cu ceaprazuri aurite, despre înființarea unui soi de academie, botezată Societatea Literară, despre inspecțiile în garnizoane, în silozuri, la linia ferată și în porturi, despre slăbiciunea pentru miniaturi, portrete și peisaje ferite de impresionism, despre cumpărarea a două baterii de tunuri, de la Krupp, din bani personali, și a douăzeci de mii de puști cu ac, despre nenumăratele plimbări în natură, între care una călare, sub munți, prin pădurea fermecată de pe valea Peleșului. Pălăvrăgeala lor s-a întrerupt brusc, fiindcă undeva în spate, dincolo de poarta care copia un arc de triumf, se iscaseră rumoarea și agitația. Perechile care se plimbau la braț iuțeau pasul, între atîtea veștminte scumpe (cu mănuși de mătase, bastoane, lornioane, pălării, poșete, decorații, pantofi cu toc, voalete, butoni, bijuterii și lavaliere) se distingeau exclamații aprinse, încîntate, lumea se înghesuia către turnul din mijloc, din marmură. Carol, acela, s-a ridicat, a înclinat capul și a luat-o la fugă, oprindu-se lîngă o neasemuită mașinărie fixată pe un trepied robust și învelită cu furnir de mahon, pe lateralele căreia stătea scris „pictor și photograf al Î.S. Domnitorului",

oscilînd și el, în alergare, între numele lui adevărat, Carol Popp de Szathmari, și cel dat de modă și dichis, Charles Szathmáry. Dentistul s-a îngrijit să achite berile și cotletul cu verdețuri, pe urmă s-a îndreptat către locul faptelor ce aveau să vină. S-a strecurat cu greu, pe-o margine, cuprinzînd ca într-un uriaș tablou lumea cea bună a Bucurescilor și templul alegoric din centrul ei, care se dovedea a nu fi din marmură, ci din stuc lustruit, amestecul acela de var stins, praf de cretă, gelatină și clei. Potrivit pe un piedestal de lemn, un dodecagon cu balustrade și statuete sărmane, simbolizînd lunile anului, turnul era înconjurat cu ghirlande de crini, margarete și frunze de laur, care suiau în spirală. În vîrf, deasupra șoaptelor și manierelor înaltei societăți, se găsea o cupă mare, tot din stuc, ca o floare gigantică de nufăr, cu numai șase petale. Pe cînd șirul de trăsuri era încă departe, în zona tarabelor și a tîrgoveților, cu Karl Ludwig înfățișîndu-se poporului, salutînd de pe bancheta unei calești albe și dăruind oamenilor vorbe românești, doamnele și domnii, crema poporului aceluia, s-au despărțit în două (așa cum poate fi separată o cremă, trecînd cu degetul pe la jumătatea ei), fără să-și dezlipească ochii de la atelajele care se apropiau încet. Curînd, caii au pătruns pe drumul deschis între atîtea fețe distinse, fornăind, poate fiindcă nările lor percepeau particule de sînge albastru, risipite, cum nu

mai simțiseră pînă atunci, poate din pricina parfumurilor și a frazelor franțuzești, poate fiindcă se săturaseră de galop, trap și pași mărunți, avînd poftă de ovăz. Suit într-un mic foișor, construit anume pentru el și pentru mașinăria lui neasemuită, acuarelistul imortaliza clipele, încercînd panoramări, așa cum făcea uneori de pe dealurile Mitropoliei, Filaretului și Spirii, din Turnul Colței ori din podul Teatrului cel Mare. Joseph, călcat întruna pe pantofi, înghiontit și strivit de curioșii din jur, căuta să nu scape niciuna din mișcările prințului, să descifreze ce era de descifrat în felul cum clipea, cum răspundea plecăciunilor, cum găsea de cuviință să rîdă sau să fie sobru și, mai cu seamă, în felul în care-și netezea barba și perciunii, doar cu arătătorul, rar, ori cu toate degetele și cam des. Vedea numai frînturi din ceea ce vroia să vadă, bucățele, se alegea cu firimiturile festinului aceluia, așa că s-a apucat să dea și el din coate, să înainteze chinuit, străduindu-se să ajungă la foișorul lui Szathmari, unde visa să urce pe trepte. S-a ciocnit de un soldat din gardă chiar la temelia scării, a fost împins cu patul puștii, nu s-a lăsat și a strigat tare, cît a putut de tare, atrăgînd zeci de priviri, iar printre ele una, cea care conta. Fotograful a coborît și l-a domolit pe soldat, apoi s-a întors zorit pe platforma de sus, împreună cu Herr Strauss. Și acolo dentistul s-a liniștit. Carol I, tînăr, încă tînăr, cel de-al doilea băiat al principelui

Karl Anton, fost prim-ministru al Prusiei și chiar atunci, miercuri, guvernator militar al Renaniei, el însuși fost ofițer prusac, mai precis căpitan în regimentul de gardă din Berlin, părea să sporovăiască în voie și să fie în apele lui. Iar apele nu se zăreau oricum și oricînd, erau tainice, precum nuanțele verzui ale zilei, ajunse ca mătasea-broaștei de cînd norii se strînseseră unul în altul și înghițiseră cerul. E greu de spus dacă domnitorul, asaltat de laude, reverențe și toalete elegante, a avut răgazul să-și micșoreze pupilele și să cerceteze planul secund. L-ar fi putut recunoaște în decor, alături de fotograful curții, pe dentistul de care nu mai știa mare lucru și despre care, cîteodată, uitîndu-și stînjeneala, ar fi dorit să știe.

Pe urmă, la vreo două ceasuri distanță, cînd înserarea era încă departe, lumina s-a întunecat de-a binelea și a căpătat o putere rea. Semăna deopotrivă cu smîrcurile putrede și cu codrii mohorîți ai vrăjitoarelor, șuiera cumva, dar nu din pricina palelor de vînt care rupseseră ghirlandele și făcuseră prăpăd printre corturi și tarabe, altfel, un șuier al luminii supărate, amenințător și oțelit. Furtuna s-a pornit pe neașteptate, chiar dacă norii prevesteau ceva, dar nu prea multe, a stricat pacea ocheadelor, a intrigilor, a clevetirilor și a mieroșeniilor, crema poporului aceluia s-a înmuiat, la propriu, rochiile vaporoase s-au pleoștit, pantalonii cu dungă

s-au boţit, pantofiorii cu toc şi pantofii de lac s-au stropit cu noroi, politeţurile s-au transformat într-o vînzoleală fără seamăn, cu ţipete scurte, femeieşti, şi strigăte iritate, bărbăteşti, cu o mare îmbulzeală spre trăsuri şi cupeuri, care la rîndul lor s-au prins într-un balamuc cumplit, împiedicîndu-se una de alta şi toate de oamenii aceia derutaţi şi uzi, pînă nu demult calmi şi surîzători. Herr Strauss, zgribulit şi cu haina ridicată peste cap, a ţinut linia gardului, sperînd să găsească printr-o minune un adăpost sau o birjă. În colţ, la colţul estic, asta n-avea cum să uite, a ridicat ochii pentru a se hotărî încotro s-o apuce şi a întîlnit alţi ochi, albaştri, calzi şi semeţi, învăluitori şi învăluindu-l, nişte ochi care scrutau doar ochii lui şi în care nu se cuibărise teama. Au fost secunde cînd nu s-a clintit, cine ştie cîte, nu simţea stropii care-i cădeau pe faţă, nici apa din ghete, a crezut că adăpostul e chiar în ochii aceia, înăuntrul lor, unde se aciuise negreşit bucuria. Cînd şi-a luat seama, a descoperit că ochii uluitori erau ai unei femei brunete, cu pielea albă şi cu gîtul subţire, cu o gropiţă mică în bărbie, ca o scoică. Şuviţe lungi i se lipiseră de obraji, hainele i se lipiseră de trup, iar de pulpele ei se lipiseră doi copii, un băiat şi o fată, înveliţi cu un şal bej şi apăraţi de potop cu o umbreluţă de soare. Aşa, din senin, deşi văzduhul numai senin nu era, i-a acoperit umerii cu haina lui, apoi a sărit în calea primei

trăsuri, cu cămașa fluturînd, cu picioarele înfipte în clisa drumului și cu brațele ridicate. Vizitiul a vrut să-l lovească cu biciușca, dar s-a înfrînat, privindu-l și temîndu-se. A tras de hățuri și caii zvelți, din rasa Lipitzaner, s-au oprit, mușcînd zăbalele. Joseph a vorbit cu unul din pasageri, a strîns mîna care-i fusese întinsă prin ușa întredeschisă, a condus femeia și copiii prin rafalele de ploaie, i-a ajutat să suie și a suit și el, mulțumindu-le bunului Dumnezeu și judecătorului Farmache, niște salvatori. Abia înăuntru, înghesuiți toți patru pe una din banchete, pentru că pe cealaltă stăteau magistratul și soția lui, a aflat numele ei. Era un nume sîrbesc. De sub ochii albaștri, pe cînd caii goneau pe Podul Tîrgului de Afară, buzele cărnoase și puțin vineții i-au zîmbit și i-au șoptit că ea, precis, va avea cei mai frumoși dinți din lume. În chip bizar, deși s-ar fi putut gîndi la Baia Erdreich, cu aburii ei fierbinți și cu bazinele cu apă caldă, a rememorat deodată visul cu piticul care nu mai era pitic și cu flăcăruia aceea palidă, ca de spirt, prin care se întrezăreau atîtea. Ochii femeii rămăseseră învăluitori și, învăluindu-l, n-a mai fost nevoie de alte cuvinte.

*

Prin iulie, în dogoarea care apăsa peste oraș (și-l topea), alte trei scaune din camera de zi aveau spătarele franjurite. Herr Strauss nu se mai minuna,

nu punea la suflet și nici nu-și mai imagina că plușul, plin de crestături, găuri, tăieturi și împunsături, sute, poate mii, fusese ciuruit de molii și ciugulit de păsări cu clonț ascuțit. Autorul masacrului textil era Siegfried, nu încăpea îndoială, dar faptele și poftele motanului valorau infinit mai mult decît starea tapițeriei și chiar decît mobila toată. Aprins în acele zile, nu la față, din cauza arșiței, ci în călcîie, din pricini de amor, Joseph nu mai vedea obiectele din jur și uita deseori să mănînce. Lipsea îndelung de acasă, dormea puțin și agitat, iar cînd se afla în odăile de la etajul clădirii cărămizii, în ulița Lipscanilor, la numărul 18, se mulțumea să-și țină motanul în brațe, să-l mîngîie și să-i vorbească. Colinda brambura cu gîndurile, își amintea și-și închipuia locuri, gesturi, tresăriri, atingeri, totdeauna sub licărul ochilor albaștri și sîrbești. Absent în propria casă, deși orbecăia uneori pe acolo, dentistul nu observase că, pe lîngă scaunele scămoșate demult, fusese zgîriat încă unul, după prînz, chiar la Sfîntul Ilie. Și se apucase să-i povestească lui Siegfried, în întunericul odăii, ceea ce ascultase dimineața din gura ei, cînd vorbele șiroiseră în curtea hanului Stavropoleos și cînd dangătele clopotelor umpluseră încă o dată cerul, îi tradusese în germană, aprins, nu în glas, ci pe dinăuntru, cum surugiul Domnului, zburînd în car de foc și avînd la îndemînă șapte tunuri, putea să abată asupra păcătoșilor

ploaia, seceta, foametea, holera, bolile, pieirea şi războiul, cum el, Proorocul, nu era doar patronul frămîntării norilor, ci şi al albinelor, făcînd deopotrivă, la hram, ca morţii să umble pe la casele lor şi să fie retezaţi stupii. Motanul torcea domol, cu urechea neagră ciulită şi cu vîrful cozii în sus, cu botul potrivit între claviculele stăpînului, aşa încît bărbatul şaten şi slab, parcă mai slab ca niciodată, a continuat să spună tot ce-i fusese spus, tulburat prea puţin de urgia apocalipsei şi mai mult de părul negru răvăşit de vînt, de gîtul subţire ca un lăstar, de lobii rotunjori ai urechilor, de gropiţa mică din bărbie. Vorbea aşa, parcă nu cu gura lui, despre sîngele care va gîlgîi şi va pîrjoli pămîntul dacă Necuratul va izbuti să taie capul Sfîntului Ilie, despre oamenii care se vor naşte şi vor semăna cu Blajinii, cei de dincolo de Apa Sîmbetei, despre movila uriaşă din care vor ieşi sufletele tuturor morţilor, întrupate în oi şi capre, urmîndu-l, primele, pe bunul Dumnezeu şi celelalte pe Diavol. Repeta potolit, în nemţeşte, ce-i fusese zis cu patimă şi cu voce joasă, un pic cîntată, într-o română plină de stîngăcii (altele decît ale lui), într-o limbă stîlcită, dar vrăjită în felul ei, fiindcă îl lega fedeleş de Elena Ducovici. Şi, ca să încheie istorisirile de noapte, Herr Strauss şi-a turnat un păhărel cu rachiu şi l-a îndulcit cu miere, dîndu-l peste cap alături de prietenul lui cel bun, motanul, cum tocmai învăţase

că e obiceiul ortodox la praznicul Proorocului, cînd se scurgeau fagurii şi se mutau prisăcile. Nu-i păsa de spătarele scaunelor şi nici măcar nu-şi amintea că, între ele, cel dintîi fusese zgîriat în perioada călătoriei la Istanbul. Trecuseră aproape doi ani de atunci şi, din vreme în vreme, Siegfried scrisese cu patimă (şi cu ghearele) pe catifeaua galbenă :

(la mijlocul mesei, lîngă sobă) *„Numai ţie, bunule Otto Huer, vrăjitorule, ţi s-a încălzit inima în toiul gerului, te-ai milostivit şi m-ai făcut să respir iute, aşa iute cum n-am mai respirat nicicînd, mă sufocam şi înghiţeam aerul cu noduri, ca însetaţii, doar s-au întîmplat multe, frizerule, nenumărate, mai întîi ai risipit misterul şi dorul, i-ai deschis ochii iubitului meu stăpîn şi l-ai făcut să-şi plece urechea la cuvintele tale, împreună aţi păşit prin nămeţi, iar frigul şi vîntul nu v-au speriat, ştiu, ai apăsat pe clanţa aceea, tu, slăvitule, ascuţite fie foarfecele tale, ai împins uşa, ai lăsat să ne învăluie dogoarea odăii şi ai ghicit minunăţiile dinăuntru, mi s-a părut că leşin şi mă pierd, nu de la foc, ci de la bulgării roşcaţi din blana ei, păşea sfios şi cu mirare Manastamirflorinda, tremura, am auzit iarăşi cum îi spuneţi Riţa şi am încercat să-i alung ruşinea, s-o fur, s-o risipesc, dragostea nu suportă priviri aţintite, bărbierule, şi încet s-a mai scurs timpul pînă la*

freamătul ei, a fost nevoie de clipe, iar clipele au fost lungi, pieptul meu încerca să se spargă, am fost năpădit de furnici nevăzute, fericirea are un gust acrișor, îți spun, m-a atins nasul ei umed și coada ei mi-a vorbit, e o taină, n-am s-o divulg, dar nu ochii, ci clipele clipeau, voi oamenii credeți că mîțele torc și, deodată, cumva, cerul s-a prelins prin tavan și tavanul s-a scurs peste noi, eu am scăpat de furnici, voi n-ați mai mîncat și n-ați mai băut, a picurat din cerul ca varul și din tavanul ca un nor, nu lacrimi, nu fulgi, patru pisoi ca niște stropi, am vrut să țip, dar gura nu m-a ascultat, am vrut să fug, dar picioarele îmi erau moi, am vrut să gust lapte din țîțele ei, dar Manastamirflorinda se făcuse totuna cu copiii mei, am amețit și m-am sprijinit de perete, scumpule, tu trebuie să înțelegi, lumea e mai mult decît bănuim, petele din blana ei pîlpîiau ca asfințitul și pisicuțele, trei, erau bucățele de soare roșcat, voi ați rîs și ați crezut că mîțele torc, mirosul plăcintei și aburul țuicii pluteau peste noi, iar miracolul nu s-a ivit dintr-o oglindă în care-mi vedeam propriul chip, nu era nălucire, nici vis, motanul zburlit și viteaz arăta întocmai ca mine, mai mic, mi s-a părut că leșin și mă pierd, că o să zbor, și ție, numai ție, dragule Otto Huer, îți mărturisesc acum că la întoarcere, pe drum, cînd tu și iubitul meu stăpîn ați apucat-o iarăși prin zăpezi și crivăț, chiar am zburat, cu gîndul, lîngă Manastamirflorinda,

în coșul de nuiele, cu botul pierdut în pîntecul ei. Mulțumescu-ți ție, bunule Otto, apărat să fii și iscusit să taie briciul tău!"

(în colțul dinspre fereastră) *„Cum se amestecă toate, stăpîne, minunatule! cît de aproape e dulcele de amar și cît de iute se schimbă lumina în întuneric, am crezut că s-a revărsat binele în casa aceasta, că nimic și nimeni nu-l va mai alunga, m-am scăldat pe îndelete în apa bucuriei după ce mi-ai făcut darul cel mare, aiuritor, după ce pentru mine, tu, blîndule Joseph, îngerule!, ai îngăduit încă cinci suflete pisicești în camerele tale, după ce ai zîmbit și ai pufăit din pipele încovoiate și lungi, ne vegheai din fotoliul tău ca din ceruri azurii, necuprinse, iar noi ne-am topit, șase trupuri, doisprezece urechi, douăzeci și patru de lăbuțe, noi, cîntînd, nu torcînd, prinși într-un ghem pestriț și leneș, pe covoare sau sub scrinul cu cinci sertare, un ghem cu pete de blană roșcată, sfîrîind ușor, ca tăciunii, parcă fericirea ar fi fost veșnică, un ghem din care se ridica cîteodată o coadă înfoiată, albă, cu un smoc negru în vîrf, o codiță ca o tulpină de floare, atît de înșelătoare, stăpîne, doar m-a lăsat să-mi închipui că nici armonia nu piere, o codiță care într-o dimineață cu nori suri, deodată, s-a blegit și a tremurat laolaltă cu celelalte codițe, trei, cele cu puncte licăritoare ca focul, s-au mirat mai întîi copiii mei, au tresărit*

şi n-au priceput, au dat să-şi alinte mama şi să imite legănările gîtului ei, cerşeau lapte, de bună seamă, din ţîţele umflate şi tari, dar s-au ales cu încruntări, cu lovituri, cu mîrîieli neştiute, Manastamirflorinda, inima mea, a sărit pe dulapul înalt, sus, unde domneşte praful şi unde se strîng rotocoale de fum, am mîngîiat-o cu gîndul, de departe, şi abia atunci am descifrat privirile ei, îţi jur, două priviri, fiindcă verdele ochilor se împărţise în jumătăţi rivale, una ca lanurile primăvăratice pline de popîndăi, alta nouă şi oţelită, ameninţătoare, m-am cutremurat şi iarăşi m-am îndrăgostit, să nu rîzi, Joseph Strauss, prietenul meu!, am simţit că în clipa aceea începe sfîrşitul, vedeam cum sufletul ei rătăceşte, poate l-ai văzut şi tu sau poate aprindeai pipa cea neagră, tămăduitoare, am auzit paşii tăcuţi ai furtunii, strecurîndu-se, venind, nu m-am temut, dar m-am întristat, ceasurile au ticăit altfel şi timpul s-a umezit, am zărit apoi, cîndva, fulgerele de dincolo de pereţi şi ferestre, de dincolo de case şi cîmpuri, am ascultat tunetele surde, de niciunde, s-a prăvălit potopul peste noi, dragule, şi Manastamirflorinda a prefăcut grija pentru pui în duşmănie şi furie, i-a gonit de la ţîţele ei, voi oamenii spuneţi că mîţele torc şi, tot aşa, spuneţi că scuipă, adevărul e în cînturi şi ură, a fost nevoie ca tu, mărinimosule şi tandrule, să cauţi case primitoare pentru copiii mei, să-mi dai voie să-i spăl şi să-i alint, unul cîte unul, la despărţire,

mi-ai îngăduit să-i conduc, tu, Joseph, pentru a mă convinge că încap cu toții pe mîini bune, au fost patru drumuri și la fiecare s-a rupt ceva din mine, n-am să-ți ascund că am plîns după puiul meu neasemuit, m-a ars un fier înroșit, pe el n-am să-l uit niciodată pentru că pe lume există destule oglinzi, n-am să te mint, dragule, fii pe pace, memoria e scurtă și rănile s-au închis curînd, Manastamirflorinda a coborît pe covoare și m-a oblojit, limba ei mică, o petală, a lins cicatricile mele, m-am îmbătat, am fost beat criță fără să fi sorbit din schnapsul tău parfumat, ai lipsit de acasă mult, cît să fim singuri între foșnete, dezmierdări și patimi, te-ai preumblat nopțile, cît să fim convinși că ne-au învăluit aburi groși, de nepătruns, pînă cînd voi, un dentist și un frizer, ați intrat împreună în odăile nădușite, iar Otto Huer, vrăjitorul neîntrecut, a bătut din palme și a făcut ca Manastamirflorinda să aibă dintr-odată un stăpîn, a izbit cu pantoful în podea și stăpînul a fost el, un bărbier binecuvîntat, așa încît noi, iubindu-vă, eu și ea, să ne întîlnim adesea și mereu să scîncim."

(în alt colț, cel mai apropiat) *„Te usuci zi după zi, drăguțule, te perpelești și arzi, obrajii tăi s-au făcut vineții și cearcăne mari îți atîrnă de pleoape, tu, Joseph, cît ai să te mai chinui?, limba mea n-o înțelegi și rugămințile mele se duc pe pustii, nu sînt*

eu cel ales să dea sfaturi, m-am hotărît să tac, cînt numai, necontenit, chiar dacă uneori nu-ți amintești că exist, la tine în poală e cald și tihnit, pe pieptul tău firav e ca pe o insulă cu ierburi și șoareci grăsani, vorbești așa de mult, nu obosești, nu răgușești, de-o vreme nu te mai pot urmări, cuvintele alunecă, se ciocnesc de geamuri și dispar, unde dispar? de ce dispar?, e o taină și tainele nu mi se deslușesc, cel mai greu e să ascult forfota din inima ta, vîrtejul, parcă se luptă două armate, cine se războiește? de ce atîtea strigăte? atîta încrîncenare?, sînt bătăliile amorului, știu, și rușinat cutez să mă gîndesc la ele, dar cum să mă feresc, scumpule, cum să fug?, corpul tău s-a înmuiat și faptele au ațipit, pari neputincios sau fermecat, te cunosc, preabunule Joseph, cum nimeni nu te cunoaște și te ador cum se întîmplă cu soarele, orice cuțit care ți s-a înfipt în trup e un cuțit care mă înjunghie, orice durere de-a ta mă doare, ești dentist și scrîșnetele dinților tăi îmi dau fiori, vreau să mă ascund și să rabd, îți ating mîinile și picioarele cu botul, mustățile mele au ghicit că ai aripi, te-a înaripat dragostea, prietene, și e nevoie să te avînți în văzduh, o femeie te așteptă, vrea să te vadă plutind, acum sînt singur și posac, te vei întoarce tîrziu, ai să-mi povestești poveștile voastre, ai să tremuri și ai să transpiri, nu mi-e nici foame, nici sete, nu mi-e deloc somn, nu vei mînca nici tu, nu vei bea și nu vei dormi, știu,

ai să visezi cu voce tare, ai să speri oftînd, degetele tale vor sta scurt timp întinse, nepăsătoare, apoi se vor strînge în pumn, neprețuitule Joseph Strauss, vindecătorule, tare mi-ar plăcea să te vindec și să-ți promit că vor trece minutele amare, orele și zilele, că va sosi secunda, una între toate, în care vei avea în palme sufletul și viața ei".

Atît și așa a scris Siegfried pe catifeaua galbenă, în douăzeci și două de luni, cînd calendarele n-au încetat să măsoare secolul și cînd ghearele lui au poftit să zgîrie. Din cele șase scaune, doar două rămăseseră neatinse, primind cu îngăduință umbrele înserării, la Sfîntul Ilie, în vreme ce zăduful se mai potolea, iar, prin ferestrele deschise, se auzeau lătrături îndepărtate, voci răstite și, rar, foarte rar, țiuiturile liliecilor ieșiți de prin poduri. Dentistul își aruncase pe marginea patului haina și cămașa, îndesa tutun într-una dintre pipe și se străduia din răsputeri să uite că în bucătărie, ascuns într-un flacon înfășurat în pînză, așezat la rîndu-i într-un borcan bine închis (iar borcanul pus într-o cutie legată cu sfoară, aflată în spatele altor cutii, după săculeți cu linte, făină, zahăr candel, hrișcă, fasole, arpacaș și orez, pe raftul de sus al cămării), se găsea ceaiul acela miraculos, de Amanita muscaria, care multe rele era în stare să șteargă, aducînd în locul lor pacea și veselia. A fumat și n-a reușit să uite.

5. Încălțări pentru păpuși

Elena Ducovici avea palme mici și încheieturi subțiri, iar atunci cînd cobora din trăsură și se lăsa ajutată, inima lui Joseph se făcea cît o ghindă. Mîna ei îi apuca mîna, i-o strîngea ușor, era și un fel de mîngîiere la desprindere, ca o adiere palidă a vîntului (și incertă). În împrejurările acelea, tresărind lîngă caleşti, rădvane, birje, droşti, carete sau cupeuri, neatent la stropii de noroi și la norii de praf ridicați de roți și de copitele cailor, Herr Strauss nu simțea niciodată teamă (și, prin urmare, inima lui nu ajungea cît un purice), nici nu se arăta o fire năvalnică (și, tocmai de aceea, inima nu-i creştea cît o gutuie). Afla doar cum e gustul grijii, o grijă nouă, neştiută, ca palmele mici și încheieturile subțiri, fragile ca sticla, să nu se ciobească. Și, din fericire, nu se ciobeau.

Mai întîi găsise un plic albăstrui și lunguieț, fără sigilii, semne, nume sau adrese. Plicul fusese strecurat pe sub ușa cabinetului, seara? noaptea? în zori?, și

îl aştepta pe duşumea, lîngă preşul de la intrare. L-a cercetat atent, pipăindu-l, răsucindu-l, privindu-l în lumină, trecîndu-l pe sub nări. Dacă ar fi fost să miroasă cumva, vag, atunci mai degrabă avea tenta sălcie a lipiciului decît urma vreunui parfum. Dentistul l-a deschis cu primul bisturiu care i-a ieşit în cale, unul cu lama scurtă şi lucitoare, nu cu coupe-papier-ul cu mîner argintat, folosit demult, la Berlin, cînd primise o amănunţită epistolă din partea lui Karl Ludwig, curînd după ce prinţul fusese rebotezat Carol I. Hîrtia din plic, albă, împăturită în patru, purta pe una din feţe o propoziţie scurtă, fără semnătură, scrisă cu tuş violet. Iar propoziţia nici măcar nu era propoziţie, fiindcă îi lipseau subiectul şi predicatul, era un mesaj sec, eliptic, ca între conspiratori: *Sf. Apostoli, la hram.* După clipe de derută, adunate de ceasul de perete într-un minut şi trei sferturi, Joseph a respirat adînc, deodată, s-a sprijinit de soba rece şi parcă a întrezărit pe lama bisturiului, ca într-o oglindă, nu numai frînturi din propriul zîmbet, ci şi nişte ochi albaştri şi semeţi. Sigur nu erau ochii principelui, pe care nu-i mai întîlnise de opt luni, stînjeniţi, de cînd fusese chemat ultima oară la palat. Cu coala albă între degete, a descifrat sensul cuvintelor şi, mai ales, tonul lor, care ţinea loc de nenumărate subiecte şi predicate. Apoi, de-a lungul zilei, în timp ce se îngrijea de măselele bolnave, s-a surprins de cîteva

ori fluierînd. Îi venea în minte şi pe buze, în chip ciudat, un cîntecel din copilărie care nu-i plăcuse niciodată, unul pe care-l îndrăgea sora lui, Irma, laolaltă cu prietenele ei. La un moment dat, lucrînd, n-a priceput de ce spatula din mîna lui refuza să se strîngă ca o pensetă. A privit-o chiorîş şi a rîs. Iar la Sfinţii Petru şi Pavel, dimineaţa, cînd după credinţa locului cucul se făcea tăcut, cînd după mersul stelelor se număra al optulea răsărit de la solstiţiu şi cînd după calendarul valah se scurseseră doar cinci zile de la Sînziene şi mai bine de două săptămîni de la Moşii de Vară, Joseph Strauss a păşit în stradă, devreme, încercînd să scape de golul din stomac. Din obrajii proaspăt raşi, culoarea îi fugise, toată, în vişiniul lavalierei. A străbătut grăbit Lipscanii, partea dinspre rîu a Podului Mogoşoaiei şi două uliţe scurte de peste apă, a ocolit măgarii unui sacagiu şi destule cîrduri de raţe, a reuşit să scape, împărţind bomboane, de-o puzderie de copii zdrenţăroşi, a trecut de şirurile cerşetorilor, de atelajele scumpe trase la umbră şi de pălăvrăgeala muscalilor, a zărit turlele şi clopotniţa Sfinţilor Apostoli, apoi biserica întreagă şi, aşa palid cum era, parcă mai palid ca înainte, a intrat. I-a trebuit ceva vreme să se obişnuiască cu aerul cenuşiu dinăuntru, fiindcă, oricum ar fi fost, chiar şi la slujba cea mare a praznicului, sutele de lumînări nu se puteau măsura cu tăria soarelui. Pe urmă, cînd aerul n-a mai fost

cenuşiu şi a căpătat licăriri gălbui şi roşcate, în toiul liturghiei şi al atîtor mătănii, sub vocile curgătoare ale preoţilor şi sub răsuflarea înflăcărată a corului, cu golul din stomac încă viu, Joseph a descoperit în absida din stînga altarului, într-una dintre strane, un şal bej. Izbutea să-l vadă rar, peste umeri şi printre capete care se mişcau fără încetare, prin mulţimea de braţe care se ridicau şi se închinau întreit. Şi şalul acela, care acoperea părul, ceafa şi spatele unei femei, apărase la o ploaie nebună, tot în iunie, un băieţel şi o fetiţă zgribuliţi lîngă guvernanta lor. Încercînd să distingă silueta îndepărtată, parcă ascunsă privirii lui, şi-a amintit zvîcnetele bucuriei, înteţite, din secundele în care Elena Ducovici, în mijlocul potopului şi în trăsura cu arcuri care-i purta pe Podul Tîrgului de Afară, îi şoptise că nu e mama copiilor, ci un fel de dădacă. Golul din stomac a dispărut (s-a topit în fumul de tămîie şi s-a înălţat sub cupolă) şi alte zvîcnete, poate închipuite, i-au încreţit cutele cămăşii. A ieşit spre prînz, între primii, şi s-a oprit pe un dîmb de pămînt aflat peste drum. În seninul spălăcit, vedea ca-n palmă liniile, ornamentele şi, mai ales, pridvorul unei biserici care, dacă tot nu era sîrbească, măcar fusese luată în grijă de sud-dunăreni. Iar, prin cadrul larg al uşii, se scurgeau şiruri pestriţe de oameni, cu haine curate, de sărbătoare, în croiala şi în stofa cărora se citea greutatea fiecărei pungi.

Rochia verde, vaporoasă, a apărut mai tîrziu, ca o minune care trebuia să se petreacă. S-au uitat unul la altul și nu s-au împiedicat în detalii, el n-a observat gulerul dantelat, mărgelele de chihlimbar și nici pantofii cu nuanța untului gras, ea n-a dibuit acul aurit al lavalierei sau nasturii bombați ai vestei. Au rămas așa, ochi în ochi, pironiți locului și privindu-se. Cîndva, după un timp, s-au îndreptat amîndoi către plopul din apropierea treptelor, unde ardeau lumînările pentru vii. Cînd coatele și șoldurile lor s-au atins, au aprins cîte o lumînare, ciocnindu-și ca din întîmplare mîinile. Nu și-au vorbit. Din atingerea aceea, Joseph Strauss s-a ales cu un nou bilet, pe care l-a strîns în pumn, iar Elena Ducovici a plecat cu un trandafir în palmă, un boboc, aflat pînă nu demult la butoniera lui. Îndepărtîndu-se, lipea uneori floarea de piept, nu de nasul ei mic, puțin cîrn.

A tocmit o birjă la stația Herească, unde se strîngeau cu zecile, pe colina de mai sus de Sfînta Vineri, și i-a poruncit vizitiului să-l ducă la Herești. În larma din jur și sub mirosul înțepător al balegii de cal, l-a distrat asemănarea numelor acelora. S-a întrebat dacă exista vreo legătură între ele, dar n-a găsit răspunsul nici atunci, nici altă dată, fiindcă nu s-a învrednicit să-l caute, uitînd. Drumul a fost lung și înăbușitor, pornind mai întîi pe Podul Beilicului, la

miazăzi, cotind apoi către apus, printre bordeie şi zarzăvării, pierzîndu-se iarăşi în direcţia sudului, pe islazuri şi pe mirişti de pe care grîul abia fusese secerat, şi luînd-o încă o dată spre vest, odată cu ciorile care zburau tot într-acolo, în stoluri mari. Conacul, fără verandă, arcade şi stîlpi ciopliţi, n-avea nimic în comun cu casele boiereşti din cîmpie. De la distanţă, atît cît îi îngăduiau livezile şi copacii răzleţiţi, Joseph a întrezărit o pată alb-cenuşie, riguros geometrică, peste care tocmai se întindea o pojghiţă arămie la ieşirea soarelui din nori. O vreme n-a mai văzut clădirea, iar, dacă a fost să audă ceva în afara goanei trăpaşilor şi a trăsurii care scîrţîia din toate încheieturile, şi-a auzit propriile hohote de rîs. Veniseră din senin, împreună cu constatarea că numele moşiei aceleia, Hereşti, pe lîngă înrudirea sonoră cu Hereasca, se pronunţa întocmai ca Herr Escht, în germană. S-a gîndit la Günter, doctor în Bonn, pe care-l chema aşa. Nu-l mai întîlnise de ani întregi, dar continuau să-şi scrie, sporadic, datorită prieteniei lor vechi, nu a prezentului şi a miilor de kilometri care-i despărţeau. L-a lăsat să-şi vadă de treburile lui în ziua de 3 iulie 1868, să umble şi să respire tihnit pe malurile Rhinului, cînd dimineaţa dinspre Dunăre nu era deloc dogorîtoare şi, de fapt, nici nu prea mai era dimineaţă. A înţeles că n-o să întîrzie la conac, dar, ca niciodată, nu l-a interesat că reuşea să-şi ţină promisiunea în faţa

unor oameni drăguți, cu rang princiar, el cu mustăți înfoiate, nici scund, nici înalt, gros la trup și hîtru, ea mititică, palidă, cu ton ușor văicăritor și căutături curioase. În legănările birjei, îl preocupa doar ce urma să se întîmple curînd, cînd caii roibi aveau să fie trași de hățuri și să se oprească. Din obișnuință, a apucat de toarte geanta din piele de vițel, cea de pe care răzuise o inițială, S, și și-a așezat-o în poală. A cercetat instrumentele, prafurile și licorile dinăuntru, după care, cu un bobîrnac, a alungat o muscă de pe borurile pălăriei. Pălăria stătea alături de el, pe banchetă, așteptînd și ea să scape de hurducăieli și să ajungă unde îi era locul, pe creștetul lui. Purta în buzunar biletul primit la praznicul Sfinților Petru și Pavel, printre documente, așa că l-a scos cu grijă și l-a citit încă o dată. Îi știa conținutul pe dinafară, unul scurt și opac, ca la primul mesaj, și n-a mai căutat logica vorbelor, ci micile adevăruri ascunse în desenul literelor, în felul în care Elena Ducovici ținea tocul și conducea penița pe hîrtie. Trăpașii au renunțat într-un tîrziu să mai alerge, înaintînd la pas pe o alee cu pietriș, iar Joseph n-a mai scormonit printre iluzii și himere, privind o biserică făloasă, poarta arcuită prin care tocmai trecuse, pîlcurile de crăițe și condurași de pe marginile drumului, un ogar care sălta leneș în dreapta cailor, petecele de cer azuriu dintre norii durdulii și albi, un frasin cu coroana uriașă, rîndurile

lungi de vie care coborau pe o coastă nisipoasă, rîul somnolent din vale. Parcă i se ştersese din minte, cu buretele, regretul că nu se pricepea la grafologie şi la descifrarea lucrurilor nevăzute. Inima i s-a făcut ca o ghindă, nu cît un purice ori cît o gutuie, şi, coborînd din birjă, s-a gîndit că petecele de cer azuriu sînt aidoma ochilor albaştri şi semeţi. Apoi ochii ei au licărit cu adevărat, nu numai în închipuirea lui. Elena Ducovici era pe iarba proaspăt cosită, lîngă copii, în spatele domnului cu mustăţi înfoiate şi al doamnei cu obraji alb-vineţii, fixîndu-l neîntrerupt şi tăcînd. Gazdele l-au întîmpinat cu politeţuri şi căldură, iar băieţelul şi fetiţa, amestecînd mofturile cu educaţia (şi cu ruşinea), s-au hotărît să se încline stîngaci şi să-i spună într-o română greoaie că se bucură să-l revadă. Cînd se pregătea să sărute mîna ei, după ce rostise destule nimicuri pentru stăpînii locului, despre călătorie, peisaje şi arşiţa din Bucuresci, ogarul s-a găsit să-i amuşine ghetele, pe urmă să se proptească cu botul între picioarele lui. Herr Strauss s-a dezechilibrat puţin, a ezitat şi, ţinînd dulăul de ceafă, a atins cu buzele pielea delicată şi răcoroasă, care tremura. Au rîs cu toţii şi, discutînd mai mult despre limonadă şi cafea, doar într-o doară despre examinarea atîtor danturi, au continuat piesa aceea de teatru perfect imaginată de Elena Ducovici, în care nimeni nu se ştia actor. Undeva la umbră, fără să bănuiască

rolurile pe care le interpretau (după ce baronul Nicolici de Rudna îl vizitase la cabinet, pe strada Lipscani, la numărul 18, exact în ziua și la ora anunțate în bilet, mulțumindu-i pentru cît de protector se purtase la potopul de la Tîrgul Moșilor și invitîndu-l la moșie), și-au aprins țigarete de foi deasupra livezii de pruni, s-au întins în voie în fotoliile de răchită, au gustat un strop de coniac și au băut vin alb (bărbații), și-au păstrat gleznele lipite și poalele rochiilor sub genunchi, vînturînd evantaie, clipind des și mîncînd șerbet (femeile), au ronțăit nuci, au răsfoit atlase și s-au împuns pe sub masă cu bețe boante (copiii). Româna, chiar vorbită poticnit și cu greșeli, se arăta singura limbă comună în împrejurarea aceea, iar amfitrionii au ocolit-o rar, doar cînd s-au adresat slugilor și cîinelui, care aveau nevoie de comenzi în sîrbește. Bătea un vînticel uscat, anunțînd că prînzul nu e foarte departe, așa că s-au ridicat fără chef și au mers către ușile de stejar care-i așteptau deschise. Înainte de-a intra și de-a începe să cerceteze dinți și măsele, Joseph a mai apucat să observe că zidurile netencuite ale conacului erau ridicate din blocuri mari de piatră, dreptunghiulare, iscusit asamblate și lipite. Străbătînd un culoar întunecos și urcînd niște trepte, a descoperit că și pereții interiori arătau la fel. În toiul verii și, mai cu seamă, intuind pașii Elenei Ducovici pe dale, se simțea bine în casa încăpătoare

și rece. A fost condus într-o cameră luminoasă, unde îl așteptau un scaun cu brațe, ștergare curate și o măsuță cu încrustații arabe, pe care putea să-și desfășoare arsenalul de arme medicale. În unghiul însorit al ferestrei, în timpul care se dilata altfel în ziua de 3 iulie 1868, a studiat pe rînd molari, premolari, măsele de minte și dinți de lapte, notîndu-și totul riguros, într-un carnețel, iar de la un punct încolo refuzînd să mai scrie, fiindcă își dorea din tot sufletul să țină minte. Singuri în odaie, el și domnișoara Ducovici, în scena finală a reprezentației, s-au îmbrățișat și, îmbrățișîndu-se, au dat să se înțeleagă că îmbrățișarea lor ar putea fi fără sfîrșit. Sau măcar de lungă durată.

Măcar o vreme, ursitoarele s-au arătat darnice cu Joseph Strauss. Și iscusite. Ele i-au dat ideea și, neîndoielnic, tot ele i-au insuflat curajul ca, după consultația aceea cu cinci pacienți, pe cînd era adîncit în fierbințeala unui borș de cocoș, să proclame că gingiile dădacei sînt în suferință. A întîlnit priviri uimite în capul mesei, unde stăpînul locurilor mușca dintr-un copan tivit cu pete de grăsime și a fost măsurat din profil, de pe scaunul de alături, de doamna care rontăia o frunză de leuștean. Nu s-a grăbit să intre în amănunte, gustînd un ardei iute și sorbind repezit cîteva linguri de zeamă, ca să stingă jarul de pe limbă. A explicat apoi, după ce și-a

șters nasul pe îndelete și a încetat să lăcrimeze, că dinții albi și lucitori ai domnișoarei Ducovici, împreună cu strungăreața lor îngustă, sînt doar o aparență mincinoasă. I-a speriat cu cuvinte stranii, retracție, pioree alveolară, patologie și cîte și mai cîte, descriind o boală ascunsă, care în germană și în franceză, deopotrivă, se chema Parodontose. Și acea boală, despre care Herr Strauss vorbea doct și egal, provoca dureri cumplite. A băut vin, a cercetat platourile abia sosite, unul cu ciuperci înăbușite în smîntînă și altul cu o pulpă de porc la tavă, rumenă, acoperită cu măghiran, boia și felii de sfeclă coaptă, a oftat îngîndurat, nu pofticios, și a spus că, pentru tînăra doică, se impunea un tratament serios. Recomanda două ședințe pe săptămînă, de-a lungul a cel puțin trei luni. Un timp, a lăsat să se odihnească în aburi și în sos bucata de friptură din farfurie, a prelungit pauza de la mijlocul prînzului și a continuat să folosească destui termeni medicali, oferind cîte un diagnostic pentru fiecare din membrii familiei Nicolici. Erau patru verdicte blajine, care nu aveau de ce să stîrnească îngrijorare și nici n-au stîrnit. S-au adîncit cu toții în mestecarea cărnii pufoase și a ciupercilor dulcege, un servitor a dispărut în spatele unei uși, iar afară s-a auzit lătratul ogarului aceluia suplu și neobrăzat. La desert, cînd muștele bîzîiau domol și cînd peste masa din lemn de nuc se așternea toropeala, au convenit ca dentistul să

le facă o nouă vizită vineri. Luni, fiindcă atunci era luni şi, după calculele lui Joseph, se înşirau nouăzeci de ore pînă vineri, dădaca şi copiii s-au retras pentru somnul de amiază, salutîndu-l stîngaci, ca la o lecţie de început din codul bunelor maniere. Ei, ceilalţi, au trecut la cafea, au mai trăncănit şi au căscat, pînă cînd domnul nici scund, nici înalt, cu o şuviţă de caimac prinsă în mustăţile înfoiate, a cerut, la rugămintea musafirului, ca birja să fie trasă la scară. Iar ursitoarele n-au fost delăsătoare, au socotit orele şi nu s-au încurcat numărîndu-le, au vegheat ca Herr Strauss să doarmă cît de cît nopţile, să nu uite să-şi hrănească motanul şi să nu dea iama în rezerva de schnaps, să străbată încă o dată drumul prin cîmpie, să îngrijească un canin al doamnei cu obraji palizi, să lustruiască incisivii gălbejiţi ai baronului, să-l ajute pe băieţel la căderea primului dinte de lapte, să o strîngă din nou în braţe pe Elena Ducovici, în liniştea camerei luminoase, şi să-i frece vîrful limbii, la sfîrşit, cu o pastă camforată, densă, ca să pară după respiraţia ei că tratamentul a început. Acolo, la Hereşti, unde soarele rămăsese arzător şi unde, cert, graurii erau mai mulţi decît ciorile, ursitoarele au hotărît că protejatul lor trebuie să asculte şi să ia aminte. Şi a auzit, mai întîi, vocea tărăgănată a lui Teodor Nicolici de Rudna, descriind casa, nu împrejurimile, pe cînd gustau amîndoi dintr-un lichid tulbure şi răcoros,

căruia puteau să-i zică, la fel de bine, raki, ouzo sau mastică. Piatra alb-cenușie, șlefuită, venise cu două sute treizeci de ani în urmă din carierele de la Rusciuk, iar întregul conac, ridicat de meșteri unguri, în unghi drept și plin de simetrii, cu etaj înalt, cu două intrări în beciurile boltite, cu acoperiș de olane, cu cercevelele ferestrelor rotunjite în partea de sus, identice, cîte opt pe laturile dinspre cîmp și cîte șase pe pereții dinspre grădină, fusese clădit după pofta și după planurile unor frați, boierii Năsturel, primul, cu un nume vechi și ciudat, Cazan, cel de-al doilea, iubitor al caligrafiei și al tiparului, avînd și el calitatea rară a băuturii aceleia cu care tocmai se răsfățau, anume de-a fi pomenit în trei feluri, Oreste, Iorest sau Udrișteț. Aroma de anason îi înviora și-i lăsa să-și închipuie că suportă plăcut arșița verii, așa că au lămurit și istoria foișorului cel mare al casei, unul cu două caturi și cu ziduri din cărămidă, tencuit cît să imite blocurile de piatră, înălțat nu demult, cam cu trei decenii înainte, la porunca penultimului stăpîn al locurilor. Iar acel penultim stăpîn, în jurul căruia se învîrteau nu doar fapte, ci și o mulțime de povești încurcate, crude ori mărinimoase, ilustre ori rușinoase, bănoase, abile, amoroase, demne, parșive și uimitoare, hărăzite rînd pe rînd poporului său, sieși, otomanilor, valahilor, Tatălui, Fiului, Fecioarei Preacurate și Sfîntului Duh, nu era nimeni altul decît Miloș I, voievodul

Serbiei vreme de-un sfert de secol, silit să abdice în 1839 și rechemat pe tron nouăsprezece ani mai tîrziu, unde, bătrîn fiind, s-a odihnit și s-a perpelit pînă la plutirea sa către ceruri, din 1860. Toate acestea le spunea nepotul lui, Teodor, tolănit pe pernele moi ale fotoliului de răchită, trecîndu-și degetele mîinii stîngi prin mustața stufoasă și ducînd din cînd în cînd la gură, cu dreapta, mușțiucul unei narghilele. Inspira adînc și, fără grabă, slobozea nori groși de fum, prin care întinderile necuprinse, cîmpurile, via, apa scăpărătoare a Argeșului și copacii răzleți, nu se mai zăreau deloc limpede. Joseph prefera să pufăie din pipă, stătea picior peste picior și, așa, pufăind și stînd, lenevind, afla că Miloș Obrenovici cumpărase pămînturile și conacul de la un urmaș al Năsturelilor, Constantin, un general sufocat de datorii, că ridicase acareturi și grajduri noi, din grinzi, că schimbase înfățișarea bisericii aceleia, Sfînta Treime, întărindu-i brîiele, închizînd pridvorul și dărîmînd peretele despărțitor al pronaosului, că plătise să fie turnate și aduse de la Budapesta două clopote din bronz masiv, că își mușcase buzele pînă la sînge cînd primul lui fiu, Milan al II-lea, fusese ucis la doar trei săptămîni de la înscăunare, că oftase apăsat cînd celălalt fiu, Mihailo I, pierduse coroana în favoarea unui dușman de moarte al familiei, prințul Alexandru Karagheorghevici, că îngenunchease și plînsese

înfundat, zvîcnind încet din umeri, la trecerea în lumea drepților a fratelui său mai mare, Milan Întîiul, și el voievod, cîndva, al cărui mormînt din marmură roșie se găsea chiar acolo, lîngă biserica pe care o priveau amîndoi, dentistul și baronul, tăcînd de-acum și așteptînd ca paharele să le fie reumplute. Curînd, liniștea a fost deranjată de pașii unui servitor și, pe terasa cu pietriș, la umbră, au văzut iarăși cum licoarea pe care o puteau numi în trei feluri, raki, ouzo sau mastică, se tulbura ca zerul cînd era îndoită cu apă rece, abia scoasă din fîntînă. Au băut fără să fi ciocnit, gîndindu-se la vrute și nevrute, iar Herr Strauss a observat că și celălalt lichid, cel din bolul de sticlă al narghilelei, își schimbase culoarea, înroșindu-se. Pe urmă, baronul s-a încruntat puțin, supărat de propriile gînduri, a pălăvrăgit ceva despre femei, cu dispreț, și a trecut la descrierea unei mătuși prin alianță, Marghiolița ori Maria, născută Catargi, devenită Obrenovici, care îi furase mințile și vlaga lui Cuza mai demult și care, ca văduvă, trăia în exil alături de fostul domnitor român, în timp ce băiatul ei, un copil de paisprezece ani, tocmai fusese proclamat prinț al Serbiei. Chiar dacă dentistul nu se dădea în vînt după intrigile de palat și nici după șoaptele iatacelor, a ciulit deodată urechile și, în uluirea aceea, a găsit de cuviință să-și schimbe poziția trupului. A și tușit, ușor, sperînd ca subiectul să nu fie abandonat. Și

n-a fost. Domnul nici scund, nici înalt, care de bună seamă visase și el la tronul țării lui, plănuia să plece la Belgrad pentru o lună, poate pentru toată vara, fiindcă porțile orașului îi fuseseră redeschise de cîteva zile, de cînd copilandrul Milan al IV-lea, vărul lui, readusese blazonul familiei acolo unde îi era locul. Joseph a alungat toropeala și a încercat să nu piardă nici un sunet, nici un înțeles, dorindu-și să audă nu doar cu timpanele, ci și cu firele de păr, cu unghiile, cu porii pielii. Ar fi vrut să întrebe dacă Elena Ducovici îi va însoți pe băiețel și pe fetiță peste Dunăre, dar, cum n-a îndrăznit, l-a întrebat pe baron de unde apăruseră în curte ancorele acelea ruginite, mari, ca niște gheare de balaur. A primit răspuns după ce amfitrionul a clipit scurt, a înghițit băutura pe care o plimba prin pungile obrajilor și s-a răsucit către bucățile de fier, trei, potrivite în jurul unui salcîm : erau de la caicele lui Miloș Obrenovici, din anii în care acesta dobîndise monopolul sării, sub Vodă Ghica, și în care flota lui străbătea neobosit rîul din vale. La plecare, aflat încă în voia ursitoarelor, dentistul a auzit de la una dintre ferestre, poate din dormitorul copiilor, vocea înceată a dădacei. Fredona un cîntec de leagăn, sîrbesc, pe care el unul l-ar fi ascultat pînă la căderea nopții. N-a putut. Baronul tocmai îi întindea mîna, în semn de la revedere.

Şi nu doar că avea palme mici şi încheieturi subţiri, la fel se întîmpla cu picioarele şi cu gleznele. Cercetîndu-i pantofii, botinele şi condurii, Joseph se minuna de dimensiunile lor nefireşti şi, fără să vrea, îşi imagina încălţările pentru păpuşi. Nu-l interesau tocurile, înalte, joase, rotunde ori pătrate, nu-i păsa de şireturi, catarame şi funde, îi erau indiferente materialele, pielea, catifeaua, pînza sau mătasea, nu distingea cusăturile folosite de cizmari, simple, duble, în linie ori în zigzag, rămînea un mister pentru el, mereu, cum de izbutea Elena Ducovici să-şi păstreze echilibrul şi, mai mult, cum de reuşea să calce atît de lin, parcă ar fi plutit. Paşii ei, cînd mergea agale şi cînd se grăbea, totuna, semănau în închipuirea lui cu zborul unei păsări. Iar plutirea aceea, nesigură ca toate plutirile, se cuvenea păzită la fel ca palmele mici şi încheieturile subţiri, fragile ca sticla, gata să se ciobească. În desele lor plimbări, adulmecîndu-i parfumul, privindu-i profilul, simţindu-i atingerile discrete, se înfrîna de la multe şi era atent, foarte atent, ca femeia aflată într-o împrejurare neobişnuită, fără nici un copil în grijă, tratîndu-se de-o boală inexistentă, Paradontose, să nu se împiedice cumva de mulţii bolovani de pe străzile oraşului Bucuresci, să nu alunece în noroiul din rigole, să nu fie muşcată de cîini şi să nu-şi scrîntească gleznele

printre atîtea denivălări, praguri, trepte și gropi. Bunul Dumnezeu a vrut să nu și le scrîntească.

Pentru ei, vara se arăta scurtă și deloc dogoritoare, deși zăduful, nesfîrșit, îi topea pe oameni și făcea bietele animale să se usuce de vii. Furia soarelui pălea în fața jarului din inimile lor, fără ca dentistul și dădaca să fie feriți de chinul din jur; transpirau, amețeau și aveau chipuri îmbujorate, dar nu se gîndeau nici o clipă că arșița ar fi de vină, punînd frisoanele și fierbințelile pe seama focului din călcîie. De cînd stăpînii ei porniseră spre Belgrad, atrași ca fluturii de coroana lucitoare, Elena părăsise moșia de la Herești și se așezase într-o odaie strîmtă, aflată în curtea caselor celor mari ale familiei Nicolici de Rudna, în mahalaua Udricanilor, acolo unde duruitul birjelor, nechezatul cailor și strigătele bragagiilor nu mai conteneau. Pînă la cabinetul doctorului neamț, cel care se străduia să-i vindece gingiile, nu era cale lungă, așa că, de două ori pe săptămînă, cum îi îngăduise baronul, îl anunța pe vătaf că iese cîteva ceasuri, pe jos, pentru a se îngriji de boala ei. Și, în orele acelea, împreună, fără să fi urcat vreodată la etaj, găseau destule de făcut încît să uite că zilele erau fierbinți și lipicioase. În camera cu podele ceruite și covor anatolian, avînd lîngă fereastră un scaun rar pomenit, cu filet pe singurul picior, la mijloc, și cu spătar rabatabil (îmbrăcat în

pluș albastru, dar nu ca albastrul ochilor ei, altfel, un fel de bleumarin), alături de vitrina cu o puzderie de licori, prafuri și instrumente medicale, lîngă planșele anatomice atîrnate pe pereți, s-au căutat și s-au descoperit încet, nu de tot, căci amîndoi știau (sau măcar bănuiau) ce înseamnă cuviința și prețuirea. Printre atîtea discuții, în pauzele dintre vorbe, tăceri și iluzii, fustele domnișoarei Ducovici nu s-au ridicat niciodată pînă la capăt, au săltat cu doi, trei centimetri la fiecare vizită, au ajuns în ultima parte a lui iulie puțin deasupra genunchilor, apoi, la începutul lui august, pînă pe la jumătatea pulpelor și, la urmă, cînd calendarele se pregăteau să întîmpine luna septembrie, doar cu o palmă mai sus, cît să-i poată fi mîngîiată pielea fremătătoare, albă ca laptele, catifelată cum nici catifeaua nu este. Și era mîngîiată pe îndelete, lin, cu buricele degetelor, cu degetele întregi, cu fruntea, cu nasul, cu bărbia. Uneori, în timpul lichid, cît pensetele, dălțile, acele, spatulele, pipetele și cleștii vegheau cu sfială, gurile lor păreau de nedezlipit, iar limbile zvîcneau una în jurul celeilalte, încovrigate și pofticioase. S-a întîmplat într-o miercuri, cînd larma Lipscanilor dădea în clocot, ca poalele rochiei să stea la locul lor, aproape de glezne, și ca decolteul, prins cu nasturi mici, verzi, să fie dat în lături. Slab și palid, cu păr șaten, cu ochi căprui și cu istoriile lui opace, norocoase și jalnice, berlineze, balcanice, vesele ori chinuitoare,

Joseph Strauss şi-a afundat faţa în pieptul Elenei Ducovici şi a plîns. N-a fost alungat nici cînd a descheiat nasturii, şaisprezece, nici cînd a lăsat pînza şi dantelele să alunece pe umerii goi, nici cînd a hohotit, deodată, ca şi cum sufletul i-ar fi fost neîncăpător pentru toate cîte se adunaseră înăuntru. Lacrimile îi udau sînii, s-au amestecat cu picăturile de sudoare şi s-au prelins către pîntecul ei, au ocolit buricul şi s-au dus mai jos, iar Elena i-a cuprins ceafa cu braţele şi l-a strîns tare, cît a putut de tare, pînă cînd clipele şi-au pierdut numărul şi unul dintre sfîrcuri, cine mai ştie care, a ajuns între buzele lui. Iar sfîrcul acela, ca o mură coaptă, s-a înfoiat cumva şi, cu vremea, a început să tresară şi să respire ca un pui de rîndunică. Amintindu-şi de plutire şi de zbor, Joseph i-a scos una din sandale, dreapta, i-a sărutat piciorul rozaliu şi i-a ronţăit degetul mare, care tremura şi încerca să-i atingă cerul gurii, un cer diferit de cerurile prăfuite ale verii. Tînăra femeie, care de obicei îngrijea un băieţel şi o fetiţă, alintîndu-i în sîrbeşte, certîndu-i la fel, şi-a strecurat mîinile pe sub rochie, căutînd să scape de portjartiere, de pînzeturile albe, de jupă, de ciorapii de mătase, de tot ce era pe dedesubt. Herr Strauss, dentistul, chiar dacă atunci nu socotea că e neamţ sau doctor, i-a prins palmele şi a oprit-o. Fără să intre cu capul sub faldurile rochiei, aşa, pe deasupra, i-a sărutat mica scobitură dintre

pulpe, apăsat, unde părul trebuie să fi fost negru ca pletele ei, ceva mai creț și mai rar. A ridicat-o apoi din scaunul învelit în pluș albastru și, cum Elena ținea ochii închiși și dinții încleștați, a purtat-o în brațe, dînd ocol camerei, legănînd-o și șoptindu-i o mulțime de lucruri, ca unui copil cu febră și spasme.

Dacă tot nu urcaseră niciodată la etajul casei cărămizii, Joseph s-a gîndit într-o dimineață, cînd ceașca de ceai se golea, că ar fi cazul, în sfîrșit, să se întîlnească iubirile lui. Și a coborît cu coșul de răchită, devreme, înainte să bată la ușa cabinetului vreunul din negustorii cu cearcăne, cu falca umflată și cu măselele înmuiate în alcool. Intrînd după prînz, domnișoara Ducovici, care purta o pălărie bej și tocmai își strîngea umbrela de soare, a dat peste un motan adormit, cu o ureche albă și una neagră, tolănit pe scaunul cu un singur picior. Parcă aștepta și el să fie scăpat de durerile gingiilor. Motanul a clipit și, mișcînd doar vîrful cozii, a privit-o lung, nu ca pe-o pasăre, fiindcă atunci s-ar fi repezit să o sfîșie, poate ca pe-o zînă din visele pisicești.

În toate drumurile lor prin Bucuresciul încins, stăpînit de zăpușeală și de roiuri de muște, n-au încetat să-și povestească viețile. Cum îngrijitorul caselor lui Teodor Nicolici de Rudna, vătaful, era

neatent la programul și la faptele dădacei, fiind mai preocupat de carafele cu vin roșu, de umplerea magaziilor cu lemne, de somn, de repararea jgheaburilor și a obloanelor, de șoldurile bucătăreselor, de soarta bidiviilor din grajduri și de felul în care picau zarurile la table sau la barbut, cînd juca pe bani frumoși, Elena găsea deseori motive să iasă pe poartă, inventînd și mințind cît n-o făcuse în ultimii zece ani la un loc. Iar, dacă nu rostise atîtea baliverne în zece ani, atunci cu singuranță nu spusese așa multe nici în ceilalți șapte, primii. Din calculul scornelilor ei, într-o după-amiază, Herr Strauss a dedus care-i era vîrsta, fiindcă nu cutezase niciodată să o întrebe. La cei treizeci și doi de ani ai lui (și jumătate), s-a simțit bătrîn, dar gîndul s-a spulberat iute, lăsîndu-l să-și închipuie și să spere că timpul nemăsurat care avea să vină o să-i rîdă în nas trecutului. Întîlnirile lor se petreceau pe ascuns, la ore nu tocmai obișnuite, așa că era nevoie să găsească zone mai pustii ale orașului, ferite, încît să nu se ciocnească de cunoscuți ai baronului sau de slujitori. Cel puțin la început, în iulie, Joseph își storcea mintea în căutarea unor locuri în care să se poată vedea ori a unor ulițe întortocheate pe care să le străbată amîndoi. Așa se face că domnișoara Ducovici a adorat cam trei săptămîni brioșele și plăcintele cu mac ale lui Peter Bykow, trecînd aproape zilnic pragul prăvăliei, după prînz, cînd

lîncezeala era în toi. Cumpăra cîte două bucăți din fiecare și, cu pachetul în mîini, privind întotdeauna dușumelele și nu chipul brutarului, intra în încăperea din spate, dincolo de o ușă care scîrțîia supărător. Acolo, unde totul era alb de la praful de făină, o aștepta mereu dentistul, vindecătorul inimii, dacă nu al gingiilor ei, așezat pe o pătură curată, în carouri, pusă peste o stivă de saci. Nu-și îngăduiau să rămînă mai mult de un sfert de ceas înăuntru, dar în mica felie de timp, acrișoară ca o felie de ștrudel, apucau să amețească. Tot atunci, pe la mijlocul lunii, au profitat de praznicul Sfîntului Ilie și s-au adăpostit în curtea hanului Stavropoleos, pe niște bușteni decojiți, unde ea i-a împuiat capul cu virtuțile, pedepsele și binefacerile Prooroculuí, înșirîndu-i și cîteva din cutumele sîrbești, mai cu seamă din cele legate de rachiu și albinărit. Cum femeile n-aveau ce să caute la bărbier, nu s-au putut bucura de ajutorul imediat al lui Otto Huer, însă au primit în dar ce era mai iscusit din ideile lui. Frizerul, milostiv cu amorul mîțelor și, deopotrivă, cu cel al prietenilor dragi, și-a amintit că îl cunoaște pe ispravnicul Turnului Colței, un grăsan cu nouă copii, Vasile, care rîdea din orice. Și așa, datorită pămătufului, briciului și foarfecelor, a pălăvrăgelii aceleia din clipele în care obrajii ispravnicului se umpleau cu spumă, iar țepii lui dispăreau sub lama îngustă și ascuțită, ei doi au putut să suie în vîrful

celei mai înalte construcții din oraș. Nu-i interesa să descopere incendii în depărtare, nu se gîndeau la ziditorii turnului (niște soldați suedezi din armata lui Karl al XII-lea, rătăciți în Răsărit după înfrîngerea de la Poltava), au numărat treptele, erau o sută optzeci și opt, habar n-au avut că fuseseră două sute paisprezece (pînă la cutremurul devastator din 1802, care retezase țuguiul clădirii), au privit zările uimiți și îmbrățișați, tăcînd, năduși din prea multe pricini: vipia, urcușul în spirală, bucuria, nesațul și afecțiunea pentru sutele de rîndunele care își făcuseră cuiburi sub streașini. Din înalturi, Bucureștiul se dezvăluia altcumva decît îl văzuseră sau îl ghiciseră vreodată. Norii de praf care urmau căruțele și trăsurile arătau ca niște pete mărunte, acoperișurile și hornurile așteptau ploile și frigul, turlele bisericilor și clopotnițele parcă nu mai zgîriau cerul, Dîmbovița lucea aprins, iar Bucureștioara mohorît, pentru că apele acelea erau orientate altfel către punctele cardinale, palatul domnitorului, de unde Carol I sigur lipsea (alungat de zăduf, de treburi și de plictis), nu era cu nimic mai falnic decît unele case boierești, maidanele se zăreau maronii, iar pîlcurile de pădure într-un verde prăfos, ca măslinele puse la saramură, spitalul, școala și mînăstirea de la temeliile turnului păreau pipernicite, o sută cincizeci de mii de suflete erau la picioarele lor, trăind fiecare după legea lui și toate după

legile Domnului şi ale Principatelor Unite, mîncînd sau moţăind (fiindcă era vremea), respirînd şi asudînd. Ei înşişi abia îşi potoleau suflul şi aveau hainele umede, la subraţe, pe piept şi cine mai ştie pe unde. Joseph, care înţelegea prea bine că nu e în văzduh, dar cu toate astea credea că zboară, şi-a retras mîna din mîna ei şi a căutat ceva în buzunarul vestei. A scos de acolo ceasornicul aurit, cu lanţ, care avea gravate două nume pe spatele capacului, Getrude şi Irma. Şi, în bunul lor obicei de a-şi povesti vieţile, dar nu în ordine cronologică, ci aşa, de-a valma, ca şi cum ar fi rupt bucăţele din propriile biografii, s-a apucat să-i descrie domnişoarei Ducovici ceea ce nu mai descrisese nimănui, şi anume cum mama şi sora lui pieriseră mistuite de foc. I-a vorbit mai întîi despre o ciupercă otrăvitoare, Amanita muscaria, roşie, cu buburuze albe, căreia oamenii de sub ochii lor, din oraşul întins, îi ziceau Pălăria şarpelui sau Burete şerpesc, iar unii îi spuneau Fliegenpilz, despre felul în care se usca şi se mărunţea, despre puterile vrăjite ale ceaiului preparat din pulberea fină, cumva ca darurile opiumului, dar mai seducătoare şi mai tihnite, despre pofta celor care gustau din fiertura aceea de-a o mai bea şi altă dată, despre dorinţa lor de-a nu mai şti de nimic şi nimeni, despre fuga din lume, despre seninătatea şi împăcarea care li se citea pe chipuri, despre uriaşa lor indiferenţă. Absorbite de ceaiul înşelător, pe

care el însuși, un puști fascinat de sticlăria și de miracolele laboratoarelor, li-l pregătise în cîteva rînduri, mama și sora lui ieșiseră încet, încet dintre semeni, porniseră pe drumul astrelor și al beatitudinii, uitînd într-o seară cu vînt întețit de ibricul de pe plită, lăsîndu-l să se scorojească și să se aprindă, aplaudînd apoi (poate) flăcările, suflînd în ele (poate), îngăduindu-le să cuprindă perdelele, covoarele, mobila, pereții din bîrne groase și (poate) chiar trupurile lor. Simțea o durere cumplită în piept, care-l sufoca, dar a reușit să soarbă din aerul încins al amiezii, destul, cînd Elena n-a încercat să afle rețeta ceaiului, ci l-a înconjurat cu brațele, strîns, mai strîns decît atunci cînd plînsese între țîțele ei. Undeva spre linia orizontului se distingeau contururi vagi, pîcloase, și dentistul s-a rezemat cu coatele de balustrada aflată sub acoperișul de șindrilă. Le-a cercetat lung timp și a tresărit, fiindcă a recunoscut munții.

Au coborît încet treptele șubrede și răsucite, aplecați, atenți să nu șteargă tavanul cu crestetele și să nu se lovească de tocurile ușilor. Jos, în gangul boltit al turnului, unde încăpeau fără grijă și niște circari cocoțați pe picioroange, darmite oamenii obișnuiți, s-au îndreptat de spate și au zîmbit. Joseph și-l imagina pe grăsanul acela, Vasile, gîfîind întruna pe scara ca de minaret, iar Elena Ducovici

nu-și imagina nimic, doar simțea nevoia să surîdă. Curînd, chiar dacă nu-l zăreau pe nicăieri, nici în bătaia soarelui, nici la umbră, și-au amintit chipul nesuferit al vătafului, unicul lor inamic. La ora trei fără un sfert, Dușan, omul de încredere al familiei Nicolici, sforăia precis în pivnița din mahalaua Udricanilor, pe o saltea de paie, la siestă, dar ochii lui vedeau prin ochii altora și urechile lui auzeau multe. Ca întotdeauna, Herr Strauss a luat-o primul din loc, dădaca pornind în urma lui, la douăzeci de pași, ca să nu-i dea cuiva prin cap că s-ar plimba împreună sau că ar exista vreo legătură între ei. Au apucat-o la vale, spre Bărăție, lăsînd în spate hotelul Kiesch, vechiul consulat austriac, curtea doctorului Marsille și fațada alburie, proaspăt tencuită, a casei lui Hagi-Moscu. Aveau în față o uliță lungă și viitorul, blînd și năpădit de furia cearșafurilor, după cum spera dentistul, misterios și răsunînd a gîngurit de copii, în închipuirea domnișoarei Ducovici, însă mai întîi aveau de trecut săptămînile de la coada verii și, înainte de asta, de încheiat ziua aceea aflată sub semnul focului, măcar pentru că era una toridă, dacă nu din cauza istoriei unui incendiu pustiitor. Și nu s-au grăbit. Le era bine, cald, nu găseau nici un motiv să se zorească.

La prăvăliile de la hanul Colței, cînd Joseph admira șeile, hamurile, zăbalele și pintenii dintr-o vitrină, o femeie cu botine mici, ca de păpușă, a

trecut prin dreptul lui, i-a atins uşor umărul, a legănat apoi umbrela de soare pe care o ţinea închisă şi a continuat să meargă, în rochia ei bleu, parcă ar fi plutit. Cînd s-a depărtat cam la douăzeci de paşi, doctorul a renunţat să mai privească obiectele de harnaşament înşirate pe poliţe şi atîrnate în cîrlige, plecînd mai departe. Pe la jumătatea maidanului îngrădit de lîngă biserica Kalinderu, peste drum de caravanseraiul Bucureşciului, unde geamurile erau acoperite de draperii groase, albe, în dosul cărora trimişii sultanului moţăiau sau se răcoreau cu infuzii de mentă, lămîie şi anason, Elena s-a oprit o vreme, a deschis cu poticneli umbrela şi şi-a aranjat borurile pălăriei, lăsîndu-l pe domnul acela înalt şi slab, care mai devreme stătea ţintuit pe trotuar, să o întreacă cu aproape douăzeci de paşi. Au umblat aşa, depăşindu-se unul pe altul ca din întîmplare, pînă dincolo de porţiunea în care macadamul dispărea şi uliţa era podită cu bîrne de lemn. Apoi s-au făcut tot mai mici şi au cotit la stînga, pe rînd, dispărînd de sub privirile unui grăsan cu nouă copii, care, cercetîndu-i din vîrful celei mai înalte clădiri din oraş, rîdea cu sughiţuri.

Chiar dacă se petreceau ziua în amiaza mare, cînd nici luceafărul nu cuteza să pîlpîie pe cer, întîlnirile lor păreau să aibă parte de o stea norocoasă. Cu timpul, precauţiile şi teama au început să

se ofilească, iar o formă smintită a curajului s-a înfiripat ca o plantă vioaie, un fel de iederă nevăzută, cățărătoare, care-i cuprindea grăbit. Fără să-și fi propus și fără măcar să fi discutat, așa, pe tăcute, au abandonat preumblările prin zone mărginașe, prin mahalale mai urgisite și prin curți de biserici și, pribegind în continuare, au scurtat distanța de douăzeci de pași sau au lăsat-o în plata Domnului, ca și cum s-ar fi retras din teritorii sterpe, asemeni unor soldați care își pierd răbdarea, cadența și rostul. Tot mai departe de cîrdurile de rațe, gîște, bibilici, găini și curci, ocolind tot mai rar leșuri ale cailor, măgarilor, porcilor, cîinilor, boilor și caprelor, tot mai feriți de duhoarea zoaielor și a grămezilor de gunoi (fiindcă, și în privința mirosurilor, Bucureștiul avea nuanțele lui), zărind tot mai puțin malurile Dîmboviței, pline de case într-o rînă, de spălătorese, mori, cotețe și șobolani, dentistul și dădaca s-au apropiat de pîntecul corpului aceluia uriaș, rotund, nu alungit. Iar orașul, un trup imens, pulsa liniștit. Ca două puncte pe harta lui imaginară, Joseph Strauss și Elena Ducovici au pătruns în cercuri mai *mici*, mereu mai *mici*, concentrice, unde și aerul se curăța, nu numai peisajul. Și au pășit către buricul tîrgului. Au călcat laolaltă și separat pe Podul Mogoșoaiei, în bunul lor obicei, cucerind strada cea mare metru cu metru, zi după zi, convinși amîndoi că locul în care se găsea tronul

era totuna cu centrul absolut, pentru că domnitorul, în canicula de la sfîrșitul lui august, putea fi oriunde, în vreme ce jilțul princiar, masiv și greu, rămînea neclintit. S-au încumetat mai întîi, într-o marți, din gura Lipscanilor, de la hanul Zlătari, pînă în răspîntia din care se zărea arătoasa casă Bărcănescu, cu Joseph neizbutind să scape de o tuse sîcîitoare, care nu era rodul răcelii, ci al emoției, și cu domnișoara Ducovici venind undeva în spate, un pic încruntată, ezitantă, preocupată numai de tusea rea, nicidecum de stolurile de ciori care zburau de-a curmezișul norilor. Joi au mers iarăși după regula lor de căpătîi, ca și cum nici nu s-ar fi cunoscut, n-au ales trotuarul Sărindarului și al hotelului Oteteleșeanu, ci pe celălalt, și au ajuns în dreptul porții Pașa Kapuși, la vechiul palat domnesc din anii lui Caragea Vodă. Dacă s-ar fi ivit cineva din pămînt sau din piatră seacă (or, strada era pietruită, singura) și i-ar fi întrebat ce caută unul în urma celuilalt, de ce se așteaptă mereu și se ating fugar, de ce se privesc și surîd, Herr Strauss era pregătit să răspundă că au pornit în căutarea unui medicament pentru gingii inflamate, la farmacia Brus, în casa Slătineanu, ori la spițeria La Fortuna, unde își vindea leacurile Adolf Steege. N-a fost cazul să dea asemenea explicații, așa că vineri, el ca doctor și ea ca pacientă, au trecut de librăria din clădirea fostului tribunal municipal, de fațada cu

linii gotice a Teatrului cel Mic, de prăvălia cu vinuri a lui C.A. Rosetti, de un salon de coafură (pe cînd domnișoara Ducovici, sub pălărie, purta părul prins în patru agrafe) și de hanul lui Friedrich Bossel, un austriac, proprietarul Pasajului Român (pavat cu lespezi, acoperit cu sticlă galbenă și năpădit de negustori). La întoarcere, la un semn scurt al dentistului, abia perceptibil, au intrat în atelierul lui Szathmari, care încă nu se decisese dacă să-și spună Charles sau Carol și care își păstra figura de sturz sătul. Înăuntru, unde totul aducea cu laboratorul unui alchimist, complicata naștere a fotografiilor și a litografiilor s-a domolit, rămînînd pe mîna ucenicilor, iar maestrul s-a grăbit să-și întîmpine oaspeții și să ceară ca ibricul de cafea să fie pus la nisip. Au băut din cești mici, suflînd în lichidul fierbinte, mărunțind caimacul, schimbîndu-și întruna poziția pe scaunele moi. În afara veștilor și a comentariilor pe care le citise în gazete, Joseph n-a aflat mai nimic despre Karl Ludwig, poate doar de încîntarea pe care i-o produceau acuarelele lui Preziosi, un pictor sosit de la Istanbul. Iar detaliul acela l-a usturat, ca sarea presărată pe o rană. N-a oftat, dar, după ce a mai spus cîteva politețuri, s-a ridicat pentru a-și lua la revedere. După ce au trăit duminica fiecare la biserica lui, Joseph în răcoarea Bărăției, la liturghia catolică, digerînd lucrurile și faptele, toate, pe stomacul gol, rugîndu-se, tremurînd

uneori, Elena tocmai în mahalaua ei, la Sf. Nicolae Udricani, respirînd aer tămîiat, ortodox, făcîndu-şi sute de cruci, visînd, s-au regăsit luni şi au reluat înaintarea pe Podul Mogoşoaiei, depăşind hotelul Hugues, Teatrul cel Mare, magazinul de piane al lui Jakob Rink, Clubul Român aflat alături, cu aburul lui invizibil, totdeauna prezent, izvorît din ritualuri masonice englezeşti, prăvăliile „Lazarus" şi „Coriolano", precum şi pe cele de peste drum, de la hanul Kretzulescu. În faţa firmei „Giovanni Confiseur", s-au uitat ochi în ochi, ai lui căprui, ai ei albaştri şi semeţi, au înghiţit în sec, s-au gîndit cu milă unul la altul şi cu bucurie la ei înşişi, fiindcă pe Herr Strauss îl aşteptau acasă o bucată de nuga şi fursecuri cu migdale, primite în dar de la Martin Stolz, ajutorul de notar, iar pe Elena Ducovici aveau s-o întîmpine, după cum i se şoptise dimineaţa, găluşti cu prune şi sarailii, pregătite de bucătăresele familiei Nicolici de Rudna. Cu pofta pentru dulciuri ascunsă adînc, încît nici ei să n-o mai dibuiască, au ajuns în sfîrşit la palatul domnesc, miercuri, cercetîndu-l de lîngă casa corpului de gardă, în amănunt, pe urmă dintr-un unghi mai ascuţit, dinspre Grădina Episcopiei. Dentistul ştia prea bine unde se găsea sala tronului, aşa că era mai atent la profilul domnişoarei Ducovici, în timp ce ea, tot privind ferestrele opace, a rămas cu misterul nedezlegat. Oricum, pentru trecători şi

pentru birjarii care leneveau pe la colțuri, ei doi păreau și nu păreau niște străini. Dar ar fi vrut să pară. Abia într-o sîmbătă, pe 2 septembrie, au șters confuzia aceea cînd nu s-au mai clintit din fața unei vitrine, cînd și-au prins mîinile și și-au lipit umerii, rîzînd înfundat și închipuindu-și cum ar fi ca Joseph Strauss să poarte la nunta lor pălăria cilindrică și cumplit de înaltă, inventată de Jobin, francezul care stăpînea magazinul. Au continuat să rîdă, plecînd la braț, apoi s-au potolit subit, cu uluire, dîndu-și seama că vorbeau pentru prima oară despre căsătorie. Nu s-au îndreptat către confiseria lui Giovanni, ci către cofetăria Fialkowsky, aflată chiar lîngă Teatrul cel Mare, în casa Torok. Stăteau într-un loc însorit, la geam, tăiau cu linguriţele din prăjituri și mestecau pe îndelete, cînd pe ușă a intrat Dușan, în hainele lui bune, și s-a așezat fără să-i salute. Și-a pus coatele pe masă și și-a sprijinit bărbia în palme. Rînjind.

6. Zarvă și prunci

Urcînd dealul Filaretului în birja care se clătina încet, cu caii struniți la pas, Elena purta o rochie largă, dar nu într-atît de largă încît să nu mai poată ieși în lume. În penultima zi a lui octombrie, cînd anul 1869, pălind, lăsase vînturile să sufle aprig, dorința ei de-a vedea drumul de fier, de-a auzi șuierul locomotivei și de-a călători pînă la Dunăre era mai mare, infinit mai mare decît pîntecul acela bombat, care, după bănuieli și calcule, creștea cam de cinci luni. O apărau de frig un mantou căptușit, o bonetă de catifea, șalul bej de care se despărțea așa de rar și brațul drept al dentistului, cuprinzîndu-i umerii. Înainte, însă, ca atelajul să fi învins panta și înainte ca silueta gării să se fi ivit pe deasupra șirurilor de vie, cu mult înainte, de fapt, de-a fi suit în birjă, de-a i se fi rotunjit burta și chiar de-a fi început să fie chinuită de grețuri, ea încetase să se mai numească Ducovici. Se întîmplase în toamna cealaltă, ștearsă din calendare, curînd după ce gustase din prăjitura cu frișcă și marțipan. Văzuse

mai întîi mînerul unui cuțit (la brîul vătafului), lama cuțitului lucise în cofetăria Fialkowsky (pe sub masă) și buzele vătafului, parcă scuipînd, aruncaseră cuvinte cumplite, sîrbești și românești (ca să se înfioare amîndoi), Joseph încercase să riposteze, dar vîrful cuțitului îl împungea tot mai apăsat (sub ficat), vătaful rînjea, a dus-o spre ușă strîngîndu-i cotul ca într-un clește, a împins-o în șaretă și i-a legat mîinile (la spate), nu înjura, nu blestema, doar rînjea, a mînat armăsarul roib în galop și a închis-o în odaia ei (cu un lacăt pus pe dinafară). Din mahalaua Udricanilor și dintre atîtea paranteze, a fost răpită într-o noapte, a șasea, de un hoț cu fața acoperită și cu sufletul împăcat, unul care iubea usturoiul, precis. Iar hoțul se crucise în noaptea dinainte, a cincea, cînd descuiase prima oară lacătul, în surdină, cînd domnița refuzase să se îmbrace și să fugă, așternîndu-se pe scris în întunericul ca smoala, calm, cu grija de-a nu muia prea adînc penița în cerneală, înmînîndu-i un plic pentru domnul care îl plătise. Plicul, după cum avea să constate Herr Strauss jumătate de ceas mai tîrziu, era albăstrui și lunguieț, fără sigilii, semne, nume sau adrese, fiind pătruns, vag, de tenta sălcie a lipiciului. În scurta epistolă dinăuntru, Elena Ducovici îi cerea să jure, cu mîna pe Biblie și apoi cu mîna pe toc, punînd jurămîntul pe hîrtie, că se vor însura la o biserică ortodoxă, că pruncii, mulți, vor fi botezați

tot așa, că nu va da în damblaua băuturii și nici în patima curvăsăriei, că nu se va mai atinge pînă în vecii vecilor de ceaiul din ciuperci, nici pentru el, nici ca să-l prepare altora, că nu va uita să o îmbrățișeze și că nu o va mai invita niciodată la un cofetar polonez. Și a jurat. În limba germană, rostind vorbele rar, cît să-l facă pe Siegfried să ciulească urechea lui neagră, așezîndu-se apoi în fața unei coli albe, cu călimara și cu o pană de gîscă alături. Nunta, fiindcă tot nuntă se chema și adunarea aceea sărmană de șapte oameni și un motan, se ținuse într-o marți, pe la zece dimineața, la biserica Sfîntul Ionică din mahalaua Brezoianului. De toate pregătirile, cîte și cum au fost, s-a ocupat nașul lor, lunganul limbut și plin de ticuri, Calistrache, cel care, demult, îl însoțise și el pe Carol I la Istanbul, atunci cînd padișahul Abdul-Aziz se milostivise să iscălească hateșeriful. Nu-i mai gătea principelui de paisprezece luni, de cînd Karl Ludwig își lăsase prînzurile și cinele pe seama unui bucătar francez, dar continua să locuiască pe o uliță din dosul palatului domnesc, într-o casă mică, cu două camere, spoită cu var și acoperită cu șindrilă. Și Calistrache, lunganul, care-i adăpostise acolo aproape o săptămînă, l-a convins pe preotul paroh să-i spovedească, să le dea sfînta împărtășanie și să le lege viețile la o oră și într-o zi cînd nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să se însoare. De-a lungul slujbei, cît Joseph

și Elena au purtat pe cap coroanele împărătești, cît s-au rotit sub cîntarea *Isaia dănțuiește*, cît au ascultat vocea cam înfundată a popii, strănuturile lui Otto Huer și suspinele soției lui Peter Bykow, cît și-au privit nașa scoțînd verighetele dintr-o batistă și sărutîndu-le, cît l-au urmărit pe Siegfried, într-o strană, așezat pe labele din spate, cu vîrful cozii în sus, în tot timpul acela lung și aiuritor cînd visele lor se împlineau, dar cînd nimic nu era ca în vis, l-au tot văzut pe Calistrache cum se străduiește să nu mai zvîcnească din umeri și să nu mai clipească întruna, năduşind. Pe urmă, au pornit cu o trăsură încăpătoare, una singură pentru toți, către rîul Colentina, unde au întins ștergare pe malul pustiu, au mîncat, au rîs și au băut, iar pe la ceasurile patru ale amiezii, cînd bărbierul adormise în iarbă, cînd motanul tocmai prinsese un pui de cîrtiță și cînd lui Joseph îi juca creierul în cap ca un pendul, el, mirele, a ridicat-o în brațe pe Elena Strauss și așa, îmbrăcată, în loc să o treacă pragul casei din strada Lipscani, de la numărul 18, a aruncat-o în apa nu tocmai adîncă, încît relele să se spele și inima să i se limpezească.

Gara Filaret, așa cum se arătase ea deodată, în cîmp, dincolo de uriașa vie a Mitropoliei și departe de primele case ale orașului, părea picată din cer. Cochetă și stingheră, fără legături cu lumea în care nimerise, suporta vîntul aspru și asaltul neîncetat al

sufletelor mistuite de curiozitate, care o cercetau ca pe-o ditamai grozăvia. La nici o lună de la inaugurarea fastuoasă, presărată cu muzică de fanfară, flori, salve de tun, aghiasmă, rugăciuni, vin și cuvîntări aprinse, între care cea a primului-ministru, Dimitrie Ghica, alintat de politicieni și de popor cu celălalt nume, beizadea Mitică, dentistul se lăsase prins de nebunia aceea colectivă și reușise să facă rost de bilete la clasa a II-a, dînd un bacșiș frumos celui care se trezise cu noaptea în cap și se luptase pentru două locuri. Cu puțin noroc, atunci, joi, îi satisfăcea Elenei pofta cea mare a sarcinii, fiindcă ea nu visa baclavale, șerbet, caviar, trufe ori pâté de fois gras, ci, asemeni multora din locuitorii Bucureștiului, vroia să iscodească bîrlogul dihaniei aciuite la sud, un fel de șarpe lung, metalic și pufăitor, care gonea mai repede decît escadroanele de cavalerie. Și a studiat gara minuțios, mai întîi clădirea birourilor, aducînd cu o sinagogă, ceva mai scundă și mai lată doar, pe urmă hangarul acoperit cu sticlă și peroanele pe care se înșirau felinare și mici arcade ornamentale, a urmărit perfecțiunea șinelor, șase linii paralele, grupate în trei perechi, așezate pe traverse fără număr, a strănutat încet, cît să nu atragă privirile din jur, și a mirosit săruri camforate. Iar șarpele, refuzînd să șerpuiască, rămînea drept ca o riglă și mîndru ca un cocoș. La un moment dat, trezit la viață, n-a scos aburi pe

nări, ci pe coşul înalt şi gros, ieşind din vizuină exact la ora care îi fusese sortită, cu zgîlţîituri la început, cînd s-a pus în mişcare, apoi tot mai lin, pe măsură ce se apropia de viteza lui maximă, patruzeci de kilometri la oră. Soţii Strauss se găseau în pîntecul animalului de fier, pe drumul de fier, temîndu-se ca fierea lor să nu se răzvrătească. Se ţineau de mînă şi vorbeau şoptit, iar cu timpul au uitat să-şi mai spună ce gîndeau, lăsîndu-se pradă propriilor reverii, în balansul trenului, cu imaginile tomnatice ale cîmpiei perindîndu-se pe sub ochii lor, cu ţignalul locomotivei asurzindu-i uneori, cînd căruţe, turme sau oameni nu se fereau din calea lighioanei grăbite. În vagonul de clasa a II-a, la mijlocul garniturii aceleia construite la Manchester, în fabrica Aushbury, Elena a afişat un surîs neîntrerupt, iar Joseph s-a adîncit într-o încurcată rememorare a traseului pe care-l străbătuse de la Berlin, mai cu seamă a porţiunilor lui feroviare. Cîndva, în dreptul smîrcurilor de la Călugăreni, şi-a dat seama că, aşa cum îl urmase pe principele Karl Ludwig cu trei ani şi jumătate înainte, ca o umbră palidă, parcurgînd aceeaşi rută şi avînd o întîrziere de şapte săptămîni, la fel se întîmpla şi în noua împrejurare, cu singura deosebire că acum era însoţit de tînăra lui nevastă (şi de copilul nenăscut), nu de motan. Marele absent al ceremoniilor din 19 octombrie, domnitorul, fusese în realitate cel dintîi pasager

al trenului, unul privilegiat, călătorind pînă la Giurgiu în dimineața zilei de 26 august, în cabina locomotivei, alături de un fochist și de concesionarul liniei, englezul John Trevor Barkley, care strunise personal șarpele metalic, trăgînd de manivele și manete. La capătul verii și al tronsonului de 67,71 kilometri, Carol mersese cu o caleașcă descoperită pînă în port, suise la bordul iahtului „Ștefan cel Mare" și, cu vîntul suflîndu-i în pînze, deși vasul avea motoare cu aburi, nicidecum catarge și vele, pornise către țara natală. Imaginîndu-și scenele acelea, descrise prin gazete, Herr Strauss și-a amintit o parte din episoadele relației lui cu fostul căpitan de dragoni, mai ales ultima întîlnire, îndelungată, care avusese loc cu numai patru seri înaintea plecării prințului către patria lor, a amîndurora. Fusese o discuție stranie și plină de paradoxuri, în care unul dintre ei, principele, chiar dacă folosea cuvinte apăsătoare, era surescitat și dominat de bucuria apropiatei revederi a familiei (prima de la urcarea lui pe tronul român), iar celălalt, dentistul, cu toate că se străduia să zîmbească, simțea că amărăciunea și crisparea se întețesc de la clipă la clipă, ghemuindu-i-se undeva în piept. Nu se văzuseră de mult, dar în perioada aceea se petrecuseră atîtea lucruri importante încît Joseph, care citise teancuri de ziare, care sporovăise cu prieteni, pacienți și cunoscuți, inclusiv cu Siegfried, fără să-i afle părerea,

avea sentimentul că nu le mai putea cuprinde. Bunăoară, pe fondul bănuielilor Sublimei Porți că Bucureștiul ar sprijini grupări insurgente bulgărești și într-o perioadă în care, prin cancelariile apusene, circula zvonul că în Principatele Unite ar fi sosit mii de germani, toți bărbați, chipurile pentru a lucra la căile ferate, dar, de fapt, pregătiți să se înroleze și să lupte, ei bine, tocmai atunci fusese adoptată legea pentru reorganizarea armatei, un act al domnitorului, guvernului și parlamentului, dar mai ales al domnitorului, cu trecutul lui cazon și cu aspirațiile lui militare, prin care erau introduse reguli moderne de instrucție și recrutare, se înființau noi regimente și se plănuia ridicarea de noi cazărmi, erau eliminate pedepsele corporale și uniformele de operetă, era întărit rolul subofițerilor și se formau treizeci și trei de batalioane de miliție. În plus, ca să fie clară reformarea din temelii a oștirii, Carol numise în fruntea ministerului de război, vremelnic, un politician lipsit de rang ofițeresc. Apoi, continuînd să risipească ceșurile din administrație, atît cît puteau fi risipite, pusese capăt absurdei situații prin care poșta și telegraful se găseau sub tutela consulatului austro-ungar, fapt care, în trecut, îl ajutase pe unul dintre intimii lui Cuza, Cezar Librecht, fost sergent în armata belgiană și abil violator al corespondenței private, să se îmbogățească prin șantaj și vînzare de informații infamante, chiar să-și înalțe o casă

uimitoare, cu creneluri neogotice, cu stil maur în interior și cu un minunat salon florentin în partea dinspre grădină. La 1 aprilie, fără să fi fost o păcăleală, ci purul adevăr, elegantul palat ridicat odinioară de logofătul Scarlat Bărcănescu, pe ulița Doamnei, devenise Direcția Centrală a Poștelor și Telegrafelor, o instituție a statului aceluia plăpînd și temerar, care se străduia să nu mai îngăduie altora să-și vîre nasul în treburile lui. Din fericire și prin mila Domnului, recolta anului 1868 fusese una îmbelșugată, așa că datoriile mai vechi fuseseră plătite în sfîrșit, salariile funcționarilor fuseseră achitate cu regularitate și o parte din bani fuseseră dirijați spre fondul de rezervă, unul amărît și subnutrit, gata oricînd să-și dea duhul. Deși președinția consiliului de miniștri trecuse în noiembrie din mîinile lui Nicolae Golescu în palmele lui Dimitrie Ghica, alegerile repetate nu izbutiseră să ducă la o majoritate rezonabilă în Cameră pînă în aprilie '69, cînd opoziția se mulțumise cu numai zece deputați din totalul de o sută cincizeci. În fine, o altă chestiune cuibărită de la bun început printre planurile și însemnările domnitorului, cea a drumului de fier, în stare să mai dezmorțească lentoarea națională, să facă uitate hurducăielile poștalioanelor și să lege țara aceea de lume, părea să fi intrat pe un făgaș fericit, deși pașii, ca la dans, mai presupuneau fandări, erau făcuți uneori în laterale sau respectau

principiul doi înainte, unul înapoi. Concesiunea Offenheim, mai întîi, parafată la 24 mai '68, inclusese trei tronsoane nord-estice, ca trei guri mari de aer, însumînd 224 de kilometri. Pe urmă, după un şir de ezitări şi ciorovăieli parlamentare, provocat de încredinţarea celeilalte concesiuni din Moldova unui consorţiu berlinez condus de doctorul Heinrich B. Strousberg, de ducii de Ratibor şi Ujest şi de contele Lehndorff, prinţul Carol avusese neasemuita plăcere, în toamna lui 1868, de a semna şi de a promulga legea pentru construirea căilor ferate, care pecetluia, între altele, şi soarta liniei Roman – Tecuci – Galaţi, cu scurta ei extensie, Tecuci – Bîrlad. Tot cam atunci, în septembrie, cînd peste Bucuresci plutiseră nu doar mii de ciori, ci şi stoluri de gîşte sălbatice (cu exact un an înainte ca prinţul Karl să se perinde între Weinburg, Brüssel, Baden-Baden şi Paris, în căutarea unei mirese), avusese loc o mică festivitate în nordul oraşului, pe fosta proprietate a lui Dinicu Golescu, unde fusese aşezată piatra de temelie a Gării Tîrgovişteі. Deodată cu zborul gîştelor, începuse să circule către Filaret şi o arătare lungă, pîntecoasă, înaltă, cu roţi de lemn şi trasă de cai, botezată omnibuz. Era o căruţă acoperită, cu uşă la spate şi paisprezece locuri, care avea staţii la biserica Sfîntul Ştefan, la Podul de Piatră şi la Sfîntul Gheorghe Nou. Oamenii nu se

înghesuiau să călătorească cu ea, iar unii își scuipau în sîn cînd o vedeau trecînd.

Rezemat de spătarul de lemn al banchetei și atent să nu tulbure moțăiala Elenei (care își sprijinise capul pe umărul lui drept), Joseph Strauss a continuat să privească pe fereastra trenului, dar vedea și nu vedea peisajele gri-gălbui, presărate cu pete roșcate. În biblioteca largă, unde mii de volume își arătau prețuirea pentru limbile germană, franceză și latină, unde lumînările din sfeștnice abia fuseseră aprinse și unde aroma tutunului se împăca cu modelul afgan al covorului, nimic din lucrurile și faptele știute, publice, nu se strecurase în discuția lui cu principele Karl. Se înghesuiseră doar cele neștiute, un soi de taine care lînceziseră prin străfundurile minții, ale sufletului și chiar ale prohabului. Tușind în cîteva rînduri, fără să fi fost răcit, prințul îi povestise ce încurcate sînt căile Domnului cînd se stîrnesc poftele trupești, cît de mare poate fi rușinea, în zori, cu boașele golite și sufletul pustiit, ce minune era fata aceea oarbă și cum binele și răul, laolaltă, se ascundeau între pulpele ei, ce pacoste sînt țînțarii și ce chinuitoare fusese malaria, cît de mult sperase ca vizita în Crimeea să-i aducă mîna unei prințese ruse, ce abil și alunecos, ca un pește, se arătase țarul Alexandru, cîtă tăcere răzbătea dinspre familiile regale și imperiale ale continentului cînd venea vorba de un mariaj cu domnitorul român,

ce acre erau nopțile la treizeci de ani și ce amare erau înserările, cît de fericit pleca în Prusia și cît de hotărît era să se întoarcă de acolo cu o soție, oricine ar fi fost ea. Turnînd vin și ocolindu-i ochii, Carol a pronunțat în dezordine cuvinte precum recunoștință, loialitate, neputință, teamă, încredere, despărțire, devoțiune, cîte și mai cîte. Degetele lui Herr Strauss au apucat cu un tremurat ușor paharul, iar buzele lui nu i-au dat drumul pînă nu s-a golit. Trebuie să fi fost foarte palid, și-a imaginat despre sine, atunci, în vagonul de clasa a II-a, sau poate se înroșise la față, ascultînd, așteptînd, tăcînd. Karl Ludwig îi mulțumise stăruitor, fiindcă înțelegea ca nimeni altul ce însemna să fii martorul singurătății și al descumpănirilor, să prepari ceaiuri vrăjite și, mai cu seamă, să găsești o femeie, într-un secret absolut, pentru un bărbat cu coroană pe cap. Și tocmai înțelegerea aceea, observa dentistul și se chinuia să spună prințul, se pregătea să reteze ca o sabie legătura lor, se tot rotea prin aerul încins al odăii și atîrna ca o piatră de moară, parcă ar fi tras tavanul în jos. Iar adevărurile și secretele care îi uniseră, multe, își pierdeau vlaga, se topeau, căpătau un gust otrăvit. Cu formulări complicate, principele i-a mărturisit lui Joseph, căruia îi era frig, tare frig, cît de greu îi va fi să-l revadă. L-a rugat să uite ce se cuvenea uitat și să nu se supere dacă nu va mai fi chemat niciodată la palat. A reumplut paharele și i-a cerut iertare. Au băut. Și s-au îmbrățișat.

Trenul a încetinit la intrarea în Giurgiu, pe urmă a scîrțîit cumplit, frînînd. Vîntul părea ceva mai blajin lîngă Dunăre, iar fluviul, la care au ajuns cu o birjă, așa cum ajunseseră și la gara Filaret, i-a întîmpinat molcom și lucitor, pentru că soarele izbutise să iasă din nori. Au cumpărat porumb copt, iar bărîna care răsucea știuleții pe foc și-a îngăduit să-i spună coniței, cercetînd-o, că, după cît de bombat e pîntecul ei, va naște sigur un băiat. Au rîs cu toții, Joseph n-a mai luat monedele mici care-i fuseseră întinse ca rest, apoi s-au îndreptat, sporovăind, către o pajiște cu ciulini și gherghine, dincolo de silozuri, de pontoane și de larma din port. După o vreme, cînd a terminat de descris cîteva plăcinte sîrbești, din cele cu carne și verdețuri, Elena Strauss s-a apropiat de mal, s-a aplecat și a luat apă în căușul palmelor. A băut. Și s-au îmbrățișat.

*

Ca orice femeie care așteaptă sorocul celor nouă luni, Elena vroia să aibă sufletul împăcat. Pereții fuseseră văruiți și dușumeaua ceruită, alesese fel și fel de pînzeturi și croise o mulțime de cămeșuțe, scutece și bonete, croșetase pulovere, ilice și ciorapi (atît de mici încît păreau haine pentru motan), comandase o plăpumioară verde și, petrecînd două ceasuri în atelier, veghease ca meșterul să o umple

cu lînă nouă şi curată, nu cu resturi, măsurase deseori stivele de lemne din şopron, în curtea interioară, şi îl convinsese pe Joseph prin decembrie (cînd preţul era triplu) să plătească încă o sanie cu butuci uscaţi, se hotărîse la o covată uşoară, de tei, în care să-şi îmbăieze pruncul şi la un pătuţ din nuiele în care să-l culce (înlocuindu-l pe primul, cam belaliu), se îngrijise ca din cămară să nu lipsească nimic, doar îi aştepta o iarnă încordată şi lungă, verificase opaiţele şi rezerva de lumînări, curăţase oalele cu leşie şi lustruise tacîmurile argintate cu sare şi oţet, o rugase pe nevasta lui Peter Bykow, brutarul, să o ajute la muratul verzei, castraveţilor şi gogoşarilor (ca să nu se scofîlcească de la mîinile ei de gravidă), dormise mult şi făcuse unele schimbări prin casă, bănuind sau ghicind că destulă vreme nu vor mai fi făcute. Între altele, chemase un tapiţer pentru scaunele din camera de zi, toate cu spătarul ciuruit şi zgîriat, cerîndu-i să le schimbe plușul cu unul la fel, galben-pai. N-a înţeles de ce Siegfried, atunci, întorsese spatele şi intrase sub scrin, cu urechile pleoştite. Abia înainte ca pendula să bată de ora unsprezece, cînd Herr Strauss încă nu suise din cabinetul aflat la parter şi cînd ea fredona ceva pe limba ei sîrbească, motanul s-a apropiat, s-a lungit pe burtă lîngă ghemele de lînă şi, cu pernuţele labelor din faţă, a început să împingă uşor, foarte uşor, bulgării moi, încît firele

să se deșire în ritmul tricotatului. Mai demult, fără să-l certe, doar așa, luîndu-l în poală și mîngîindu-l, alintîndu-l și șoptindu-i, îl convinsese să nu-i mai fure ghemele, să nu le mai dea de-a rostogolul și să nu le mai facă praf. Nu-l învățase, fiindcă nici nu s-ar fi lăsat învățat, dar din clipa aceea Siegfried începuse s-o ajute răbdător, de parcă ar fi știut de cînd lumea mișcările andrelelor.

Dimineața, în drumul tapițerului prin ninsoare, cînd cele șase scaune erau cărate în urma lui de niște ucenici, pe două dintre spătare se mai putea citi așa:

(anul pisicesc al paisprezece mii trei sute optzeci și șaselea, luna Peștilor proaspeți, ziua a cincea – 27 aprilie 1869) *„Trupurile lor nu au blană, îți spun ție, minunato, cu petele tale ca jarul, corpurile lor nu au cozi, să știi tu, Manastamirflorinda, cu smocurile tale de foc, sînt albi amîndoi ca iaurtul, subțiri, aleargă fără pași, foșnesc, se ascund sub cuverturi și cearșafuri, dincolo de perdele și uși, lumina tremură, razele soarelui vin în bucle și valuri, lumînările se smintesc, flăcăruile joacă, se clatină, dănțuiesc, întunericul tresare, ziua și noaptea se amestecă, se confundă, așternuturile se dau în lături, alunecă pe podele și tac, pielea lor e umezită de rouă, văd încolăciri, arcuiri, răsuciri, aud scîncete moi, șoapte, alinturi, poate bucățele*

de cîntec, nu mi-ar fi greu să zic, răzbunător, că oamenii miorlăie și torc, dar tu, regino, tu, vei ciuli urechile și nu vei clipi, nările tale mici, ca sîmburi de rodie, vor adulmeca, nu mă vei crede, eu niciodată nu te voi minți, sunetele iubirii se preling pe pereți și se sting, stăpînii mei cad pe covoare și se aprind, părul ei e negru și lung, are sub umăr un punct, pe pieptul ei smîntîniu au crescut două gîlme rotunde și mari, par bureți de pădure, or fi tari?, mîinile preabunului doctor le ating, le cuprind, le îngrijesc, buzele lui le sorb, le ocrotesc, nu e nevoie de bandaje, de bisturiu, de licori, a învățat să le vindece uneori ... (aici stofa era ruptă, în locul din care tapițerul, mai devreme, smulsese un petec și-l cercetase atent, gîndindu-se la catifelele din prăvălia lui) *... din mișcările ei răsar aburi călduți și verzui, pacea se întinde în odăi ca praful cel fin, intrat pe ferestre, nu e fumul sobelor, nu e fierbințeala mîncărurilor aflate pe plită, nu e aroma merelor și a budincilor din cuptor, adierea rochiilor ei seamănă cu o mîngîiere, o simt pe ceafă, pe spinare, sub mustăți, tihna și bucuria s-au așternut în casa noastră, tu, Manastamirflorinda, tu, ai pipăit aerul în vizitele tale de seară, alături de Otto Huer, bărbierul vrăjitor, ai privit în cotloane și cufere, printre cărți, tu, crăiaso, ai înțeles negreșit că inima stăpînei mele ticăie blajin, rîsul ei e dulce ca laptele, încerc totdeauna să-l găsesc și să-l beau, vorbele ei sînt ca*

potîrnichile, le pîndesc și le înghit, ochii lui Joseph par îmbătați, de-acum a pierit orice urmă de chin."

(următorul an pisicesc, luna Bîrlogurilor calde, ziua a treia – 4 decembrie 1869) *„Din pîntecul acela uriaș, iubito, află, vor ieși cincisprezece pui, burta ei s-a umflat ca un butoiaș ori ca un sac cu linte, sînt treaz înaintea zorilor și aștept, stau de veghe, miracolul se poate petrece oricînd, de sub plapumă răzbat respirații încete, somnul nu se lasă dus, puii se încovoaie, se mișcă și cresc, încă o noapte dispare fără ca ei să apară, încă o zi se apropie tiptil, o ghicesc, curînd va fierbe cafeaua în ibric, vor lătra cîinii afară, brațul minunatului meu stăpîn o apără, o cuprinde, deocamdată visele țin loc de cuvinte, focurile nu s-au aprins, e frig, mă strîng, mă lungesc, mi-e foame, dimineața tot dă tîrcoale, sînt flori de gheață pe geamuri, zboară puzderie de fulgi cenușii și pufoși, nu e departe ora cînd vor fi albicioși, Joseph atunci va pleca, șoptindu-mi rugăminți doar de noi cunoscute, de gleznele lui mă voi freca, clipele vor fi mute, apoi, să știi, tu, regino, eu singur rămîn aici să păzesc, încerc să-i fiu pe plac, să o înveselesc, îi împing cu botul papucii lăsați pe podea, aduc din cuier fularul și mănușile croșetate de ea, chiar și țucalul, cu laba, îl scot de sub pat, caut sub dulapuri cîte un nasture uitat, Elena se întinde mai tot timpul în fotoliu,*

ațipește, se joacă cu ghemele de lînă, citește, cîteodată mă cheamă pe genunchi sau în poală, îmi umblă cu degetele prin blană, îmi lipesc capul de pîntecul ei, socotesc, cincisprezece pui aleargă înăuntru, se hîrjonesc".

Copilul a țipat cu destulă vlagă, ca mîțele în călduri, cam la o oră și un sfert după miezul nopții. Dar, mai întîi, cînd calendarele oamenilor încă nu trecuseră în a opta zi din martie, înaintea prînzului, motanul privise uluit rochia Elenei Strauss, pătată de la brîu în jos, închipuindu-și că stăpîna lui, care tocmai spărgea ouă pentru o cremă de zahăr ars, se murdărise cu albuș. S-a grăbit să-i aducă un ștergar, sărind pe lavoar și apucîndu-l cu dinții, s-a strîns apoi ca un arc într-un colț al bucătăriei, cu ochii căscați, fiindu-i limpede ce se întîmpla abia cînd Elena s-a dus greoi pînă la ușă, a ieșit și s-a sprijinit de balustrada scărilor. I-a țîșnit printre picioare, parcă ar fi gonit după un șoarece sau un șobolan, a coborît ca o nălucă, s-a prins cu labele de clanța celeilalte uși, cea de la cabinet, s-a balansat pînă cînd clanța a cedat și, așa, fără să țină cont că Joseph tocmai curăța caninul unui domn cu perciunii căniți, i-a sărit dentistului în spinare, mieunîndu-i în urechea stîngă. Herr Strauss a scăpat spatula din mînă, a bălmăjit ceva către pacientul speriat și a luat-o la fugă în sus, urcînd treptele din

trei în trei. N-a intrat decît scurtă vreme, livid, buzele îl împiedicau să vorbească, palmele nu se mai pricepeau la mîngîieri, pe urmă a pornit prin zăpada apoasă, fără galoşi şi pălărie, cu paltonul descheiat, către casa babei cu care discutase de atîtea ori. Iar bătrîna aceea grăsulie şi trecută prin multe, pe care o tot cicălise cu sfaturi şi întrebări, căreia îi plătise un avans măricel şi-i scosese peri albi, întorcîndu-i pe toate feţele certificatul de moaşă, n-a întîrziat să se îmbrace şi să se pregătească, chemînd-o în ajutor şi pe sora ei. Şi, cum nu doar jurămintele puse pe hîrtie se cuveneau respectate, ci şi promisiunile făcute Elenei în ultimele săptămîni, Joseph nu s-a amestecat în treburile celor două femei şi nu s-a uitat, nici măcar pe gaura cheii, la faptele din dormitor. De-a lungul amiezii, al serii şi al primei părţi a nopţii, a fumat neîncetat, folosind toate pipele din colecţie, avînd uneori aprinse ori stinse, prin mai multe scrumiere, cîte două, trei sau patru deodată. Deschidea din cînd în cînd geamurile, larg, ca să-şi umple pieptul şi gîndurile cu zvîcnirile gerului, îşi lăsa ochii să se plimbe pe deasupra Bucureşciului, nu în imensa lui întindere, doar nu suise iarăşi în Turnul Colţei, ci atît cît îi dădeau voie înălţimea casei, orientarea şi unghiul ferestrei, îşi turna rar din rachiul de mere şi punea des pe plită ibricul de cafea, l-a îngăduit pe pieptul lui în cîteva rînduri pe motan, de obicei scurt, fiind

agitat şi negăsindu-şi locul, o dată mai lung şi stăruitor, răsfăţîndu-l cu vîrful degetelor sub bărbie, vorbindu-i vrute şi nevrute, nu povestind, pentru că poveştile presupuneau frînturi din trecut, mai degrabă proorocind şi lăsînd să curgă un şuvoi de speranţe, i-a spus că laptele de mamă are harul tăriei, al sănătăţii şi al milei, că alungă seceta şi furtunile, că arată întotdeauna calea binelui şi a blîndeţii aşa cum Steaua Polară îi fereşte pe navigatori de rătăciri, i-a mărturisit că inima poate să crească şi să bată zvăpăiat, ieşind din piept şi plutind peste lume ca un balon, l-a amăgit că puii lui, ai lui Siegfried, şi ai pisicii aceleia cu pete roşcate, Riţa, îşi vor pierde numărul şi vor umple cu puii puilor lor tot oraşul, a presupus, fără să zîmbească, doar muşcînd dintr-o pipă pînă aproape să o crape, că părul copilului care avea să se nască va fi şaten, iar ochii lui albaştri şi semeţi, s-a amăgit că el unul, Joseph Strauss, va fi puternic şi izbăvitor, ridicînd pruncul pe palme pînă aproape de tavan, învîrtindu-l şi ajutîndu-l să scoată primul lui strigăt, unul fericit.

Mai demult, ca strigătul acela să fie posibil, se îngrijise în mare taină, cînd pîntecul Elenei abia începuse să se rotunjească, de o înmormîntare. Şi asta fiindcă nu se îndoia că pacea noului-născut depinde de cei ridicaţi la Ceruri, că orice lăstar poate ieşi la lumină numai din rădăcinile, din bulbii

sau din semințele plantelor vechi, că nimănui, într-o țară nouă, nu-i surîde soarta dacă nu are propriii lui morți în pămînt. Găsise un preot zărghit, vara, se tocmise cu groparii încît să sape adînc și să-și țină gurile ferecate, îi speriase cu blestemățiile unei boli contagioase și necunoscute și, într-o seară de miercuri, asistase în cimitirul catolic, singur, plîngînd, la o slujbă ținută după toate rînduielile. Înăuntru, în cele două sicrie, se găseau bolovani înveliți în straturi de pînză albă și velur, cîntăriți după greutatea unor trupuri firave, iar printre ei, tot felul de obiecte mărunte, o oglinjoară, o ramă de ochelari, o poșetă arsă pe margini, un evantai afumat, pensete, o punguță plină cu o pulbere fină (un soi de ceai cu aromă de ciuperci), o umbrelă de soare, cîteva scrisori, fotografii și o pereche de cercei cu ametist. Pe crucile de granit, încrustate, apăreau numele Getrude și Irma Strauss, prima venită pe lume în 1817, cealaltă în 1838, amîndouă trecute în rîndul drepților, după cum stătea scris, în 1869. Ar fi fost de neconceput, atunci și într-o împrejurare atît de puțin obișnuită, să fie cioplit în piatră anul Domnului cel adevărat, 1864, în care pieriseră mama și sora lui.

Iar dacă pentru înmormîntarea aceea Joseph scosese pentru prima oară de sub dușumea, din locul în care-i ținea ascunși, șase florini de aur, tot de acolo a scos mai tîrziu, într-o dimineață cînd

soția lui colinda prin prăvălii, și inelul cu diamant. Îl primise ca răsplată pe un vapor, undeva pe Dunăre, de la bătrînul și mărinimosul Osip Afanasievici Iakovlev, hotărîndu-se deodată să-l folosească la fel, pentru norocul și sănătatea noului-născut, oferindu-i moașei care avea să taie buricul copilului mult mai mult decît s-ar fi așteptat (și decît ar fi visat), pregătind apoi un botez liniștit și îndestulat, care să nu semene deloc cu nunta lor. Umblase pe la mai mulți bijutieri, prin viscolul și ninsorile din ianuarie, aflase valoarea inelului și-l vînduse datorită unuia din ei, primind bani frumoși de la un negustor de covoare, un bărbat cu pieptănătura într-o parte și cu un neg maroniu pe obraz. Și îi dăruise într-adevăr Sevastiței, moașa, o sumă cît pentru zece nașteri, dar nu așa cum își imaginase, după ce ar fi dat buzna în dormitor, îmbrățișînd-o pe femeia iubită și năpădind-o cu sărutări, legănînd plodul și șoptindu-i o rugăciune, ci după ce se trezise buimac dintr-un leșin, cu fruntea zdrelită de muchia unui dulăpior, cu figurile crispate ale celor două surori aplecate asupra lui, cu marea mirare a locului, a momentului și a situației în care nimerise, cu inima bătîndu-i zvăpăiat, așa cum îl avertizase pe Siegfried, gata să-i iasă din piept și să plutească prin odaia largă, cuprinsă de adierile sudorii și ale sîngelui uscat. Ascultase ore și ore gemetele și zvîrcolirile Elenei, le văzuse pe femei ieșind, cerînd alte pînzeturi,

umezindu-și pleoapele cu apă rece și bînd ceai negru, concentrat, mersese kilometri întregi prin camera de la stradă, numărase mii de stele pe cerul fără lună, încurcîndu-se des și luînd-o mereu de la capăt, iar atunci cînd auzise cel dintîi scîncet al copilului, cînd tocmai fusese chemat înăuntru și aflase că are un băiat, căzuse ca o cîrpă în pragul ușii, de cum văzuse tălpile rozalii ale Elenei, mici, ieșite de sub pături. I-au dat pe la nas cu săruri, l-au frecat cu oțet pe la tîmple și încheieturi, iar moașa l-a pălmuit atît de usturător încît s-a trezit. O vreme n-a putut să sară într-un picior, să chiuie, să danseze cu bebelușul la piept ori să se așeze în genunchi, sub icoane, și să-l slăvească pe bunul Dumnezeu. Au stat toți trei lungiți în patul lat, ca o plută, cu băiețelul la mijloc, roșu la față și plin de tresăriri, învelit cu o plăpumioară verde, cu ei doi, părinții lui, strîngîndu-și mîinile și adîncindu-se unul în ochii celuilalt, dincolo de irisuri și pupile. În toiul nopții, după ce femeile se încumetaseră să plece (fiind așteptate în stradă, de ceasuri întregi, de un vlăjgan cu o cușmă țuguiată) și după ce pruncul fusese așezat întîia oară în pătuțul de nuiele, Siegfried s-a strecurat și el pe salteaua ovală, a cercetat puiul de om cu teamă, l-a mirosit și a tot mișcat din mustăți, fără să-l atingă, apoi s-a culcușit la picioarele lui și a adormit. Joseph și Elena, care de atîtea ori se gîndiseră și discutaseră să nu-i dea

voie motanului lîngă copil, măcar cîteva luni, l-au urmărit cu îngrijorare, pe urmă cu liniște și drag. Somnul i-a doborît și pe ei. Iute.

Tot în ziua aceea, 8 martie 1870, la capătul dimineții, omulețul mic și neajutorat, Alexandru Strauss, ortodox, de sex masculin, a fost înscris cu numărul 214 în Registrul stării civile, datorită declarației iscălite de tatăl lui, Joseph Strauss, dentist catolic, din strada Lipscani, a semnăturilor puse pe hîrtie de martorii Sevastița Florian, moașă cu diplomă, de pe ulița Armenească, și Otto Huer, frizer, din ulița Șelari, precum și a bunăvoinței, cîștigată cu un bacșiș, a lui Vasile Tincoviceanu, unul din conțopiștii suburbiei Sfîntul Nicolae. În continuare, la fel ca în seara în care se cunoscuseră, ei doi, nemții, au intrat într-un birt și au pierdut iarăși șirul berilor, au descoperit încă de la prima halbă, cu rîsete cam căznite, că viața tîrfelor nu-i mai preocupă pe amîndoi, a șoptit unul, pe la halba a doua sau a treia, și a ascultat cu evlavie celălalt tot felul de lucruri privitoare la nou-născuți, dar nu din cele pe care le vorbesc femeile, cu descîntece, înfășări, legănări și leacuri, altfel de lucruri, cum ar fi fost acela că sufletul unui bărbat se topește de bucurie, că stropii sufletului ies la iveală pe obraji, licăresc și se preling pînă în bărbie, picurînd pe pielea cea fină a pruncului, că pielea lui subțire și poroasă îi absoarbe încet, pînă cînd

un alt suflet se încheagă înăuntru, în trupul plăpînd, au convenit pe la halba a patra sau a cincea că proaspăta soție a principelui Karl, Elisabeth Pauline Ottilie Luise, fiica prințului Hermann de Wied și fina reginei văduve a Prusiei, cu corpul ei masiv, cu fruntea largă și bombată, cu pometii ca două pungi apoase, făcuți totuna cu maxilarele, și cu șansa de-a se fi măritat atît de tîrziu, cînd tocmai se resemnase cu viața de fată bătrînă, așteaptă și ea chinurile facerii și, mai presus de orice, înfiriparea unei dinastii, iar la o altă halbă, ultima, care putea fi foarte bine a cincea, a șasea ori a șaptea, dentistul a mărturisit că stă dintr-odată ca pe ace și că trebuie să ajungă repede acasă. Au mers clătinîndu-se și, tot clătinîndu-se, au urinat fără sfîrșit într-un gang întunecos, de unde i-a alungat cu ocări o croitoreasă cu batic pe cap, care tot încerca să-i lovească cu un băț peste brațe, pulpe și spinări. Au scăpat greu de ea. Încheindu-și șlițurile în grabă și udîndu-și pantalonii, sus, între picioare.

Botezul s-a săvîrșit la șase săptămîni de la naștere, în penultima duminică a lui aprilie, plodul fiind afundat în cristelniță de un preot tînăr, cu barba rară și cu mișcări nesigure. Elena Strauss nu s-a temut că popa ar putea scăpa copilul în apa călîie și a simțit cum o învăluie un fel de mîndrie cînd Alexandru, după baia scurtă și plină de taine, a făcut pipi pe cămașa nașului lui (și al lor), Calistrache,

care clipea necontenit. Amintindu-şi scena din gangul întunecos, din ziua în care bebeluşul se ivise pe lume, Joseph a înţeles, rîzînd alături de bucătarul cel înalt (şi de ceilalţi), că nu numai sufletul unui tată se cuibăreşte în pieptul fiului lui, ci şi obiceiurile, laolaltă, cuviincioase şi necuviincioase. Tot atunci, în biserică, după ce Calistrache rostise *Crezul* fără să se bîlbîie şi după ce Necuratul fusese izgonit din preajma pruncului, Elena a tresărit, zărind undeva lîngă uşă un chip cu mustăţi înfoiate, unul cu obraji alb-vineţii şi două feţişoare vesele, care o căutau întruna din priviri. Îi vedea după aproape doi ani pe băiatul şi pe fetiţa cărora le fusese dădacă şi, tot după atîta vreme, primea un răspuns de la Teodor Nicolici de Rudna şi de la nevasta lui, Antonija. Din toamna lui 1868, de la evadarea din mahalaua Udricanilor şi de la nunta ei improvizată, le trimisese baronului şi baronesei unsprezece epistole, dar se alesese doar cu o tăcere de gheaţă, neînduplecată. Le ceruse iertare, le vorbise despre înflăcărare şi tihnă, le mulţumise pentru trecutul blajin, le zugrăvise prezentul care uneori semăna cu un vis ameţitor, le înşirase amănunte dintr-o căsnicie care încă nu cunoştea vitregii, nu ascunsese niciodată cît îi era de dor, întrebase mereu despre prăjiturile şi jocurile preferate ale copiilor, despre migrenele doamnei şi despre pasiunea domnului pentru călărie, le descrisese un motan uimitor, cu o ureche albă şi una

neagră, capabil să o ajute la tricotat şi la gătit, mărturisise că singurul lucru amar era chiar supărarea lor, seacă, nesfîrşită. Iar toate gîndurile acelea fuseseră scrise şi rescrise, apăsat, pentru că bărbatul cu mustăţi înfoiate şi femeia cu obraji alb-vineţii, care, împreună, o cumpăraseră dintr-un sat amărît din regiunea Rudnicica, pe cînd avea doar trei ani, plătindu-i unui sărăntoc, Ivailo Ducovici, patru saci cu cartofi, o vacă cu ugerul plin, cincisprezece baniţe cu făină şi un piastru de aur, îi erau ca nişte părinţi, în vreme ce băiatul şi fetiţa îi deveniseră fraţi buni, altcumva decît fraţii ei de sînge, opt, uitaţi demult. După terminarea slujbei, ochii albaştri n-au mai fost semeţi, s-au înmuiat şi s-au umezit, pantofii cu tocuri şi barete au călcat grăbit pe pardoseală şi pe covorul lung, întins de la altar pînă la intrare, l-a prins de mînă pe Joseph, a luat copilul la piept înainte de-a fi fost îmbrăcat cum se cuvine şi s-a oprit în faţa oamenilor acelora care o tulburau într-atît. Din locul unde se găseau, lîngă uşile de stejar, închise, s-au ghicit îmbrăţişări, mîngîieri, şoapte, oftaturi, glasuri podidite de plîns. Separat de femei şi copii, dregîndu-şi vocea, baronul l-a invitat pe dentist la o partidă de şah şi, cum vara şi zăduful nu erau departe, la cîteva pahare din băutura aceea cu trei denumiri, raki, ouzo sau mastică. Într-o seară. Cînd i-ar fi fost pe plac. Pe urmă, în curtea cu bujori albi şi roşii, cu margarete,

cu destule ciori și cu liniștea care, în București, numai pe la prînzul duminicii se putea pomeni, soții Nicolici de Rudna au copleșit pruncul cu daruri. Ca pe propriul lor nepot.

În timpul acela lin, de cînd domnișoara Ducovici se învoise să poarte numele Strauss, exista însă și un dezacord între ei, unul niciodată recunoscut sau comentat, o dispută surdă, statornică, pe care nu dădeau semne că ar părăsi-o. Chiar din dimineața în care rămăsese prima oară singură la etajul casei cărămizii, Elena cercetase pe îndelete peisajul cu munți aflat pe peretele de la asfințit, pipăise rama arămie și uleiurile întinse pe pînză, cotrobăise în debara minute întregi, se întorsese cu un ciocan și un cui, se suise pe un taburet și bătuse cu grijă în zid, cît să nu sară bucățele de tencuială, mutînd tabloul o palmă mai jos și mai la dreapta. La întoarcere, nu imediat, ci abia cînd se strecura întunericul, Joseph a observat că pictura își schimbase poziția. N-a scos o vorbă, a așteptat ca ea să intre în dormitor și a pus la loc peisajul alpin, în culori stinse, urmînd-o între cearșafurile ademenitoare. Ca într-un ritual tăcut, de atunci, fiecare a agățat tabloul în propriul lui cui, pentru cîte o jumătate de zi. Neîntrerupt.

*

Pe Lipscani, la cîteva ore după răsărit, agitația și balamucul erau atît de mari încît un om care ar fi călcat întîia dată pe acolo s-ar fi luat cu mîinile de cap și, probabil, ar fi fugit. Herr Strauss se obișnuise, însă, cu vînzoleala tîrgoveților, cu înghesuiala căruțelor, cotigilor, trăsurilor și carelor, cu nerozia animalelor de povară, cu strigătele bragagiilor, plăcintarilor și iaurtarilor, cu ghionturile și șotiile ucenicilor, cu mersul legănat al calfelor și cu privirile alunecoase ale negustorilor, cu asaltul asupra prăvăliilor, cu doamnele oprite în fața vitrinelor și cu pălăriile domnilor umblînd pe deasupra mulțimii, cu graba tuturor și, mai cu seamă, cu roiurile de muște care nu se lăsau alungate de vacarm. Știa că în București n-ar fi găsit nicăieri un vad mai bun pentru îndeletnicirea lui, după cum știa la fel de bine că oamenii aceia, toți, preferau să-și toace banii pe orice altceva decît pe vindecarea dinților. Și, pe la sfîrșitul verii, într-o vineri, cînd tocmai se chinuia în cabinetul însorit cu rămășițele unui molar (niște cioturi), văzuse pe geam o femeie tînără, cu un copilandru atîrnat de mîna stîngă și cu un baston în dreapta. Părea una din sutele de imagini care i se perindau în fiecare dimineață pe dinaintea ochilor, așa că n-a luat-o în seamă, atent la cleștele și la mica daltă cu care lucra, opintindu-se din răsputeri să scoată

măseaua făcută praf. A observat cu surprindere mai tîrziu, după ce se spălase cu săpun și își încasase onorariul de la cîrciumarul acela chel și trecut prin toate năduşelile, că femeia și țîncul nu dispăruseră din cadrul ferestrei, ba chiar se trăseseră mai aproape, parcă ferindu-se de șuvoiul trecătorilor. Pînă să cheme înăuntru un nou pacient, a putut să-i studieze în voie prin perdeaua transparentă, mai ales că nu se arătau prea zoriți. Ea stătea întoarsă, așa încît a cercetat-o din spate, nu era scundă, nici trupeșă, avea talia îngustă, brațele subțiri, iar de sub basmaua galbenă îi ieșea părul castaniu, împletit în coadă. A simțit un fior scurt, un fel de jind, și-a pus palmele în șolduri, s-a săltat pe vîrfuri și s-a întins din toate încheieturile, i-a plăcut senzația de ușurare care-i străbătea corpul și, privind-o pe femeia de afară, și-a închipuit-o pe Elena dezvelindu-și sînii mari, plini cu lapte, oferindu-i-i lui pentru sărutări și nu pruncului ca să-și astîmpere foamea. Despre copilul de dincolo de geamuri, Joseph n-a reținut prea multe: părea băiat, deși purta o cămeșuță de pînză care-i acoperea genunchii, avea părul ciufulit ca un ghemotoc de fîn, poate împlinise doi ani, poate nu, sigur mîncase halviță, după dîrele albicioase din jurul gurii. A presupus că așteptau pe cineva și că, de la atîta mers prin puhoiul de lume, amețiseră și se adăpostiseră lîngă fereastră. Apoi, pe scaunul cu pluș albastru și cu un singur picior,

la mijloc, s-a așezat un locotenent de cavalerie, cu un abces cît o nucă pe gingii. Concentrat la bisturiul lui, la tampoane și la punga de puroi, dentistul și-a frecat cotul de unul din epoleții uniformei, deranjînd tresele și ceaprazurile fără cusur. Printre gemete înfundate, lovind podeaua cu călcîiele cizmelor și zvîcnind cîteodată ca un cocoș, ofițerul a găsit tăria de-a netezi fireturile și de-a lustrui cu buricele degetelor însemnele aurii. După incizie, cînd locotenentul scăpase de dureri și de spaima că maxilarul lui va bubui ca un obuz, doctorul l-a comparat în minte (și în suflet) cu un căpitan de dragoni din Berlin, care se căpătuise cu un abces la fel de mare după frigul suportat într-un poligon de trageri. Și s-a gîndit cu milă la principele Karl. Care avea de strunit așa o oaste, așa o țară și asemenea porniri. Mai cu seamă atunci, cînd fusese gata să abdice la capătul unui șir prea lung de ofense și tragicomedii, cînd apele politichiei valahe se arătau mai tulburi nu numai decît Dîmbovița, ci decît toate rîurile și pîrîurile în vremea ploilor. Măsurat după cîte picături căzuseră din nori, anul 1870 se dovedise unul secetos, dar, după cîți stropi se împroșcaseră în discursurile din Camere, în intrigile ticluite de partide, în atacurile ziarelor și în certurile neîntrerupte, se putea spune că, de la bun început, cerul se revărsase ori se prăvălise peste pămînt, mocirlindu-l. Cititor

pasionat de gazete, Joseph Strauss a revăzut într-un singur minut, pe cînd ofițerul de cavalerie își aranja vestonul și centura, își ștergea buza de jos cu o batistă, îndepărta niște scame de pe mănușile albe, își căuta portofelul și-și potrivea chipiul, cum ministrul Justiției, Boerescu, fusese obligat să demisioneze fiindcă îndrăznise să propună o dotație anuală de 300.000 de lei pentru Elisabeta de Wied, soția domnitorului, cum liberalii radicali se scandalizaseră și părăsiseră parlamentul la desemnarea lui Alexandru G. Golescu ca prim-ministru, cum guvernul acela de paie fusese dărîmat în două luni, lăsînd locul altuia, de frunze în vînt, condus de Manolache Epureanu, cum fostul principe Cuza, deși declinase categoric, din exil, o candidatură ca deputat, iar apoi refuzase mandatul, fusese totuși ales la Colegiul al IV-lea, din Mehedinți, cum jurnalul *Românul*, dezlănțuit împotriva prințului, îl acuza că ar vrea să abroge constituția și să conducă despotic, cum aceeași foaie, altă dată, i-l sugera ca model monarhic pe regele Bernadotte al Suediei, cum conspirațiile și planurile de detronare creșteau la umbră, ca bălăriile, cum izbucnirea războiului franco-prusac îi inflamase pe mulți dintre politicieni, oferindu-le prilejul de a-l jigni pe domnitorul cu sînge german, cum opoziția ajunsese, dincolo de simpatiile cu iz parizian, la absurda cerere ca Principatele Unite să-și părăsească neutralitatea și

poate și plasarea geografică, prin mobilizarea generală a armatei. La sfîrșit, în clipele în care locotenentul își lua la revedere, dentistul a surîs, salutîndu-l militărește și întrebîndu-se dacă întîmplarea aceea de la Ploiesci, din 8 august, cînd o mînă de oameni ocupau sediul prefecturii și al telegrafului și proclamau o regență condusă de generalul Nicolae Golescu, fusese o revoluție hilară, o farsă, o lovitură de stat eșuată lamentabil, o acțiune criminală, o copilărie, cum însuși Karl Ludwig o numise a doua zi, sau primul semn, timid, al unei forțe puternice, ostile tronului și, mai ales, omului de pe tron. Pînă să găsească o lămurire și așteptînd verdictul procesului de la Tîrgoviște, în care rebeli cu nume însemnate, Golescu, Brătianu, Candiano, Carada și Rosetti, se aflau pe mîinile curții cu jurați, Joseph a poftit în cabinet un domn între două vîrste, cam ciudat. Iar bănuiala lui s-a adeverit, bărbatul nu părea în toate mințile, nu se plîngea în nici un fel de dantură, ci de puzderia bubelor care-i apăruseră pe burtă și pe spinare. Ca să-l liniștească, în încercarea de a-l convinge să caute un apotecar priceput, cu prafuri pe măsura bolii, i-a povestit că și doamna Elisabeta, curînd după intrarea în țară, după slujba princiară de la Mitropolie și după oficierea cununiei civile tot acolo, pe estrada ridicată în aer liber, suferise de pojar. S-a minunat de-a dreptul pe urmă, cînd a descoperit că femeia cu basma galbenă și copilașul

ciufulit nu dispăruseră, așa cum crezuse-vreme de un ceas, un ceas și jumătate, ci doar se mutaseră mai la stînga, ieșind din dreptunghiul luminos al ferestrei. Cum se apropia prînzul și cum nimeni nu mai spera în lecuiri, și-a scos haina de medic, s-a săpunit pe îndelete și s-a clătit deasupra unui lighean. Din obișnuință (și de foame), a dat să urce scările către locuința de la etaj, dar s-a răzgîndit și a deschis ușa de la stradă, rămînînd în prag. Îi vedea acum din profil, iar profilurile lor nu-i spuneau nimic. Zărindu-l și el curînd, băiețelul s-a fîstîcit, și-a vîrît bărbia în piept și a părut să o tragă de mînecă pe mama lui. După cum erau îmbrăcați și după cît timp pierduseră afară, Herr Strauss a fost sigur că femeia îi va cere să aibă milă de ea și să-i potolească durerile, fără să-l plătească. N-a fost așa. S-a răsucit, a îndreptat bastonul în lungul Lipscanilor și a privit tot într-acolo, pe alături de umărul lui, clipind rar, foarte rar și uitîndu-se în gol. Era oarbă. Și nu numai atît. Era curva oarbă. Linca. A avut brusc senzația că i se retează picioarele și i se taie respirația, așa că s-a rezemat de tocul ușii. Nu intuia nici el limpede dacă era bîntuit de teamă, de uluire, de îngrijorare, de panică sau de altceva. Îl interesa prea puțin cum se chema starea aceea a lui și s-a grăbit către femeie, șoptindu-i ceva la ureche, ca să fie auzit. Vorbele ei de răspuns s-au pierdut în larma din jur, dar Joseph

n-a stat să le caute, ci a luat-o înainte, domol, pe lîngă fațadele caselor, nu pe mijlocul drumului, sperînd și rugîndu-se să nu fie văzut de la geamurile clădirii cărămizii, de la numărul 18. A cotit apoi pe Șelari, fără să se îndrepte spre frizeria lui Otto Huer, s-a oprit în colț și a tras aer pe nări, adînc, s-a ales cu un miros amestecat de friptură de oaie, pește prăjit și pîine fierbinte, foamea nu-i mai dădea tîrcoale, în schimb i-a mai venit inima la loc. Femeia și copilandrul l-au urmat încet, fiindcă ea, la fiecare pas, cerceta caldarîmul cu vîrful botinelor și cu bastonul, iar atunci cînd au sosit în sfîrșit, au fost gata să cadă unul peste altul, după ce le tăiase calea o cățea schiloadă, apărută din senin. Cît au discutat, Linca l-a ținut de braț, ca să n-aibă nici o îndoială că îl are alături și că toate cuvintele, rostite și nerostite, rămîn între ei. I l-a arătat pe băiat, pipăindu-i creștetul și obrajii, și imediat l-a întrebat despre negustorul acela olandez, care, cu patruzeci de luni în urmă, numărate, îi fusese vîrît în pat. Herr Strauss a ridicat din umeri, dar a priceput că gestul lui nu valorează doi bani, așa că a zis, palid ca hîrtia, că nu mai știe nimic, că din cîte își amintește, vag, neguțătorul plecase din Bucuresci încă din iunie sau iulie 1867 și că, săptămîni la rînd, înainte de-a se face pierdut, tot sporovăise despre rubinul african, cu care visa să se îmbogățească. Femeia a zîmbit, cu un zîmbet strîmb, și,

tot zîmbind, l-a lăsat să afle că olandezul o mai vizitase în destule rînduri, din luna mai și pînă în iarna de atunci, anunțîndu-și venirile, ca și prima oară, cu multe ore sau zile înainte, intrînd pe poartă, străbătînd poteca cu pietriș și ascunzîndu-se între așternuturile ei doar în toiul nopții, cerînd întotdeauna ca baba Mareta și celelalte fete să nu fie în casă, fiind adus și luat de o birjă care nu scîrțîia și nu duruia, cu cai învățați să umble ca pisicile, fără zgomot, să nu fornăie și să nu necheze. Dentistul amețise de-a binelea, mai degrabă el se sprijinea de brațul femeii, iar ea a adăugat că baba o gonise cînd începuse să-i crească burta, fiindcă refuzase să bea ceai de lubărduță ori vin de buturugă răsfiert, ca să lepede pruncul din pîntece. I-a mai spus, așa, fără să-i tremure glasul, că trebuia să-l găsească pe negustor și să-i ceară bani. Agitația din jurul prăvăliilor se mai potolise, însă Joseph, cu gura căscată (sau măcar cu buzele depărtate), nu observa asta, după cum nu distingea nici culoarea baticului, nici scheunatul cățelei care dădea din coadă și-i lingea pantofii. A scos din buzunarul vestei tot ce strînsese la cabinet într-o dimineață de vineri și, căutîndu-i palma, a pus monedele acolo, de-a valma, mari și mici. Linca a zis bogdaproste, tușind și mîngîind apăsat părul copilului.

Întîmplător sau nu, a doua zi, care avea să fie a douăzeci și șaptea zi a lui august, jurnalele și

pălăvrăgelile din oraș au luat în seamă voia Domnului. Iar bunul Dumnezeu hotărîse să se nască Maria, fiica Elisabetei și a lui Carol I. Și s-a născut.

*

Așa cum Joseph Strauss nădăjduia, alături de toți nemții care îndurau gerurile începutului de an și se mișcau prin Bucuresciul sufocat de zăpadă, cu timpul s-a ales praful nu numai de nămeți, de șuierul crivățului, de țurțuri și de ninsori, ci și de zvonurile tîmpe și de gogomăniile neîncetate. De altfel, nu crezuse o iotă, niciodată, din veștile care se născociseră pe malurile Dîmboviței și însoțiseră de la un capăt la altul războiul acela răsunător, purtat departe, la două mii de kilometri, pe cîmpuri de luptă, pe hărți, în strategii și, deopotrivă, în inima lui, bătînd pătimaș pentru flamurile Prusiei. Săptămîni la rînd, zilnic și chiar de mai multe ori pe zi, îi ajunseseră la urechi fel și fel de idei fanteziste, care dădeau ca sigure linia frontului, raportul de forțe, izbînzile și înfrîngerile, starea de spirit a trupelor, manevrele, cifrele morților, răniților și ostaticilor, nivelul rezervelor de muniții și, firește, previziunile unor martori oculari, întotdeauna știutori, obiectivi și anonimi. În ceea ce-l privea pe regele Wilhelm, unul din personajele favorite ale fabulațiilor de iarnă, ba ar fi fost atins de schijele unui obuz, ba și-ar fi fracturat piciorul într-o retragere

precipitată, ba ar fi căzut prizonier laolaltă cu 20.000, cu 45.000 sau cu 60.000 de soldați. Identic, în învolburarea valahă, se vorbea că Bismarck, ministerpräsident-ul, ar fi fost gata să-și piardă mințile, le-ar fi cerut iertare și milostivire lui Gambetta și Trochu prin intermediul unor scrisori răscolitoare și încifrate, s-ar fi pregătit să traverseze oceanul, către America, cu o avere adăpostită în sute de cufere și s-ar fi îndrăgostit la bătrînețe de o lyoneză nurlie, o fetișcană, căreia îi pusese în palme și între sîni toate secretele militare existente la Berlin. Din atîtea nebunii și închipuiri născute la gura sobelor, în lungile ore în care se trăncănea, se ronțăiau semințe de dovleac (prăjite, cu sare), se bea țuică (fiartă, cu zahăr și piper) sau vin (fiert și el, cu scorțișoară și cuișoare), se numărau banii (puțini) și se făceau copii (mulți), dentistul a înțeles destule, dar n-a priceput cum de era posibil ca prostiile acelea să fie tipărite prin nenumărate foi și să le fie vîndute oamenilor drept adevăruri. N-a aflat explicația nici atunci, nici altă dată, rămînînd doar cu amintirea unor taifasuri potolite, la sfîrșitul cărora el și Elena, seara tîrziu, cînd băiatul dormea, se strecurau sub plapumă și uitau de toate, chiar și de ei înșiși, printre sărutări și încolăciri. La lumina zilei însă, cît era ea de palidă și de scurtă după Bobotează, Joseph vedea limpede că în orașul înghețat, dincolo de afecțiunea stăruitoare pentru

Franța, de prețuirea oricăror detalii franțuzite și de încrederea nemărginită în politica franceză, mai sufla și un vînt bezmetic, îndreptat împotriva domnitorului sau, mai degrabă, a lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, prinț de Hohenzollern-Sigmaringen. Iar vîntul acela, care adiase mereu, de obicei ca o boare, se întețise simțitor, mai cu seamă după izbucnirea uriașului scandal Strousberg, provocat de refuzul consorțiului berlinez și, totodată, al guvernului român de a-i plăti în ianuarie 1871 pe mulții, foarte mulții temerari, bancheri, fabricanți, comercianți și muritori de rînd ai Prusiei, care cumpăraseră obligațiuni ale căilor ferate din Principatele Unite. Teoria constructorului, care nu renunță nici o clipă la titlul de doctor și nici la inițialele prenumelor sale, H și B, era aceea că, prin deschiderea provizorie a tronsonului Bucuresci – Buzău – Brăila – Galați – Tecuci – Roman, în decembrie '70, cădea în sarcina vistieriei valahe să onoreze cuponul și să le achite creditorilor dobînzile cuvenite. În schimb, în opinia cabinetului condus de Ion Ghica, fost bei de Samos, scos iarăși din tihna bătrîneților și adus în fotoliul de prim-ministru, a parlamentului și a lui Carol I însuși, era cazul, potrivit actelor semnate de cele două părți, ca povara financiară să rămînă pe umerii concesionarilor pînă la terminarea întregii rute feroviare și pînă la dispariția neregulilor de pe linia abia inaugurată. Conflictul,

în chip ciudat, le dăduse apă la moară adversarilor principelui tocmai într-o perioadă în care apa era mai puțină și mai scumpă ca oricînd, fiindcă rîul devenise un sloi compact, semănînd cu un șarpe alb, gros din mal în mal și lung dintr-o zare în alta, silindu-i pe sacagii să renunțe la copcile făcute înainte de Crăciun și să umble cu săniile în depărtări, pe unde găseau izvoare care continuau să curgă. În vacarmul general, în care prințul fusese acuzat că nu și-a uitat originea sîngelui și că i-a favorizat permanent pe profitori, pe delapidatori și pe inventatorii de ipoteci false, în care se ceruse arestarea tuturor miniștrilor implicați în negocierea concesiunii, trimiterea lor în judecată și confiscarea averilor spre a fi recuperate pierderile suferite, Camerele reunite votaseră cu înfrigurare, pe un frig cumplit, ca afacerea Strousberg să fie lămurită de o curte străină de arbitraj. Mîhnit și dezamăgit, poate scîrbit, nu numai de atacurile acelea smintite, ci, credea dentistul, și de inepțiile, gafele, intrigile și lentorile venite cinci ani în șir dinspre partide, Karl Ludwig se hotărîse tot atunci, cînd gerul crăpa pietrele, să spună o dată pentru totdeauna, răstit, de ce îi crapă lui capul. Și a spus. Trimițînd spre publicare la *Augsburger Allgemeine Zeitung* o epistolă al cărei destinatar probabil nici nu exista, un anume Auerbach, adresată în fapt lumii întregi și, mai ales, politicienilor români care aveau ochi să vadă, urechi să

audă și voința de-a nu mai sta cu brațele încrucișate. Iar incendiara misivă, pe care Joseph o citise de zeci de ori, pînă îi pierduse noima și o învățase pe dinafară, care fusese reprodusă în ziare de pretutindeni și stîrnise atîtea comentarii, începea așa: *„Aș vrea să vă văd o oră numai în locul Meu, pentru a vă încredința cît de sfărîmată e existența Mea și de cîte lucrări, griji și decepțiuni este ea plină"*. Abia mai jos însă, pe la jumătatea textului, era strecurată adevărata cheie a relelor: *„această nenorocită țară, care a trăit întotdeauna în cea mai aspră supunere, a trecut fără nici o transițiune dela un Guvern despotic la constituțiunea cea mai liberală, o constituțiune precum nu are nici un popor din Europa. Eu consider aceasta, după experiența Mea, ca o pacoste cu atît mai mare cu cît românii nu se pot măguli că posedă virtuțile neapărat trebuitoare..."*. Joseph Strauss, care înțelegea cuvintele altfel decît soția și prietenul lui cel bun, Otto Huer, bărbierul, nu fiindcă ar fi fost un traducător mai priceput ori un ghicitor al gîndurilor mai iscusit, ci pentru că avea în spate un alt trecut, păstrîndu-și gura ferecată asupra vechii legături cu prințul, a ales să fie sincer pînă la capăt doar cu Siegfried, singurul care cunoștea în ce fel sosiseră la Bucuresci și cine îi poftise acolo. Și l-a luat în brațe într-o dimineață, cînd întunericul nu se risipise, coborînd împreună în cabinetul ca o grotă de gheață și

aprinzînd focul în soba ca un gheţar. A ascultat cum lemnele încep să trosnească, s-a aşezat în scaunul cu pluş albastru şi picior pe mijloc, el, doctorul, dîrdîind şi lenevind în locul în care tremurau toţi pacienţii, l-a strîns la piept pe motanul rebegit de frig, l-a învelit cu un prosop împăturit în patru, l-a răsfăţat aşa cum îi plăcea mai tare, cu buricele degetelor sub bărbie, şi i-a citit micile pasaje din epistolă care-l aţîţau la ivirea zorilor: *„De n'aşi fi ţinut aşă din inimă la interesele acestei foarte frumoase ţeri, căreia i s-ar putea prezice în alte împrejurări viitorul cel mai strălucit, răbdarea Mi s-ar fi sfîrşit de multă vreme"* şi *„Eu păstrez libertatea de a Mă întoarce în scumpa Mea patrie şi de a duce acolo, în sînul unei fericiri casnice absolute, o existenţă independentă şi scutită de griji. Acest puternic magnet al patriei n'a încetat niciodată, chiar în mijlocul grelelor încercări la cari am fost supus, de a exercita asupră-Mi influinţa sa. Îmi pare rău numai că intenţiunile mele bune au fost nesocotite şi primite cu atîta ingratitudine"*. Siegfried, cu urechea neagră ciulită şi cu vîrful cozii ieşindu-i de sub prosopul de bumbac, se încălzise şi aştepta. Iar dentistul i-a mărturisit că aşa, în adîncul sufletului, crede uneori că tocmai el, Joseph, este acel fictiv Auerbach căruia îi adresase principele scrisoarea. Îi întărea presupunerile chiar prima propoziţie: *„Am aşteptat prea mult timp pentru a vă da din nou semn de vieaţă"*.

După cum era de bănuit, scandalul Strousberg, scurta epistolă a lui Carol şi cursul războiului franco-prusac le căzuseră cel mai greu la ficat liberalilor, care se întreceau în duritǎţi şi gesturi ostile tronului. Deputatul Blaremberg, bunăoară, într-o interpelare din Cameră, găsise de cuviinţă să afirme că misiva domnitorului era ori apocrifă, ori un act de înaltă trădare, făcînd şi o stupefiantă aluzie la soarta împăratului Maximilian al Mexicului, care sfîrşise în faţa plutonului de execuţie. Un alt Nicolae, Ionescu, unul din fruntaşii fracţioniştilor, propusese într-o întrunire restrînsă a partidului să i se ureze călătorie sprîncenată prinţului, în vreme ce ziarul radicalilor, *Românul*, celebrase la 11 februarie, ca o săgeată ţintită spre palat, o jumătate de deceniu de la alungarea *„unui Domn care a violat Constituţia şi a risipit banii publici"*. În replică, principelui îi fusese expediată de la Iaşi o lungă, chiar uimitor de lungă listă cu semnături ale conservatorilor moldoveni, cuprinzînd peste o mie de nume şi vrînd să fie o probă de loialitate, un îndemn la rămînerea pe tron şi o promisiune de revizuire a legii aceleia care tot provoca furtuni, mama tuturor legilor de fapt, constituţia. Dar, pentru dentistul de pe Lipscani, de la numărul 18, pentru familia, prietenii şi amicii lui, pentru toţi nemţii care locuiau pe strada cu prăvălii, pe uliţele din jur sau prin celelalte mahalale ale oraşului, era mai important că iarna

se domolise și că armatele Prusiei, infanteriștii, cuirasarii, artileriștii, geniștii și trompeții deopotrivă, nu ținuseră cont de zumzăiala politicienilor nord-dunăreni. Și nici n-ar fi avut cum să țină, fiindcă bîzîitul musculițelor din Balcani nu răzbătea pînă în împrejurimile Parisului, mai ales cînd acolo se cutremura pămîntul sub bubuiturile tunurilor, sub tropotul cailor, sub șfichiuirile gloanțelor și zăngănitul săbiilor, sub strigătele de luptă și gemetele răniților. La drept vorbind, poate unul din o sută de soldați auzise vreodată în viață pomenindu-se numele Bucureștiului și unul din zece mii ghicea pe unde se află. Iar ignoranța aceea geografică îi ajutase ca, urmînd drapelele cu vultur negru, să biruie zdrobitor la Sedan, să-l alunge pe Napoleon al III-lea de pe tron și din istorie, să lărgească frontierele patriei prin alipirea Alsaciei și Lorenei, să le deschidă drum dragonilor pentru a mărșălui pe Champs-Elysées și să-i ofere lui Wilhelm I șansa de-a fi proclamat cel dintîi împărat al Germaniei, chiar la Versailles, într-o ceremonie cumplit de umilitoare pentru francezi. Răsfrînt în oglinzile de la București, care în mare parte înfățișau chipuri palide, vlăguite de anotimpul hîd, triumful prusac a fost consemnat în termenii doliului, silind o gazetă ca *Românul* să scoată o ediție specială, cu chenar negru și ferpare, care anunța, referindu-se la orașul luminilor, că *„hoardele teutone calcă sacrul*

pământ". Pe urmă, tocmai la 10 martie, Herr Strauss a auzit afară, în plină noapte, zarvă și zgomot de geamuri sparte. A știut de la bun început că nu visează, a sărit din pat, a închis repede ușa dormitorului, ca să nu se trezească Elena și copilul, și a privit atent din spatele perdelelor, fără să aprindă lumînări în camera de zi. Jos, zurbagii umblau cu făclii, țipau și rîdeau, strigau măscări contra nemților și, silabisind înscrisurile de pe firme, făceau zob cele mai multe vitrine. După cîte torțe agitau, erau cam patruzeci și, în elanul lor, nu-și închipuiau că numele pot fi înșelătoare dacă e vorba, laolaltă, de germani, austrieci și evrei. Se apropiau iute, în grupuri mici, parcă obișnuiți cu absența desăvîrșită a jandarmilor, distrugeau tot ce le ieșea în cale, mai întîi spărgeau obloanele cu bîte și rîngi, apoi aruncau cu bolovani și intrau în prăvălii mai veseli decît ar fi intrat în cîrciumi ori în propriile case, pășeau peste scînduri rupte și peste cioburi cu siguranța cu care, probabil, pășiseră dragonii pe marele bulevard parizian, Dumnezeu știe ce făceau înăuntru, în magazine, oricum, slavă Domnului că nu puneau foc, trăgeau cîteodată cu revolverul, cu două sau cu trei, lui Joseph îi era clar, după detunături, nimeni nu-i înfrunta în stradă, iar, atunci cînd totuși s-a petrecut asta, nu departe de biserica Zlătari, l-au jucat în pumni și picioare pe negustorul care încercase să le țină piept. Altfel, dacă se deschidea vreo

fereastră, aveau grijă nu numai să-i facă pulbere sticla și cercevelele, ci și să arunce lături prin golul care se căsca. Speriat cum nu fusese de mult, poate niciodată, Joseph s-a gîndit să-și cheme nevasta, dar n-a fost nevoie, pentru că ochii albaștri și sîrbești licăreau deja în odaie, ca jarul, iar palmele ei i-au prins umerii și i-au strîns. Elena vroia să pună apă la fiert și s-o toarne în capul nebunilor, clocotită, așa că a trebuit s-o potolească și s-o roage să-l ajute la altceva. Au coborît treptele grăbit, pe întuneric, și, trăgînd amîndoi de scaunul cu pluș albastru, au izbutit să-l scoată în hol, să-l încline și să-l proptească în clanța ușii. Înainte de-a se baricada la etaj, au mai apucat să strîngă, pe pipăite, o parte din instrumentele medicale, din prafuri și licori. Apoi, cînd la parter s-a deschis iadul, chiar sub ei, au stat în genunchi lîngă pătuț, lipiți, rugîndu-se Preasfintei Fecioare fiecare pe limba, în felul și în religia lui, amîndoi pentru băiețelul care continua să doarmă și unul pentru celălalt. Dentistul l-a simțit pe motan frecîndu-se de pulpa lui stîngă și, într-un fel, s-a rușinat că nu se rugaseră și pentru el. Iar Alexandru, căruia nu-i ziceau Saşa ori Alex, ci Sănducu, așa cum îl alintase moașa, Sevastița, cînd îi tăiase buricul, nici măcar n-a tresărit cît timp odaia de dedesubt a fost devastată.

Cînd șleahta huliganilor a ieșit din cabinet și, fără ezitări, a pus ochii pe brutăria lui Peter Bykow,

Joseph a reușit să vadă cîteva profiluri. În lucirile torțelor, nu păreau schimonosite de furie sau ură, mai degrabă erau acoperite cu o peliculă uleioasă, a plăcerii, parcă pofta de-a distruge și de-a umili ieșise la iveală pe obraji, pe frunți și în bărbii. Nu l-a interesat, însă, deloc ce întîlnea pe fețele transpirate, totul s-a strîns în jurul unui chip, unul zărit preț de o secundă, sigur cunoscut. Nu-și dădea seama atunci cine e bărbatul tînăr și voinic căruia îi urmărea silueta prin beznă, dar trăsăturile lui i s-au întipărit în minte, afundîndu-se printre milioane și milioane de imagini prăfuite și încercînd, ca la destule jocuri de cărți, să-și găsească perechea. Mai tîrziu, prea tîrziu, și-au făcut apariția ulanii. Ce căutau ei pe Lipscani, trupele de elită ale armatei, numai îngerii, generalii și cîțiva miniștri puteau ști. Au intrat călări pe la capătul vestic al străzii, din Podul Mogoșoaiei, într-un moment în care mai toate vitrinele erau țăndări și mai toate prăvăliile întoarse cu josul în sus, cînd neghiobii aceia înfierbîntați ajunseseră aproape la celălalt capăt, spre Sfîntul Gheorghe Nou. Galopul cavaleriștilor a fost inutil, poate doar oamenii din mahala, treji cu toții, indiferent de semințe, vîrstă, hram și lungul nasului, au tresărit încă o dată și s-au perpelit. Zevzecii au rupt-o la fugă și s-au pierdut pe ulițe înguste, prin ganguri și curți. Curînd, în vreme ce soții Strauss măsurau prăpădul la lumina a unsprezece lumînări

și trei opaițe, s-au trezit în cabinet cu Jakob Vogel, opticianul, alb ca hîrtia, cu ochelarii pătați și strîmbi, așezîndu-se pe singurul scaun rămas întreg, plin cu tencuială fărîmițată, și cerînd un pahar cu apă. Tremura. Și se întorcea acasă de la ceea ce ar fi trebuit să fie marele banchet al coloniei germane din Bucuresci, organizat în onoarea zilei de naștere a împăratului Wilhelm, o petrecere fastuoasă la care un dentist, un frizer, un brutar și alții asemeni lor, gîndindu-se și ei la împărat și iubindu-l, nu-și îngăduiau să participe. Iar Herr Vogel, care își revenise cumva după sorbiturile scurte și după pulberea maronie primită într-o linguriță, a povestit că nimic nu se potrivise cu intențiile, că se duseseră pe pustii discursurile și toasturile, că nici nu mai sosiseră platourile dintîi, darmite celelalte, masa încheindu-se la primele linguri de supă, că muzica se oprise înainte să înceapă, că îi bătuse inima atît de tare încît la un moment dat, ca să n-o mai audă, se apucase chiar el să bată în toba părăsită de muzicantul blonziu și fricos care se ascunsese sub pian, că încă mai devreme de opt seara, cînd era plănuit să se deschidă balul, sala Slătineanu fusese înconjurată de o mulțime pestriță, în care puteai recunoaște niște deputați din tabăra liberalilor radicali, puteai găsi cîțiva tinerei cocheți, poate studenți ori elevi de gimnaziu, dar în rest întîlneai numai amărîți, ucenici și tot soiul de pierde-vară, iarna, culeși de

prin mahalaua Calicilor ori cine știe de pe unde. Și unii din nesocotiții aceia suiseră în clopotnița cea mare a Sărindarului, se agățaseră de frînghii și trăseseră cu sîrg, încît vuiseră clopotele și îi asmuțiseră pe ceilalți să stingă puținele felinare din jur, să-și trimită ghiulelele către geamurile de jos și de sus, doar se aflau pe singura stradă pavată, să ia cu asalt intrarea și să strige mișelii și mizerii, cum erau „Piară prusianii!", „Trăiască Republica Franceză!" și „Hai la Palat!", chiar să dea buzna înăuntru vreo treizeci, cei mai vînjoși, și să se ia la trîntă cu invitații. Ideea consulului-general von Radowitz, zicea Jakob, de-a rămîne în clădire și de-a aștepta nedespărțiți, ridicînd baricade din mese și scaune, luînd în mîini, nu pentru ospăț, ci pentru apărare, cuțite și furculițe, îi ferise pe mulți de răni grave sau, Doamne ferește, de moarte. În tot timpul acela, ca și pe Lipscani, nu se zărise picior de jandarm, dovadă că prefectul poliției nu era străin de nimic din ce se întîmpla. Tot armata lămurise și acolo lucrurile, soldații apărînd cu două ceasuri mai înainte de miezul nopții, împrăștiind gloata și ocupînd ulițele dinspre palatul domnesc. După ce opticianul s-a ridicat și și-a netezit paltonul negru, boțit și tăvălit peste măsură, Joseph și Elena au întins o pătură în locul vitrinei și, fără să le mai pese de tocul proaspăt vopsit, au bătut-o în cuie.

Scîndura aceea din duşumea, aflată în bucătărie, dedesubtul căreia Herr Strauss ţinea ascunsă o pungă pentru tutun de pipă, a fost iarăşi ridicată în postul cel mare al Paştelui. Iar cu guldenii şi groşii scoşi de acolo, dintre ultimii, a putut să zugrăvească şi să aranjeze încă o dată cabinetul, comandînd la Viena un instrumentar nou, nu prea scump, planşe anatomice semănînd cu cele sfîşiate şi trei substanţe de farmacie care lipseau totdeauna în spiţeriile din Bucuresci. A chemat un sărăntoc, nu un parchetar, care să ceruiască podeaua zgîriată, să băiţuiască lemnăria şi să cureţe lambriul de pe tavan, a cumpărat un ceas cu cuc în locul pendulei strivite, din care arcurile şi rotiţele ieşeau ca nişte maţe arămii, şi n-a mai pus pe pereţi covoare de Anatolia precum cele furate, fiindcă banii omului, cînd are un copil de crescut şi o nevastă de ţinut, se socotesc altfel. În Săptămîna Patimilor, miercuri, după ce nici el, nici Elena, nici băiatul nu se atinseseră de carne atîtea săptămîni, Joseph a pornit să colinde prin mahalaua Scaune, unde îşi făceau veacul mai toţi măcelarii. Căuta un miel potrivit, din care sîrboaica lui dragă să gătească tot ce-şi visa, borş, stufat, pulpă la tavă şi plăcinta cu tocătură şi verdeţuri pe care i-o lăudase demult, pe malul Dunării; poate şi compot, adăugase Joseph, rîzînd şi ascultînd-o, alegîndu-se cu ocări, apoi cu rîsul ei. A intrat în şapte sau opt locuri, nu fiindcă mieii ar fi fost

undeva mai cu moţ, ci aşa, ca să caşte gura la ce era înşirat pe tejghele şi la cum se roteau satîrele şi cuţitele pe deasupra butucilor sîngerii. În ultima prăvălie căreia i-a trecut pragul, pe cînd cîntărea din ochi nişte măruntaie, a văzut cum apare pe uşa din spate un vlăjgan cu şorţ lung, din piele de bivol, cărînd pe umeri şase cîrlani abia jupuiţi. S-a tras un pas înapoi şi a înlemnit. Nu de uimire, ci fiindcă pe chipul bărbatului tînăr şi voinic, precis, luciseră într-o noapte flacările unor torţe. A ieşit, şi-a aprins pipa în mijlocul uliţei, şi-a amintit că mai tîrguise cîndva acolo, într-o toamnă, pe urmă s-a întors şi, cu o mulţumire pe care nu şi-o putea stăvili, l-a pus chiar pe vlăjgan să-i cîntărească mielul cel mai gras şi să-l taie în bucăţi, după care s-a răzgîndit să-l mai cumpere şi a plecat. N-a fost atent la tămbălăul din spatele lui şi s-a îndreptat direct către frizeria lui Otto Huer, unde curînd, chemaţi de-un ucenic, au sosit Peter Bykow şi Jakob Vogel. Cum nimeni nu aştepta să se tundă ori să se bărbierească, au închis uşa cu cheia, au tras oblonul şi au discutat. Şi ce au discutat suna bine şi clar. Convenind, mai întîi, că Învierea era dincolo de oameni şi fapte, apoi că nimic nu se putea săvîrşi în Săptămîna Luminată, cînd rostul lucrurilor e numai bucuria. Fiecare îşi ştia rolul, iar el unul, Joseph Strauss, şi-l îndeplinise în mare parte, descoperind duşmanul şi oferindu-li-l pe

tavă. Pornind de la descrierea lighioanei și a teritoriului unde își avea vizuina, Peter, brutarul, a izbutit să afle, la adierea primelor vînturi calde, că fiara care pustiise Lipscaniul era calfa măcelarului și că locuia în curtea din spatele prăvăliei, singur, într-o casă mică, fără cerdac, acoperită cu șindrilă. Apoi, Otto, profitînd de foarfecele, briciurile, pămătuful și pieptenii lui, dar și de bonomia grăsanului care rîdea din orice, Vasile, ispravnicul Turnului Colței, a obținut îngăduința de-a urca toți patru, oricînd, pe scara încovrigată și strîmtă, pentru a-și încerca mașinăria din vîrful celei mai înalte clădiri din Bucuresci. Plănuiseră să fabrice un aparat mut și docil, care să împrăștie dreptate pe lume. Rămînea doar ca Jakob, răscolind prin atelier și prin podul casei, căutînd lupe și lentile acolo unde se puteau căuta, inventînd și meșterind, să desăvîrșească mecanismul care, dacă tot nu urma să le aducă lauri și recompense, măcar le-ar fi putut înzdrăveni inimile și i-ar fi lăsat să se culce liniștiți. Iar opticianul Vogel a dat înainte de începutul lui iunie toată măsura priceperii lui, punînd la punct, conform schițelor și calculelor întocmite nopți la rînd, sistemul acela simplu, dar atît de complicat, prin care razele soarelui erau luate din aer cu ajutorul unei oglinzi, erau făcute mănunchi, ca spicele, datorită unui cerc de sticlă șlefuit (și scobit), și erau conduse în depărtare, cu puteri înzecite și precizie de maestru,

după ce străbăteau alte şapte cercuri de sticlă, din ce în ce mai mici, toate uşor bombate. Ei, ceilalţi, s-au minunat. Apoi au răbdat. Şi, cînd s-a deschis marele tîrg al Moşilor, cînd oraşul, tot, parcă migra într-acolo, cînd întreaga suflare a măcelarilor se afunda în oborul nesfîrşit, privind, alegînd şi tocmind dobitoace, cînd jupînii îşi ferecaseră prăvăliile cu lacăte şi, laolaltă cu slugile, îşi lăsaseră casele şi curţile pustii, chiar atunci, înainte de prînzul unei zile fără nori, din Turnul Colţei, de pe balconul aflat sub streaşina de sus, a pornit o dîră de lumină, subţire, care s-a oprit tocmai în coama unui acoperiş, rămînînd neclintită. Era acoperişul unei case mici, fără cerdac, din mahalaua Scaune. Au răbdat iarăşi. Şi în cîteva minute s-a pornit focul.

7. Vremuri grăbite

Pe urmă, timpul, Dumnezeu știe cum și de ce, n-a mai curs ca rîul leneș și urît mirositor, căpătînd altă cadență, deodată, asemănătoare cu galopul bidiviilor de soi, cu zborul ciorilor gonite de ploaie sau chiar cu fuga locomotivelor prin cîmpie, cînd nu erau nevoite să frîneze. Iar dacă timpul, acum, tot nu mai aducea cu lentoarea Dîmboviței, ci cu alunecarea pe șine a unei locomotive, trenurile începuseră să circule binișor prin țară, provocînd încîntare pretutindeni, nu doar în jumătatea de sud. Mai înainte de inaugurarea cu surle și trîmbițe a Gării Tîrgoviștei și de deschiderea oficială, după destule ezitări, remedieri și amînări, a liniilor care legau Bucureștiul de Pitești, prima, și de Ploiești, Buzău, Brăila, Galați, Tecuci și Roman, a doua, în nord fuseseră date în folosință, cu ceremonii și vacarm, alte trei rute, Pașcani – Iași, Verești – Botoșani și Roman – Ițcani. Și, la o asemenea întindere a drumului de fier, la cîte localități se înșiruiau de-a lungul lui, la cîtă plictiseală se aduna în frunzișul

corcodușilor, la ce curiozitate se strîngea în odăi și saloane, la cît de rar lătrau cîinii în lanț și la ce poftă de politețuri, flirturi și înțepături exista în aerul prăfos, devenise o obișnuință prin toate tîrgurile și tîrgușoarele ca, la sfîrșitul amiezii, gările să fie luate cu asalt de lumea bună, care afla cine urcă și coboară din vagoane, cum și-a mai răsucit mustățile cîte un mecanic oacheș, cum e periată și călcată uniforma conductorului, cum scrîșnesc roțile la oprire și cum gem la plecare, ce figuri cunoscute se mai zăresc pe la ferestre, cîte și mai cîte. Suspendarea afacerii Strousberg fusese repede dată uitării, tronsoane feroviare de sute de kilometri fiind considerate, în ciuda protestelor diplomației berlineze și a severelor epistole semnate de Bismarck (cancelarul Imperiului German și nu doar, ca în trecut, ministerpräsident-ul Prusiei), un cadou picat din ceruri, ca meteoriții, pe harta Principatelor Unite. Cît privește controversatul cupon ori, altfel spus, plata dividendelor către posesorii de obligațiuni, treaba fusese preluată de „Noua Societate a Acționarilor CFR". Dar ritmul vremurilor, nicidecum al ceasurilor, nu se schimbase într-o zi oarecare și într-un chip banal, așa cum oamenii, adesea, își scot o cămașă murdară și îmbracă alta curată, ci se înfiripase în noaptea aceea rebelă dintre 10 și 11 martie 1871, cînd prințul Carol, negru de supărare, fumînd neîncetat și fiind gata să dea în clocot, se hotărîse să

abdice. Ceruse, mai întîi, demisia lui Ion Ghica și a întregului cabinet, îi chemase la palat pe membrii fostei Locotenențe domnești pentru a le preda frîiele puterii, de la ei primite, apoi acceptase, după nenumărate discuții, consultări și rugăminți, să acorde parlamentului un ultim răgaz, foarte scurt, ca să-și clarifice vrerea și principiile. Satisfăcut de deznodămîntul ședinței secrete din Cameră și de panica răspîndită prin partide, reușise să vadă cu ochii lui, întîia oară, cum se forma un guvern solid, coerent și autoritar, condus de Lascăr Catargiu, cel care-i replicase *„Maiestate, aiasta nu se poate!"*, atunci cînd anunțase că va părăsi definitiv Bucureștiul. Și, așa cum soarele se ivește de prin nori la capătul furtunilor, așa cum vîntul blajin prinde să adie după geruri și crivăț, așa cum tihna reapare pe lume din furia stihiilor, tot așa, viața lui Carol I s-a animat brusc, cînd nici nu mai spera. Trupele turcești masate pe Dunăre au pierdut prilejul de-a trece fluviul și de-a face ordine în jurul unui tron vacant, aventurierii politici au priceput ce aproape fusese dezastrul, au tremurat și s-au gudurat ca niște potăi la picioarele stăpînului, preafericitul Nifon, mitropolitul, le-a cerut iertare nemților din oraș, în numele lui, al preoților ortodocși și al turmei credincioșilor, perechea princiară a fost copleșită cu flori și plecăciuni la Iași, în aprilie, tot ei, Karl Ludwig și Elisabeth Pauline, au fost scăldați în afecțiune și loialitate la

noile alegeri, în iunie, cînd opoziția n-a pupat prea multe voturi, amîndoi au resimțit vecinătatea jilavă a mlaștinilor de la Cotroceni și au trăit cîteva săptămîni, în august, la mînăstirea Sinaia, laolaltă au aplaudat, în octombrie, marele împrumut intern obținut de guvern, în valoare de 75.000.000 de lei, ca pe un semn al încrederii și devoțiunii nababilor autohtoni. Apoi, cel de-al o mie opt sute șaptezeci și unulea an, după cum îl socoteau calendarele, s-a încheiat. În anii următori, doi, ticăitul orologiilor a sunat ca de obicei, ritmic și monoton, dar timpul a continuat să alerge grăbit. În 1872, băncile germane Bleichröder și Disconto-Gesellschaft au finanțat prelungirea drumului de fier către granițele austro-ungară și rusească, comerțul a înflorit ca salcîmii sau măcar ca mușețelul, doamna Elisabeta s-a vindecat de malarie în Italia și principele a vînat urși, cerbi și mistreți pe valea Peleșului. Toamna, valuri de uluire au străbătut mahalalele cînd, pe locul unei bălți puturoase de lîngă Cîmpia Libertății, s-a pus în funcțiune ditamai hărăbaia, o construcție descrisă prin gazete drept *„isvorul de lumină al Bucurescilor, binecuvîntata în veci Uzina de Gas"*, cînd o sută de kilometri de cabluri au șerpuit pe sub pămînt și cînd patru mii de felinare s-au aprins la lăsarea serii, pe străzi, în piețe, în grădinile publice și pe lîngă maidane. În 1873, școlile și justiția au șchiopătat mai puțin, a apărut întîiul

bulevard, unul larg, trecînd pe la Universitate şi unind Podul Mogoşoaiei cu uliţa Colţei, palatul domnesc a fost renovat în întregime, scăpînd de ponoseală, de aerul provincial şi de tencuiala cenuşiu-albăstrie, în porturile dunărene s-au ridicat docuri şi depozite noi, iar Carol I şi Elisabeta au călătorit prin străinătăţuri, oprindu-se la Viena, unde au vizitat expoziţia mondială şi s-au întîlnit cu împăratul Franz Joseph, la Erms, pentru discuţii cu ţarul Alexandru, la unele dintre castelele părinteşti şi, în final, la Ilmenau, o oază de desfătare şi sănătate. În bunul lor obicei, au petrecut zeci de zile la Sinaia, locuind în chiliile călugărilor, privind crestele munţilor şi pădurile necuprinse, căutînd locul potrivit pentru un viitor palat de vară, cercetînd atent schiţele întocmite de arhitectul Doderer şi jucîndu-se ore în şir cu micuţa principesă Maria, care, de la atîtea limbi pe care le învăţa şi de la atîţia profesori care-i împuiau capul, stîlcise englezescul *little* şi ajunsese să-şi spună Itty.

Felul de-a fi al vremurilor, firește, n-a ocolit uliţa Lipscanilor şi nici clădirea cărămizie de la numărul 18. În locuinţa de la etaj, Joseph turuia mai mult şi mai iute decît în trecut, mînca repezit, ca şi cum întruna l-ar fi aşteptat treburi care nu suportau amînare, chiar şi în aşternuturi era altfel, uitînd de tandreţuri şi de şoaptele îndrăgostite, zorindu-se cumva să ajungă în locul acela tainic, acoperit cu

păr negru, creț și sîrbesc, un loc de unde, nu se îndoia, izvora o parte din minunăția lumii. Elena, la rîndul ei, nu se mai străduia ca fiecare tocăniță, pilaf, friptură, budincă ori plăcintă să fie o mică operă de artă, scurtînd durata pregătirilor și folosind condimentele după gust ori după cum i se năzărea. O speria gîndul că, oricît și-ar fi dorit și orice ar fi făcut, n-avea să-i mai crească pîntecul niciodată. Mai întîi și mai întîi, dîndu-și seama că în burta ei nu se cuibărea un nou suflet, ascultase sfaturile dentistului, tot cu el se afundase în plăceri trupești și iubire, apoi, dînd greș, colindase pe la popi, vraci și doctori, care o amăgiseră cu slujbe stranii, post negru și sute de mătănii, cu pulberi făcute din picioare de lăcustă, jir, ciocuri de rățoi, argilă, coarne de ied și ouă de cuc, cu fierturi din rădăcini, frunze și flori neștiute și cu o mulțime de descîntece păgîne, care o înfiorau. Cum visul de-a naște băieți și fete fără număr nu i se împlinea, își revărsase cocoloșirile, toate, asupra copilului care de mult nu mai gîngurea, nu mai mergea de-a bușilea, nu se mai ușura în scutece și nu-i mai căuta sfîrcurile, preferînd să-și sugă degetul mare de la mîna dreaptă. Ca mamă, încercase în fel și chip să-l dezvețe de obiceiul prost, nu certîndu-l, ci rugîndu-l, presărîndu-i pe piele piper măcinat, boia iute și cenușă, înmuindu-i degetul, din oră în oră, în oțet, untură de pește și chinină. Nu izbutise

să-l scape, așa că-l lăsase în plata Domnului cu pasiunea lui cea mare, la care nu renunța nici cînd primea cocoșei de zahăr ars. Îi ținea cu stînga, îi lingea cu bucurie și nesaț, dar își amintea din senin de deget și îl prindea cu buzele, fără să-i mai dea drumul. Herr Strauss, pe care tărășenia nu-l încînta, dar nici nu-l supăra din cale-afară, o lua întotdeauna în glumă, susținînd că încă nu se pomenise judecătorul, ofițerul, poștașul sau tîmplarul care să stea toată ziua cu degetul în gură. Poate de-aia, adăuga el, fuseseră inventate pipa și țigara, ca bărbații să nu se facă de rușine. Altfel, se puneau amîndoi la mintea lui Sănducu, umblau în patru labe, nechezau și-l purtau în spate ca pe un cavalerist pornit la atac, se ascundeau prin camere, îl strigau și, atunci cînd îi găsea, îi toceau obrăjorii cu pupături, imitau o mulțime de animale și păsări, cu behăituri, ciripituri, răgete, mîrîituri, grohăituri, mugete și lătrături, transformînd casa într-o menajerie și stîrnindu-l pe motan să miaune și el cît îl ținea pieptul, descopereau mirați că unele jocuri erau deopotrivă sîrbești, nemțești și valahe, așa cum și rîsetele lor sunau la fel în cele trei limbi, își aminteau încet, încet reguli și ritualuri, apoi unul dintre ei era legat la ochi cu un fular și încerca să-i prindă pe ceilalți, alegeau cîte un uliu, un vardist ori un vînător care să fugărească porumbeii, hoții sau rațele, se prefăceau cu toții în stane de piatră,

reușind să nu clipească și să nu se clintească, construiau din cuburi colorate castele și cetăți, desenau, cîntau, vorbeau cu păpușile și, cîteodată, aruncau cu o bilă ca un măr roșu în popicele galbene și verzi. Serile, des, un vrăjitor neîntrecut se arăta a fi Otto Huer. Bărbierul ciocănea la ușă, intra, tușea suficient de tare încît să se facă auzit, aștepta ca băiețelul să vină tropăind și să se oprească în fața lui, își rotea brațele și bolborosea cuvinte fără înțeles, vedea cum ochii mici și albaștri se fac mari și lucitori, cum părul șaten și ondulat tresare, cum fețișoara palidă se îmbujorează, făcea mereu un gest învăluitor, larg, și scotea ceva din pălărie, din mînecă, de sub haină sau din tivul pantalonilor. Punea în palmele întinse, cu o plecăciune și cu nelipsita lui alintare, kleiner König!, ba un titirez, ba un fluier, ba o sfîrlează, ba un Hopa-Mitică, ba un căluț, ba o sabie de lemn. Se întîmpla uneori să apară cu halva, fondante sau prăjituri cu fistic, dar avea de înfruntat reproșurile lui Joseph, care nu îngăduia ca, înainte de culcare, copilul să mănînce dulciuri. La fel, cînd gesturile lui de scamator aduceau la iveală jucării gălăgioase, cum fuseseră o trompetă de tinichea, o pocnitoare și o tobă de circ, Elena Strauss își subția buzele și îl privea mustrător, știind prea bine că frizerul încerca în egală măsură să bucure băiatul și să o tachineze pe ea. Important era, totuși, că în anii aceia zoriți și buni supărările

treceau iute și că, atunci cînd Sănducu adormea, turnau schnaps în pahărele și turuiau cîte în lună și-n stele. Iar pălăvrăgeala lor era nepreţuită pentru Siegfried, care, la multe din vizitele frizerului, primea și vizita pisicii fără seamăn, Riţa, după cum îi spuneau oamenii, Manastamirflorinda, pe numele ei real, care sosea într-un coș de răchită asemănător cu al lui, o mîţă cum nu mai exista între mîţe, cu bulgării ei de blană ca jarul, cu paşii ei unduitori, cu felul ei de-a-i şopti și de-a-l liniști. Și, dacă la lăsarea întunericului motanul se tolănea pe podele, ameţit, cu botul lui cald căutînd botul ei umed, dimineţile se lungea tot acolo, pe duşumea, și îndura tăcut smotocelile copilului, ghicind că totdeauna, cînd era tras de coadă, de urechea albă sau de cea neagră, de labe și de mustăţi, se vădea prietenia, nu răutatea. Tot pe lumină, dar la orele amiezii, Siegfried lenevea pe pervazurile însorite, în răstimpul în care Sănducu ieșea la plimbare și cerceta oraşul mare și agitat, uliţele de rînd, atelajele de tot soiul, ciorile și guguștiucii, strada cea largă și pietruită, lumea pestriţă, cîinii vagabonzi și cotoii de pe acoperişuri, vitrinele, pălăriile, turlele și clopotniţele, noul bulevard și cele două grădini făloase, a Cişmigiului și a Episcopiei, unde îl duceau des părinţii lui. În locul din urmă, în Grădina Episcopiei, fugea singur pe alei către coloana din mijloc, care i se părea grozav de înaltă, lăsîndu-și capul pe spate și

uitîndu-se minute întregi la pajura de sus. Nu-l interesa cine o cioplise, cu toate că era vorba de un neamț, Karl Storck, ci vroia să știe cînd va putea zbura pînă în vîrf, ca să încalece pasărea de piatră. Întreba asta atît de aprins, încît nici nu observa că glasul lui rîrîit folosea cînd româna, cînd sîrba, cînd germana. Învățase cele trei limbi, laolaltă, fiindcă așa îi erau spuse poveștile la culcare.

Vînticelul proaspăt și neobosit care tot bătea prin Principatele Unite, dincolo de crivăț, de zefir, de austru, de băltăreț și de celelalte vînturi, sufla și în pînzele dentistului, făcînd ca îndeletnicirea lui să fie mai prețuită și ca gologanii să-i sune mai zornăitor în pungă. Nu se petrecuseră miracole, dar lucrurile, chiar dacă erau diferite de visul vechi, cu femei frumoase și mulțimi nerăbdătoare așteptînd la ușa lui să le potolească durerile de dinți, începuseră să-i meargă bine. La cabinet, în sala încăpătoare, se găseau destui pacienți, iar scaunul cu pluș albastru nu mai era gol decît în rarele clipe în care Herr Strauss își trăgea sufletul. Încă nu ajunsese la lucrări delicate, de miniaturist, cum ar fi fost molarii sau incisivii de aur (și cum i-ar fi fost pe plac), dar se mulțumea cu noul obicei din București, cel al tratării măselelor cariate. Ținea socotelile pe un caiet cu coperți brune, învelite în mătase, avînd, însă, grijă să nu treacă pe foi întregul cîștig al unei

zile, ci numai cinci părți din șase, punînd restul banilor într-un plic cerat, pe care-l strecura în spatele rafturilor cu instrumente medicale, prafuri și licori. Cît privește punga pentru tutun de pipă ascunsă în bucătărie, sub cea de-a opta scîndură de la prag, n-o mai atinsese de peste doi ani și spera să nu mai fie nevoit s-o atingă curînd. Mai erau înăuntru trei florini, un gulden și cinci groși, dar parcă și uitase de monedele gălbui, preocupat doar de celelalte, argintii și arămii, care nu apucau niciodată să se prăfuiască ori să se plictisească. Se temea mereu, chiar și în somn, ca Elena să nu afle de banii secreți și își pregătise cîteva explicații pentru situația în care i-ar fi găsit. Se gîndea să-i spună, atunci, într-o împrejurare atît de păcătoasă și stînjenitoare, că bacșișurile pe care le cer conțopiștii sunt mari, că o rezervă nu strică nimănui, că un palton de damă, cu guler de hermină, costă scump sau că plănuia o călătorie la băi, pentru prima oară împreună. Năduşind și simțind cum i se usucă cerul gurii, se îndoia, totuși, că ar fi în stare să-i toarne asemenea baliverne. Știa că o iubește mai mult decît își închipuise vreodată că poate iubi și mai știa că taina cunoscută doar de el, una cît o sută de taine, capabilă să dărîme un tron, să zdruncine orașul și să spulbere căsnicii, nu trebuia să-i ajungă la urechi. Iar timpurile zorite, care nu mai țineau cont de curgerea posacă a Dîmboviței și de

lîncezeala muscalilor, făcuseră ca şi fata cu păr castaniu, curva oarbă care zicea că nu mai e curvă, Linca, să se ivească des şi să aibă pretenţii mari. Mai întîi, reapăruse la fereastra cabinetului, în două rînduri, la şase săptămîni distanţă, trăgîndu-l de mînă pe băieţelul ciufulit şi întrebînd insistent unde locuia olandezul. Joseph, zărind-o, n-a mai aşteptat miezul zilei, a înghiţit de fiecare dată în sec, s-a înmuiat ca o cîrpă şi s-a grăbit să o ducă departe. Într-un gang îngust, lîngă hanul Şerban Vodă, i-a dat bani, a rugat-o să nu-l mai caute şi i-a jurat că nu mai are legături cu negustorul şi nici idee despre soarta lui. După o lună, într-o zi cu burniţă, a văzut-o, însă, din nou pe geamul de la stradă şi, alături de moleşeală, a fost cuprins de furie. Vroia să-i vorbească răstit, ameninţător, dar înainte de-a deschide gura, în gangul cu miros de pişat şi în penumbra care ar fi părut însuşi soarele pentru ochii ei, s-a trezit cu un ghem în palmă. Linca i-a şoptit să se uite atent, iar el, Joseph Strauss, a îndreptat pînza albă şi moale, a netezit-o cu buricele degetelor şi nu şi-a mai dezlipit privirea de pe monogramă. Recunoştea însemnul lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, prinţ de Hohenzollern--Sigmaringen, fost căpitan de dragoni, fiul mijlociu al principelui Karl Anton, soţul lui Elisabeth Pauline Ottilie Luise de Wied, tatăl micuţei Maria, domniţa (care prefera să-şi spună Itty), şi domnitor peste

cinci milioane de suflete. Şi nu numai că a recunoscut monograma, dar în stomacul, în pieptul şi în mintea lui s-a născut pofta de-a bea un lichid tare şi mult, imediat. I-a cerut să nu plece şi, privindu-l în treacăt pe copil, a dat fuga la hanul de alături, a străbătut curtea uriaşă, a intrat în cîrciumă şi a dat pe gît, unul după altul, trei pahare cu rachiu. Pe urmă, întorcîndu-se la femeie, a vrut să afle cine mai cercetase batista, cîţi ani are băiatul şi unde e casa lor. Răspunsurile l-au lămurit, mai puţin ultimul, fiindcă nu cunoştea uliţele din mahalaua Calicilor. Nu i-a dat nici măcar o monedă pricăjită, dar i-a promis că se vor întîlni a doua zi, în curtea bisericii Sfînta Ecaterina, la al treilea ceas după prînz, ca să aranjeze multe. Şi Herr Strauss şi-a ţinut cuvîntul, în timp ce Elena şi Sănducu dormeau, lăsînd pe masă un bilet în care scrisese că va lipsi o oră sau două, că a pornit la un negustor olandez care căpia de dureri şi că îi sărută cu foc. Sub un tei umbros, pe o bancă, a stabilit să-i dea Lincăi bani din două în două săptămîni, un fel de leafă din care să trăiască cum se cuvine şi să aibă grijă de copil. Pe băiat îl chema Petre, împlinise cinci ani, avea nasul un pic coroiat, pometii drepţi, nu ascuţiţi, şi, după toate semnele, sprîncenele urmau să-i crească stufos. La a şaptea sau a opta întîlnire, tot acolo, pe zăpadă, sub teiul desfrunzit, fata l-a prins de braţ şi i-a oferit trupul ei. Oricînd şi oricum. Gratuit. A refuzat-o.

*

Așa cum era de bănuit, cele șase scaune din camera de zi, cîndva îmbrăcate în pluș galben, apoi într-unul de culoarea cafelei cu lapte, după ce Elena le dăduse pe mîna unui tapițer, ajunseseră iarăși ca vai de lume. Motanului nu-i trebuiseră patru ani să le zgîrie, să le înțepe și să le franjurească, avusese nevoie de unul singur, mai ales că în anul acela, pe care el, cu puterile lui pisicești, îl numise Anul bebelușului, nimeni nu-i băga în seamă psalmii, toți ochii din casă fiind ațintiți asupra sugarului. Pe urmă, cînd tînăra sîrboaică se trezise ca dintr-un somn lung și adînc, uitîndu-se în jur, luînd din nou în stăpînire fiecare obiect și îngrijindu-se de orice mărunțiș, spătarele reîncepuseră să-i strice tihna. Ieșise într-o după-amiază, cînd Joseph și Sănducu făceau un zmeu din trestie și hîrtie, cu coada din panglici lucioase, roșii, colindase prin prăvăliile Lipscaniului și prin cele de pe ulițele din jur, ceruse să vadă sute de baloturi de stofă, pipăise țesăturile și le cercetase tăria, se hotărîse și se răzgîndise de nenumărate ori, obosise la un moment dat să mai umble, amețise de la atîtea nuanțe, modele și prețuri, de la atîtea discuții cu vînzătorii, sfîrșise prin a bea o cană cu bragă și se întorsese acasă. Abia acolo, curățînd niște fasole țucără, spălînd-o și punînd-o la umflat, a ales în gînd dintre materialele pe care le întorsese pe toate fețele. A doua zi, cînd fasolea

fierbea pe plită cu costiță, ceapă și mirodenii, a pornit cu copilul în brațe, fără să ciocăne la ușa de la piciorul scării și fără să-i spună o vorbă dentistului, s-a dus direct pe ulița Covacilor, la un grec, și a cumpărat doisprezece metri de doc gros, cum e mustarul sau cum sunt perele brumării. Pînă la sfîrșitul săptămînii, scaunele, șase, au fost acoperite cu huse croite și cusute de ea, tivite cu ciucuri.

Mai tîrziu, trei ani mai tîrziu, tocmai în martie 1874, în a douăzeci și noua zi a lunii, s-a întîmplat ca husele acelea rezistente, pe care motanului nu-i plăcea să-și ascută ghearele, să fie scoase și puse la înmuiat. Siegfried era singur în casă și a dat iarăși de plușul cafeniu, după ce în ajun, seara, îl urmărise ceasuri întregi pe dentist. A găsit pe unul dintre spătare, printre alte poeme, o bucată netedă, îngustă, și s-a pus încă o dată pe scris.

(anul pisicesc al paisprezece mii patru sute douăzeci și unulea, luna Broaștelor încolăcite, ziua a doisprezecea) *„Ascultă-mă, crăiaso, tu, ascultă-mă și ia aminte, s-a făcut alb ca hîrtia stăpînul meu și vocea lui s-a gîtuit, a tot citit ziarul mototolit, nu l-a închis, nu l-a răsfoit, a stat trîntit în fotoliu, cu capul pe spate, cu capul în piept, cu capul în mîini, s-a ridicat și a umblat amețit, n-am numărat pașii lui și nici de cîte ori a oftat, s-a rezemat de tocul ferestrei și a privit cerul întunecat, nu se uita la*

acoperișuri, la păsări, la șuvițe de fum sau la nori, prin beznă bîntuie duhuri și taine uneori, ne vorbea nouă, dar nu ne zărea, tristețea se învîrtea, șuiera, se îngroșa, n-am numărat tăcerile lui, nici de cîte ori a clipit, stăpînul meu și-a strîns în brațe băiatul, i-a răsfirat părul, l-a mîngîiat și a șoptit, în odaie părea cald și frig, șapte lumînări au pîlpîit, Joseph și-a scos haina și s-a așezat, auzeam cum ticăie ceva neîncetat, nu era pendula, nici ceasul de buzunar aurit, am înțeles dintr-odată ce e acel ticăit, el și-a descheiat cămașa, inima-i bătea repezit!, mai află, iubito, tu, că ochii lui erau moi și apoși, Elena i-a atins umerii, creștetul, tîmplele, i-a lipit fruntea de pîntecul ei, de sînii frumoși, au curs lacrimi pe chipul stăpînului meu și glasul i-a tremurat, spunea lucruri mohorîte, apăsat, cuvintele se ascundeau între cutele rochiei sau rămîneau nerostite, mocneau, citise în ziar că a murit o copilă, oare plîngea doar de milă?, n-am numărat secretele lui și nici de cîte ori a aprins pipa, tutunul ardea blînd, noaptea nu-mi alunga frica, pentru Joseph mi-aș da sufletul, să mă ierți, m-am frecat de gleznele lui și i-am sărit în poală, să nu mă certi, tresărea mereu, zvîcnea, m-am gîndit la toți puii noștri, cincizeci și trei, s-o fi prăpădit vreunul din ei?, am simțit și eu ce gust are jalea, m-am lungit pe pieptul lui, l-am alintat, m-am adîncit în spaime ca într-o peltea, mi-e atît de dor de tine, dragostea mea!"

În dimineaţa aceea, în care Siegfried înghesuise psalmul cel nou printre scrierile vechi, Joseph şi Elena Strauss porniseră devreme către Cotroceni, după ce-şi lăsaseră băiatul, abia sculat din somn, în casa brutarului. Se mişcau greu, cu birja, dar nu din pricina ploii, a noroiului şi a hîrtoapelor, ci fiindcă drumul, cît se zărea înainte şi înapoi, era plin de alte birje posace, înşirate una în spatele celeilalte. Caii mergeau răbdător, la pas, se opreau din cînd în cînd şi o luau iarăşi din loc, erau întrecuţi mai mereu de oameni îmbrăcaţi şi încălţaţi în toate felurile, care ocoleau bălţile şi clisa groasă, îndreptîndu-se şi ei spre mînăstirea domnească. După pod, pe malul Dîmboviţei, cînd atelajele ajunseseră să se tîrîie ca melcii, Joseph i-a plătit vizitiului şi au hotărît să coboare. Se ţineau de mînă, ca să nu se piardă în atîta norod, tăceau şi, tot tăcînd, au apucat-o pe panta lină, atenţi la început pe unde călcau, fără să le mai pese apoi de ghete şi de haine. Mergeau încet, prinşi în şuvoiul de lume, aşa că au străbătut o distanţă de un sfert de ceas în mai bine de o oră. Sus, în grădina azilului Elena Doamna, se strînseseră mii de suflete din Bucuresci, iar ei s-au aşezat într-o laterală a bisericii, departe, unde sperau să audă frînturi din slujbă purtate de vînt. Cît a durat înmormîntarea, dentistul şi-a făcut de sute de ori semnul crucii şi a ştiut ce ştiau toţi : principesa Maria, care îşi spusese

Itty, se îmbolnăvise în Duminica Paştelui, chiar acolo, jucîndu-se cu orfanele, fugind şi rîzînd, scarlatina o topise şi o dusese printre îngeri, rîsul ei nu avea să mai răsune în Principatele Unite şi niciunde pe pămînt, chinurile ei se spulberau într-un loc de odihnă şi verdeaţă, obrajii nu-i mai erau îmbujoraţi, dar bujorii, măcar în luna mai, urmau să aducă aminte de obrajii ei, limbile omeneşti, cîte învăţase, se făceau praf şi pulbere în Rai, unde copiilor le era dat să vorbească o singură limbă, cea a Cerurilor. Pînă la prînz, cu umărul lipit de umărul nevestei lui, pierdut în mulţimea cenuşie, Joseph n-a simţit apa din ghete, nici umezeala, nici frigul pătrunzător. S-a gîndit la fetiţa cu rochie albă, culcată sub atîtea voaluri, dar ochii lui au rămas uscaţi, ca şi cum în ziua dinainte, a douăzeci şi opta din martie, lacrimile i-ar fi secat. S-a gîndit şi la tatăl ei, mult, şi a tot încercat să vadă chipul lui Karl Ludwig, principele, însă nu l-a văzut. În clipele în care sicriul mic era coborît în groapă, s-a ales doar cu o siluetă vagă, îndepărtată, o frîntură dintr-o uniformă de general. La amiază, după două ore de aşteptare, cînd au ajuns în sfîrşit la mormînt, ochii lui căprui au citit ce era scris pe cruce. Scria aşa, pe două rînduri: *Maria* şi *Hristos a înviat!*

*

Era 1875, toamna, și se stinsese de mult vîlva iscată în Duminica Rusaliilor, cînd trenul princiar suferise un grav accident în apropierea Bucureștiului, iar Carol I scăpase ca prin minune, dintre atîtea table, drugi și panouri turtite, doar cu o rană ușoară sub genunchi. Tot așa, trecuse ceva vreme, cam opt săptămîni, de la așezarea pietrei de temelie a castelului Peleș, la Sinaia, cînd prințul apucase cu mîna lui mistria și netezise mortarul, rugîndu-se nu numai pentru noua zidire, ci și pentru înfiriparea unei dinastii. Iar, pe la mijlocul lui octombrie, seara, bînd vin roșu și stînd la taifas, Herr Strauss a înțeles limpede că rugăciunea aceea a lui Karl Ludwig, din august, se referise la rodul pîntecului lui Elisabeth Pauline. Dincolo de gura tîrgului, care zicea de ani buni că doamna a rămas stearpă, Joseph tocmai afla de la prietenul lui, Otto Huer, bărbierul, că principesa paralizase, din pricina unei boli de nervi. A dat paharul peste cap și s-a grăbit să-l reumple, a ascultat detalii, mai degrabă niște zvonuri zevzece, apoi a schimbat subiectul, fiindcă firul discuției se apropia prea tare de taina lui. Continuînd să trăncănească, a zîmbit și, sub zîmbetul strîmb, și-a ascuns suferința și regretele. Își reproșa că nu-i povestise lui Otto, de la prima lor bere, cum ajunsese el în orașul acela, îi părea rău că nu-i vorbise de vizitele lui la palat, de praful de Amanita muscaria și, mai

ales, de întîmplarea cu curva oarbă, îl durea inima, de-a dreptul, în stînga pieptului, că-i ascunsese Elenei atîtea lucruri, toate istoriile lui cu tîrfe, legătura cu principele și, de la un cap la altul, coșmarul din urmă, în care licărea totuși o pată de lumină, fețișoara unui copil nevinovat, cu nasul un pic coroiat și cu sprîncene din ce în ce mai stufoase, pe care-l chema Petre. Și-a mai turnat vin, nu o dată, de patru ori, și, după ce frizerul a plecat la casa lui, cînd Elena și Sănducu respirau tihnit în camera de alături, dormind, l-a strigat pe motan, singurul care le cunoștea pe toate, l-a luat în brațe și l-a mîngîiat îndelung. Nu i-a vorbit, dar vedea prin întuneric cum smocul de blană din vîrful cozii, alb, se mișca încet și ritmic, ca un pendul leneș. A doua zi, a închis mai devreme cabinetul și, înainte de masă, anunțîndu-și nevasta că are cîteva treburi, a ieșit în strada gălăgioasă, a cotit pe ulițe înguste, a mers scurt timp pe bulevard, apoi pe Podul Mogoșoaiei, și-a ridicat pălăria în fața unor cunoscuți, nu s-a uitat la clădiri, nici la norii pufoși, a trecut de palat și s-a oprit pe partea de la miazăzi a corpului de gardă. Cu tot felul de acte în mîini, care atestau studiile lui de medic, locurile prusace în care lucrase, originea berlineză și faptul că era dentist la București, a cerut insistent o audiență la principele Carol. Ofițerul care ținea registrul s-a uitat atent la documente, deși părea să nu înțeleagă nimic în germană,

l-a privit de cîteva ori şi i-a spus că răspunsul îi va sosi acasă, prin intermediul unei epistole.

În ianuarie, la început, cînd oraşul era mahmur după Sfîntul Vasile şi se pregătea de gerurile şi de beţiile Bobotezei, Joseph s-a trezit în faţa uşii cu un curier militar, care l-a pus să iscălească pentru un plic. Şi, cum pe coala de hîrtie dinăuntru, sub semnătura mareşalului curţii, Theodor C. Văcărescu, stătea scris că el, Joseph Strauss, german, catolic, dentist, cu locuinţa pe strada Lipscani la numărul 18, va fi primit de Î.S. Domnitorul în data de joi, 14 ianuarie 1876, la orele 16,50 fix, a luat anunţul ca pe un dar, dacă nu divin, măcar norocos. Mai ales că, atunci, în a opta zi a lunii, avea să împlinească patruzeci de ani. Pe urmă, cînd mica lui petrecere a trecut, cînd s-a făcut în sfîrşit joi şi cînd calendarul a arătat cifra 14, s-a lăsat în seama lui Otto Huer pentru a fi tuns şi bărbierit, a ascultat-o pe Elena pînă la ultimul amănunt în privinţa hainelor, a pantofilor şi a batistei şi, la rugămintea lui Sănducu, care i-a pus în palmă un trifoi cu patru foi, a strecurat floarea aceea uscată în buzunarul vestei. După ce le-a explicat încă o dată ce vroia să-i înşiruie principelui, descriindu-le o chestiune complicată, cu impozite, a păşit cu dreptul cînd a trecut peste prag şi a chemat o birjă. A ajuns la palatul domnesc aşa cum era dator, cu o jumătate de ceas înaintea audienţei, şi-a lăsat paltonul, galoşii şi

căciula din blană de ied la garderobă, apoi a fost condus de-un lacheu, nu de portarul în livrea, nici de arapul cu şalvari şi turban, în sala de aşteptare de lîngă camera adjutanţilor. Cît a traversat vestibulul larg, interiorul i s-a părut de nerecunoscut. Pe parchet se întindeau covoare orientale uriaşe, pe peretele dinspre birourile cancelariei se găseau imagini din Istanbul, pictate în ulei, pe celălalt erau agăţate tablouri cu peisaje din Principate, iar la piciorul scării, sub geamlîcul acoperit cu catifea purpurie, apăruseră doi lupi de bronz, în mărime naturală. În încăperea în care a intrat, se aflau alţi patru bărbaţi, între care un negustor de grîu şi un fost ministru de justiţie, palid, din tabăra moderaţilor. Aerul nu era înăbuşitor, dar minutele, acolo, sfîrîiau, se încingeau, pîlpîiau ca tăciunii aprinşi. De cîteva ori, dentistul a simţit nevoia să slăbească strînsoarea lavalierei şi să-şi deschidă nasturele de sus al cămăşii, dar s-a abţinut şi a rămas picior peste picior, cercetîndu-şi şireturile. Se strînseseră multe de vorbit cu prinţul şi, ca într-un mare paradox, toate erau lucruri străine de sensul lor imediat şi de interpretările obişnuite. Cu alte cuvinte, banii erau şi nu erau bani, fiindcă el îi dădea unei fete oarbe, Linca, o mulţime de monede de argint şi aramă, de două ori pe lună, de ani întregi, dar n-ar fi fost în stare să-i dea nimic, niciodată, dacă la rîndul lui n-ar fi primit cîndva o pungă pentru tutun de pipă, doldora

cu monede de aur. Faptele se înlănțuiau negreșit, dacă una n-ar fi existat, n-ar fi fost nici celelalte, dar, dincolo de guldeni, groși și florini, dincolo de creițari, parale și copeici, dincolo de cîte se întîmplaseră și urmau să se întîmple, Joseph credea că banii își pierduseră noima, ajungînd să însemne recunoștință, loialitate, amor, afecțiune, prietenie și milă, cîte ceva din fiecare și cîte un strop din multe altele, ca într-o salată de sentimente și noțiuni. Așa cum își închipuise cu nouă ani în urmă, cînd se îngrijise ca bordeiul din mahalaua Silvestru să pară mai degrabă o casă, ca poteca din curte să fie acoperită cu pietriș, ca baba Silca și fetele cu ochi sănătoși să fie plecate în noaptea vizitei, ca nimeni să nu ghicească numele și rangul oaspetelui, despre care trebuia să se știe că e un olandez bogat, topit după curve oarbe, tot așa își imagina și acum, cînd stătea nemișcat, pe un scaun, în compania unui fost ministru, a unui stăpîn de silozuri și a doi necunoscuți, așteptîndu-și rîndul pentru audiență. Nu se îndoia că un rege e un rege, chiar dacă se cheamă domn sau domnitor, dar, înainte de toate, un rege e un bărbat. La fel, trăia cu convingerea că, în ciuda tuturor constituțiilor, a regulilor dinastice și a cutumelor, fără nici o legătură cu fala unui tron ori cu lucirile unei coroane, un copil e un cadou de la bunul Dumnezeu, rar, fără seamăn, mai ales cînd e băiat, are părul ciufulit, e hîtru și isteț, are

vlagă şi tocmai învaţă să silabisească, să adune şi să se roage dintr-o bucoavnă cu litere latineşti. Se gîndea, văzînd că funda şiretului de la pantoful drept e mai mare decît cealaltă, că întîlnirea lui cu Karl Ludwig va semăna cu o spovedanie ciudată, în care amîndoi, deopotrivă, vor fi duhovnici şi îşi vor mărturisi păcatele. Oricum ar fi fost, era sigur că el, Joseph, avea să iasă uşurat din discuţia aceea, scăpînd de visele sumbre şi de frici. Încerca să intuiască dacă va fi primit în cabinet, în bibliotecă sau într-o încăpere nou aranjată, se întreba dacă printre rafturile cu cărţi mai existau colecţia de arme vechi şi, mai cu seamă, portretul neobişnuit al lui Erlkönig, armăsarul iubit al prinţului. Cînd s-a deschis uşa, a fost strigat înaintea celorlalţi de un tînăr cu cărare pe mijloc şi favoriţi. A păşit spre scară, bănuind că vor merge la etaj, dar funcţionarul l-a oprit în şoaptă, pe un ton mustrător, şi i-a arătat o cameră de pe partea opusă a holului. Chiar dacă era biroul mareşalului curţii, dentistul a fost ascultat un sfert de oră de un simplu consilier. A bîiguit ceva, confuz, despre dările prea mari şi despre peşcheşurile pe care le pretindeau oamenii vistieriei. Prin monoclul aţintit asupra lui, se distingea o pupilă mirată. Şi plictisită.

*

Vremurile au continuat să fie grăbite, fugind ca iepurii de cîmp, în salturi, sau zburînd ca şoimii de vînătoare, în cercuri largi, urmate de atacuri năucitoare. Aşa a plutit, bunăoară, coaliţia liberalilor, a ieşit mai întîi din ou, s-a întărit şi a învăţat să dea din aripi în casa lui Mazár Paşa (culmea, un britanic cu origini olandeze, sir Stephen Bartlett Lakeman, fost comandant al detaşamentului morţii în sudul Africii, veteran al războiului Crimeii şi mercenar în slujba sultanului), s-a rotit luni şi luni pe cerul politichiei, tot pîndind prada, apoi s-a năpustit pustiitor asupra lui Lascăr Catargiu, nu ucigîndu-l, ci doborîndu-l de la putere. În aprilie, după cinci ani fără crize însemnate şi fără răsturnări de situaţie, Principatele s-au ales cu un consiliu ciudat, pe care jurnalele l-au botezat *Ministerul sabiei*, pentru că era condus de generalul Ioan Emanuel Florescu şi număra încă doi militari de carieră, cu vipuşcă la pantaloni. Tot în aprilie, după ce viaţa primului cabinet de tranziţie s-a dovedit mai scurtă decît a gîzelor de vară, în fotoliul de prim-ministru s-a aşezat Manolache Costache Epureanu, nelipsitul, care, în iulie, a fost nevoit să se ridice din jilţ şi să plece la moşie, unde suporta mai bine zăduful. În locul lui şi în fruntea guvernului, după atîta amar de zile în care îşi visase numai asta, cam trei mii

cinci sute, a ajuns în sfîrşit Vizirul. Iar Ion C. Brătianu nu şi-a dezmințit nici porecla, nici biografia, nici felul de a fi. După ce îşi crease faima că ar fi participat la un complot împotriva lui Napoleon al III-lea, după ce îl însoţise odinioară pe un căpitan de dragoni din Berlin, spre Bucuresci, pentru a-l vedea urcat pe tron, după ce se străduise să-l mînuiască din umbră pe prinţ, ca pe-o marionetă, după ce fusese întîiul ministru de război lipsit de rang ofiţeresc, după ce tunase şi fulgerase contra domnitorului de pe băncile opoziţiei, după ce fusese implicat pînă peste cap în revoluţia ridicolă de la Ploiesci, după ce îşi pusese cenuşă în cap şi sărutase mîna pe care a încercat să o muşte, după alte şi alte episoade cu scîntei, se găsise în toiul arşiţei, cînd anul 1876 dogorea ca un cuptor, să încerce din poziţia lui de prezident al consiliului să-i aresteze pe toţi cei doisprezece foşti miniştri conservatori, în cap cu Catargiu, şi să le vadă confiscate averile, pe motiv că ar fi risipit anapoda finanţele ţării. La pretenţia aceasta, Carol s-a opus cu vehemenţă, arătînd că, după zece ani de domnie, se săturase de circ şi răzbunări. Dar agitaţia ieşită din comun şi asemănarea timpurilor cu nişte păsări crude nu se iviseră doar la nordul Dunării, ci şi la sud, pînă dincolo de zări. În Bosnia şi Herţegovina creştinii se ridicau împotriva stăpînirii turceşti, Muntenegru

și Serbia declarau război Porții (principele Nikola dobîndind și cîteva victorii palide), răscoalele din ținuturile bulgărești se sufocau sub iataganele başbuzucilor, pe cînd la Istanbul, chiar în inima imperiului, sultanul Abdul-Aziz era alungat din Dolmabahçe Sarayı, înlocuitorul său, Murad al V-lea, fiind și el izgonit de pe tron și din haremuri, la trei luni distanță, după ce fusese declarat nebun. Noul padișah, Abdul-Hamid al II-lea, cu mintea prinsă în atîtea chestiuni arzătoare, cum erau amenințarea Rusiei că va rupe relațiile diplomatice și intenția Marii Britanii de a convoca o conferință de pace pentru Balcani, a închis ochii sau nici n-a băgat de seamă cînd pe Dîmbovița, imediat după celebrarea unui deceniu de la înscăunarea lui Carol I, s-au bătut medalii cu efigia principelui și au fost create decorații naționale, în ciuda vasalității și a înscrisurilor din firmanul domnesc. Altfel, vremurile, în viteza lor, aveau și o față blîndă, ca a iepurilor puși pe alergat. Drumul de fier străbatea, de acum, pădurea Balota și Severinul, ținea malul fluviului, ajungea pînă la frontiera vestică, la Vîrciorova, lîngă insula Ada-Kaleh, se lega acolo cu liniile ferate austriece și cu sclipirile Vienei, întărea conturul Principatelor pe hărțile continentului și împlinea una din obsesiile stăruitoare ale prințului Karl Ludwig, la care nu renunțase nici picat cu ceară. Apoi, în truda marelui

oraș de-a ieși din haina lui turcită, se petreceau tot soiul de schimbări, unele doar de fason, așa cum ulița Ișlicarilor devenise odinioară strada Franceză, altele radicale, cu demolări și zidiri noi, mai cu seamă pe locurile unor mînăstiri bătrîne, sărăcite după secularizarea din anii lui Cuza. Prin vrerea stăpînilor lor de ultimă oră, Hanul lui Manuc a fost rebotezat Hotel Dacia, Otelul Oteteleșeanu a devenit Hotel Frascatti, Casa Slătineanu a căpătat numele Capșa, al fraților cofetari, pe cînd biserica Sf. Ioan cel Mare, ctitorie a banului Preda Buzescu, reclădită de Brîncoveanu, a fost pusă la pămînt cu barosuri și tîrnăcoape, laolaltă cu chiliile, grajdurile și acareturile, fiind cruțată doar stăreția, în care, după renovare, s-a mutat Casa de depuneri, consemnațiuni și economie. Nu departe, la capătul din răsărit al bulevardului, peste drum de Universitate, unde biserica Sf. Sava fusese prefăcută într-un morman de moloz, a apărut o piață cu alei și arbori tineri, în colțul căreia Grigore Șuțu, proprietarul palatului de alături, a ridicat pe cheltuiala personală niște sere cu palmieri, cactuși și alte plante nemaivăzute, care să țină companie pelicanilor, fazanilor și păunilor din curtea lui. Iar acolo, în buricul tîrgului, cînd pe crengile pomilor mai atîrnau cîteva frunze gălbejite, se pregătea dezvelirea primei statui din Bucuresci. Era noiembrie 1876 și oamenii cunoșteau

doar crucile de piatră de la răspîntii, cu litere slavonești, puse să alunge duhurile rele de prin mahalale, așa că vestea privitoare la monumentul înalt de șase metri, arămiu, a stîrnit patima tuturor. Citind gazetele din scoarță în scoarță și simțind dincotro bătea vîntul, Herr Strauss aflase că va fi vorba de o statuie ecvestră, lucrată de Albert Carrier de Belleuse, la Paris, care-l înfățișa pe unul din voievozii rămași în inima valahilor, Mihai Viteazul. Chestiunea nu îl aprindea deloc, poate fiindcă văzuse sute de statui în viață, nu numai pe Unter den Linden, ci în orice tîrg german, măcar în biserici, dacă nu pe străzi, poate din cauza nepăsării care îl cuprinsese după audiența înșelătoare de la palat, poate pentru că în anotimpul acela acru, cînd înțelesese apăsat că are patruzeci de ani, prefera să se joace cu Sănducu ori să trăncănească cu amicii decît să se înghesuie într-o adunare de gură-cască. Și, în ziua de 8, cu siguranță ar fi trîndăvit, dacă Elena n-ar fi insistat să iasă din casă împreună, să cumpere un buchet de crizanteme și să se alăture curioșilor care se grăbeau să-l aclame pe prinț. De aproape o săptămînă, soția lui era cuprinsă de febra sîngelui și a numelui ei de fată, Ducovici, sperînd din tot sufletul ca principele Carol să nu se abțină de la gesturi ferme, chiar războinice, care, în larma întețită din Balcani, ar fi însemnat guri de

aer date Serbiei. Or, Karl Ludwig, așa cum îl priveau de pe trotuarul Universității, printre basmale, pălării și căciuli, printre flori și batiste fluturate neîncetat, părea să se întreacă în mișcări sigure. În absența unui imn, a salutat fără cusur de-a lungul marșului triumfal pe care îl intona fanfara, a pășit pe dinaintea plutonului de gardă, a înclinat capul, scurt, în fața diplomaților, a miniștrilor și a generalilor, s-a oprit lîngă monumentul ascuns sub valuri de pînză albă, a apucat frînghiile care i-au fost întinse, a tras de capetele lor și a făcut să cadă învelișul acela moale, ca și cum ar fi risipit un strat subțire de zăpadă. Minute bune, a ascultat fiorul mulțimii și a lăsat-o să-l cerceteze pe voievodul călare, suit cu tot cu armăsar pe soclul masiv, din marmură, pe lateralele căruia erau țintuite stemele Valahiei, Moldovei și Ardealului. Iar oamenii, toți, vedeau cum Unificatorul, în forma lui turnată în bronz, purta o cușmă cu surguci, ținea frîul cu dreapta și securea cu stînga, ridicată către cer, avea sabia la șold, în teacă, pe cînd bidiviul lui, ușor cabrat, și el din metal brun, stătea cu coada în vînt chiar și în acalmia unei dimineți liniștite, fără adieri. Apoi, într-o ceremonie sobră, în care Joseph recunoștea ceva din cadența și din ritualurile școlii de ofițeri de la Postdam, domnitorul a înmînat noile drapele de luptă, sfințite, celor treizeci și două de regimente

ale armatei. Cu un fel de exaltare, fosta domnișoară Ducovici a descifrat îndemnul scris pe steaguri, cu fir auriu, *Pentru onoare și patrie*, iar mai tîrziu a aplaudat frenetic, cînd la urechile ei, întîmplător, a ajuns o frîntură din discursul prințului, *„Eu sunt convins că vremea bărbăției nu a trecut..."*.

La plecare, cu calul strunit la pas, Karl Ludwig a tresărit. Printre atîtea chipuri, mii, întîlnise ochii lui Joseph Strauss. Erau tot căprui. I-a zîmbit și, uitîndu-se la femeia lipită de umărul lui, a dus mîna la chipiu.

*

De vorbit, Joseph și principele au ajuns să vorbească abia peste un an, mai precis peste un an și trei zile, cînd bezna se întindea ca o apă neagră pe colinele din jurul Plevnei, fiind străpunsă doar de focuri pipernicite, făcute din scaieți, cioate și coceni. Poate n-ar fi reușit nici atunci să discute pe îndelete, în doi, dacă prințul, în uniforma lui de general și însoțit de cîțiva aghiotanți, n-ar fi intrat după-amiaza în cortul șubred și mare, care ținea loc de spital de campanie. Călcînd printre tărgile înghesuite pe pămînt, în mirosul de sînge, mațe și moletiere împuțite, sub gemetele și strigătele răniților, l-a zărit la una din mesele de operație, fără halat sau tunică, cu mînecile cămășii suflecate, pe dentistul

care se pricepea atît de bine la ceaiuri vrăjite. Iar dentistul, care acum doar de măsele, molari și canini nu se mai ocupa, tocmai îi turna rachiu pe gît, dintr-o sticlă, pînă cînd sticla s-a golit pe jumătate, unui infanterist livid, al cărui picior, dreptul, lovit de schijele unui obuz, mustea de puroi și se îngălbenise ca un fagure. Doctorul și-a șters fața cu un prosop, le-a cerut infirmierilor să-l lege pe soldatul îngrozit, a pus și el sticla la gură și a tras o dușcă, a ales un fierăstrău și, la lumina unui felinar belaliu, a început să taie deasupra genunchiului, mult deasupra, sub șold. Rezemat de un stîlp de lemn, atent, Carol asculta cum, în scurtele pauze dintre urlete, pînza cortului șuiera sub rafalele de vînt. A simțit că amețește și, ieșind la aer, s-a gîndit că șuieratul acela seamănă cu bătăile din aripi, iuți, ale unui stol de rațe sălbatice. În burnița de afară, la nici șaptezeci de ore de la măcelul din jurul Rahovei, și-a aprins o țigaretă de foi, a o suta, și s-a prefăcut că nu-l observă pe colonelul din spatele lui, care se împleticea și se ținea de pîntece. L-a lăsat să verse în voie lîngă un măceș, a privit norii suri, steagurile cu semilună de pe metereze, șirurile de tranșee înglodate în noroi, tunurile ațipite și siluetele înfrigurate ale cailor, a auzit chiote și acorduri de armonică dinspre pozițiile rusești (și a știut că tocmai se împărțise rația de votcă), și-a

mișcat tălpile ude și i-a mulțumit Domnului că încă erau acolo, în cizme, i s-a părut că jarul țigării îl încălzește, a fumat și a așteptat ca amputarea din cort să se încheie. Și, când s-a încheiat, Herr Strauss a apărut cu un veston boțit, pe epoleții căruia stăteau trese de maior, cu centura pusă strîmb, cu obraji palizi, nebărbieriți de-o săptămînă, cu cearcăne vineții și cu părul vîlvoi. A încercat să salute, dar, cînd degetele lui au atins tîmpla, a înțeles că n-are boneta pe cap și a renunțat. L-a măsurat pe prinț într-un fel ciudat, ca și cum îl vedea și nu-l vedea, ochii lui cețoși fiind totuna cu înserarea, a răspuns pe rînd la toate întrebările, nu în germană, ci în română, s-a ferit de detalii și intimități, a spus *nu* cînd a venit vorba de pulberea fină, bună pentru infuzii și încîntare, a zis *da* cînd a fost invitat la un pahar de cognac, la ora zece fără un sfert, a ridicat din umeri cînd i-a fost propusă o escortă pentru drumul prin noapte, și, la sfîrșit, în clipa în care ofițerii din suită se pregăteau să încalece, a întrebat și el ceva, cu glas răgușit, și anume dacă principele era fericit pentru cucerirea redutei aceleia nenorocite, Rahova.

Înainte, însă, să ajungă în camera lui Karl Ludwig, înainte să fi retezat piciorul cangrenat și să fi pierdut socoteala celorlalte picioare și mîini pe care fusese nevoit să le scurteze, înainte să fi tăiat în carne vie,

despicînd burți, piepturi și țeste pentru a scoate plumbii dinăuntru, înainte de asediul Plevnei și înainte de-a fi trecut Dunărea pe un pod de vase, într-un furgon alb, se strînseseră în jurul lui Joseph, ca fluturii la lampă, nenumărate semne și întîmplări vestind războiul, unele știute, altele de care habar n-avea. Elena, bunăoară, muncise zile în șir să croiască, să coasă și să umple cu ziare ghemotocite un ienicer mic, de nici un metru, căruia îi desenase gura cu ruj și nasul, ochii și sprîncenele cu cărbune, un luptător pe care Sănducu îl împungea zilnic cu sabia, îl strîngea de gît în trînte încinse, îl țintea cu săgeți și îl izbea în frunte cu făcălețul, folosit ca buzdugan. Tot cam atunci, în aprilie 1877, se întrunise de urgență consiliul de coroană, armata țarului primise permisiunea să treacă pe calea ferată înspre frontul din Balcani, fusese decretată mobilizarea generală și cîteva regimente mărșăluiseră la fluviu, Bucuresciul se trezise năpădit de ruși, care păreau mai mulți, mai gălăgioși și mai lipicioși ca muștele, tunarii sultanului se apucaseră să bombardeze Brăila, Calafatul, Bechetul și Oltenița, artileria română, în replică, împroșcase cu ghiulele cetățile de pe celălalt mal, iar în penultima zi a lunii, după îndelungi ezitări, Camera consfințise, cu 58 de voturi pentru, 29 contra și 5 abțineri, starea de război cu Sublima Poartă. În nebunia care cuprinsese orașul, dentistul

și bărbierul, intrînd în berării, colindînd la ceasul asfințitului sau sorbind schnaps la etajul casei cărămizii, tot încercau să-și lămurească o dilemă. Într-o perioadă în care patriotismul plutea în văzduh laolaltă cu puful plopilor, în care la biserici, la răspîntii și la baluri se strîngeau bani pentru oștire, în care voluntarii erau ademeniți cu fel și fel de promisiuni și în care doamna Elisabeta se înflăcărase subit, uitînd poezia pentru a înființa un corp al surorilor de caritate, Joseph Strauss și Otto Huer se tot întrebau dacă ei, nemții, făcuseră destul pentru Principate cînd se îngrijiseră ca la gura Lipscanilor, la întretăierea cu ulița Boiangii, să fie așezată cea de-a doua statuie a țării, o nimfă durdulie, cu umeri dezveliți, simbolizînd negoțul. Și, fără să se certe, aveau păreri diferite. Frizerul, care plătise cu vîrf și îndesat ca să scape de recrutare, credea că a fost atins de mana cerească după ce crema armatei rusești se încartiruise la hanul Șerban Vodă. Zilnic, prăvălia lui era luată cu asalt, fiindcă bărbații aceia, unii cu tunici albe și fireturi fistichii, mulți cu cizme lustruite ca sticla, nu concepeau să se scurgă cîteva ceasuri fără să-și aranjeze și să-și pomădeze mustața, fără să se bărbierească și să-și îndrepte perciunii, fără să-și potrivească părul după plac. La atîta noroc și bănet care picau pe capul lui, Otto angajase încă trei calfe și pusese în stradă, sub o copertină

umbroasă, trei scaune noi, trei oglinzi ovale și trei lavoare mici, smălțuite. Herr Strauss ar fi putut să se bucure și el de clientela apărută peste noapte, dar rublele cîștigate cu ușurință îl lăsau rece. Se mohora cînd vedea în cabinet atîția ofițeri cu oase de nisetru înfipte în gingii, cu resturi de andive printre dinți și cu respirații îndulcite de alcool, fiindcă, în mintea lui, toți erau niște piaze rele, ca bufnițele. Îi inspirau nenorociri și prăpăd, îi aminteau de tăcerile apăsătoare ale Elenei, care nu-l îndemna să plece la război, dar i-o cerea prin oftaturile ei, și, cine știe de ce, poate pentru că și-i imagina găuriți de gloanțe și baionete, îl duceau cu gîndul la numărul mic al medicilor, un număr care-i scotea peri albi și-l silea să accepte că, înainte de-a fi dentist, era doctor și se pricepea să mînuiască bisturiul. În insistențele ei tăcute, nevasta lui nu înceta să-l învețe o știință complicată, iubirea, fără să se folosească de hărți ale cerului, de lunete sau de compasuri, ca în astronomie, ci de arta de-a privi în podea, de-a clipi, de-a îndoi colțul buzelor, de-a se îmbrăca în grabă și de-a se dezbrăca pe furiș, de-a-l pupa rar și obosit, de-a purta uneori rochia lui preferată, foșnitoare, cu decolteu și volane, de-a lăsa pe plapumă, deschise, gazete care proslăveau voluntariatul, de-a suspina pentru soarta Serbiei înfrînte și de-a fredona, gătind sau călcînd, cîntece

cu eroi. Mai mult, sub chipul ei abătut și alb, alb ca smîntîna la începutul lui mai, cînd soarele nu rumenea obrajii delicați, Sănducu apăruse într-o dimineață de duminică cu geanta roșcată, din piele de vițel, și-l rugase să picure licori peste soldații morți, ca să-i învie. Joseph n-a zis și n-a promis nimic, l-a mîngîiat pe băiat, a luat geanta, i-a măsurat greutatea în palme ca pe talerele unei balanțe, a cercetat urmele vagi ale literei S, a așezat-o pe dulapul cu haine, sus, și, din senin, s-a gîndit la mama și la sora lui, Getrude și Irma, care sfîrșiseră într-un incendiu în timpuri de pace. Seara, Otto Huer a făcut haz de întrega scenă, tandru, așa cum în ultimele săptămîni nu se ferea să rîdă de ideea lui de-a pleca pe front. Iar acel rîs l-a obligat să meargă acasă devreme, împreună cu Rița, pisica, fiindcă dentistul nu mai știa de glume și nu le mai suporta. Apoi, după ce la 10 Maiu, la exact unsprezece ani de la suirea pe tron, prințul Carol citise sobru și cadențat declarația de independență a României, dînd prilejul cîrciumarilor să-și calce pe suflet și să destupe butoaiele cu vin bun, muierilor să plîngă în hohote, plozilor să chiriie și să spargă geamurile caravanseraiului, cîinilor să latre în cor și bărbaților să se îmbete criță, Joseph mai lăsase să treacă o zi de duminică, cu liturghia ei catolică, și se pusese la dispoziția lui Davilla, doctorul cu grad de general,

care conducea serviciul sanitar al armatei. Nu imediat, abia pe la mijlocul lui iulie, cînd rușii nu se mai înghesuiau în frizeria lui Otto Huer, ci erau dincolo de Dunăre, vlăguiți de otomani și ciuruiți de puzderia de tăuni și țînțari, cerînd sprijin trupelor valahe, tapițerul care înlocuise cîndva plușul de la scaunele dentistului, în iarna lui 1869, s-a tot foit prin atelier, a deschis capacele unor cufere, și-a frecat bărbia și le-a dat ucenicilor un ordin neobișnuit. I-a pus să scoată din lăzi fîșii și resturi de stofe vechi, adunate de-o viață, să le îndese în saci și să le ducă la marginea Bucureștiului, cu căruța, la mașinăria aceea cu prese și cuțite care măcina țesături. Curînd, odată cu vuietul îndepărtat al frontului, venit din sud, psalmii de tinerețe ai motanului Siegfried, de pe bucățile de pluș galben, s-au prefăcut în scamă pentru rănile soldaților și s-au îmbibat cu sînge omenesc.

Escorta pe care o aștepta Joseph Strauss a sosit pe la nouă și jumătate, cînd tocmai termina de mîncat, din gamelă, varza călită rămasă de la prînz. Și-a scuturat și și-a netezit uniforma, și-a pus pe deasupra o manta lungă și a pornit alături de cei doi roșiori cu puști pe umăr. Umblau fără felinar, așa că, pînă s-a obișnuit și el cu întunericul, s-a împiedicat de cîteva ori și a fost gata să cadă. Au pornit prin spatele tranșeelor și întăriturilor, au

ocolit țarcul uriaș în care fornăiau caii cavaleriștilor, au trecut cu bocancii prin bălți și balegi, doctorul s-a gîndit o clipă la femeia oarbă și la cum trebuie să i se fi părut ei lumea, ca o peșteră mocirlită, au cotit pe după un lăstăriș, s-au oprit cînd o santinelă a strigat din tot pieptul și a încărcat arma, unul din roșiori a spus o parolă caraghioasă, ceva care semăna cu un nume de pasăre, apoi s-au pierdut după o colină, într-o vie, unde obuzele turcilor nu puteau nimeri. La strigătul următor, au stat pe loc în noaptea păstoasă și rece, în care nu se zărea nici o stea. Din casa cu ferestre luminate, înconjurată de copaci înalți, sigur plopi, a ieșit un bărbat cu o torță și s-a apropiat. Era un locotenent care l-a salutat ca la carte, poate un grefier sau un secretar. Roșiorii care-l însoțiseră au dispărut înspre acareturile cenușii, iar ei, ofițerii, s-au îndreptat către micul conac. Pe verandă, maiorul Strauss a fost întîmpinat de un dorobanț pitic, fără cușmă, care s-a apucat să-i curețe încălțările cu îndemînarea unui lustragiu, iar înăuntru, în holul pustiu, a fost nevoit să-și aleagă un scaun, ca să rememoreze vizita și eșecul de la palat. După zece minute, s-a ridicat, a stat drept atît cît reușea el să stea și i-a studiat pe generalii și coloneii care părăseau camera de consiliu. Prințul a apărut mai tîrziu, abia cînd vocile ordonanțelor s-au stins și tropotul cailor s-a îndepărtat, invitîndu-l

în altă odaie. S-au așezat în fotolii de răchită la opt ani și trei luni de la ultima lor întîlnire (sau la nouăzeci și nouă de luni, după cum calculase dentistul), mai întîi au tăcut, au curățat pipele, le-au umplut cu tutun și le-au aprins, au privit pereții golași, unul a tușit și altul și-a trecut degetele prin păr, au ciocnit, au luat cîte o gură de cognac și au plimbat lichidul călduț prin pungile obrajilor, principele, ca întotdeauna, a lăsat să se reverse ce îl preocupa mai tare, a povestit despre mutările făcute pe hărțile de stat major, fără să intre în detalii, doar sugerînd orgoliile și încordarea ofițerilor cu rang înalt, a vorbit despre starea trupelor, punînd soldații, caii și tunurile pe picior de egalitate, fiecare cu nevoile lor, de haine groase și cartușe, de nutreț și potcoave, de ghiulele și praf de pușcă, s-a arătat îngrijorat de venirea iernii și de răbdarea lui Osman Pașa, care tolera asediul interminabil și nu ieșea la contraatac, a zis ceva, aluziv, despre visele lui vechi, privind independența, trenurile și dinastia, iar la capitolul acesta, ultimul, care avea legătură cu pruncii, Joseph l-a întrerupt brusc și s-a apucat să-l descrie pe băiatul lui, Alexandru, fiindcă i se părea inutil să discute despre celălalt băiat, Petre, a înșirat o mulțime de lucruri, îndrăgostit, despre soția lui, Elena, pentru că i se părea fără rost să pomenească de Linca, o curvă oarbă care jura că

nu mai e curvă, s-a aplecat, a reumplut paharele, a sorbit şi s-a adîncit cu ochii lui căprui în ochii lui Karl Ludwig, albaştri, a întîlnit acolo doar nedumerire şi vise noi, nimic din umbrele trecutului, aşa că şi-a luat seama şi a renunţat să mai spună ce nu fusese spus. Trecuse de miezul nopţii, cînd prinţul, aflat lîngă soba încinsă, şi-a descheiat nasturii vestonului şi a simţit nevoia să se descalţe. La sunetul clopoţelului, a intrat dorobanţul pitic, cu un lighean în mîna stîngă, cu un vas cu apă caldă în dreapta şi cu un prosop pe umăr. A tras cu grijă de cizme, a scos ciorapii pătaţi, a suflecat pantalonii stăpînului şi l-a spălat pe picioare, săpunindu-l în două rînduri. I-a pus alături nişte papuci cadrilaţi, s-a înclinat şi a plecat cu cizmele la subraţ, gata să le ungă şi să le facă lucitoare, fiindcă aveau să fie iarăşi purtate, în zori, de bărbatul cu barbă stufoasă, fără somn, comandantul tuturor regimentelor române şi ruse care încercuiau Plevna. Carol a turnat încă o dată cognac, s-a lungit în fotoliu şi, cu palmele împreunate sub ceafă, s-a interesat dacă rezervele de scamă şi bandaje erau îndestulătoare, dacă el, Joseph, mai suporta să vadă atîţia ologi şi muribunzi, dacă izbutea să doarmă şi dacă nu cumva credea că fesurile turcilor, cu ciucuri, aduc noroc, dincolo de înverşunare, de planuri, de logica bătăliilor şi de anotimpuri. După şiruri de presupuneri şi îndoieli,

după atîtea vorbe posace, principele a căscat lung, iar Herr Strauss a avut o singură rugăminte. Vroia ca o scrisoare să ajungă la Bucuresci, negreşit, pe strada Lipscani, la numărul 18, nu ca scrisorile dinainte, pierdute în vînt.

La despărţire, înainte să fi observat că a căzut bruma, doctorul s-a uitat la ceasul lui de buzunar, cu capac aurit, şi a văzut că e trei fără cinci. A fost condus de alţi roşiori, a depăşit aceleaşi posturi de santinelă, a cercetat cîmpurile deopotrivă negricioase şi alburii, a bănuit că într-o zi vor fi sîngerii, nu peste multă vreme, la marele asalt, s-a topit de dor închipuindu-şi chipul Elenei, pe pernă, şi trupul ei ascuns în aşternuturi, a ştiut că nici prinţul, nici alţii nu vor afla niciodată cine e tatăl lui Petre, şi-a amintit primele rînduri din epistola lui, năpădite de iubire, s-a gîndit la tot ce ceruse de acasă şi cel mai mult, atunci, în toiul nopţii, şi-a dorit ciorapi de lînă şi cafea. Pe urmă, aproape de cort, a zărit o vulpe care scurma în cenuşă, acolo unde arsese un foc. Era schiloadă şi speriată.

*

De cînd trăia iarăşi numai cu motanul, Joseph renunţase la pipele care îi tocau timpul şi nervii şi trecuse la ţigarete, fumînd întreit. Tuşea dimineţile, trezindu-l totdeauna pe Siegfried, încălzea apă, se spăla, se bărbierea şi, oricum ar fi căzut lumina

zorilor şi oricît ar fi vrut să uite, tot privind în oglindă cînd îi aluneca briciul pe faţă, îşi amintea ţipetele Elenei, plînsul, ochii ei aprinşi şi furia pustiitoare în care spărsese geamuri şi farfurii, în care smulsese tablouri de pe pereţi şi le călcase în picioare, în care tăiase perdele, cearşafuri şi draperii, strigînd întruna şi blestemîndu-l pentru că o minţea de-o viaţă, o înşela şi o batjocorea, avînd o ibovnică oarbă şi un copil din flori, ţinuţi ascunşi şi ocrotiţi. De obicei, cît el revedea criza devastatoare şi cît i se părea că reaude bufniturile şi ocările, motanul stătea lîngă lavoar, pe labele din spate, cu coada ridicată şi cu urechea neagră ciulită, cercetîndu-l. Se mişcau împreună, dentistul punea pe plită ibricul de cafea şi o tigaie în care prăjea ouă, şuncă sau felii de caş, Siegfried aştepta, iar, cînd se aşezau la masă, tăcînd şi mestecînd, se uitau amîndoi la peisajul acela alpin, pictat în ulei, care atîrna acum doar în cuiul bătut de Elena, în poziţia ei preferată, avînd în mijloc şi în colţul din stînga, jos, două găuri mari, făcute de tocurile de la pantofi. Cîteodată, nopţile, cînd nu izbutea să doarmă, Joseph continua să pară stăpînit de tablou, dar ochii lui nu-l mai zăreau, fiindcă scotocise prin cămară şi găsise un flacon înfăşurat în pînză, aşezat într-un borcan închis (iar borcanul pus într-o cutie legată cu sfoară, aflată în spatele altor cutii, după săculeţi cu linte, făină, zahăr candel, hrişcă, fasole, arpacaş şi orez).

Iar acolo era praful de Amanita muscaria, care nu-şi pierduse din puteri. Abia în octombrie 1880, la opt luni de la plecarea ei cu tunete şi trăsnete, cînd valize, cufere şi boccele se rostogoliseră pe scări, cînd Sănducu fusese mînat de la spate ca un mînz îndărătnic, cînd ochii albaştri şi sîrbeşti scînteiaseră ca lama unui cuţit şi cînd ameninţările şuieraseră ca focul, Herr Strauss a descoperit o fisură în răceala de gheaţă cu care îl trata nevasta lui. Îi dăduse de veste, printr-o slujnică a baronului Nicolici de Rudna, că îl va primi la patru săptămîni o dată în aripa mică a casei din mahalaua Udricani, ca să-şi vadă băiatul. Şi, la o ninsoare, la a treia lui vizită, puţin înaintea Crăciunului nemţesc, după ce intrase şi se descotorosise de palton, de fular, de căciulă şi de galoşii plini de zăpadă, şi-a îngăduit să ceară un ceai fierbinte, profitînd că ea îi mulţumise pentru cadouri în locul copilului. Sănducu, care trecuse de zece ani şi jumătate, era plecat cu sania pe un derdeluş dinspre Sfînta Vineri, mai sus de biserică, şi trebuia să se întoarcă curînd. Cît timp Elena fierbea apa la capătul holului, în bucătăria servitorilor, Joseph a rămas singur în odaie, într-un scaun cu braţe şi cu spătar rotunjit. Stătea picior peste picior, cu capul rezemat în palma dreaptă, a vrut să fumeze, dar n-a atins nici tabachera, nici chibriturile, şi, cum după război se alesese nu doar cu coşmaruri cumplite, ci şi cu o armă, a pipăit buzunarul de la

piept, din dreptul inimii, ca să se convingă că pistolul e înăuntru. În așteptarea ceaiului, care părea o veșnicie, a urmărit un muscoi mare și amețit, înviat de căldură, zburînd în jurul lumînării de pe noptieră. A scos pistolul, l-a tot trecut dintr-o mînă în alta, s-a gîndit la unicul răspuns pe care i-l dăduse și i-l putea da femeii aceleia aprige și neiertătoare, fosta domnișoară Ducovici, a repetat de cinci sau șase ori în minte *nu-i adevărat!*, a deschis butoiașul, a văzut glonțul dinăuntru, l-a închis la loc și l-a învîrtit cu putere, doar luptase mai bine de un an alături de ruși și învățase ce e ruleta rusească. Pe urmă, a închis ochii, a lipit țeava pistolului de frunte și a apăsat pe trăgaci. Nu s-a auzit decît un țăcănit metalic, încet și scurt. Cînd Elena a intrat cu tava pe care se aflau trei cești aburinde și zaharnița, dentistul era lac de sudoare. Și-a șters fruntea cu o batistă și a sorbit din ceai cu grijă, ca să nu se ardă. Era bun. De tei. Altfel, de la atîtea țigări, își simțea pieptul ca un horn hîrbuit, plin de funingine și pînze de păianjen.

8. Parada

Iar cînd a venit încă o dată ziua de 10 Maiu, în anul 1881, s-au pornit ceremoniile nemaivăzute, pregătite cu fast şi migală săptămîni la rînd, în care principele grizonant, Carol, după ce adusese ţării tihnă, trenuri, statui, o uriaşă victorie militară, felinare, independenţa, o provincie nouă, Dobrogea, un vînticel apusean şi ţigarete în loc de narghilele, avea să fie încoronat ca rege. În zori, Bucureşciul s-a dezmeticit sub douăzeci şi una de salve de tun, iar la prînz, la unu, unu şi un pic, cînd cortegiul regal străbătuse de mult drumul de la Gara Tîrgovişte pînă la Mitropolie şi cînd slujba cea lungă a sfinţirii coroanelor se încheiase, oraşul a fost iarăşi cutremurat, cu o sută una bubuituri, pentru pacea sufletelor şi a cerului, pentru viaţa lungă a monarhilor şi pentru bucuria mulţimii aceleia fără seamăn, acoperită de urale, flori, steaguri tricolore şi ovaţii. Trăsura regală, trasă de opt cai albi, a trecut apoi Dîmboviţa, a înaintat domol pe

Podul Mogoşoaiei, gardată de escadroane de roşiori şi călăraşi, s-a oprit în faţa palatului şi a lăsat din nou norodul să se minuneze, uitîndu-se la coroana fără pietre preţioase şi fără nici un gram de aur, făcută numai şi numai din oţelul unui tun turcesc, capturat la Plevna. Mai tîrziu, sărbătoarea a continuat în sala tronului, de unde, în absenţa unui imn naţional, au răzbătut pînă pe uliţele din jur acordurile lui *Got erhalte*, imnul austriac. Tot acolo, înăuntru, patru mii de trimişi ai tîrgurilor şi satelor au aşezat buchete mari pe podium, pînă cînd a părut că se strînseseră laolaltă nu doar toţi crinii, trandafirii şi bujorii României, ci ai unui sfert de continent.

Citindu-l pe Goethe a cincea oară şi ştiind prea bine că Margareta n-avea strop de sînge sîrbesc, Joseph Strauss a refuzat să ia parte la balamucul uimitor de pe străzi, în care tunurile, uniformele şi drapelele de luptă i-ar fi amintit de război şi în care strălucirea lui Karl Ludwig l-ar fi chinuit. A ales să vadă defilarea carelor alegorice, de a doua zi, unde spera să fie un spectacol liniştit. Şi, la 11 mai, dimineaţa, şi-a făcut loc în primul rînd al privitorilor, ţinînd coşul de răchită pe braţ, cu capacul ridicat, încît Siegfried, la şaptesprezece ani, bătrîn şi neputincios cum era, să mai guste şi el din plăcerile vieţii. Îl avea alături pe Petre, al cărui păr

nu stătea deloc pieptănat şi căruia începuse să-i mijească mustaţa. S-au uitat împreună, cuceriţi, la curgerea înceată a scenelor acelora pe roţi, mişcate de cîte zece boi sau bidivii, purtînd decoruri bogate, atent meşteşugite, care păreau să se întreacă în revărsarea culorilor, în abundenţa statuetelor şi a ornamentelor de stuc aurit, în perfecţiunea detaliilor, în lungimea catifelelor, atlazurilor, mătăsurilor şi voalurilor, în arta gesturilor şi a mişcărilor protagoniştilor, ample cu adevărat abia în faţa tribunei unde se găseau Karl Ludwig şi Elisabeth Pauline, încîntaţi amîndoi, dar mai ales ea, regina. Din şirul lent, tocmai trecuse carul giuvaergiilor, ceasornicarilor şi argintarilor, îl urmase carul zidarilor, tîmplarilor şi zugravilor, care întruchipa o cetate antică, avînd în vîrful turnurilor cîte o preoteasă pioasă şi deasupra crenelurilor un templu închinat zeiţei Iunona, au răsunat viorile, cobzele şi ţambalele din carul lăutarilor şi florarilor, veneau apoi carele pălărierilor şi croitorilor, pantofarilor şi cizmarilor, plăpumarilor şi tapiţerilor, altele şi altele. Cînd a ajuns în dreptul lor carul cofetarilor şi plăcintarilor şi cînd Joseph privea uluit tortul gigantic, cu tot felul de creme, care se topea în soarele blînd, Siegfried a sărit din coş, a mieunat cît îl mai ţinea glasul şi a fugit spre celălalt trotuar. Nu mai era agil ca altădată, aşa că a alunecat pe

petele de unt lichid și a nimerit sub copitele unui cal. A miorlăit cumplit și a rămas întins pe caldarîm, în rîsetele mulțimii. Strigînd ceva pe nemțește, dentistul a rupt șirul de pe margine al jandarmilor și a alergat către motan. Înaintea lui, însă, de peste drum, a țîșnit o femeie cu pălărie de soare și botine mici, ca de păpușă, care a apucat să-l ridice prima de la pămînt și să-l strîngă la piept. Era Elena Strauss. În spatele ei, palid, stătea Sănducu. Tremura. Au plecat din calea paradei, fără să audă chiotele și fluierăturile din jur, au ieșit din puhoiul de lume și s-au oprit sub un castan, la umbră. Motanul ținea gura deschisă, abia mai respira și zvîcnea din vreme în vreme. Tîrziu, cînd n-a mai respirat și n-a mai zvîcnit, cînd obrajii lor, uzi, luceau ușor, Elena a dat cu ochii de încă un băiat. Era mai mare decît băiatul ei și ciufulit. Nu l-a luat în seamă, mîngîindu-l întruna pe Siegfried și șoptindu-i în sîrbește. Pe urmă, din senin, s-a întors și l-a cercetat pe puști. Avea nasul puțin coroiat, sprîncenele stufoase, pometii teșiți și bărbia crestată la mijloc. Chiar dacă loja în care se afla Carol era departe, a privit în direcția ei, ca și cum ar fi vrut să distingă ceva prin frunzișul copacilor, dincolo de carele alegorice și de creștetele a mii de oameni. Își tot răsucea capul, uitîndu-se cînd în zare, spre lojă, cînd la chipul lui Petre. Cum îl ținea pe motan

în palme, nu l-a putut îmbrăţişa pe Joseph, dar s-a lipit de el şi i-a umplut obrajii, pleoapele şi buzele cu sărutări. Iar acolo, la umbră, cînd zilele motanului Siegfried se încheiau, zilele regelui stăteau să înceapă.

Cuprins

1. Adio 7
Prolog întîrziat 11
2. Umbrele căpitanului de dragoni 21
3. Așternuturi pătate 43
4. Piticul de pe frînghie 87
5. Încălțări pentru păpuși 129
6. Zarvă și prunci 163
7. Vremuri grăbite 217
8. Parada 263

www.polirom.ro

Redactor : Ioana Avădănei
Coperta : Carmen Parii
Tehnoredactor : Radu Căpraru

Bun de tipar: septembrie 2008. Apărut: 2008
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266, 700506, Iaşi
Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33; O.P. 37 •
P.O. Box 1-728, 030174, Bucureşti;
Tel.: (021) 313.89.78, E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: office@luminatipo.com

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

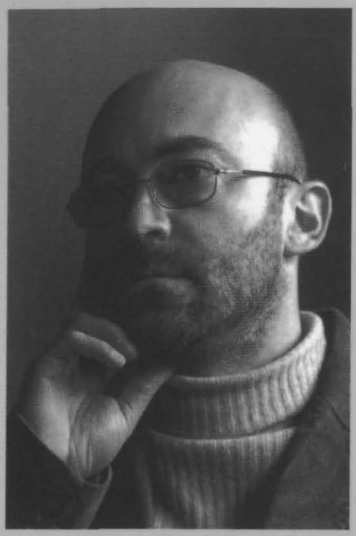

Foto: Mircea Struţeanu

Filip Florian
s-a născut la 16 mai 1968, în Bucureşti. Între 1990 şi 1999 a fost redactor la *Cuvîntul*, apoi corespondent al posturilor de radio Europa Liberă şi Deutsche Welle. Primul său roman, *Degete mici* (Polirom, 2005, 2007), a fost recompensat cu Premiul pentru debut al *României literare*, Premiul de excelenţă pentru debut în literatură al U.N.P.R. şi Premiul Uniunii Scriitorilor pentru cel mai bun debut în proză.
A mai scris în colaborare cu Matei Florian romanul *Băiuţeii* (Polirom, 2006, 2007). *Degete mici* a fost tradus şi publicat la editurile Magveto (Ungaria), Czarne (Polonia) şi Suhrkamp (Germania); în 2009 vor apărea versiunile americană (Harcourt), slovenă (Didakta) şi slovacă (Kalligram). Tot în 2009 *Băiuţeii* va apărea în Polonia (Czarne).

Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig de Hohenzollern-Sigmaringen se pregătea să împlinească 27 de ani şi, ca locotenent în regimentul de dragoni din Berlin, aştepta de aproape un deceniu avansarea la gradul de căpitan. Din pricina gerului îndurat într-un poligon de trageri, tocmai i se umflase falca stîngă, deasupra unui molar cariat. Avea dureri cumplite, aşa că, în bună parte ameţit şi înainte de-a se fi consultat cu tatăl său şi cu ministerpräsident-ul von Bismarck, s-a trezit întrebîndu-l pe dentistul care-i crestase gingia cu bisturiul dacă nu cumva l-ar urma la Bukarest, pentru totdeauna.

Pe coperta:
Sorin Ilfoveanu, *Anabasis*,
desen hîrtie patinată

Fiction Ltd

„Filip Florian este probabil cel mai reuşit dozaj de imaginaţie ficţională şi densitate culturală din cîte au răzbit la debut după '89."

Tania Radu

„Filip Florian înscrie literatura pe o nouă orbită: una a scriiturii artiste, departe de fumurile autoficţionale, o scriitură lucrată cu mize mult mai solide decît autenticitatea şi expresivitatea născute din explorarea unor teritorii rămase în umbră din raţiuni istorice."

Florina Pîrjol

„Inteligenţa narativă, stilul artist, îndelung şlefuit, problematica foarte complexă abordată şi, dincolo de toate, siguranţa aşezată a scriiturii fac din Filip Florian un autor care devine o certitudine în literatura română a momentului."

Tudorel Urian

EDITURA POLIROM

www.polirom.ro